

INDEX

pro Circularibus a. 1894.*

	pag.
A brahám	84
Ács	97
Administrationis s. pecul. norma	27, 58, 87, 88, 89
Altaris consoc. Budap.	48
Antal	83
Apar	92
Athenien. sem. et eccl. erig. 101,	75
B aar	95
Babarcz	93
Battina	97
Batyán	35
Bános	67, 82
Báta	25, 93
Beck	83
Bencze Steph.	68
Benyovszky	93
Bisztrice	52, 78
Blažeković	30, 83, 92
Bozsok	77
Bódy	97
C anonicor. hon. privilegia	57
Cassae dioec., pens. et fund. gen.	69
Chvojníca	69
Confraternitas sacerdot. ador.	75
Congressus internat. cath. erud.	40
Congressus magnus cath. regnic.	40
Csendőrök eltemetése	32
Csepeley	91
Csurda	26, 84, 95, 83
Czernohorszky	83

	pag.
D allmann	81
Dijlevél	51
Dióssy	53, 74
Dobszay	62
Doctrina relig. in schol. operar. et merc.	75
Döbrököz	91, 96
Dráva-Szt.-Márton	98
Dujmovits	93, 83
Duna-Földvár	77
Duna-Szekcső	91
E ccl. polit. legum proiecta	40
Erdélyi Car.	26
Examen synodale	26, 88
Exercitia ss. cleri dioec.	87
Exhibitio millen.	59
Expositio scriptorum offic.	76
F add	84, 95
Familiar. philyrae	89
Fájth	29, 74
Feked	44, 83
Fekete Aug.	97
Felső-Iregh	98
Felső-Leperd	83
Fent	84
Fetter	74, 84, 95
Frei	83
Fuchs	30, 97
G auzer	87, 101
Geng	25
Gerde	91

* Numeri paginarum inde a 75—100 ex errore typi bis occurrunt, ideo paginae horum numerorum secundo occurrentium numeris lineola subductis designantur.

	pag.
Gorit.-Meran. sodalitas	43
Götz	83
Gruzling	83
Gundy Nic.	83
Gyimóthy	74
Györkö	63
Gyümölcsény	78
H anny	68
Hanuy	68
Haragó Jos.	68, 95
Harray	40
Háy	97
Heckenberger	85, 83
Heid	81
Herger	26, 63
Hirling Ant.	84
Horváth Steph.	101
Hosszú-Hetény	94
Hőgyész	90
Hradek	84
I gaz	84, 83
Insurgentes	90
Inventaria eccl. et par.	89
Iskolai adó	33
Iskolai írófüzetek	69
Iván-Dárda	34
Izsép	92
J ák	37, 84
Jiratko	65
Józics	97
K aán	96
Katholikus Kör	87
Katonai szemle	93
Kácsfalu	61
Kánya	82
Kis-Dárda	28, 61, 91
Kis-Dorogh	93

	pag.
Kisfalud	62
Kis-Kőszeg	97
Kiss Rud.	26, 53, 74, 84
Klein	63
Kolmár	31
Korpád	98
Kovács Jos. iun.	97
Köblény	101
Köhler	68
Kömlöd	78
Krecht	97
Krum	74
Kutor	29
L ackenbacher stip.	87
Ladomány	52
Lanesuk	82
Laskafalu	81
Lechner	62
„Lelki vigasz“	100
Lengyel	91
Libri prohib. e scholis elem.	67
Liebbald	68
Lingua hung. in scholis elem.	33
„ ss. concionum in dioec.	50, 58
„ matricularum „ „	50, 58, 86
Lipova	95
M agyarország tisztí cim-és névtára	97
Mappae geogr.	81
Maráza	83
Martin Steph.	26
Masson	74
Matricularum lingua	86
Matrim. mixt. attentatio in foro acathol.	39
Matrim. minorennium in Slavonia	59
Mayer	84, 83
Mászlony	73
Mikó	84, 87
Millenium	59
Missiones Afric.	31, 55

	pag.
Mohács	73, 89
Moransch	101
Mosgai	97
Mucsi	82
Mundbród	30, 47
N agy-Nyárad	84
Nagy-Szokoly	95
Nagy-Vejke	28
Nádasd	97
Neumayer	74, 83, 97
Németh Paulus	83
Népfölkelők	90
Népmozgalmi adatok	93
Notariorum distr. nominatio	85
O boli S. Petri	26, 31
Officium fund. dioec.	69
Oroszló	78, 98
Otrokóczy	68
Ozora	36
Öcsény	82
P aári	29, 45, 92
Paks	58
Palé	78
Palkó Jos.	85
Pastorales Chori Epporum Hung.	7
Pataki	92
Patrini haeret.	47, 75
Paulay	77, 101
Pál	84, 83
Pellérd	90
Pensio doc.	32, 99
Pécsvárad	35, 83
Pécsy	84
Péwald	37, 97
Philippovits	97
Plank	84
Polgár	85
Pozsgay	62, 68
Pölöske	29

	pag.
Prantner	74
Probatio obitus coniug.	47, 75
Q uadragesimales	1
R ajczy	45
Razgha	93, 83
Rácz-Mecske	92
Rácz-Petre	29, 83, 91
Rácz-Töttös	52, 98
Rákos	36, 78
Regen	101
Regöl	95
„Religio“	100
Reisz	92
Rézbányay Jos.	83, 94
Riedlinger	85
Rössler	53
Rudolf	45, 74, 97
Rugásd	91
S alarii doc. coord. regnic.	65
Sághy	83
Sárok	35
Schematismus dioec.	97
Schmidt	83
Scholae privatae	50
Schultz	68
Schunk	45, 92
Schwerer	97
Sebők	88
Simon	84
Sina stip.	99
Sirisaka	74
Sláby	25
Societas S. Ladislai	31
Somberek	36, 83, 95
Spies	62, 68
Sumony	82
Svertsits	53, 74
Szabó Mich.	61
Szajk	84

	pag.
Szakadáth	35, 52, 83, <u>81</u>
Szakál	<u>36</u>
Szalatnak	<u>95</u>
Szalczér	<u>95</u>
Szandtner	<u>97</u>
Szatina	<u>52</u>
Szálka	<u>82</u>
Szebény	<u>65</u>
Szederkény	<u>82, 96</u>
Szegzárd	<u>93</u>
Szegzárd-Ujváros	<u>87, 101</u>
Szeifricz	<u>62</u>
Szent-István	<u>45</u>
Szilvek	<u>74</u>
Szommer	<u>84</u>
Takács Steph.	<u>37, 83</u>
Tanítók fiz. orsz. rendezése	<u>65</u>
Telegr. longior. expeditio	<u>28</u>
Templomok illetékmentesek	<u>90</u>
Theses theologicae	<u>31</u>
„ paedagogicae	<u>69, 72</u>
Torjancze	<u>67</u>
Tormás	<u>81</u>
Tóth	<u>88</u>
Trinn	<u>85, 83</u>

	pag.
Troll fund. pro sac.	<u>27</u>
„ „ „ doc.	<u>27</u>
Troll	<u>62</u>
Tüske	<u>73</u>
Udvari	<u>28, 4, 62</u>
Uj-Bánya	<u>99</u>
Uj-Bezdán	<u>36</u>
Ujváry Nic.	<u>68</u>
Ujváry Victor	<u>95, 97</u>
Vas	<u>88</u>
Vallás elleni vétség	<u>81</u>
Vásnok	<u>95</u>
Vice-archidiaconorum honorar.	<u>85</u>
Vujics	<u>84</u>
Walter Ant.	<u>62</u>
Weisz	<u>68</u>
Wosinsky	<u>45</u>
Záloglevelek	<u>44</u>
Zárszámadás	<u>69</u>
Zónaidő	<u>39</u>
Zsinkó	<u>62</u>
Zúgiskola	<u>50</u>

I.

1
1894

A pécsi egyházmegye tisztelendő papságának és hiveinek üdvöt és áldást az Urban.

Krisztusban kedvelt Testvéreim és hiveim!

A viharok, mely vészt hord méhében egyházunkra és hazánkra egyaránt, s immár összezsapni készül fejünk felett, csak előszele volt, mikor mult évi nagybőjti pásztorlevelemben lelkipásztori lángbuzgalmatokat a fenyegető romlás ellen való tevékenységre irányítottam és serkentettem, hogy készületlenül ne találjon benneteket és fegyvertelenül Sion ostrománál a veszedelem.

A kath. lelkek közijedelve immár igazolt félelemmé vált amiatt, hogy a vallás nélkül szűkölködő lelkiismeretek felszabadítása a kath. lelkiismeretek békéjává lesz.

A m. kir. magas kormány egyházpolitikai programjának sorozata konkrét törvényjavaslatok alakjában a törvényhozás döntő ítélete alá bocsáttatott.

A sejtelmek, aggódó reménykedések baljósatszerűségét a valóság szemmel látható, kézzel tapintható vérszteljesége tölti be.

Ennek képe sötét, fenekén meginog az egyházi és hazai társadalom, a bonyodalmak szövevényességéből hiányzik a kivezető fonal.

A vallás szabad gyakorlatában a vallástalanság törvényesítése is bennfoglaltatik.

Mintha nem a vallás lenne a tiszta erkölcs alapja, mely ha megdől, Róma ledől és rabigába görnyed!

Mintha a szétmálló válog is lehetne alapkő, melyre a magyar társadalmi jogrend nagy épületét építeni kellene.

A zsidó vallás receptiója, a zsidó vallásnak a keresztény vallásokkal teljes viszonyosságba való hozatala a ker. dogmának, a szent keresztség eltörölhetetlen jellegének megtagadása, a keresztény nép erkölcei meghamisításának útja, lejtője.

A polgári anyakönyvezésről szóló törvényjavaslat egyházunk anyakönyveire szerzett jogainak confiscatioja és papjaink lelkiismeretének újabb kintpadra huzása.

Az általánosan kötelező polgári házasságról benyújtott törvényjavaslat pedig mindezeknek alapja, kiépítése és betetőzése; a család elkereszténytelenítése; az egy személyben egyesített polgár és keresztény közti hadilábonlét, e vészes

(A püspöki kar közös pásztorlevele a sérelmes egyházpolitikai törvényjavaslatok tárgyában az egyházmegyei nagybőjti szabályzattal együtt közzétetetik.)

Handwritten signature

dualismusnak az emberekre való ráerőszakolása; azon vár, melyet ugyanazon ember polgári kezével épít és keresztény kezével leront és viszont keresztény szemével kinevet, mit polgári szemével becsben tartania kell; mert a polgári házasságról beterjesztett törvényjavaslat a ker. katolikus hitágazatok egész sorozatának megtagadása, tehát olyan jogoknak polgári törvénykönyvbe szándékoltt beiktatása, a melyek az egyházi törvénykönyvben foglalt jogoknak lábbaltiprása, a minél fogva, mit a polgár jognak kénytelen tekinteni és törvényként tisztelni, ugyanazt ugyanazon polgárban a keresztény, mint jogtalanságot köteles gyűlölni, mint törvényesített erőszakot lelkiismeretén kárhoztatni; minél fogva a férfi és nő közti életszövetség-nél, bár ezt a keresztény katolikus lelkiismerete csak ágyasságnak tekinti, a polgári formát igénybe venni kénytelen, mert hiszen a vallásszabadság nagyobb dicsőségére gondoskodva van arról, hogy ne találjon papot, ki őt a polgári kötés előtt egyházilag összeadni merésznél és viszont kit szenvedélye belevitt a polgári kötésbe, akár az egyházi kötés lehetetlensége miatt, akár mivel az egyházi kötés akadályainak elhárítását dacból vagy könnyelműségből elmulasztja, hiában ébred és háborodik fel lelkiismerete, a lelkiismereti szabadság nagyobb dicsőségére, ott van a törvény kényszere, hogy a szerencsétlen áldozatot a lelkiismeret kinpadján kifeszítve tartsa.

A polgári házasságról szóló törvényjavaslat megtagadása a ker. házasság egységéről, felbonthatatlanságáról, szentségi jellegéről való hitágazatoknak, megtagadása a szentségi jellegből folyólag az egyházi kötésre előírt formának.

Pedig, ha a házasság szentségének kiszolgáltatói nemis a papok, hanem magok a házasuló felek, úgy hogy a felek egész egyéniségöknek egymás irányában való kölcsönös átadása — és elfogadásának ténye, vagyis az ugynevezett természeti házassági szerződés maga a vele egyidejűleg létesülő szentségi házasság olyképen, hogy a ker. házasság nem más, mint a szentségi kegyelemmel együtt létrejött és minden ízében elválaszthatatlanul áthatott házassági egység; és ha mindjárt a házasságkötés tridenti formája emberi jogu intézmény is, mely valamint a Tridenti szent zsinat előtt a házasság lényegéhez nem tartozott, úgy bármikor is más formával felcserélhető lenne, mégis ha már a házasságok nyilván-tartása végett szükségességét és célszerűségét a tridenti formának senki tagadásba nem veheti — hiszen a törvényjavaslat is a házasság érvényességéhez a polgári közeg előtt két tanu közbejöttével való kötés formáját írja elő — akkor a ker. kath. házasságoknál a tridenti forma mellőzését s e helyett a polgári forma alkalmazását vindikálni époly kevéssé lehet, mint azt praetendálni, hogy valamely fejedelemnek hadapródjaít, lovagjaít az egyház avassa, nemeseit a nemesi levéllel a pápa ruházza fel.

Sérelmes a törvényjavaslat azért is, mivel a házasság szentségi jellegéből folyólag, de a tridenti szent zsinat dogmatikus határozmányai értelmében is az egyházat megillető jogkört a házassági bontó akadályok megállapítása és a házassági bíráskodás tekintetében az állami hatalom körébe viszi át a ker. kath. honpolgárookra nézve is.

Ennyi sérelemre, és még többekre, melyekre részletesebben kiterjeszkedni nem enged jelen főpásztori szózatom kerete, méltán jajdul fel országSZerte a kath. lelkiismeret és méltán kiált segélyért e sérelmek ellen azokhoz, kikre az ország sorsának intézése bízva van.

Itt ugyanis nagy vallási, társadalmi, állami és nemzeti érdekek vannak kockán.

Mert mi is a keresztény katolikus és mi is a polgári házasság?

A házasság a természet rendjében két különböző nemű egyénnek az emberi nem fentartása és tökéletesbitése, kölcsönös segélynyújtás és boldogítás céljából kötött életszövetsége és legbensőbb egysége, melyben t. i. a két egyén egymást teljesen áthatja, eltölti, mintegy egyik a másikába átolvad, egy szívvé és lélekké lesz úgy, hogy ezen egységben a két egyén majdnem egy önálló, sokkal tökéletesebb erkölcsi személylyé magasul.

Tudnivaló dolog ugyanis, hogy a férfi és nő az emberi fogalom tehetségeit nemének megfelelő irányban és mértékben örökli a természettől. A férfi több értelmi és testi erőt, a nő több érzést, lángolóbb kedélyt, nagyobb kitűrést nyert a Teremtőtől.

A házassági frigy erkölcsi személyében tehát e tehetségek mind összpontosulva találhatnak és a házaspár mintegy közös tulajdonaivá lesznek.

Ez életszövetségnek, legbensőbb egységnek alapja, összetartó kapcsa a szeretet.

A természet kötelménél fogva a házaspárokra háramló kötelesség a gyermekek nemzését, táplálását, ruházását, nevelését illetőleg, valamint e házassági szövetségnek állandóságát föltételezi, úgy máskülönben a házassági együttélés egyéb kötelességeivel is, úgy mint a kölcsönös testi-lelki segély-nyújtás, a gondolkodás, érzés, akarás, vágyaknak kölcsönös türelem és engedékenység által való összhangzatban tartása, egymás boldogítása, testi-lelki tökéletesítése stb. mind oly nehéz dolgok, melyek csak kölcsönös áldozatok, önmegtagadás folytonos láncolatán át valósíthatók meg. Áldozatot pedig hozni olyan dologért nem fogunk, a mi iránt közönyösek, vagy épen hidegek vagyunk; hosszantartó, maradandó áldozatokra pedig képesek nem leszünk, ha csak áldozataink tárgyai iránt szeretettel nem lángolunk.

Méltán mondhatom tehát, hogy a házasság éltető eleme a szeretet; sőt maga a házasság sem más, mint azon vágy, mely szeretni és szeretettetni óhajt.

Ezen természetjogi szempontból vett házasság keresztények közt a Krisztus rendeléséből, hozzájárulván és vele legbensőbbben egyesülvén, azt át és keresztül hatván az ő szent kegyelme és ereje segélyül is a házassági nehéz kötelmek teljesítésére, megszentelésül is az Isten előtt való tetszésre, maga a házassági szentség.

„A házasság nagy és fönséges szentség. Tehát nem csupán közönséges világi szerződés, a sziv természetes és mulékony vonzalma, szeszélyes és bizonytalan egyesülés — nem, a házasság szentség: maga az Isten tanuja, bírāja és

boszulója e nagy szerződésnek s ezért ítélnék el a keresztények minden hidegséget, mert az nem egyéb gyalázásnál, minden elidegenedést, mert az nem egyéb esküszégségnél, minden hűtlenséget, mert az nem egyéb szentségtörésnél. A kath. egyház jobbjaiban a kereszttel, baljaiban az evangéliummal, szeméit szakadatlanul az ég felé emelve, megáldja a jegyeseket, megszenteli frigyöket“. (Dupanloup.)

„A házassági szeretet nincs többé megosztva; az ily szent frigy csak a halállal végződik és a gyermekek nem kénytelenek többé nézni, mikép taszítják el anyjukat s mikép lép annak helyébe egy másik asszony. A házasság hűsége, szentsége és szerencséje alapjait képezi az általános jólétnek, forrását az állam fejlődésének; e törvény úgy politikai, mint valláserkölcsei tekintetben nagy jelentőséggel bír.“ (Bossuet.)

Már most „miféle szabályzatok, miféle törvényhozók lennének képesek mindezeket pótolni? Vagy szembe állítsuk-e ezzel a képpel azt a másik házasságot, mely nem egyéb polgári szerződésnél, mely távol Anna oltárától, ki egyedül képes a fogadások szentségben való tartását hatásosan biztosítani, sőt az Ő nevének említése nélkül köttetik? — azt a házasságot, mely nem bír semminemű vallásos jelleggel, nem nyer áldást és reményt onnan felülről, mely nem ismer szigorú kötelezettséget Isten színe előtt, melyet nem szentesít a lelkiismeret előtt más, mint a törvényes kényszer zabolája, mely nem részesíti a hitveseket más intelemben, mint abban, hogy az ország törvényeit megtartsák és a hazának polgárokat szolgáltatassanak? — azt a házasságot, mely mögött az elválás szomorú lehetősége leselkedik, mely alapját képezi azon nyomorult családoknak és nevelési rendszereknek, a melyeket, fájdalom, nagyon is gyakran kell szemlélnünk?“ (Dupanloup.)

Ám vegye bárki kezébe a házassági törvénykönyvet; az egyikbe a kánonit, a másikba a törvényjavaslatbelit; és vizsgálja elfogulatlan szemmel egyiknek és másiknak rendelkezéseit.

A kánoni a házasságot egész mivoltjában, terjedelmében, nemcsak jogi hanem lélektani, erkölcsi mozzanatainak összes vonatkozásaiban, a törvényjavaslatbeli ellenben legkivált csak jogi oldalán öleli fel, melyben a lélektani és erkölcsi szempont a semmiségben vész el.

A kánonok házassági jogában a házastársak élethossziglanos szövetségénél, a kölcsönös testi-lelki segélynyújtás, boldogítás, lelki tökéletesedés, megszentelődés, a gyermeknemzésnél az Isten teremtoi munkásságában az emberi nem fenntartását illetőleges részesség, a gyermeknevelésnél az Isten képmása és hasonlatosságára való kiképzés, kiidomítás, a házasság alapját és fentartó elemét képező szeretet és hűség, valamint a többi nehéz házassági kötelek szakadatlan érvényesülésénél ott virraszt az isteni kegyelem és a házasfelek lelkiismerete.

A törvényjavaslatnak ellenben csak a rideg §§-ok állanak rendelkezésére, melyek megmondják, mi történhetik, ha kihűlt a szeretet, elveszett a hűség; de arra nincs ereje, sem hogy a szeretetet ébrentartsa, sem hogy a hűtlenséget csírájában megfojtsa, vagy: ha az lan'kad, ez ingadoz, azt új lángolásba hozza, ezt megszilárdítsa; mert a lelkiismeret más hatalom alatt áll; az államnak csak a törvény kényszere van kezében; de a kényszer a szeretetnek sem szülője, sem

élesztője, hanem megölője; a hűségnek szintén nem a külső kényszer a biztosítéka, hanem azon, hogy úgy mondjam, önként magára vett erkölcsi szükség, melyet a szenvedélyek belső megölése, a ker. önmegtagadás terem.

Az egyházi házasság a templomban megy végbe, hová szent félelemmel és bizodalommal megy be a hívő, honnét vigasztalódva távozik a bánkodó, erősödve az ingadozó; honnét Isten áldása száll a hűre, átka a hitszegőre.

A polgári házasság a füstös hivatalszobában megy végbe; semmi sincs, mi a házassági nagy lépés horderejét a közönséges napi dolgok színvonalán felül emelően szembetűnővé tegye.

A ker. katolikus házasság felbonthatatlan, a törvényjavaslat értelmében vett polgári házasság pedig felbontható.

De mily bő forrása e felbonthatóság a házassági intézmény elfajulásának.

A házassági kötelék végleges felbontása mily kárhozatos a gyermeknevelésre, mikor a gyermekek atyjoktól, vagy anyjoktól, még ezek életében elválasztván, kis koruktól gyűlölni tanulják és szokják azt, kit pedig a vérség és természet kötelménél fogva tiszteletben tartani és szeretni tartoznának.

A házasság felbonthatatlansága csirájában fojtja meg azon legtöbbször kisszerű okokat, zsörtölődéseket, félreértéseket, melyek a házaselet feldulására vinni alkalmasak; a felbonthatatlanság tehát mentő vára a házassági intézménynek.

A házasság felbonthatósága és más új házasságkötés lehetősége felszabadítja a szenvedélyeket, lánggra növeszti a kisebb összekocczanások, félreértések szikráját, megszünteti a házaseletben annyira szükséges kölcsönös elnézés önmegtagadását s a rosszakaratuaknál ösztönzés azon okok, ténykörmények tételére, melyek a felbontás kimondását indokoltá teszik.

A házasság felbonthatatlansága mellett bolgogtalan házasság esetében szenvedhet az egyén; de a házasság felbonthatósága mellett elfajulásnak, pusztulásnak indul maga a házassági intézmény.

E különbség fényesen igazolja a kereszténységnek a házassági kérdésben is mélyen járó és magasan szárnyaló szellemét.

De hát érintetlen marad kinek-kinek szabadsága házasságát a polgári kötés után az egyház áldásában is részesíteni, és kényszerítve nem lesz senki házasság végett a polgári közeg előtt megjelenni, mielőtt arról, hogy szándéklott házassága egyházilag is megáll, meggyőződést szerzett magának.

Vékony szál, melybe kapaszkodnak mindazok, kik a törvényjavaslatban a kath. lelkiismeretnek érintetlenségét keresztül vittnek szenvedgik.

Mintha nem ismernék az emberi természetnek lélektani compositióját, a szenvedélyek felhullámozásaiban meggondolatlan könnyelműségét, a mámor elmúltával kijózanodását, a kijózanodás után a lelkiismeret felébredését, és e lelkiismeret szerinti elhatározás- és cselekvésnek a már megtett lépés után erkölcsi és jogi lehetetlenségét.

Mintha csak hiányzanék bennök az érzék azon kötelezettségre, hogy a honpolgárokat ezen lelkiismereti gyötrelmekbe, melyekből nincs szabadulás, bele taszítani ne engedjék.

Mindezekből láthatni egész nagyságában a veszélyt, a romlást, mely az ismert egyházpolitikai kormányi programpontozatok életbe léptetése esetén egyházunkra és hazánkra nehezednék.

És hálákat adhatunk az Urnak, hogy a megpróbáltatások e nehéz napjaiban teljes egyértelműségét hozta létre az ország püspökeinek, hogy e sérelmes intézményeket egy szívvel és lélekkel kárhóztassák és papjaikkal, hiveikkel kezét fogva a fenyegető veszély eltávoztatására egyesülten sikra szálljanak.

Út immár az utolsó óra!

Álljon azért most talpára minden katolikus és magyar, és kiáltása legyen esdeklés a trón zsámolyáig elható, óriási tiltakozás a törvényhozás termébe felhangzó.

Népek, idők örök nagy Ura Istene, ki a létnek teljességét bírod s a népek életének szabsz határt; ki nemzetünket annyi balsors és viszály után, e hazában egy ezredév véghatáráig, a keresztény hit oltalma alatt eljuttatád: oltalmazd erős karoddal, esdekelve kérünk, hű népedet, hogy a második ezredév küszöbét szent neved dicsőségére, ősi hitének romlása nélkül lépje át.

Ezek után, szent hitünk erejébe vetett bizodalommal közölvén /. alatt a magyarországi püspöki karnak a fenyegető veszedelem távoztatására az ország katolikusaihoz intézett közös pásztorlevelét annyi példányban, hogy minden egyházmegyei áldozópapnak és tényleges tanítónak egy-egy példány kezeihez jusson, egyházmegyéim lelkészkedő papságának szoros miheztartásul a következőket rendelem.

1) A közös pásztorlevelet a kézhezvételt követő legelső alkalommal, mikor a hívő nép az isteni tiszteletre egybegyűlve van, egész terjedelmében a szószékről felolvassák azon nyelven, a melyen aznap az egyházi szónoklat tartandó lett volna, a székesegyházban és minden ugy plébániai, mint fiókközségi, valamint szerzetesi templomokban is; hol ugyaneznep több isteni tisztelet van, ugyaneznep, egyébként pedig a következő alkalmakkor a többi nyelveken is, melyek a plébániában használatosak.

2) Ennek megtörténte után minden vásár- és ünnepnap egész virágvasárnapjáig szakadatlan sorban, a közös pásztorlevelet magyarázólag és pedig hamvazószerdáig a ker. kath. házasságról szóló egyházi tant, ezután pedig virágvasárnapjáig a többi hitágazatokról, melyek ez egyházpolitikai programpontozatokkal megtámadva vannak, szóló tant (a hitről, a hithagyás iszonyatosságáról, az egyedül üdvözítő egyházzól, az egyház titokzatos testéről, benső és külső tagjairól, a szent keresztségről, ennek eltörölhetetlen jellegéről stb.) egyházi beszédekben a hívő népnek ősi hitében való megerősítésére fejtegetessék.

3) A kérdéses programpontozatok sorsának eldőltéig ugy a székesegyházban, mint a plébániai, fiókközségi és szerzetesi templomokban, minden vásár- és ünnepnap az ünnepélyes isteni tisztelet után a kath. egyház békéjeért és diadalaért a hívő néppel könyörgésképen öt „Miatyánk“-ot és öt „Üdvözlégy“-et elmondjanak, a misekönyvből a „békességért“ foglalt mise imádságokból vett és a nép nyelvére lefordított oratioval.

4) Minden plébános a plébániájabeli főkép a választásoknál befolyásosabb

hiveinek aláírásaival is az illető orsz. képviselőjüket az egyházpolitikai törvényjavaslatok elleni állásfoglalásra kérje fel.

5) A küszöbön álló országos kath. nagygyűlés minél nagyobb sikerének biztosítására a körülményekhez képest úgy a maga, mint hiveinek körében a lelkeskedő papság minden lehetőt elkövessen.

„Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam!”

Az ostromlott Sion várának védelmi harcában helyt állván, s e védelemből a részét kiki magának kivévén, amikor ezen az oltárainkért vívott küzdelem közepett a nagybőjti szent időbe léptek át, kettőztessétek meg buzgóságtokat, a szent ügyért való lelkesedéseket, törekedvén benső megszentelésből, imádságból, böjtölésből, a szentek ezen kenyeréből, meríteni új erőt és bátorságot és kitartást harcolni az Ur harczeit.

A nagybőjti időre és az egész évre zsinórmértékül szabom a mult évi bőjti szabályzatot.

A békesség és erősség Istene legyen szent kegyelmével és maradjon velünk mindenkoron. Amen

Kelt Pécsen, 1894. évi január hó 1-ső napján.

Nándor s. k.
püspök.

Krisztusban szeretett Testvéreink és Hiveink !

A szorgos és szeretetteljes gond, a melyet Krisztus Jézus, Szentegyházunk isteni Alapítója, kötelemünkké tett, hogy halhatatlan lelkek örök üdvét munkáljuk és szentséges jegyese, a kath. Anyaszentegyház jogainak védelmére keljünk : hozott minket, főpásztoraitokat a nemzet drága ereklényénél, Szent István honalkotó királyunknak áldást osztó dicsőséges szent Jobbjánál össze, hogy e nehéz időben tanácskozzunk a sérelmek orvoslása fölött, a melyek Szent István királyunk legdrágább örökségén, kath. vallásunkon már eddig is ejtettek ; katolikus vallásunkon — mondjuk — a melylyel pedig, midőn vele népét a Szent király megajándékozta, az ország fennállásának, boldogságának s dicsőségének egyedül biztos alapját rakta le ; hogy tanácskozzunk a veszélyek elhárítása fölött, a melyek ama sérelmek folytán katolikus lelkiismereteteknek alkotmányilag is biztosított szabadságát s halhatatlan lelkek üdvét a jövőben még inkább fenyegetik.

Ismeretes ugyanis, hogy a katolikus Egyház hosszabb idő óta nehéz védelmi küzdelmet viv oly sérelmes intézkedés ellen, a melyre okot nem szolgáltatott s mely hitelveinkbe, Szentegyházunk Istentől nyert jogaiba s a lelkiismeret szabadságába ütközik. Ezen sérelmes intézkedés nem ismeri el a vegyes házasságban élő szülőknek azon jogát, hogy gyermekeiket a katolikus vallásban neveltesse.

S mert a mélyen megszorított kath. szívek e súlyos sérelem felett feljajdultak, s mert lelkipásztoraitok, megemlékezve az apostolok szent tanítása és példájáról, hogy inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek¹⁾, kath. papi kötelességükhöz hiven e sérelmes és jogtalan intézkedéstől, minden rájuk rótt büntetés daczára az engedelmisséget megtagadták: most újabb intézkedéseket akarnak életbe léptetni, a melyek a mily sérelmesek Szentegyházunkra, annak szent tanaira és kegyeire s e hon kath. polgárainak lelkiismereti szabadságára nézve, ép oly károsak a közjó tekintetében is.

Tudjátok ugyanis, hogy újabban Egyházunk hitelveit mélyen sértő törvényjavaslatok lettek az országgyűlésnek benyújtva, a melyek egyike ellentétben áll a kereszténység alapelveivel, melyen a magyar nemzeti társadalom felépült; másika Szent István országában tért enged és tárt kaput nyit minden hitbeli tév-tannak; a harmadik a házassági jogról benyújtott törvényjavaslat pedig, mellőzve a keresztény házasságnak szentségjellegét s felbonthatlan voltát, mellőzve Szentegyházunknak Krisztus Jézustól nyert határozati, rendelkezési s biráskodási jogát a házasság lényege s az avval összefüggő kérdésekben: csak oly szerződést ismer el házasságnak, melyet férfi és nő az állam közege előtt köt életközösségre; ellenben, ha Isten szent törvénye és az Anyaszentegyház rendelete szerint csak tulajdon lelkipásztortok előtt léptek házasságra, e házasságokat érvényesnek el nem ismeri.

Krisztusban szeretett Testvéreink és Híveink! A mondottakban felsoroltuk azon súlyos és mélyen szomorító sérelmeket, a melyek ellen Szentegyházunk magának az államnak, édes hazánknak érdekében is védekezik.

E védelemben, a melynek nem minden részlete kerülhetett eddig a nyilvánosság elé, főpásztoraitok, szentséges Atyánknak, a római Pápának, Krisztus földi Helytartójának bölcs és Magyarország iránt mindenkor táplált kiváló atyai szeretetéből fakadt utmutatását követve, elmentek az engedékenységnak legvégső határáig. E határ kath. Szentegyházunk tanának s az abban gyökeredző Istentől nyert elidegeníthetlen jogainak sérthetlensége.

E határt átlépni nem szabad, nem lehet, hacsak hűtlenül meg nem tagadjuk Istentől eléink szabott püspöki kötelemeinket.

S miután e védelmi küzdelmünknek törekvései minden lehető engedékenység dacára meghiusultak, miután nem sikerült elhárítanunk Szentegyházunktól s híveinktől azon súlyos sérelmeket, hazánktól azon nemzeti és állami tekintetben is oly veszélyes támadásokat, a melyek a fent részletezett intézkedésekben rejlenek: mi, kiket a Szent Lélek Ur Isten rendelt a gondjainkra bizott egyházak kormányzására, félretéve minden emberi tekintet, püspöki kötelességünkhez hiven, egyedül Istennek legszentebb törvényeit ismerve el cselekvésünk zsinormértékeül, súlyos felelősségünk teljes tudatában, e sérelmek és veszélyek között, Istentől nyert jogunkkal, törhetetlen hűségünkkel kath. Anyaszentegyházunk iránt, minden

¹⁾ Apost. csel. 5, 29.

áldozatra kész szeretetünkkel halhatatlan lelkek iránt, törhetlen hűségünkkel apostoli királyunk iránt, lelkesült buzgalmunkkal édes hazánk jóléte, nagysága s dicsősége iránt, minden tiszteletünk és engedelmességünk mellett, a melylyel Isten szent törvénye szerint a polgári hatalom iránt viseltetünk, végre nyíltan fölemeljük főpásztori szavunkat ama fent elsorolt, hitelveinkre, lelkiismeretünk szabadságára, vallásunk szabad gyakorlására és a jól felfogott társadalmi érdekekre sérelmes és veszélyes intézkedések ellen.

Azért Krisztusban szeretett Testvéreink és Híveink, jelen főpásztori szózatunkkal felhivunk Benneteket, hogy Ti is csatlakozzatok hozzánk; tömörüljete főpásztoraitok köré, hogy egyek a hitben, egy szívvel és egy lélekkel, együttesen védjük meg, hitünket, Anyaszentegyházunk jogait és lelkiismereti szabadságunkat. Mert az egyházat védelmezni a híveknek is kötelessége, amint ezt Szentséges Atyánk, Krisztus földi Helytartója, a kath. világ püspökeihez 1890-ben intézett „Sapientiae christianae” című körlevélben következőképen hangsúlyozza: „Az igazságnak védelmére kelní, — ugymond — a tévelyeket a lelkekből kitépni, az Egyház feladata, a melyet minden időben szentül kell teljesítenie, mert Isten dicsőségének, az emberek üdvének védelme reá van bízva. Azonban, midőn a szükség követeli, a hit sértetlenségét védeni nemcsak az előjárók kötelessége, hanem mindenki tartozik hitét mások előtt nyilvánítani, akár a végből, hogy más híveket oktasson, akár a végből, hogy hitükben azokat megerősítse, vagy hogy a hitetlenek támadását visszanyomja. Engedni az ellenségnek, vagy hallgatni akkor, midőn minden felől felhangzik az igazság elnyomóinak zaja: vagy tétlen ember szokott, vagy az, aki hitében kételkedik. Mind a két eljárás méltatlan és sérelmes Isten ellen; mind a két eljárás ellenkezik a közös üdvvel s az egyesek üdvével, s csak a hit ellenségeinek hasznos, mert ha a jók tevékenysége hanyatlik, a gonoszok merészsége növekszik. A keresztény ember küzdelemre született, a melynek minél nagyobb az ereje, annál biztosabb Isten segédelmével a győzelem.”¹⁾ „Bizzatok, én meggyőztém a világot.”²⁾

S valóban az Egyházat nehéz időkben akkor fenyegeti a legnagyobb veszély, ha gyermekei között találkoznak néma és közönyös hívek, kikben a néven kívül alig van valami, a mi katolikus; a kiknek szárandó semlegessége talán veszedelmesebb, mint az ellenség nyílt támadása; mert a hitközöny felbátorítja az ellenfél merészségét. Előre halad az, mert bizik abban, hogy kisem akadályozza támadását. S azok néma bűnrészessége, kiknek a kath. Szentegyházat, a kath. szent hitet, a kath. lelkiismeret szabadságát odaadó kegyelettel kellene védeniök, az Egyház ellenségeinek legerősebb szövetségese.

Igaz ugyan, az Egyház, isteni alapítójának ígéleténél fogva, el nem vesz, el nem veszhét, a pokol kapui rajta erőt nem vehetnek;³⁾ ámde ezen isteni ígélet mellett még fennmarad a kath. hívők szent kötelme, hogy külön és együttesen bátran védelmére keljenek szentséges anyjuknak, az Egyháznak, tanainak és adományainak; mert ha a védelmet elmulasztják, egyesek ép úgy mint egész nem-

¹⁾ Ep. encycl. Sap. christ. — ²⁾ Ján. 16, 33. — ³⁾ Máté, 16, 18.

zetek, elveszthetik a hitnek és Egyháznak áldásait. Ez már itt a földön a féltékenységnek és közönyösségnek büntetése.

Épp azért emelt fővel valljátok, hogy Ti nem szégyenlitek az Evangeliumot, minthogy Istennek ereje az, minden hívőnek üdvözítésére¹⁾, és védelmezzétek Ti is Szentegyházatok szabadságát; legyetek hű ragaszkodással szent hitetek iránt s ne engedjétek, hogy Szent István drága öröksége, Egyházunk áldásai, e drága honból elvonuljanak. Legyen nyilvánvaló e hitetek az egész világ előtt; nyilatkozzék az a katolikus emberhez méltó módon, nemes bátorsággal és szilárdsággal, mindig azonban mérséklettel, és a polgári hatalom iránt tartozó tisztelettel. Főleg ne engedjétek, hogy a keresztény katolikus házasság pusztá polgári szerződéssé szállíttassék alá és hogy Szent István birodalmában a katolikusok között az Isten és az Anyaszentegyház színe előtt megkötött házasság érvénytelennek nyilváníttassék.

Tömörüljétek lelkipásztoraitok s egyéb tiszteletreméltó kath. férfiak vezetése alatt s emeljétek fel tiltakozó szavakat sérelmeink ellen. Jusson szívetek szava azon férfiak elé, akik a ti bizalmatokból és szavazataitok által, hivatva és kötelezve vannak az ország legfőbb jogait és érdekeit megvédeni. Jusson eléjük hitvalló szavatok, hogy e hazában, melyet szent István alkotott, szent István hite szerint élhessetek. Védelmi harc ez; nem támadás. Támadásról senki minket nem vádolhat.

Amit szent Ambrus, azt hangoztatjuk mi is jogosult öntudatunkban: „Mi védők vagyunk, nem támadók.“

Hűnek lenni a kath. lelkiismerethez; Istentől elének szabott feladatunk legszentebb kötelmeit teljesíteni; hitünket meg nem tagadni; a kath. Anyaszentegyháznak s a kath. lelkiismeretnek a történelem, az alkotmány által biztosított szabadságát megvédeni; az állami hatalom illetéktelen beavatkozását Szentegyházunk jogkörétől távoltartani: ez nem támadás, ez jogosult védelem.

E védelmi küzdelemünkben nem vádolhat minket senki arról, hogy a békét megzavarjuk. Mi a béke fejedelmének vagyunk gyermekei; a béke érdekében a béke megzavarása ellen szólalunk fel; mi csak hitsorsosaink lelkében élő, azoknak egész valójával összeforrt keresztény hagyományainkat és a családi szentély Isten őrizte tisztaságát és keresztény jellegét védelmezzük. Ez által sem az állam hatalmát, sem mások jogait nem sértjük.

Nem vádolhat bennünket védelmi küzdelemünkben senki a honszeretet hiányáról. A legnemesebb öntudattal kiáltunk fel a vádlóval szemben: „Atyáink hitét valljuk, e czímen vádolj!“²⁾ Atyáink hitét valljuk, a kath. Anyaszentegyház hitét, amely halhatatlan érdemeket szerzett az államok jólétének megalkotása s előmozdítása körül. Ő teremté meg e civilisatiót, Krisztus Jézus szent tanát s malasztját öntve a népek lelkébe.

Ő vette, közel ezer év előtt, anyai karjaiba magyar népünket a keresztség szentségében s nevelte anyai hűséggel. Ő szerzett állami tekintélyt, jogot és ren-

¹⁾ Rom. 1, 6. ²⁾ Sz. Basil.

det; ő tanítá királyainkat és népünket egyaránt kötelmeinkre s azok hűséges teljesítésére; ő szerzett iskolát, tudományt, művészetet; felemelte a szegényeket, támogatta az elhagyottakat, szentélylyé tette a családot; visszaállítá a nőnek méltóságát; ő nyújtá mindazt, ami az államok jólétéhez, boldogságához szükséges, elannyira, hogy szent Ágostonnal szólva, úgy látszik, többet a népek jóléteért akkor sem tehetett volna, ha egyedül a földi élet érdekeinek előmozdítására s biztosítására lett volna rendelve.

Midőn tehát a népek e nagy jótevőjének, a katolikus Anyaszentegyháznak jogait a tervezett ujitások ellen védjük, az állami élet legszentebb érdekében küzdünk; s nemes önérzettel utalunk dicső őseinkre, akik szent hitükkel és annak szent malasztjával szivükben védték a hazát és tartották fenn számunkra.

Nem vádolhat bennünket védelmi küzdelmünkben senki támadásokról az állami hatalom ellen. Mi szent hitünk tanítása szerint tiszteljük az Istentől rendelt állami hatalmat s neki engedelmeskedünk. De az állami hatalomnak, melynek Isten a szerzője, meg van az Istentől szabott korláta is; és ez az Isten törvénye.

S éppen azért mi nemcsak katolikus lelkiismeretünk nevében, alkotmányilag is biztosított jogunknál fogva, de az állami hatalom iránt, hiven őrizett tiszteletunktől is vezéreltetve, s magának az államnak érdekében emeljük fel szavunkat oly intézkedések ellen, a melyeknek megtételére az államnak joga nincsen, mert ellenkeznek az államnak Istentől nyert küldetésével, ellenkeznek Szentegyházunk Istentől eredő hitével és jogaival, kath. lelkiismeretünk szabadságával.

Nem vádolhat bennünket e védelmi küzdelmünkben senki arról, hogy a haladásnak ellenségei vagyunk. A sérelmek, melyek ellen küzdünk, nem erkölcsi haladást, hanem hanyatlást jelentenek. Nincs haladás Krisztus ellen. Nem lehet államokat a keresztény eszmék romjaira építeni; nem szolgál senki a haladásnak, a civilisationnak harczczal az egyház ellen. Szent István királyunk államfői bölcseséggel, próbált, becses követ tett birodalma alapjául,¹⁾ Krisztus szent tanát és kegyelmét; aki e birodalomnak ez alapját aláássa, az veszélyezteti magát e dicső, ezredéves épületet.

Krisztusban szeretett Testvéreink és Hiveink!

E szomorú időkben, e nagy veszélyek között, a melyek katolikus szivünkre neheznek, nem lehetett nem szólnunk.²⁾ A mi szánk megnyílt Hozzátok, a mi szivünk kitágult.³⁾ Buzdítottunk, lelkesítettünk Benneteket vallásunk szent ügyének védelmére.

Kedves drága atyánkfiai a mi örömünk és koronánk, így álljatok az Úrban!⁴⁾ Vegyen szívetek bátorságot az Úr utaiért,⁵⁾ és szentséges Atyánk legujabb intelme szerint⁶⁾ a mi példánk által is megerősítve, karoljátok fel mindnyájan szent vallásunk ügyét lelkesen és védelmezzétek állhatatosan.

Hálát adván Istennek az ő kimondhatlan ajándékáért,⁷⁾ hogy felvett

¹⁾ Izsai 28, 16. — ²⁾ Ap. csel 4, 30. — ³⁾ Kor. 6, 11. — ⁴⁾ Fil. 4, 1. — ⁵⁾ Parab. 17, 6. — ⁶⁾ Ep. encycl. Const. Hungar. — ⁷⁾ II. Kor. 9, 15.

Benneteket az ő Anyaszentegyházába, fokozzátok e szomorú napokban Isten szent malasztjával hűséges ragaszkodásokat e dicső édes Anyátokhoz. Ne ismerjétek el szent vallásunk ügyeiben más tanítót, mint az egy mesterünket, Krisztust, aki Szentegyházunk által hirdeti szent tanát; emlékezzetek meg arról, hogy Krisztus Jézus szent tanát, melyet Szentegyházunk s abban a legfőbb tanító, Krisztus földi Helytartója hirdet, nem lehet, nem szabad a szív kamarájára, a magánélet rejtekére szorítani. — E szent tanra kell tekintenetek a közélet terén is, polgári jogaitok gyakorlásában, polgári kötelemeitek teljesítésében, és szorgosan, férfias bátorsággal kerülni mindazt, a mi e szent tannal ellenkezik.

„Nem szabad — mondja szentséges Atyánk¹⁾ — más elveket vallani a magánéletben s másokat a közélet terén úgy, hogy az Egyház tekintélye a magánéletben elismertessék, a közélet terén pedig mellőztessék.“

Emlékezzetek a régi napokról, kérdezzétek atyáitokat és tudtotokra adják, elődeiteket és megmondják nektek²⁾ mily bátran, mily lelkesen kell szent hiteteket vallani és védelmezni, édes hazátok érdekében is. Az ő dicső példájukon lelkesüljétek!

De még egyre kérünk Benneteket Krisztus Jézusban.

Gyámolitsatok bennünket buzgó imáitokkal, kath. szent vallásunk s édes hazánk jólétének védelmében. Kérjétek forró imában a királyok Királyát az uralkodók Urát, aki által uralkodnak a királyok, s alkotnak törvényt a törvényhozók, világossítsa meg szent malasztjával törvényhozóink elméjét, gyámolítsa, erősítse akaratukat, hogy Szentegyházunknak, szent hitünknek, katolikus lelkiismeretünknek alkotmányilag is biztosított jogait megvédjék. Kiváló buzgalommal esedezzetek Magyarország Nagy-Asszonyához, Szentegyházunk isteni Alapítójának boldogságos Szűz Anyjához, esdjen számunkra szentséges Fiának trónjánál ótalmat. Esedezzetek szent István királyunkhoz, tekintsen le Reánk irgalmasan, védelmezze meg hathatós közbenjárásával Istennél, drága örökségét, a melylyel e hazát megajándékozta, védelmezze meg kath. szent hitünket.

Mi viszont imádkozunk érettetek³⁾ hogy erősítsen, bátorítson Benneteket Krisztus Jézus, Szentegyházunk láthatatlan feje, szent hitetek védelmében.

Kegyelem nektek és békeség az Istentől a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.⁴⁾ Amen.

Kelt Budapesten, 1893. évi november hó 30-tól decz. 7-ig tartott püspöki tanácskozmányunkból. *Kolos* s. k. bíboros, hgprimás, esztergomi érsek. *Lőrincz* s. k., bíboros, nagyváradai l. sz. püspök. *József* s. k., egri érsek, *György* s. k., kalocsai érsek, *János* s. k., győri püspök. *György* s. k. rozsnyói püspök. *Mihály* s. k. nagyváradai g. kath. püspök. *Viktor* s. k., lugosi püspök. *Nándor* s. k., pécsi püspök. *Konstantin* s. k., váci püspök. *János* s. k. szamosújvári püspök, *Ferencz* s. k., erdélyi püspök. *Kornél* s. k., szombathelyi püspök. *János* s. k. eperjesi püspök. *Imre* s. k., nyitrai püspök. *Zsigmond* s. k. kassai püspök. *Gyula* s. k.,

¹⁾ Ep. encycl. Immort. Dei. — ²⁾ Mozes 32, 7. — ³⁾ II. Makkhab. 1, 6. — ⁴⁾ II. Kor. 1, 2.

szathmári püspök. *Károly* s. k., veszprémi püspök. *Sándor* s. k., csanádi püspök. *Fülöp* s. k. székesfehérvári püspök. *Gyula* s. k. munkácsi püspök. *Pál* s. k., szepesi püspök. *Károly* s. k., besztercebányai püspök. *Ipoly* s. k., pannonhalmi főapát. *Moldován János* s. k., balázsfalvi káptalani helynök.

In Christo geliebte Brüder und Gläubige!

Die umsichtige und liebevolle Sorge, welche Christus der Herr, der göttliche Begründer unserer hl. Kirche uns auferlegt hat, das Heil Eurer unsterblichen Seelen zu pflegen, und die Rechte der kath. Kirche, seiner hl. Braut, zu vertheidigen, hat uns — Eure Oberhirten — bewogen, uns in der Nähe der kostbaren Reliquie unseres Landes, der segenspendenden, glorreichen Rechten unseres Landesgründers, des hl. Königs Stephan, zu versammeln, um uns hier zu berathen wie die Schaden zu heilen wären, welche unserer katholischen Religion, dieser schönsten Erbschaft unseres hl. Königs Stephan, bereits zugefügt worden sind, unserer katholischen Religion, — sagen wir, — in welcher der hl. König doch, so Er sie Seinem Volke gegeben, zu dem Bestehen, Wohle und Ruhme des Landes den allein festen Grund niederlegte; um uns zu berathen, wie jene Gefahren abzuwenden wären, welche inzufolge jener zug. fügten Schaden in der Zukunft die Euch auch gesetzlich zugesicherte katholische Gewissensfreiheit und das Heil Eurer unsterblichen Seelen noch mehr bedrohen.

Es ist Euch nämlich nicht unbekannt, dass die katholische Kirche seit längerer Zeit einen schweren Vertheidigungskampf gegen eine schädliche Verordnung führt, zu deren Erlassung sie mit keiner Schuld beigetragen hat, und welche die Wahrheiten unseres Glaubens, die Rechte unserer Kirche und die Freiheit des Gewissens beeinträchtigt. Dieser Verordnung gemäss wird das Recht der in gemischter Ehe lebenden Eheleute, ihre Kinder in der katholischen Religion erziehen zu können, nicht anerkannt.

Und weil die Herzen der tief betrübten Katholiken über diese schwere Rechtsverletzung aufjammerten; und weil Eure Seelsorger, der Lehre und des Beispieles der Apostel eingedenk, dass man Gott eher gehorchen muss als den Menschen¹⁾, trotz der ihnen auferlegten verschiedenen Strafen, ihrem Amte getreu sich weigerten, dieser verletzenden und rechtswidrigen Verordnung zu gehorchen: darum ist man jetzt im Begriffe noch andere Veranstaltungen einzuführen, welche ausser dem, dass sie der Lehre und den Gnadenmitteln der kath. Kirche und der Gewissensfreiheit der kath. Bürger widerstreiten, auch dem Gemeinwohle überaus nachtheilig sind.

Allerdings wisset Ihr, dass unlängst glaubensfeindliche Gesetzentwürfe unserem Landtage unterbreitet wurden. Der erste derselben widerspricht dem Grundsatz des Christenthums, auf welchem das Gebäude der ungarischen Nation aufgeführt worden ist. Der zweite Entwurf will im Lande St. Stephans allen Glaubensirrhümern freien Raum bieten und denselben einen freien Eingang gewähren. Der dritte, das Eherecht betreffende Entwurf, beseitigt den sakramentalen Charakter und die Unauflösbarkeit der christlichen Ehe beseitigt das von Christus erhaltene Recht der kath. Kirche über Alles, was das Wesen und die damit zusammenhängenden Fragen der Ehe anbelangt, entscheiden, verordnen und urtheilen zu können: und will nur solchen Vertrag (Contract) für eine Ehe anerkennen, welchen Mann und Weib, um Lebensgemeinschaft zu gründen, vor einem Staatsbediensteten eingehen; hingegen soll Eure Ehe, die

¹⁾ Apostelgeschichte 5, 29.

Ihr bloss vor Eurem Seelsorger, nach den Gesetzen Gottes und der Kirche schliesset, als ungiltig betrachtet werden.

In Christo geliebte Brüder und Gläubige! in den Angeführten haben wir die schweren und tiefbetrübenden Verletzungen bezeichnet, gegen welche sich unsere Kirche nicht nur um sich selbst, sondern auch um des Wohles des Staates, unseres theueren Vaterlandes willen vertheidigt.

Eure Oberhirten gingen in diesem Kampfe, dessen Einzelheiten bisher nicht öffentlich bekannt gemacht werden konnten, auf den weisen Rath unseres hl. Vaters, des Stellvertreters Christi, der uns Ungarn stets seine väterliche Liebe angedeihen lässt, bis zu den äussersten Grenzen der Nachgiebigkeit. Diese Grenzen bildet aber das, dass die Lehren und die daraus fliessenden unveräusserlichen Rechte der kath. Kirche unbeschädigt bleiben.

Diese Grenzen zu übertreten dürfen wir nicht, können wir nicht; denn das thün wäre treulose Versündigung gegen die uns von Gott auferlegten bischöflichen Pflichten.

Und da all unser Streben in diesem Vertheidigungskampfe trotz aller möglichen Nachsicht erfolglos blieb, und da es uns nicht gelang von unserer Kirche und Gläubigen jene schweren Rechtsverletzungen, verderblichen Angriffe, welche in den oben geschilderten Veranstaltungen enthalten sind, abzuwenden: darum erheben wir —, die wir durch den hl. Geist zur Regierung der uns anvertrauten Kirchen gestellt sind, alle menschlichen Rücksichten bei Seite legend und einzig und allein unserer bischöflichen Pflicht folgend, die heiligsten Gesetze Gottes allein als Richtschnur unserer Handlungen betrachtend und unserer schweren Verantwortung bewusst, mitten in diesen Trübsalen und Gefahren, mit dem von Gott uns verliehenen Rechte, mit unverbrüchlicher Treue zur kath. Kirche, bereit zu den grössten Opfern für Eure unsterblichen Seelen, mit unerschütterlicher Treue gegen unseren apostolischen König, mit begeistertem Eifer für das Wohl, die Grösse und den Ruhm unseres theuren Vaterlandes, bei all unserer Achtung und Unterwürfigkeit, deren wir uns gemäss des göttlichen Gesetzes gegen die Staatsoberkeit schuldig wissen, — endlich öffentlich unser oberhirtliches Wort gegen die geschilderten Veranstaltungen als solche, die für unsere Religions-Grundwahrheiten, für unsere Gewissens- und Religionsfreiheit und für unsere im rechten Sinne genommenen gesellschaftlichen Interessen verletzend und gefährlich sind.

Darum rufen wir Euch, in Christo geliebte Brüder und Gläubige, mit diesem oberhirtlichen Sendschreiben auf, schliesset Euch an uns! Schliesset Euch an Eure Bischöfe, damit wir, einig im Glauben, an Herz und Seele, mit einander unsere Religion, die Rechte unserer Kirche und die Freiheit unseres Gewissens vertheidigen. Denn für das Wohl der Kirche zu kämpfen, ist auch der Gläubigen Pflicht. Der hl. Vater und Stellvertreter Christi betont dieses in seinem Sendschreiben *«Sapientiae christianae»* 1890. an alle Bischöfe der Welt folgendermassen: *«Die Wahrheit zu vertheidigen, die Irrthümer aus den Herzen der Menschen zu entfernen ist Aufgabe der Kirche, welche sie stets heilig zu erfüllen hat, denn ihrem Schutze ist die Ehre Gottes und das Heil der Menschen anvertraut. Jedoch, wenn Bedrängnisse es nothwendig machen, dass die Religion gegen Angriffe geschützt werde, ist es nicht nur der Vorgesetzten, sondern aller Christen Pflicht sie zu vertheidigen und ihren Glauben stets öffentlich zu bekennen, theils um dadurch andere zu belehren, oder sie im Glauben zu befestigen, theils um die Angriffe der Glaubenslosen zurückzudrängen. Sich dem Feinde ergeben, oder dann schweigen, wenn überall die Stimme der Unterdrücker der Wahrheit ertönt, ist solcher Menschen Gebrauch, die entweder träge sind, oder über ihren Glauben zweifeln. Beide Verfahrensweisen sind unwürdig und beleidigend gegen Gott; beide schaden sowohl dem Heile des Einzelnen als der Gesammtheit, und sind nur den Glaubensfeinden günstig; denn in welchem Masse der Eifer der Guten abnimmt, in demselben nimmt die Vermessenheit der Gottlosen zu. Der christkatholische Mensch ist zum Kampfe geboren; je heftiger dieser drängt, umso sicherer ist mit der Hilfe Gottes der Sieg. «Vertrauet, ich habe die Welt überwunden»²⁾*

²⁾ Epist. Encycl. Sap. christ.

Fürwahr dann bedroht die Kirche in schweren Zeiten die grösste Gefahr, wenn sich unter ihren Kindern glaubensgleichgiltige und stumme befinden, an denen ausser dem Namen nichts katholisch ist; derer beklagenswerthe Neutralität bereits nachtheiliger wirkt, als die offenen Angriffe von Seite der Feinde, denn diese Glaubenslauheit ermuthigt unsere Gegner zu noch grösserer Kühnheit. Sie rücken vorwärts, weil sie Niemanden sehen, der ihre Angriffe zurückweist. Die stumme, unthätige Mitschuld jener, die zur selbstlosen und pietätvollen Vertheidigung der kath. Kirche, des kath. Glaubens, der kath. Gewissensfreiheit berufen sind, ist der stärkste Bundesgenosse der Kirchenfeinde.

Es ist zwar wahr dass die Kirche nach der Verheissung ihres göttlichen Stifters nie zu Grunde gehen wird, nie zu Grunde gehen kann; »die Pforten der Hölle werden sie nicht überwältigen«⁴⁾; jedoch entbindet diese Verheissung nicht die kath. Gläubigen ihrer Pflicht einzeln und insgesamt für ihre Mutterkirche, für deren Lehre und Wohlthaten entschieden zu kämpfen; denn wo dieser Vertheidigungskampf versäumt wird, schweben einzelne sowohl als ganze Nationen in der Gefahr, den Segen der Religion und Kirche zu verlieren. Auf diese Weise wird die Furchtsamkeit und Gleichgiltigkeit schon hier auf Erden bestraft.

Eben deswegen bezeuget stets frei und offen, dass ihr Euch um das Evangelium nicht schämet, denn es ist eine Kraft Gottes zum Heile für einen jeden, der daran glaubt⁵⁾; und kämpfet auch Ihr für die Freiheit unserer Kirche. Seid getreu Eurem Glauben, und lasset nicht zu, dass die theure Erbschaft des hl. Stephans, die Wohlthaten der kath. Kirche, aus unserem Vaterlande verbannt werde. Euer Glaube sei der ganzen Welt offenbar; bewähre er sich auf eine, dem katholischen Menschen würdige Weise, voll edlen Muthes und Herzhaftigkeit, jedoch aber auch mit Selbstbeherrschung und jener Achtung, die der bürgerlichen Obrigkeit gebührt. Besonders lasset nicht zu, dass die christkatholische Ehe zu einem, blos bürgerlichen Vertrage erniedrigt werde, und im Königreiche St. Stephans die zwischen Katholiken vor Gott und Kirche geschlossenen Ehen für nichtig erklärt werden.

Versammelt Euch um Eure Seelsorger und andere ehrwürdige katholische Männer, und leget Protest ein gegen die Verletzung unserer Rechte. Bringet Eure Herzenswünsche zur Kenntniss jener Männer, die durch Euer Vertrauen und Eure Wahlstimmen berufen und verpflichtet sind, die wichtigsten Rechte und Interessen unseres Landes zu schützen. Machet ihnen bekannt, dass es Euer Wunsch ist in diesem, vom hl. Stephan gegründeten Vaterlande nach der Religion des hl. Stephan leben zu können.

Das ist ein Vertheidigungskampf, keinesfalls aber ein Angriff. Eines Angriffes kann uns Niemand beschuldigen. Rufen wir, wie es der hl. Ambrosius that, mit berechtigtem Selbstgefühl unseren Gegnern entgegen: »Vertheidiger sind wir, und nicht Angreifer!«

Getreu zu unserem kath. Gewissen sein; die uns von Gott auferlegten heiligsten Pflichten erfüllen; unseren Glauben nicht verläugnen; die geschichtlich und verfassungsgemäss uns zugesicherte Freiheit des Gewissens und der Kirche vertheidigen; das unrechte Eingreifen der Staatsgewalt in den Rechtskreis unserer Kirche fernhalten: das alles ist kein Angriff, sondern eine berechnete Vertheidigung.

Niemand kann uns dessen beschuldigen, dass wir in diesem Vorgange den Frieden stören. Wir sind Kinder des Friedensfürsten; wir erheben unsere Stimme gerade für den Frieden, gegen die Störung desselben; wir wollen unsere christlichen Traditionen, die in unseren Herzen leben und uns gewisser Massen angeboren sind, sowohl die gottverliehene Reinheit und den christlichen Charakter der Ehe gewahrt wissen. Durch diese Bestrebung verletzen wir weder die Staats-, noch irgendwelche Privatrechte.

Niemand ist, der uns in diesem Verfahren des Mangels an Vaterlandsliebe beschuldigen könnte. Mit edlem Selbstgefühl dürfen wir solchem Kläger erwidern: »Wir bekennen

⁴⁾ Matth. 16, 18. — ⁵⁾ Rom. 1, 16.

den Glauben unserer Väter, ist das eine Schuld? ⁶⁾ Wir folgen dem Glauben unserer Väter, dem Glauben der kath. Kirche, welche unsterbliche Verdienste in der Begründung und Beförderung des Wohlstandes der Staaten sich erworben hat. Sie hat die Civilisation geschaffen, indem sie die Lehre und die Gnade Christi in die Seelen der Völker ergoss.

Sie nahm vor etwa tausend Jahren das ungarische Volk durch die hl. Taufe in ihren mütterlichen Schooss auf und erzog es mit liebevoller Treue. Sie schuf hier staatliche Macht, Recht und Ordnung; sie lehrte unsere Könige und unser Volk ihre Pflichten kennen und dieselben getreu erfüllen; sie gab uns Schulen, Wissenschaft und Kunst; sie hob die Armen empor, unterstützte die Verlassenen, und machte die Familie zu einem Heiligthume, sie konnte allein die Frauenwürde retten; sie verabreichte alles, was zum Bestehen und Gedeihen eines Staates nothwendig ist in solchem Masse, dass es scheint, sie hätte — um mit den Worten des hl. Augustinus zu sprechen — auch dann nicht mehr zum Wohle der Völker wirken können, wenn sie bloss zur Beförderung der Interessen des irdischen Lebens gegründet worden wäre.*

Indem wir also die Rechte der Wohlthäterin aller Völker, der kath. Kirche, gegen die bereits unternommenen Neuerungen vertheidigen, vertheidigen wir die heiligsten Interessen des Staates selbst; wir dürfen mit gerechtem Stolze auf unsere hehren Ahnen hinweisen, die mit unserem Glauben und dessen Gnaden im Herzen diese Heimath beschützten und für uns erhielten.

Niemand kann uns in diesem Wehrverfahren eines Angriffes gegen die Staatsgewalt beschuldigen. Wir achten gemäss der Lehre unserer Religion die von Gott eingesetzte Staatsgewalt und gehorchen ihr. Jedoch hat die Staatsgewalt, deren Urheber Gott ist, auch ihre von Gott gesetzten Grenzen; und diese Grenzen bildet das göttliche Gesetz.

Eben deswegen erheben wir nicht nur im Namen unseres katholischen Gewissens, und mit dem uns verfassungsgemäss zugesicherten Rechte, sondern auch mit aufrichtiger Gewogenheit für die Staatsobrigkeit und für die Interessen des Staates selbst — unser Wort gegen solche Veranstaltungen, welche einzuführen die Staatsgewalt nicht berechtigt ist, denn sie widersprechen der Bestimmung, welche der Staat von Gott erhalten, sie widersprechen den von Gott stammenden Glaubenswahrheiten und Rechten unserer Kirche und unserer Gewissensfreiheit.

Niemand kann uns in diesem Vertheidigungskampfe damit beschuldigen, dass wir Feinde des Fortschrittes sind. Die Verordnungen, gegen welche wir kämpfen, sind kein Fortschritt im Guten, sondern ein Rückschritt. Gegen Christus gibt es keinen Fortschritt. Auf die Ruinen der katholischen Ideen lässt sich kein Staat erbauen; mit Kampf gegen die Kirche befördert man den Fortschritt und die Civilisation nicht. Unser heiliger König Stephan hat mit der Weisheit eines klugen Staatsmannes die Lehre und Gnade Christi zum bewährten Grundstein seines Reiches gelegt; ⁷⁾ wer diese Grundfesten des Reiches untergräbt, gefährdet damit das Bestehen des glorreichen tausendjährigen Gebäudes.

In Christo geliebte Brüder und Gläubige!

In diesen traurigen Zeiten und so grossen Gefahren, welche unsere Herzen bedrücken, war es uns unmöglich nicht zu reden. ⁸⁾ Unser Mund hat sich zu Euch aufgethan, unser Herz hat sich erweitert. ⁹⁾ Wir wollten Euch ermuntern, aneifern zur Vertheidigung unseres hl. Glaubens

Geliebteste und ersehnteste Brüder, unsere Freude und Krone, so stehet denn fest im Herrn! ¹⁰⁾ Euer Herz fasse Kraft um die Wege des Herrn, ¹¹⁾ und auch durch unser Beispiel gestärkt — wie dieser unser hl. Vater empfiehlt ¹²⁾ — nehmet Euch alle an um die Sache unseres Glaubens, und vertheidiget ihn standhaft.

⁶⁾ S. Basil. ⁷⁾ Isai. 28, 16. ⁸⁾ Apostelgeschichte 4, 20. ⁹⁾ II. Cor. 6, 11. ¹⁰⁾ Phil. 4, 1. ¹¹⁾ Parab. 17, 6. ¹²⁾ Epist. Encycl. Const. Hungar.

Gott dankend für Seine unaussprechliche Gabe,¹³⁾ dass Er Euch in seine hl. Kirche aufgenommen hat, befestiget in diesen kummervollen Tagen mit Gottes Hilfe Eure treue Anhänglichkeit zu dieser glorreichen Mutter. Erkennt keinen anderen Lehrer in Glaubenssachen, als unseren göttlichen Meister, Christus, der seine himmlische Lehre durch unsere katholische Kirche verkündet. Seid eingedenk, dass es nicht genügend, nicht erlaubt ist, die christlichen Wahrheiten, welche unsere hl. Kirche, und in ihr besonders der höchste Lehrer, der Stellvertreter Christi, lehrt, bloss im Herzen und nur in der Verborgenheit des Privatlebens zu bekennen. Auch im öffentlichen Leben, in der Ausübung Eurer bürgerlichen Rechte und Erfüllung Eurer Pflichten müsst Ihr diese hl. Lehre vor Augen halten und sorgfältig, mit mannhaftem Muthe alles meiden, was dieser Lehre widerspricht.

•Es ist nicht erlaubt, — sagt unser hl. Vater, — andere Grundsätze im Privatleben und andere im öffentlichen zu bekennen, so dass die Auctorität der Kirche im Privatleben anerkannt, vor der Oeffentlichkeit aber beseitigt werde.¹⁴⁾

Gedenket der alten Tage, fraget Eure Väter, sie werden es Euch verkünden, Eure Ahnen, sie werden es Euch sagen,¹⁵⁾ wie herzhafte, wie eifrig Ihr Euren Glauben bekennen und vertheidigen sollet, auch zum Wohl Eures theuren Vaterlandes. Lernet aus ihrem herrlichen Beispiele die nöthige Begeisterung!

Endlich noch etwas bitten wir Euch in Christo dem Herrn.

Unterstützet unseren Vertheidigungskampf für das Wohl unserer hl. Religion und unseres theuren Vaterlandes mit eifrigem Gebete. Bittet mit inniger Andacht den König der Könige, und Herrscher der Herrschenden, durch Den die Fürsten regieren und die Gesetzgeber Gesetze schaffen, Er möge den Verstand der Gesetzgeber mit seiner Gnade erleuchten, ihren Willen stärken, dass sie die Rechte unserer Kirche, unseres hl. Glaubens, unseres kath. Gewissens, welche uns laut unserer Landes-Verfassung gehören, vertheidigen und behalten. Mit besonderer Andacht betet zur seligen Jungfrau, Mutter unseres Erlösers, der grossen Frau und Beschützerin Ungarns, dass Sie bei dem Throne Ihres himmlischen Sohnes für uns Hilfe erflehe. Betet zu unserem hl. König Stephan, Er möge uns Seine Liebe angedeihen lassen, und durch Seine mächtige Fürbitte bei Gott unseren hl. Glauben, den wir als theure Erbschaft von Ihm erhalten haben, beschützen.

Auch wir wollen für Euch beten,¹⁶⁾ dass Euch Christus, unser Herr, das unsichtbare Haupt unserer Kirche, stärke und ermuntere in der Vertheidigung Eures heiligen Glaubens.

Gnade sei Euch und Friede von Gott, unserem Vater und dem Herrn Jesu Christo.¹⁷⁾ Amen.

Gegeben in Budapest, aus unserer Berathung vom 30-ten November bis 7-ten Dezember 1893.

Claudius m. p. Cardinal, Fürstprimas, Erzbischof von Gran. *Laurenz* m. p. Cardinal, Bischof von Gross-Wardein. *I. r. Josef* m. p. Erzbischof von Erlau. *Georg* m. p. Erzbischof von Kalocsa. *Johann* m. p. Bischof von Raab. *Georg* m. p. Bischof von Rosenau. *Michael* m. p. Bischof von Gross-Wardein gr. r. *Viktor* m. p. Bischof von Lugos. *Ferdinand* m. p. Bischof von Fünfkirchen. *Constantin* m. p. Bischof von Waitzen. *Johann* m. p. Bischof von Szamosújvár. *Franz* m. p. Bischof von Siebenbürgen. *Kornel* m. p. Bischof von Steinamanger. *Johann* m. p. Bischof von Eperjes. *Emerich* m. p. Bischof von Neutra. *Sigmund* m. p. Bischof von Kaschau. *Julius* m. p. Bischof von Szathmár. *Karl* m. p. Bischof von Veszprém. *Alexander* m. p. Bischof von Csanád. *Philipp* m. p. Bischof von Stuhlweissenburg. *Julius* m. p. Bischof von Munkács. *Paul* m. p. Bischof von Cipsen. *Carl* m. p. Bischof von Neusohl. *Hippolyt* m. p. Erzabt von St.-Martinsberg. *Johann Moldován* m. p. Kapitular-Vikar von Blasendorf.

¹³⁾ II. Cor. 9, 15. ¹⁴⁾ Epist. Encycl. Immort. Dei. ¹⁵⁾ Makkab 1, 6. ¹⁷⁾ II. Cor 1, 2.

Ljubezna Braćo u Kristu i mili naši vjernici!

Brižljiva i ljubezna skrb, koju nam Isus Krist, božanski utemeljitelj svete crkve naše, kao dužnost naložio, da djelujemo spas neumrlih duša Vaših, i da ustanemo na branik prava svete njegove zaručnice, crkve katoličke: sabrala nas je kao Vaše nadpastire kod skupocienih narodnih moći, blagosivljajuće dične svete Desnice Svetoga Stjepana, utemeljitelja kraljevine naše, da se posavjetujemo u ovih težkih vremenah o izcielenju tegoba, koje su već i dosada najskupocienijoj baštini Svetoga Stjepana, kralja našega, naime vjeri našoj katoličkoj naniešene: katoličkoj našoj vjeri — velimo — kojom je vjerom Sveti kralj, nadarivši s njom puk svoj, ujedno i jedini čvrsti temelj položio obstanku, sreći i slavi kraljevine; da se posavjetujemo, kako da se uklone pogibelji, koje usljed onih tegoba još se većma priete i ustavom zajamčenoj slobodi katoličke svijesti Vaše i spasu neumrlih duša Vaših u buduće

Poznato je naime, da katolička crkva već od duljeg vremena težki obranbeni boj bije proti takvoj tegobnoj uredbi, kojoj povoda nije dala i koja se protivi načelom naše vjere, pravom Svete majke crkve od Boga dobivenim i slobodi svijesti. Ova tegobna uredba nepriznaje pravo roditeljem, živućim u mješovitu braku, da moru djecu svoju odgojiti u katoličkoj vjeri.

I jer su duboko ožalošćena katolička srca radi ovih tegoba oduška dala, i jer su Vaši duhovni pastiri, sjetivši se svetog nauka i primjera apostola, da imamo slušati više Boga, nego ljude,¹⁾ vjerni svojem svećeničkom zvanju, unatoč svakoj proti njim izrečenoj kazni, zatajili glede ove tegobne i nepravedne naredbe poslušnost: zato žele sada uveziti novih uredaba, koje kao što uvriedljive za svetu majku crkvu, za nauke i milosti njezine a i za slobodu svijesti katoličkih građana ove domovine, tako su pogubne i glede obćega dobra.

Znate naime, da su najnovije podastrte saboru zakonske osnove, koje duboko vriedjaju načela svete naše vjere, od kojih se jedna upravo stožerno protivi temeljnom načelu kršćanstva, na kojem je magjarsko narodno društvo sagrađeno; druga u kraljevini Svetog Stjepana širom otvara vrata svakojakoj vjerskoj zabludi; treća pako, naime podastrta zakonska osnova o ženitbenom pravu, zabaciv svetotajstvo i nerazriešivost kršćanske ženitbe, zabaciv pravo Svete majke crkve od Isusa Krista dobiveno, da more odrediti i suditi o bitnosti ženitbe i s njom spojenih pitanjih: jedino takav ugovor priznaje ženitbom, koji čovjek i žena pred državnim posrednikom sklapaju za životno zajedništvo; protivno pako, ako po božjem zakonu i naredbi Svete majke crkve pred vlastitim duhovnim pastirom stupite u ženitbu, ovu Vašu ženitbu nepriznaje valjanom.

Ljubezna braćo u Kristu i mili vjernici naši! U dosad navedenih nabrojismo one teške i duboko ožalošćujuće tegobe, proti kojima se brani sveta majka crkva i radi probitka same države i mile nam domovine.

U ovoj obrani, koje potarkosti dosad nisu mogle prodrti u javnost, Vaši su nadpastiri sliedeći mudru, i iz osobite, prema Ugarskoj vazda gojene otčinske ljubavi Svetog Oca Pape, Namjestnika Krista na zemlji, proniklu uputu, otišli su do skrajne granice popustljivosti. Ova je granica nepovriedivost nauka Svete majke crkve i neodtudjivih njezinih prava od Boga dobivenih, koja se u tom nauku korene.

Ovu granicu nesmijemo, ne možemo prestupiti, bez da nevjerno nezatajimo od Boga nam naložene biskupske dužnosti.

¹⁾ Djela Ap. 5, 29.

I dočim su se u toj obranbenoj borbi sva naša nastojanja unatoč svoj mogućoj popustljivosti izjalovila, buduć nam nije pošlo za rukom odstraniti od Svete majke crkve i vjernika naših one teške tegobe, od domovine one u narodnom i državnom pogledu jednako pogibeljne napadaje, koji se u gore navedenih uredabih skrivaju: mi, koje je Bog Duh Sveti postavio, da upravljamo crkvama našoj skrbi povjerenim, odstraniv svaki čovječji pogled, vjerni svojoj biskupskoj dužnosti, jedino najsvetije zakone božje priznavajući pravilom našeg djelovanja, shvaćajući podpuno tešku našu odgovornost, u sred tih tegoba i pogibelji, pravom našim od Boga dobivenim, sa neuzkolebivom odanošću prema Svetoj Majci crkvi, na svaku žrtvu pripravnim ljubavlju prema neumrlim dušama Vašim, sa neuzkolebivom vjernošću prema apostolskomu kralju našem, oduševljenom revnošću za dobrobit, veličinu i slavu mile nam domovine, sa štovanjem i poslušnošću, kojom se po svetom zakonu božjem prema svietovnoj oblasti ponašamo, napokon otvoreno podižemo glas svoj nadpastirski proti gore navedenim, po naša vjerska načela, slobodu svijesti i slobodno izvršavanje vjere naše, i po dobro shvaćeni društveni probitak jednako opasnim i pogubnim uredbam.

Zato ljubezna braćo u Kristu i mili naši vjernici, nazočnim našim nadpastirskim pozivom zovemo Vas, da se i Vi priključite k' nami; skupljajte se oko Vaših nadpastira, da jedni u vjeri, jednim srcem i jednom dušom, zajedno obranimo vjeru našu, prava Svete Majke crkve i slobodu svijesti naše. Jer su i vjernici dužni crkvu braniti, kako to Sveti Otac, Namjestnik Krista na zemlji, u svojoj okružnici *«Sapientiae christianae»* g. 1890. na biskupe kršćanskoga svieta upravljenoj sljedećim naglasuje: *«Braniti istinu, — veli — iz duša zablude izčupati, zadaća je crkve, koju u svako doba sveto izpuniti mora, jer je zaštita slave božje i spasa ljudstva njoj povjerena. Ali ako sila zahtjeva, da se obrani nepovriedivost vjere, to nije samo poglavara dužnost, nego je svaki dužan vjeru svoju pred drugim očitovati, bud da druge vjernike uči, bud da ih u vjeri svojoj pokripi ili da navalu neprijatelja suzbije. Popustiti protivniku, ili onda štititi, kada se od svih strana čuje vika potlačitelja istine: običaje samo neradiša, ili onaj, koj dvoji o vjeri svojoj. Oba postupka su prema Bogu nedostojna; uvriedljiva; oba postupka protive se obćemu spasu i spasu pojedinih, te je samo neprijateljem vjere koristno, jer kada malaksa djelatnost dobrih, onda raste smjelost opakih. Kršćanin je rođen na borbu, čim je ista žešća, tim je pomoću božjom pobjeda izvjestnija.»*¹⁾ Uzđajte se, ja sam navladao sviet.²⁾

Svetoj crkvi u težkih vremenah zaista onda prieti najveća pogibelj, ako se med njezinom djecom nalaze nemih i ravnodušnih vjernika, u kojih je jedva šta katoličkog, osim imena; kojih sažaljenja vriedna svejednost u vjeri opasnija je možda od očita napadaja neprijatelja; jer vjerska svejednost još potiče smionost protivnika. Ovaj napred stupa, uzdajući se, da mu napadaj nitko neće priečiti. Nema sukrivost onih, koji bi dužni bili svom odanošću braniti katoličku crkvu, svetu katoličku vjeru i slobodu katoličke svijesti, jest najjača saveznica protivnika svete crkve.

Istina je doduše, da sveta crkva po obećanju božanskog svog Utemeljitelja, neće propasti, nemore propasti, vrata paklena nemoru ja navladati;³⁾ ali uz ovo božansko obećanje preostaje sveta dužnost vjernika, da posebno i zajedno ustanu bratbro na branik svoje svete majke crkve njezinih nauka i darova; jer ako ovu obranbu napuste, mogu pojedini upravo kao i čitavi narodi izgubiti blagoslove vjere i crkve. To je već ovdje na zemlji kaštiga vjerske bojazljivosti i svejednosti.

Baš zato ponosno izpovjedajte, da se Vi nestidite Evangjelja, dočim je to jakost božja, za spas svih vjernika,⁴⁾ branite takodjer i Vi slobodu svete Vaše crkve; budite vjerno odani Vašoj svetoj vjeri i nedopustite, da nam izćezne iz mile domovine najskupocienija baština Svetoga Stjepana, blagoslovi svete naše crkve. Izpovjedajte Vašu vjeru pred celim svietom;

1) Ep. encycl. Sap. christ. — 2) Ivan. 16, 33. — 3) Mateo 16, 18. — 4) Rimlj. 1, 6.

izpovjedajte ju, kako se to dolikuje kršćanina, plemenitom hrabrošću i postojanošću, uvijek ipak triezno i dužnim poštovanjem prema svietovnoj oblasti. Nedopustite osobito, da se kršćanska katolička ženitba do pukog građanskog ugovora snizi, i da u državi Svetog Stjepana, med katolici, pred licem božjim i svete majke crkve sklopljena ženitba nevaljanom se proglašuje.

Sakupljajte se pod vodstvom Vaših duhovnih pastira, ili drugih štovanih katoličkih muževa i podignite prosvjedujući Vaš glas proti našim tegobam. Neka dopire vapaj srea Vašeg do onih muževa, koji su s Vašim povjerenjem i Vašimi glasovi pozvani i dužni braniti najvažnija prava i probitak zemlje. Neka dopire do njih glas Vaš izpovjednički, da u ovoj otačbini, koju je Sveti Stjepan utemeljio, možete po vjeri Svetog Stjepana živiti. To je borba obraubena; ne napadaj. O napadaju nas nemore nitko bjediti.

Što je sveti Ambrosija rekao; to sa opravdanom samsviešću kažemo; mi: »Branitelji smo, ne napadači.«

Vjernim biti katoličkoj sviesti; najsvetije dužnosti, od Boga nam opredjeljene zadaće izvršiti; nezatajiti vjeru; po povjesti i ustavu zajamčenu slobodu svete majke crkve i katoličke sviesti braniti; nepozvano umješanje svietovne vlasti od djelokruga svete majke crkve odbijati: to nije napadaj, to je opravdana obramba.

U toj našoj obranbenoj borbi nitko nas nemore bjediti, da narušamo mir. Mi smo djeca poglavice mira; radi mira i proti narušenju mira dižemo svoj glas; mi samo one kršćanske predaje branimo, koje u dušah naših suvjernika žive i koje su se sa čitavim bičem njihovim najužje sljubile, mi branimo po Bogu uzčuvanu čistoću i kršćanski znak obiteljskog svetišta. S tim nevriedjamo državu u vlast, niti ikoja tuđa prava.

Nemore nam u toj našoj obranbenoj borbi nitko prebaciti, da neljubimo domovinu. Najplemenitijom samosviešću kličemo objeditelju: »Vjeru naših otaca izpovjedamo, po tom nas bjedi!«¹⁾ Mi izpovjedamo vjeru naših otaca, vjeru katoličke crkve, koja je neumrlih zaslug stekla oko utemeljenja i unapredjivanja dobrobiti država. Ona je stvorila uljudbu, civilisaciju, prelievajuć sveti nauk i milost Isusa Krista u duše naroda.

Ona je blizu prije hiljada godina u otajstvu svetoga krsta primila naš magjarski narod u svoj materinski naručaj, te ga majčinom vjernošću odgojila. Ona je stekla ugled državni, pravo i red; ona je naše kraljeve i naš puk jednako učila na dužnosti svoje i na vjerno izpunjivanje istih; njena je stečevina škola, znanost, umjetnost; siromake je podigla, zapuštene podupirala, obitelj u svetište pretvorila; ženi je povratila dostojanstvo; cna je pružila sve, što je pravom blagostanju i sreći država od potrebe, tako da govoreć sa svetim Augustinom, čini se, da nije mogla više učiniti za dobrobit naroda, sve da je jedino bila za unapredjivanje i osjeganje zemaljske dobrobiti odredjena.

Kada dakle branimo prava svete majke crkve, najveće dobročiniteljice naroda, proti zasnovanim novotarijama, onda se ujedno borimo i za najsvetiju stvar državnog života; te se sa plemenitom samosviešću pozivljemo na naše dične priedje, koji su sa svetom vjerom u sreu i njezinom svetom milošću obranili domovinu i nami ju uzdržali.

Memože nas u našoj obranbenoj borbi okriviti nitko, da napadamo državnu vlast. Mi po nauku svete naše vjere štujemo od Boga naredjene oblasti, te smo jim poslušni. Ali državna moć, koje početnik je Bog, ima i svoju od Boga opredieljene granice; a to je zakon božji.

I baš zato, ne samo u ime naše katoličke sviesti, i po ustavom takodjer zajamčenu pravu našem, već takodjer, i od vjerno uzčuvana štovanja, prema državnoj vlasti, vodjeni, dižemo mi glas svoj i u prilog same države, proti takim uredbam, koje uvezti, država pravo neima, jer se protive od Boga opredieljenu poslanstvu države, protive se božanskoj vjeri i pravom svete naše crkve, slobodi katoličke sviesti naše.

Nemore nas u ovoj obranbenoj borbi nitko okriviti, da smo neprijatelji napredka. Tegobe, proti kojim se borimo, neznache čudoredna napredka, već nazadka. Neima napredka

¹⁾ S. Basil.

proti Kristu. Nedadu se države podići na ruševinah kršćanskih idea ; nesluži nitko napredku, civilizaciji, boreć se proti crkvi. Sveti Stjepan naš kralj položio je državi svojoj državnom mudrošću izkušani, skupocieni temeljni kamen.¹⁾ sveti nauk i milost Isusa Krista ; tko podruje ovaj temelj države, taj i samu ovu dičnu tisućgodišnju sgradu izvirgava propasti.

Ljubezna braćo u Kristu i mili vjernici naši!

U ovo žalostno doba, u sred tolikih pogibelji, koje se poput težkog bremena puštaju na katoličko srce naše, nismo mogli ne govoriti.²⁾ Usta naša otvoriše se k' Vam, i srce naše razprostani se.³⁾ Bodrili, oduševili smo Vas, da branite svetu stvar vjere naše.

Braćo naša ljubezna, radosti i vienče naše, ako stojte u Gospodinu!⁴⁾ Neka se srce Vaše ohrabri za putévi (Gospodinovim.⁵⁾ i po najnovijoj opomeni Svetog Otač⁶⁾ i našim primjerom okriepljeni, zauzimajte se sdušno za stvar svete naše vjere, i branite ju postojano.

Zahvaljujući Bogu neizkazani dar⁷⁾, što Vas u svoju crkvu primio, pomnožite u ovih žalostnih dnevih milošću božjom vjernu odanost Vašu prema Svetoj Majci Vašoj. Nepriznajte u stvarih svete naše vjere drugog učitelja, do našega jedinoga meštra, Krista, koji po svetoj materi crkvi navješćuje nauk svoj sveti ; sjećajte se, da sveti nauk Isusa Krista, koj nam Sveta majka crkva, a u njoj najvišji učitelj, Namjestnik Krista na zemlji, navješćuje, nemožemo i nesmijemo samo na skrovište srea, na potaju sukromnog našeg života skućiti. — Na taj sveti nauk treba da gledate i u javnom životu Vašem, u izvršivanju Vaših građanskih prava, u izpunjivanju Vaših građanskih dužnosti, a svega morate se brižljivo i muževnom odlučnosti čuvati, što bi se tom svetom nauku protivilo.

„Nije dopušteno — veli naš Sveti Otač⁸⁾ — druga načela izpovjedati u sukromnom, a druga u javnom životu tako, da se ugled crkve u sukromnom životu priznaje, a u javnom se odklanja.“

Sjećajte se starih dnevah, pitajte Vaše Otce i oni će Vam reći, Vaše priedje i oni će Vam kazati,⁹⁾ koli brabro, koli oduševljeno morate Vašu svetu vjeru izpovjedati i braniti i u pogledu probika same mile otačbine. Oduševite se s njihovih dičnih primjera !

Ali još jedno Vas molimo u Isusu Kristu.

Pomozite nam revnom Vašom molitvom u obranbi svete naše katoličke vjere i mile nam domovine. Molite se vrućom molitvom Kralju svih kraljeva, Gospodaru svih vladara, po komu kralji vladaju, a zakonodavci zakone stvaraju, neka svojom svetom milošću prosvjetli pamet naših zakonodavaca, neka podupire, kripi volju njihovu, da obrane i ustavom zajamčena prava svete majke crkve, svete naše vjere i katoličke sviesti. Osobitom revnošću utecite Velikoj Našoj Gospi, Blaženoj djevici majki božanskog utemeljitelja svete crkve naše, da kod prestolja božanskog Sina svoga izprosi pomoć i zaštitu za nas. Molite se kralju našem Svetomu Stjepanu, da milostivo pogleda na nas i možnim svojim zagovorom kod Boga, obrani skupocienu baštinu svoju, kojom je domovinu nadario, da obrani svetu vjeru katoličku.

Mi ćemo se obratno moliti za Vas,¹⁰⁾ da Isus Krist nevidljiva glava svete crkve Vas ojači i ohrabri u obranbi svete vjere Vaše.

Milost Vam i mir od Boga otač našega i Gospodina Isusa Krista.¹¹⁾ Amen.

U Budimpešti iz biskupskog našeg vijećanja, obdržanog od 30. Studenoga do 7. Prosinca 1893. *Klaudio* v. r. stožernik, knezprimas, nadbiskup ostrogonski. *Louvo* v. r. stožernik, biskup i. o. velikovarađinski. *Josip* v. r. nadbiskup jegarski. *Juraj* v. r. nadbiskup kalački. *Ivan* v. r. biskup gjurski. *Juraj* v. r. biskup rožnjanski. *Mihael* v. r. biskup g. o. velikovarađinski. *Viktor* v. r. biskup lugoški. *Ferdinando* v. r. biskup pečuhski. *Konstantin* v. r. biskup vacki. *Ivan* v. r. biskup szamosujvarski. *Franjo* v. r. biskup erdeljski. *Kornelio* v. r. biskup

¹⁾ Izaija, 28. 16 — ²⁾ Djela Ap 4. 39. — ³⁾ Kor. 6. 11. — ⁴⁾ Fil. 4. 1. — ⁵⁾ Parab. 17. 6. — ⁶⁾ Ep encycl. Const. Hung. — ⁷⁾ II. Kor. 9. 15. — ⁸⁾ Ep. encycl. Immort. Dei. — ⁹⁾ Moizija, 32. 7. — ¹⁰⁾ II. Makab. 1. 6 — ¹¹⁾ II. Kor. 1. 2.

szombatheljski. *Ivan* v. r. biskup eperješki. *Imro* v. r. biskup njitranski. *Šišman* v. r. biskup kassavski. *Julio* v. r. biskup szathmarski. *Karlo* v. r. biskup vespriški. *Aleksander* v. r. biskup esanadski. *Filip* v. r. biskup stonobiogradski. *Julio* v. r. biskup munkački. *Pavo* v. r. biskup szepeški. *Karlo* v. r. biskup bistrički. *Ipolj* v. r. nadopat pannonhalmi. *Ivan* Moldován v. r. kapitularni vikar u Balázsfalva.

PEL

II.

154

1894

Anno currenti die 2. Januarii in Domino obiit Julius Geng, parochus Bábaensis, qui a 1843. natus, a. 1865. presbyter ordinatus ab a. 1880. parochiae Bábaensi praefuit. (Mors Julii Geng, parochi Bábaensis.)

Cuius animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

155

1894

Parochiale beneficium Bábaense morte Julii Geng vacans redditum, patronatui Academiae R. Theresianae Vindobonensis obnoxium praesentibus concursui usque finem mensis Februarii anni currentis expono. (Concursus pro beneficio parochiali Bába.)

Qui beneficium isthoc impetrandi animo ducuntur, velint aetenus recursus ad Excelsum R. H. Cultus et publicae Institutionis Ministerium inscriptos et tymbro legali provisos usque praedefinitum terminum horsum promovere.

156

1894

Notitiae VCléri dioecesaní reddito e massa caduca Illmí Francisci Sláby de Slábinja, dum viveret, el. eppi Dulmensis, Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis praepositi maioris vigore 9. puncti testamenti ita sonantis: „Minden, a mi a költségek s hagyományok kifizetése után megmarad, osztassék két egyenlő részre; az egyik bocsáttassék; a másik részt hagyom a pécsi egyházmegyének egyházmegyei célokra; — fordítsa azt a megyés püspök, eshetőleg a káptalani helynök saját bölcs belátása s ítélete szerint az idő folytán felmerülő egyházmegyei szükségek és körülményekhez képest oda, a hová azt legcélszerűbbnek találandja, korlátlan rendelkezési joggal“, titulo legati huius magnanimi in fines dioecesanos 29.000 fl. idest: viginti novem millia florenorum obvenisse; summamque hanc notabilem per me vi iuris circa legatum isthoc mihi e dispositione testatoris competentis inter sequentes fines dioecesanos et in sequentibus ratis distributam esse, etquidem:

a)	In perceptum Cassae Dioecesanae assignatos esse	25.000 fl.
b)	„ „ Fundi pensionalis Em. Sacerd. „	2000 fl.
c)	„ „ Fundi Asthaenealis „	2000 fl.

Universim: 29.000 fl.

Qui se dioeceseos adeo memorem exhibuit vivus, dignus procul dubio est, cuius mortui immortalem memoriam servet grata dioecesis.

157

1894

(Divisio mas-
sae acquisi-
tionalis

Stephani Már-
tin, parochi
Sümezh-Szt.-
Lászlóensis.)

Nosse iuvabit e massa caduca Step ani Má r t i n, parochi, dum viveret, Sümezh-Szent-Lászlóensis ab intestato denati titulo substantiae acquisitionalis conventione inter me et haeredes legales inita subtractis subtrahendis 25.807 fl. 37 cr. segregatos et in tres aequales partes divisos esse; etquidem:

a) E prima tertialitate finibus ecclesiasticis obvenienti habito ad divisionalem proportionem normalibus regiis ddo 16. Aprilis anni 1822. sub nr. 9044. emanatis praescriptam respectu obtigerunt:

1) Cassae dioecesanae 3718 fl. 28 cr.; 2) Fundo pensionali Emer. Sacerdotum 1000 fl.; 3) Fundo Asthaeneali 1000 fl. 4) Parochiae Sümezh-Szent-Lászlóensi in perpetuas fundationes, signanter: a) pro Sacro Cant. de Requiem cum Libera in refrigerium animae fundatoris anniversario, simul pro meliori subsistentia parochi 600 fl.; b) pro internis indigentis ecclesiarum parochialis et filialis Boldog-Asszonyfa 800 fl.; c) Pro fundis scholarum rom. cath. Sümezh-Szent-Lászlóensis et Boldog-Asszonyfaensis 770 fl. 82 cr.; d) pro meliori subsistentia ludimagistrorum Sümezh-Szent-Lászlóensis et Boldog-Asszonyfaensis 400 fl. universim: 8289 fl. 10 cr.

Simul vero L a d i s l a o I i n k a advocato fundationali injunctum est, ut taxam aerariam ab aditu haereditatum nuncupatam, in quantum injuste exacta est, revindictet inter fines praerecensitos, respective Cassam dioecesanam et ecclesiam Sümezh-Szent-Lászlóensem postliminio pro rata dividendam

b) Super secunda tertialitate pauperibus obvenienti projectum divisionale per me concinnatum fine sortiendae ratihabitionis ad exigentiam rescripti locum tenentialis dato 24. Augusti anni 1819. sub nr. 22889. emanati ad Exc. R. H. Cultus et publ. Institutionis Ministerium promotum est.

c) Tertia tertialitas haeredibus consanguineis consignata est.

158

1894

(Urgentur
oboli Petri
de anno 1893.)

Attentos reddo DD. Parochos, et quorum parochiis oboli Petri de a. 1893. nondum horsum transmissi sunt, ut obligationi eatenus ocyus satisfaciant.

159

1894

(De resultado
examinis pro
synodalis
anni 1893.)

In examine prosynodali die 26. Septembris anni 1893. asservato ad sexennium approbati sunt: Rudolphus Kiss, Carolus Erdélyi, Josephus Herger, Adalbertus Csurda.

E quibus Carolus Erdélyi laude, Josephus Herger laude et praemio Králiano decorari promeruerunt.

160

1894

Subsidii e fundatione Illmi Francisci Troll pro egenis et aegrotis (Subsidium e fundatione Troll pro sacerdotibus facta redundantis pro anno 1893. participes redditus sunt:

Alexander Fekete, emer. parochus Monostorensis; Julius Giane, parochus Maissensis; Franciscus Paulay, cooperator valetudinarius; Antonius Martin, cooperator valetudinarius; Alexander Rónay, praepositus, parochus Püspök-Bogádensis in nosocomio Fratrum Misericordiae Quinque-Ecclesiis valetudinem curans; Adamus Götz, parochus Lovász-Hetényensis; Josephus Tarbérczy, parochus Mucsiensis; Gabriel Svetics, vicarius Pécsváradensis; Josephus Klein, parochus Lengyelensis; Joannes Bereczk, parochus Kajdacsensis; Julius Kozáry, catecheta Quinque-Ecclesiensis, concionator ecclesiae lycei iuris episcopalis (pro hac solum vice), Carolus Hamar (Oberhammer) catecheta Quinque-Ecclesiensis (pro hac solum vice.)

Apocha de 100 florenis rite tymbrata ad Officium Fundationale Dioecesanum mittenda, unde pecunia concernentibus mox consignabitur.

161

1894

Subsidium e fundatione Illmi Francisci Troll pro docentibus (Subsidium fundatione Troll pro docentibus facta redundans pro anno 1893. obtinuerunt, etquidem:

Carolus Schäfer, docens Szabolcsensis in fodina lythantr.; Antonius Scultéty, docens Vaiszlóensis; Jacobus Schubert, docens Bakonyaensis; Josephus Metz, docens Mária-Gyüdensis; Ludovicus Horváth, docens Keskendensis; Mathias Faller, docens Baánensis; Stephanus Ebner, docens Baarensis; Camillus Farkas, docens Szebenyensis; Julius Schuler, docens Iván-Batthyánensis; Josephus Nikolausz, docens Vasasensis; Martinus Schneider, docens Jáno-siensis; Antonius Fülöp, docens Mánfaensis; Colomanus Szuszics, docens Bogdásaensis; Michael Magdić, docens Habjanovcensis; Georgius Cesarec, docens Radikovcensis; Joannes Gurszky, docens Ó-Falvensis; Georgius Horváth, docens Sütvényensis; Joannes Horváth, docens Kónyiensis; Stephanus Bali, docens Simontornyaensis; Raphaël Leo, docens Duna-Földvárens; Martinus Németh, docens Fácánkertensis; Stephanus Rettinger, docens Duzsens.

Qui per respectivos parochos instruendi venient, quatenus summam 50 florenorum a. v. erga apocham tymbro legali provisam apud Officium Fundationale Dioecesanum levare poterunt.

162

1894

Pro directivo statu notitiae hisce animadvertitur seriem circularium anni (Nova norma administrandi s. eccl. et piar. fund. peculii.) 1893. cum nr. XXII. nondum esse finitam; restat quippe numerus adhuc ultimus,

seu XXIII. novam normam administrandi sacri ecclesiarum et piarum foundationum peculii comprehendens, qui actu prelo subiectus existit.

183

1894

(Ordines ministeriales quoad telegraphata longiora quomodo expediant.)

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 2641. eln. szám. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur megkeresése folytán van szerencsém a főtisztelendő főhatóságot tisztelettel felkérni, sziveskedjék intézkedni, hogy a hosszabb szövegű táviratok ama része, mely az első táviratlap előoldalán el nem fér, ne a táviratlap hátsó oldalára, hanem új táviratlapok előoldalaira irattassék és az egyes lapok szembetűnően megszámoztassanak, vagy az átvitel a másik oldalra legalább is szembetűnően megjelöltessék. Fogadja a főtisztelendő főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1893. évi deczembes hó 31-én. Gróf C s á k y s. k. Valamennyi egyházi főtisztelendő Főhatóságnak.

163

1894

(Concursus pro statione cantoris-docentis in Udvari.)

A miszlai plébániához tartozó u d v a r i kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás javadalma: 1) Két szoba és egy előszobából álló lakás, minden szükséges mellék épületekkel, rétre dülő tágas házi kerttel. 2) Kitűnő minőségű féltelek, két hold réttel. 3) Minden házaspártól (70—75) két nyolczados rozs, és tiz krajezár. 4) Földmunka váltság negyven forint. 5) Tandij mintegy harminczöt forint. 6) Minden szőlőtulajdonostól egy pint bor, vagy 20 kr. 7) A községtől két öl kemény, hasábfa. 8. Felső-Pélből minden házaspártól $\frac{1}{8}$ rozs és 10 kr. (Van pedig 33—35 pár). 9) Alsó-Pélből tiz forint, 10 stola, 15 forint. Tan nyelv magyar és német. A pályázók kellőkép felszerelt folyamodványait, január 22-ig a pinczehelyi esperesi hivatalhoz küldjék, a mely hatánapig a pályázók, bármely napon próbatételre mulhatatlanul jelentkezzenek.

164

1894

(Concursus pro statione cantoris-docentis in Kis-Dárda.)

A dárdai plébániához tartozó k i s - d á r d a i kántor-tanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jöven, erre f. évi február 15-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: 1) A hitközségtől 300 frt, mely évnegyedenként előre fizettetik. 2) Fa-illetmény fejében 20 frt, a tanító által ezen összegért vásárolt fát a község szállítja az iskolához. 3) A dárdai uradalomtól 10 mérő (472 klló) kétszeres, melyet a község hozat el és szállít a malomba és 4 frt 20 kr. 4) Egy szoba, téli és nyári konyha, éléskamrából álló lakás, szükséges melléképületekkel és kert. Tan nyelv: német és magyar. A kellően felszerelt folyamodványok folyó évi február 15-ig Dárdára, az iskolaszéki elnökséghez küldendők.

165

1894

(Concursus pro statione cantoris-docentis in Nagy-Vejke.)

Tolnamegyébe kebelezett N a g y - V e j k e községben a róm. kath. kántor-tanítói állás lemondás folytán megüresedvén, erre ezennel ismételten 1894. január

28-ig pályázat hirdettetik. Javadalmazás: 1) Természetbeni lakás: két szoba, két konyha, kamara, istálló, félszer, présház, pincze. 2) Házi kert, hat hold szántóföld, melyből két holdat a község művel; fél hold rét. 3) Tiszta buza 19¹/₂ pozsonyi mérő. 4) Lélekpénz: 7 frt 81 kr. 5) Iskolapénz a községtől 31 frt 50 kr, vasárnapi iskoláért 18 frt 90 kr. 6) Stóla fejében 15—20 frt. 7) Ostyasütés 5 frt. 8) kilencz akó bor. 9) Az uraságtól hat öl fa. A községtől két kocsi rőzse az iskolafűtésre. Tannyelv: német, magyar. Utolsó posta: Apar, Tolnamegye.

166

1894

A r á c z p e t r e i róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomásra pályázat (Concursus pro statione docentis in Rác-Petre.) hirdettetik folyó évi január hó 31-ig. Tanítási nyelv német-magyar. Javadalmazás: 350 frt havi utólagos részletekben, egy szoba, egy öl fa. Az állomás azonnal elfoglalandó. Csak tanképesített pályázhat. Posta helyben.

167

1894

P a á r i b a n (Tolnavm. u. p. Tamási) a r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra folyó évi február hó 1-ig pályázat hirdettetik. Évi jövedelme: 300 frt készpénz, 2 öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva, egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelme: az egyik vegyes osztály és az ismétlőiskolások oktatása és nevelése. A kántorságban is jártasak előnnyel bírnak. Ez osztálytanítói állomásra tanítónők is pályázhatnak. Tannyelv: német-magyar. A felszerelt kérvények az iskolaszék elnökségéhez intézendők. (Concursus pro statione docentis in Paári.)

168

1894

A m.-széki plébániához tartozó P ö l ö s k e hitközségben a kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelme: 1. Tisztességes lakás két padlózott szobával, istálló, éléskamara és 500 □ öl házi kerttel. 2. Minden telkes gazdától 1 nyolczada buza és 10 kr., van jelenleg 63 pár. 3. Minden kisházaspár után 1 nyolczada gabona és 10 kr., van jelenleg 23 pár. 4. Minden zsellérpár után egy nyolczada gabona és 10 kr., van jelenleg 8 pár. 5. Minden szőlőbirtokos pár után 4 itcze bor. 6. Ismétlők oktatásáért 35 frt. 7. Nagy halott után bucsuztatóval 1 frt, e nélkül 50 kr., kishalottnál ennek fele. 8. Két öl fa az uradalomtól, a község által megvágva és behordva. Az iskola szükségletére a fát a Község adja. 9. Tíz hold szántóföld, 2 hold rét, a község által mindenkép megmunkálva. 10. Kilencz hold föld, melyet a tanító maga munkáltat. Csak képesített tanítók pályázhatnak. Pályázók folyamodványaikat M.-Székre, a ker. tanfelügyelőhöz — posta helyben — küldjék. Pályázati határidő: folyó évi január hó 31-ke. (Concursus pro statione cantoris docentis in Pölöske.)

Franciscus Kutor quod instanter petiit, ut ultro parochus in beneficio parochiali Tót-Keszi relinqueretur, impetravit; Ludovicus Fájth coope- (Personalia.)

rator int. civ. Szegzárd nominatus est administrator parochiae Báta; Francis-
cus Mundbród, cooperator Duna-Szekcső ob labefactatam valetudinem ab ac-
tuali servitio interim relevatus est; missi sunt cooperator: Guilielmus Fuchs
ex Abaliget ad Duna-Szekcső; Stephanus Blažeković e Harkanovci ad
Abaliget.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 12. Januarii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

III.

483

1894

Pro corona vernali e Iure Canonico: Causas matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum Ecclesiae pertinere gravissimis rationum momentis evincitur. — Stante hoc ordine, quae emolumenta, subverso autem, quae damna Ecclesiae et Statui indubie imminet? (Praefiguntur theses theologicae pro a. 1894. elucubrandae.)

Pro corona autumnali e Theologia Morali: Possuntne admitti principia politica de matrimonio civili, de sic dicta receptione Iudaeorum et libero religionis cultu? Ostendantur horum corollaria quoad vitam moralem.

484

1894

Provocantur DD. Parochi, qui symbolas pro ss. Missionibus a. 1894. conflatas nondum horsum promoverunt, ut obligationi eatenus ocyus satisfaciant. (Urgentur symbolae pro ss. Missionibus Africae a. 1894.)

485

1894

Oboli s. Petri pro utroque Semestri a. 1893. desiderantur e sequentibus parochiis: Čepin, Dályok, Diós-Berény, Döbrököz, Felső-Mindszent, Jánosi, Kis-Székely, Köblény, Lapáncsa, Maiss, Mágocs, Monostor, Mosgó, Olasz, Podgajci, P.-Szt.-Erzsébet, Siklós, Simontornya, Szajk, Tolna, Vaiszló, V.-Dombó, Veliškovci; pro II. Semestri eiusdem anni: Lakócsa. (Restantiae obolorum s. Petri pro a. 1894. exhibentur.)

Quas restantias velint DD. Curati ocyus horsum promovere.

486

1894

Cl. Dnus Josephus Kolmár, professor gymnasialis in quiete Posonii (Káptalan-utca 13.) versibus satyrica ingeniositate compositis flagellat perturbati ob intentas ecclesiastico-politicas innovationes rerum in regno status auctores et fautores, quos versus sub titulo „Farkas és Bárány“ nuper typis vulgavit. (Commentatur satyra Josephi Kolmár: „Farkas és Bárány.“)

Fasciculi huius propagationem nefarius contra religionem moliminibus retorqueendis haud parum profuturam ratus simul cum praesentibus ex eodem singulis districtibus unum exemplar cum eo mitto inspiciendum, ut inter cultiores praeprimis laicos satyram istam, quae apud auctorem erga 25 cros venui prostat, dilatare suarum partium esse ducant.

487

1894

Praesentibus adnexae dimittantur Rationes super symbolis per dioecesim in emolumentum Societatis S. Ladislai a. 1893. conflatis, singulis honorabilium districtuum sacerdotibus in exemplari uno. Summa symbolarum hunc in finem collectarum efficit universim 196 flnos 19 cros. (Exhibitio symbolarum pro Soc. S. Ladislai a. 1893. conflatarum.)

488

1894

(Tényleges
szolgálatban
levő vagyón-
talan csend-
őrök díjtala-
nul temeten-
dők.)

Vallás és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 60.997/893. szám. Hivatkozással hivatali elődöm által 1881. évi augusztus hó 17-én 23736. sz. a. a tényleges szolgál-
latban elhunyt legénységi állományhoz tartozó vagyontalan honvédek tetemeinek a fele-
kezetbeli lelkészek (kántorok) által való díjtalan eltemettetése érdekében kibocsátott kör-
intézkedésre van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot a m. kir. honvédelmi minister úr f.
év december 12-én 72062. sz. a. kelt átirata következtében tisztelettel felkérni, mi-
szerint — bár az idézett körintézkedés implicite a csendőrlegénységre is vonatkozik —
félreértések és kellemetlen surlódások kikerülése végett a lelkészkezdő papságot pótlólag
utasítani méltóztassék, hogy a tényleges szolgálatban elhunyt vagyontalan csendőrök
tetemeit szintén díjtalanul temessék el. Budapest, 1893. évi december hó 23-án. Gróf
C s á k y s. k. Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

489

1894

(Az iskola-
fentartók
terhére igé-
nyelhető
tanítói nyug-
díjak ezentúl
a vallás és
közokt. m.
kir. min. ke-
belében mű-
ködő nyug-
díjbizottság
által fognak
megállapít-
tatni.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 62.876./1893. szám. A köz-
törvényhatóságok és az érdekelt felek közreműködésével múlt évi 29.751. és 38.072.
sz. a. kelt szabályrendeleteim értelmében eszközölt és múlt év végéig bemutatni ren-
delt felvételek folytán a tanítói állomásokkal egybekötött javadalmak összege, azok for-
rása, természete, esetleg a tanítók személyében egyesült más hivatal utáni igények sze-
rint való megosztása immár emberileg lehető pontossággal megállapíthatók lévén,
megszűnt azon indok, mely leginkább mérvadó volt arra nézve, hogy az 1875: 32.
t.-cz. 44. §-a értelmében az iskolafentartókkal szemben igényelhető végellátások első
fokban való megállapításával a köztörvényhatóságok terheltettek, nem ritkán az ügyme-
net és minden esetben az igényjogosult tanítók hátrányára, amennyiben az eljárás hossza-
dalmassága által kiérdemelt végellátásukhoz késedelmesen, sok esetben évekig tartó tár-
gyalások után juthattak.

Az előrebecsátottak folytán a köztörvényhatóságokat az 1879. évi 35.111. sz.
a. kiadott szabályrendeletben, illetve az ahhoz csatoltan megküldött „Utasítás“-ban fog-
laltak szerint reájuk ruházott azon kötelezettség alól, miszerint az 1875: 32. t.-cz. 44.
illetve az 1891: 43. t.-cz. 14. §§-ai értelmében igényelhető végellátások érdemében
első fokban határozni köteleztettek, jelen rendeletem vételével felmentem és csupán
azon kérvények lesznek az idézett Utasítás értelmében tárgyalandók, melyek a mon-
dott határidőig elbírálás végett a köztörvényhatóságokhoz már betérjesztettek.

Jelen rendeletem vétele után az iskolafentartó terhére igényelhető nyugdíjak
a vezetésemre bízott ministerium kebelében működő és a tanítói nyugdíjtörvény végre-
hajtására kirendelt bizottság által fognak megállapíttatni.

Erről a Közig. Bizottságot tudomás és alkalmazkodás végett oly felhívással
értesitem, hogy miután a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi isko-
láknak működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló 1893: 26. t.-cz. 1.
§-a által az 1868: 38. t.-cz. 142. §-ának azon rendelkezései, melyek az elemi nép-

iskolai rendes- és segédtanítók fizetését szabályozzák, a hitfelekezetek által fentartott népiskolák tanítóira is kiterjesztettek: annál fogva minden oly esetben, midőn a mult évi 29.751. sz. a. kelt rendeletem értelmében még eszközlendő felvételek alkalmával kitűnnék, hogy a tanító sem szabadlakással, legyen az bár kántori lak., sem lakpénzzel nem bír, a bevallott fizetésből — amennyiben az a fentebb idézett törvény által meghatározott legkisebb fizetést meghaladná — a helyi viszonyoknak megfelelő és hatósági bizonylattal támogatott összeget, lakpénz fejében számítsa le, az akként megállapítandó összeg azonban a fizetés 25%-nál magasabb nem lehet.

Budapesten, 1894. évi január hó 3-án. Gróf Csáky Albin, s. k. Valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságának.

490

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 3812. szám. A magyar nyelv tanításáról szóló 1879. évi XVIII. t.-cikk követelményeinek meg nem felelő tanítók és népiskolákkal szemben követendő eljárás tárgyában mult évi szeptember hó 25-én 43760. szám alatt kibocsátott körrendeletem kapcsában valamennyi közigazgatási bizottsághoz intézett körrendeletem másolatát van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak tudomás végett tisztelettel megküldeni. Budapesten, 1894. évi január hó 20-án. Gróf Csáky s. k. Valamennyi főtiszt, egyházi főhatóságnak.

(A magyar nyelv tanítása érdekében újabb ministert körrendelet.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 3812. szám. A magyar nyelv tanításáról szóló 1879. évi XVIII. t.-cikk követelményeinek meg nem felelő tanítók és népiskolákkal szemben követendő eljárás tárgyában mult évi szeptember hó 25-én 43760. szám alatt kibocsátott körrendeletem kapcsában s a végből, hogy annak végrehajtását ellenőrizsem és céljának helyes megvalósítását biztosítsam, felhívom a Közig. Bizottságot, hogy minden oly esetben, a midőn valamely néptanító alkalmaztatását az előbb idézett, illetőleg a hivatali elődöm által 1885. évi május hó 28-án 20301. szám alatt kiadott körrendelet alapján érvénytelennek kell kimondania, az érdekelt iskolafenntartó, illetőleg iskolai főhatóság értesítésével egyidejűleg tegyen hozzám is jelentést, s intézkedése megbirálhatása végett jelölje meg külön-külön minden egyes kifogásolt tanítóra nézve, hogy képesítő oklevele mikor és hol állittatott ki, nem láttamozta-e azt a kir. tanfelügyelő s mely időtől kezdve van az illető e minőségében alkalmazva?

Oly esetekben továbbá, a midőn a Közig. Bizottság az 1872. év előtt oklevelet nyert s a magyar nyelv tanítására nem képes tanító mellé segédtanító alkalmazását látná szükségesnek, tegyen a felől is jelentést, vajon az iskolafenntartó képes-e a segéd-tanítói állással járó terhek viselésére? Budapesten, 1894. évi január hó 20-án. Gróf Csáky s. k. Valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságának.

491

1894

Nagy jelentőségű azon döntvény, melylyel a nm. Vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszterium egy felmerült eset alkalmából kinyilvánította, miszerént a róm. kath. iskolaszékek, mint az illető hitközségeknek, iskolai ügyekben képviselő testületei jogosítva

(A hitközségi iskolaszékek jogosultsága az iskolai adót illetőleg.)

vannak a fenforgó körülményekhez képest iskolaépítkezési és fentartási czélokra adót kivetni és e részben kötve nincsenek a népoktatásügyi 1868: XXXVIII. t. cz. 35. §-ának csakis a községi iskolákra szóló azon rendelkezése által, hogy az iskola adó az állami egyenes adóknak 5°/o-át nem haladhatja meg.

Egy bizonyos kath. hitközségi iskolaszék ugyanis 1890. évi September hó 21-én oly értelmű határozatot hozott, hogy az iskola építéséhez és fentartásához a hitközség birtokos tagjai egyenes adójuk 30°/o-ával, nem birtokos tagjai 50 krral, a másutt lakó, de ottan birtokló róm. kath. adózók egyenes adójuk 5°/o-ával járuljanak hozzá.

Az illető vármegyei közigazgatási bizottság ezen határozatot közbevetett felebbezés folytán feloldotta, az iskolaszék felebbezése folytán azonban a nm. Vallás és közoktatási m. kir. Miniszterium ezen ügyet újabb határozathozatal végett vissza küldvén, az illető közigazgatási bizottság 1893. évi augusztus hó 8-án 511. sz. alatt a következő határozatot hozta:

„Az iskolaszék 1890. szept. 21. hozott azon határozata, mely szerint a községben lakó birtokosokra állami adójuk alapján az iskola felállítás- és fentartásához hozzájárulását 1890-ben 30°/o-ban; a birtok nélküli kath. hivek hozzájárulását pedig 50 krral; a birtokokkal bíró, de községben nem lakó kath. hivek ingatlanai után esedékes állami adójuk alapján pedig további intézkedésig évi 5°/o-ban állapítja meg azzal, hogy a községben lakó birtokosok 30°/o és a birtok nélküli hivek fejenkénti 50 kros adóját a körülmények és a szükséghez képest az iskolaszék évről évre módosíthatja, helybenhagyatik. Mert az iskolaszék az iskolai adó hozzájárulási módjának és arányának megállapítására illetékes és az ezen iránybani eljárása illetve határozata sem a fenálló törvényekbe, sem pedig a fenálló rendeletekbe nem ütközik; és végül, mert a fent körülírt határozat a róm. kath. iskolaszék egyházi fenhatósága által is jóváhagyatott.“

Ezen határozatot pedig a nm. Vallás és közokt. m. kir. Miniszterium 1893. évi október hó 16-án 45038. sz. alatt intézkedésével jóváhagyta, a mint következik:

„A közigazgatási bizottság f. évi aug. 8-án 511. sz. a. a r. kath. iskolaadó tárgyában hozott határozatát indokainál fogva a figyelembe nem vehető fellebbezés elutasításával helybenhagyom.“

492

1894

(Concursus
pro statione
cantoris-do-
centis in
Iván-Dárda.)

A lipovai plébániához tartozó Iván-Dárda fiókközségben a kántortanító állomás üresedésbe jöven, arra f. é. márczius 15-ig pályázat hirdettetik. A kellőkép felszerelt kérvények az iskolaszék elnökségéhez Lipovára, posta Bezedek intézendők. Csak tanképesített egyének pályázhatnak. Ezen állomással a következő évi jüvedékek vannak összekapcsolva: I. A hitközségtől: egy szobából álló lakás, konyha, éléskamara, házipince, istálló, udvarkút, házikert, 1 hold beltelek és 2 hold első osztályu szántóföld, melyeket a hitközség szánt, a tanító udvarából reá a trágyát kihordja, elveti és a termést a tanító lakására behordja. Minden házaspártól kap (van jelenleg 27 pár) $\frac{3}{8}$ kétszeres buzát csapva, az özvegyektől ennek felét, és $\frac{1}{8}$ morzsolt kukoriczát. Készpénz-

ben: minden pár után egy koronát. Vasárnapi iskolapénz 40 korona. A községtől 2, és az uradalomtól 2 öl fa, melyet a hitközség vág és behordani tartozik. Stola körülbelül 4—5 korona. A szükséges malomfuvarokat a község teljesíti. II. A Lippe hercegi uradalomtól 10 pozs. mérő kétszeres buzát, és 8 korona 40 fillér készpénzt.

493

1894

A lipovai plébániához tartozó Sároki fiókközségben a kántortanítói állomás (Concursus pro statione cantoris-docentis in Sároki.) üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. márczius 15-ig pályázat nyittatik. Csak tankepesített egyének folyamodhatnak, és pedig az iskolaszék elnökségéhez Lipovára, posta Bezedek. Jövedelme: I. A hitközségtől: két szobából álló szép lakáson, istállón, pinczén, udvarkuton és kis házikerten kívül — minden házaspár után $\frac{1}{2}$ mérő kétszeres buza, $\frac{1}{4}$ mérő zsurmoit kukoricza és egy korona, (van jelenleg 41 pár). Azonfelül a földmunkáltatás fejében minden pártól 80 fillér. Minden hétköznapi iskolás után (van jelenleg 24) 50 fillér. Vasárnapi oktatásért 30 korona. Továbbá 5 öl keményfa, a hitközség által vágva és hordva. Stola illeték 4—5 korona. Van azonkívül 6 hold jó minőségi szántóföld, mely a tanító által műveltetik. A szükséges malomfuvarok. II. A főhercegi uradalomtól: 8 mérő kétszeres buza, és 8 korona 40 fillér készpénz.

494

1894

A pécsvárad-i róm. kath. népiskolánál egy segédkantorsággal egybe- (Concursus pro stat. docentis in Pécsvárad.) kötött osztálytanítói állomásra ezennel február hó 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: egy előtornáczzsal bíró butorozott szoba ágyneműn kívül, 300 forint készpénz, havi részletben fizetve, 10 méter kemény tűzelőfa. Kötelelességei: egy tantermet s az ismétlő iskolát önállóan vezetni, a kántorságban segédkezni. Tannyelv: magyar német. A kellő kép felszerelt folyamodványok az egyházközségi és iskolai tanács elnökségéhez Pécsváradra (Baranyamegye) küldendők.

495

1894

A szakadathi osztálytanítói állomásra február 24-ig pályázat hirdet- (Concursus pro stat. doc. in Szakadath.) tetik. Jövedelme: 308 frt lakással. Kötelme egy osztályt tanítani. Folyamodványok az iskolaszékhez u. p. Gyöngy intézendők. Tannyelv: német.

496

1894

Jánosii plébániához tartozó batyáni tanítói állásra 1894. február 17-ig (Concursus pro stat. docentis in Batyán.) pályázat hirdettetik. Jövedelme: Községtől 300 frt negyedévi részletekben utólag pár forint stola illeték; $\frac{1}{4}$ hold kenderföld, 2 hold belsőség és rét; hét öl fa, melyből az iskola is fűtendő; tisztességes lakás: egy nagy szoba, konyha, padlás, pince és istállóval; két darab szarvasmarhára legeltetési jog. Iskolán kívül kántori kötelelessége: Adventben naponta „Rorate“ ájtatosságot, nagybőjtben délutánonként, valamint szombat, vasárnap

ünnepnapokon a szokásos letenyéket végezni s az anyatemplomban plébános által kijelölendő nevezetesebb alkalmakkor segédkezni. Pályázatok a Mágocs-egyházkerületi tanfelügyelőséghez küldendők Baranya-Szászvárra, u. p. Helyben.

497

1894

(Concursus
pro stat. doc.
in
Uj-Bezdan.)

A beremendi plébániához tartozó Uj-Bezdan főkközség róm. kath. tanítói állomására f. évi márczius 8-áig pályázat nyittatik. Javadalmazása: egy szoba- és konyhából álló lakáson kívül (a nyár folytán még egy szoba épül) 300 frt készpénz, minden tanköteles gyermek után 40 kr. tandíj, (van jelenleg 70) ismétlő oktatás fejében 20 frt, 6 öl tüzelőfa, 1 hold belsőség és $1\frac{1}{2}$ hold szántóföld. A tanítási nyelv: magyar. Pályázni szándékozók kellőkép felszerelt kérvényeiket a kitűzött határidőig a kerületi tanfelügyelőséghez intézzék Német-Márokra. (pósta helyben.)

498

1894

(Concursus
pro statione
docentis in
Ozora.)

Az ozorai (Tolnamegye) róm. kath. elemi iskola egy osztálytanító állomására pályázat hirdettetik. Évi díja: a tanépületben 1 szoba, 305 frt évnegyedes részletfizetésben. A megválasztandó köteles a mindennapi mellett részben az ismétlő iskolát is kezelni. Tannyelv magyar. A pályázat határideje folyó évi február 20-ika. A kellőkép felszerelt folyamodványok a róm. kath. iskolaszék elnökségéhez Ozorára küldendők.

509

1894

(Concursus
pro statione
cantoris-do-
centis in
Somberek.)

A somberek i (Baranyamegye) kántortanítói állomásra pályázat nyittatik. A kellően felszerelt folyamodványok márczius 3-ig a kerületi esperesi hivatalhoz Barabara küldendők. Ezen állomás jövedelme: 1) három szobából álló tisztességes lakás, melléképületekkel és házikerttel. 2) Négy hold szántóföld és egy hold rét; a szükséges munkákat — a szántóföld második szántását kivéve — a község teljesíti és a termést behordja, 3) Minden telkes házaspár (140) után fél $\frac{1}{8}$ buza és 6 kr.; 4) minden életjáradékos pár (50) után fél $\frac{1}{8}$ buza és 3 kr.; 5) minden kisház és zsellér pár (200) után $\frac{1}{8}$ rozs; 6) minden szőlővel bíró házaspár után 2 itcze bor; 7) minden iskolás gyermektől (240—250) 32 kr. tanpénz; 8) ismétlő oktatásért 42 frt; 9) Stola illeték 90—100 frt; 10) 13 öl kemény tüzelőfa, melyből 3 tanterem és két osztálytanító szobája is fűtendő. 11) legelő illeték 700 □ öl. 12) A szükséges malom fuvar. A pályázók márczius 5-én délelőtt 9 órakor a helyszínen jelenjenek meg, a templomi teendőkben való jártasságukat bemutatandók. A tannyelv német-magyar.

547—548

1894

(Concursus
pro stationi-
bus docen-
tium in
Rákos et
Szakál.)

Az abaligeti plébániához tartozó Rákos főkközségi tanítói állomásra pályázatot hirdettetik. Lakása: megújított 2 szoba, konyha, kamra, öl és istálló, kuttal, kerttel. Jövedelme: termények és járandóságokban 303 frt, vagy ha a tanító akarja készpénzben 300 frt. Tannyelv német-magyar. Az állomás azonnal elfoglalható. Nem képe-

sitett csak azon esetben jöhet tekintetbe, ha képesített egyén nem pályáznék. Iratok márczius 11-ig az abaligeti plébánia-hivatalhoz intézendők.

S z a k á l fiókközségi tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Üressé tényleg csak azon esetben lesz, ha képesített pályázó akad f. évi június 30-ig. Jövedelme az az újabb tanítói díjlevél alapján 301 frt becsértékig mehet: terményekben, föld- és járandóságokban. Lakása: egy jó szoba, konyha, pincze, ól és javítást igénylő istálló. Tannyelv magyar. Pályázók az abaligeti plébánián jelentkezhetnek.

E d u a r d u s J á k, cooperator Szászvárensis fine curandae labefactatae vale- (Personalia.) tudinis ab actuali servitio ad interim relevatus est. Missi sunt cooperator: Guilielmus Péw al de Szabolcs ad Szászvár; Stephanus Takács e Rác-Petre ad Szabolcs.

Quinque-Ecclesiis, die 5. Februarii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

IV.

730

1894

Nr. 120. Excellentissime ac Rssime Domine Episcopo et Act. Int. Consiliarie! Domine in Christo Frater peculiariter Colendissime! Apud Sanctissimum Dnum Nrum Leonem XIII. Pontificem Maximum eatenus humillime factus sum supplex, ut „cum Decreta S. Congregationis S. Officii ddto. 28. Augusti 1888. et 31. Maii 1892. etiam ad Dioeceses Regni Hungariae pertineant, omnibus et singulis Regni Episcopis facultatem absolvendi a censura, in quam fideles coram acatholico ministro matrimonium contrahere audentes miserabiliter incidunt, pro foro poenitentiae ita concedere dignetur, ut ea omnibus Confessariis, quibus opportunum duxerint, pro eodem foro subdelegari etiam habitualiter valeant.“

(Facultas absolvendi ab excommunicatione in foro interno eos, qui matrimonium coram ministro acatholico contrahere attentant.)

Ad quas humillimas meas preces de 15. Decembris 1893. rescriptum mihi est, ut sequitur: „Sacra Poenitentiaria de speciali et expressa Apostolica Auctoritate Rmmo in Christo Patri S. R. E. Cardinali Archiepiscopo Strigoniensi *coeterisque Venerabilibus in Christo Patribus Hungariae Episcopis* benigne indulget juxta preces, durantibus facultatibus Ipsis pro foro interno concessis.“ Datum Romae in S. Poenitentiaria die 15. Dec. 1893.

Haec pro notitiae statu et congruo usu cum Excellentia Vestra communicando aestimatissimis fraternis affectibus commendatus peculiari cum cultu maneo. Budapestini, die 10. Ianuarii 1894. Excellentiae Vestrae obligatmus servus et Frater in Christo: *Claudius* m. p. Card. Aeppus. Excellentissimo ac Rssimo Domino Ferdinando Dulánszky, Episcopo et Act. Int. Consiliario in Pécs.

731

1894

TREVIREN. Michael Felix Korum, Eppus Treviren. ad Sanctitatis Vestrae pedes provolutus, ut conscientiae ovium sibi concreditarum consulat, humillime exponit quod sequitur.

(De hora Europae centralis quoad divinum officium recitandum.)

Ad normam legis nuperrime latae, in toto Germanico imperio inde ab initio mensis Aprilis a. v. unum idemque tempus absque respectu ad medium tempus aut meridianum diversarum Imperii regionum in horis computandis observandum est, illudque referunt publica horologia. Inde fit, ut intra fines huius dioecesis computus horarum legalis spatio semihorae tempus locorum medium superet. Hinc a Sanctitate Vestra Eppus orator petit solutionem dubii:

Possuntne clerici sequi tempus legale in persolvendo officio divino, tam anticipantes privatim matutinum, quam recitare vespas?

Et Deus

Die 22. Julii 1893, S. C. Concilii respondit: *Affirmative.*

Ita reperitur in positione cui titulus „Treviren.“ Eppus circa recitationem

horarum canonicarum, existent. in Secretaria praefatae S. Congr. in fasciculo positionum mensis Julii 1893. In quorum fidem etc. Datum Romae, ex Secretaria praedicta 23. Julii 1893. *G. de Lai*, Subsecretarius.

738

1894

(Novum augmentum fundi pens. Emer. Sacerd. e legato Colomanni Harray)

Praesentibus Venerabili Clero Dioecetano notitiae reddo *fundum pensionalem Emeritorum Sacerdotum* e legato magnanimitate *Colomanni Harray*, dum viveret, Vice-Archi-Diaconi districtus Bonyhádensis, parochi Kakasensis capitali, cuius annum interusurium vita comite haeres percipiet, **2644** florenorum **64** crucigerorum auctum esse.

Splendida haec testatoris in fraternae charitatis officio munificentia digna omnino est, quae fastis dioecetanis inseratur ipsius tanti quidem benefactoris laudem, universae dioecesis gratitudinem posteritati servatura, cunctis vero, qui ope pollent et sortem confratrum fessorum in vinea Domini cordi habent, pro modulo virium ad imitandum incitamento servitura.

753

1894

(De patrocinando congressu international. cath. eruditionis.)

Conamina virorum catholicae eruditionis, qui proximum internationalem congressum diebus 4—7. Septembris anni currentis Bruxellis in Belgio servabunt, patrocinio V. Cleri dioecetani, cultiorumque laicorum impensius hisce commendans, advolutam philypam in uno exemplari cum eo mitto cuilibet districtui, velint DD. Vice-Archi-Diaconi quisque in suo districtu eandem circulo dare et siquos invenerint, qui ad promovendum laudabilem scopum praememorati congressus concurrere parati essent, Cl. Dno *Joanni Kiss*, directori Societatis Sancti Stephani Budapestini (Királyi Pál-utca 13.) insinuare.

732

1894

(Az orsz. kath. nagygyűlés határozatai közöltetnek.)

Ismeretes a T. lelkész urak előtt a katolikus öntudatnak a f. évi január hó 16-án Budapesten tartott orsz. kath. nagygyűlés által történt méltóságteles és örvendetes megnyilatkozása. Ezen gyűlés bizonyos határozatokat hozott, melyek mig egyrészt élénken feltűntetik a hazánkban szorongatott katolika egyház sérelmeit, úgy másrészt e nehéz helyzetben a kath. köztevékenységnek irányát megjelölik. Minthogy ezen határozatok a gyűlésen teljes számban résztvett nm. püspöki karnak hozzájárulásával is hozattak, nincs kétség az iránt, hogy eme határozatokat a magyar katolikusok illő tisztelettel és hálával fogadják s azok megvalósítására tehetségökhöz képest törekedni készek. Miért is ezen határozatok imitt egész terjedelmökhöz képest tétetnek közzé, hogy a T. Lelkész urak azokat hivaikkal az idők és körülményekhez képest alkalmas módon közöljék illetve azok tartalmát hivaikkal kellően megmagyarázzák, őket hasonló szellemben való buzgó működésre, s különösen katolikus egyletek alakítására lelkipásztori szeretettel serkentsék és buzdítsák.

A kath. nagygyűlés határozatai Budapesten, 1894. január 16-án.

I. A katolikusok kötelességei.

Kimondja a nagygyűlés:

Nem elég minden egyesnek vallásos életet élni és az egyház rendeletei szerint a szentségekben részesülni: hanem kötelessége egyszersmind hitét a közéletben is vallani.

Azért a szülőknek kötelessége gyermekeiket katolikus hitben nevelni, ahol csak lehet katolikus iskolába járatni és vallásos életökre ügyelni.

Ezért kiki tőle telhetőleg a katolikus egyleti élet előmozdítására törekedjék, katolikus ifjusági, katolikus legény- és munkásegyletekben és katolikus körökben résztvegyen és a katolikus jótékonyági egyletek működéséhez járuljon.

A polgárok községi, hatósági és országos képviseleti választásaiban részt vegyen, és ott megbízható katolikus férfiakra, és ilyenek hiányában csak arra szavazzon, ki a katolikus hitet és egyházat meg nem támadja, hanem annak védelmére vállalkozik, és ezt határozottan meg is fogadja.

Ezért bárminemű magán vagy hivatalos eljárásunkban sem tagadhatjuk meg hitünket, és egyházunkhoz ily állásban is ragaszkodni tartozunk.

Minthogy az 1868: LIII. t.-cz. és kivált a keresztség kiszolgáltatására és anyakönyvelésre vonatkozó miniszteri rendelet hitelvünkbe ütközik: ezen rendelet visszavonását és ezen törvény módosítását szakadatlanul szorgalmazni minden katolikusnak kötelessége.

Végre azt is kimondjuk, hogy a katolikus oly törvény alkotásához sem járulhat, mely a keresztség hitkösségéből való kiválás, vagy a vallástalanság útját egyengeti.

II. Autonomia.

Kimondja a nagygyűlés:

Hogy az apostoli király kegyuri és az állam felügyeleti jogának sérelme nélkül az egyház, — a katolikus autonomia mielőbbi életbe léptetésével, — közegei által maga intézze mindazon ügyét, mely jelenleg a parlamenti kormány hatáskörébe vonatott.

III. Iskolák.

A hol annak szüksége fennforog, arról kell gondoskodni, hogy katolikus kiseddóvodával birjunk. Már létező katolikus népiskoláinkat fenn kell tartanunk, és mindenütt, a hol katolikus népiskola felállítását a katolikusok száma megengedi, ilyenek létesítésére kell törekednünk.

Katolikus középiskoláinkat és jogakadémiáinkat igyekezzünk szinte rendeltetésük és alapítványaik értelmében fenntartani, úgy hogy azok ne csak névleg, hanem tényleg is katolikusok legyenek, és ezért kívánnunk kell, hogy ott a katolikus egyház befolyása és vezetése érvényesüljön.

A katolikus Pázmány-egyetemet mint katolikus egyetemet kívánjuk bírhatni, hogy az egyetemi katolikus alapítványok katolikus egyetemnek szolgáljanak.

IV. H á z a s s á g.

Mi, kik hazánkat úgy szeretjük, mint egyházunkat, és ezt a szeretetet hitünkben merítjük, — annak kegyeletes emlékében, hogy Szent István első királyunk a keresztény katolikus vallás alapján szervezte a magyar államot, és hogy az, hála az isteni gondviselésnek, közel kilencz század viharait átélni, polgárosodni és megerősödni képes volt, — tudjuk és hiszszük, hogy az állam jól felfogott érdeke a kath. egyház érdekével ellentétes nem lehet.

Oly politikát tehát, mely a haza törvényeit egyházunk hitelveivel ellentétbe hozza, és a mely csak már azért is hazánk különféle hitű és ajkú polgárai megnyugvását kizárja: nem csak vallásunkkal, de hazaszeretetünkkel sem tudnánk megegyeztetni.

A házasság előttünk szentség, s mint ilyen az egyház joghatóságához tartozik:

az egyház ennek anyagi viszonylataiban eddig is az állam igényeire tekintettel volt, az állam pedig megvédte annak társadalmi és anyagi következményeit, sőt más hitűek házassági jogát azok megnyugvásával megállapította és ezen viszonyokat rendezte. Ehhez tehát mindenkor készségesen járulhatunk.

De más a polgári házasság. Ez a házasság dolgában az egyház joghatóságát az állam joghatóságába vonja.

Ez az, a mibe, legalább mi katolikusok, soha bele nem nyugodhatunk, a minek törvénybe iktatása ellen jelenleg minden törvényes uton és módon küzdünk, és ha ez mégis megtörténnék, ennek másítása érdekében nem szünnénk meg e küzdelmet ugyanazon törvényes uton tovább is folytatni.

A kath. nagygyűlés nevében a Szent Atyához és Felséges Urunk Királyunkhoz intézett hódolati sürgönyök szövege s az azokra mindkét-résről adott válaszok.

A Szent Atyához:

Szentséges Atyánk! A magyaroknak az apostoli Szentszék iránt táplált állandó kegyeletere, melyről nemrég is dicsérettel emlékeztél, íme ezen hazánk összes katolikusait először egyesítő nagygyűlésünkben is mindenekelőtt Szentségedhez emeli szavát, mely törhetetlen hitünk és Szent Péter széke, minden egyházak tanítója iránt érzett fiúi engedelmisségünk és szeretetünk felől Előtted tanuskodva: míg Krisztus egyházának szabadsága, épsége, valamint a Te szuverén függetlenséged érdekében, mely Isten rendeléséből e földön az apostoli kormányzás biztosítéka, legforróbb óhajításunkat fejezi ki, — egyszersmind az isteni segedelem biztató jele gyanánt Szentséged apostoli áldását könyörögve kéri.

A magyar katolikusok első nagygyűlésének elnöksége: gróf Esterházy Miklós Móríc, gróf Zichy Nándor.

Az apostoli Királyhoz :

A Budapesten összejött első katolikus nagygyűlés Felségednek, mint koronás apostoli királyunknak hódolatteljes üdvözetét küldi. Felségedben látja úgy nemzeti létünk, mint alkotmányos életünk legfőbb biztosítékát; Felségedbe, mint a nemzet minden polgára által szeretett atyjába, helyezi bizalmát s ebből meríti szentegyházunk épsége és szabadsága iránti reményét.

A Király válasza :

Főmagasságu Vaszary Kolos biboros hercegprimásnak Budapesten. Bécs-Burg. A Budapesten összejött katolikus nagygyűlés nevében Eminenciád által táviratilag kifejezett hódolatot és bizalomteljes üdvözetet kedvesen fogadtam és őszinte köszönetemmel viszonozom. *Ferencz József.*

A Szentatya válasza :

Telegraphicam significationem, qua primus Catholicorum Hungariae conventus fidem et obsequium suum Summo Pontifici testatus est, benignissime excepit Sanctitas Sua, cui, persuasum est Hungariae fideles semper memores fore bonorum complurium, quae ipsorum patria a religione catholica accepit, ac paratos esse ad avitam fidem firmiter retinendam, tuendamque pro viribus doctrinam ejus et jura. Hinc Pater Beatissimus praesidibus conventus ceterisque congressis divinae sapientiae lumina adprecatus peramanter impertit apostolicam benedictionem. *Cardinalis Rampola.*

733

1894

A beteg áldozárokat segélyező görz-meráni egylet most közzétett jelentése szerint az egylet vagyona az 1893. év végén volt 190.000 frt állampapirokban és 9355 frt 6 kr. készpénzben. Ezenkívül van az egyletnek Görzben, Meránban és Ikában (Abbázia mellett) egy-egy jól berendezett, irgalmas nénékre és jeles orvosokra bízott intézete. A beteg áldozárok eltartási költségeihez az egyleti pénztár 5401 frt 70 krral járult.

(Sodalitas sublevandorum infirm. sacerdotum Gorit. Meranensis.)

Az 1892—93. téli idényben az egylet házaiban 32 áldozár és 2 theologus ápoltatott, a mult nyáron Ikában a tengeri fürdőt 24 egyleti tag használta. 1893. ősz óta pedig Meránban 25, Ikában 7 és Görzben 6 egyleti tag ápoltatik.

Ezen egylet célja osztrák-magyarországi és némethoni beteg áldozároknak, kiknél a felgyógyulásra remény van, módot nyújtani, hogy a zord téli évszakra át déli éghajlat alatt tartózkodhatván, egészségüket visszanyerjék és ismét hivatásuknak élhessenek. Az alapszabályok értelmében csak azon áldozárok vehetik igénybe az egylet jótéteményeit, a kik már legalább egy éven át voltak az egylet tagjai és ha az egylet házaiba felvették, amennyiben addig csak segélyzők voltak, az egylet élethossziglani tagjaivá kell lenniök. A felvételi folyamodványok az egyházmegyei hatóság útján augusztus hó végéig küldendők be az elnökséghez (Hochw. Kranken-Vereins-Präsidium in Rudolfino zu Görz), a kérvényhez lezárt

orvosi bizonyítvány csatolandó. Ellátás fejében naponként 1 frt 20 kr. fizettetik, a kevesebb költséggel rendelkezőknél ezen összeg is 80 krra leszállítható; ezért az intézet tisztességes lakást, teljes ellátást, orvosi gyógykezelést és kiszolgálatot nyújt. A felvettek jövet-menet a déli osztrák vasuton ingyen-jegyet kaphatnak, a helyi gyógy-taksától is fel vannak mentve.

Mindezeket tájékoztatásul közölve, ezen oly áldásosan működő katolikus együletet újból a nt. Papság kiváló figyelmébe és pártolásába a legmelegebben ajánlom. A tagok lehetnek vagy alapítók 100 frtnak, vagy élethossziglani tagok 20 frtnak lefizetése mellett, vagy rendes (segélyező) tagok, kik évenként 1 frtot fizetnek, vagy jötevők, kik az egyület javára adományt nyújtanak.

734

1894

(De chartis
pignoris, cau-
tionis adinstar
acceptandis.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 166. eln. szám. A pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. miniszerelnök úr a f. évi január hó 19-én 90.923. sz. a. kelt körrendeletével kijelentette, hogy az „Egyesült budapest-fővárosi takarékpénztár” által 100, 500, 1000 és 5000 frtos czimletekben kibocsátott 4½ %-os osztrák értékű, valamint 200, 1000, 2000 és 10.000 koronáról szóló 4 %-os korona értékű záloglevelek az 1889. évi XXX. t.-cz. 11 §-ában felsorolt összes befektetési czélokra elfogadandó, vagyis a záloglevelek ezennel óvadékképeseknek és arra alkalmasaknak nyilváníttatnak, hogy azokba községek, testületek, alapítványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak (1885. VI. t.-cz. 13. §.) pénzei, ugyszinte a hitbizomány és letéti pénzek gyűmölcsözőleg elhelyeztessenek, és végre hogy üzleti és szolgálati biztosítékokra fordíthatassanak olyan esetekben, midőn a biztosítékok az árak tekintetében létező szabályok szerint nem készpénzben teendők le.

Van szerencsém erről a főtiszt. főhatóságot tisztelettel értesíteni. Budapest, 1894. február hó 1-én. Gróf Csáky, s. k. Valamennyi egyházi főtiszt. főhatóságnak.

735

1894

(Concursus
pro statione
docentis in
Feked.)

A f e k e d i róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomás üresedésbe jövén, erre f. évi marcius végéig pályázat hirdettetik. Javadalma: 300 frt készpénz havonként előleges részletekben 10 hónapi tanítási időre; egy szoba a szükséges butorral és egy öl, azaz 4 méter kemény tüzelőfa. Tannyelv német-magyar. Tanítók vagy tanítónők folyamodhatnak; férfitanítók előnyben részesülnek. A kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszéki elnökhöz Feked, u. p. Véménd (Baranya megye) intézendők. Az állomás azonnal elfoglalandó — és önállóan tanítja az I. II. III. osztályt.

736

1894

(Concursus
pro statione
docentis in
Udvári.)

A miszlai plébániához tartozó u d v a r i i kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás javadalma: 1. Két szoba és egy előszobából álló csinos

lakás minden szükséges melléképületekkel, rétre dülő tágas házikerttel. 2. Kitűnő minőségű féltelék, legelő-illeték, két hold rét, a melyekért, a munkaváltsággal, 400 frt haszonbért kaphat. 3. Minden házaspártól (70—75) két nyolczados rozs és 15 kr. 4. Tandij harminczöt forint. 5. Minden szőlőtulajdonostól (50—55) egy pint bor vagy 20 krajczár. 6. A községtől két öl kemény hasábfá. 7. Felső-Pélből minden házaspártól $\frac{1}{8}$ rozs és 10 kr. (33—35 pár). 8. Alsó-Pélből tiz frt. 9. Stola 15—18 frt. Tannyelv magyar és német. Az állomás azonnal elfoglalandó. A pályázók kel-
lőkép felszerelt folyamodványaikat f. évi márczius 18-ig a pinczehelyi esperesi hi-
vatalhoz küldjék és a határnapig próbatételre bármely napon jelentkezzenek.

737

1894

P a á r i b a n (Tolnavármegye, u. p. Tamási) a róm. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi márczius hó 15-ig pályázat hirdettetik. Évi jöve-
delme: 300 frt készpénz, 2 öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva,
egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelme: az egyik vegyes osztály és az
ismétlő-iskolások oktatása és nevelése. A kántorságban is jártasak előnnyel bírnak.
Ez osztálytanítói állomásra tanítónők is pályázhatnak. Tannyelv: német-magyar.
A felszerelt kérvények az iskolaszék elnökéhez intézendők.

(Concursus
pro statione
docentis in
Paári.)

751

1894

A s z e n t - i s t v á n i r. k. elemi iskola osztálytanítói állomására pályázat
hirdettetik. Pályázhat okleveles tanító, valamint végzett képezdész is, de az utóbbi
oklevelét — különbeni állomásvesztés terhe alatt — jelen tanév zártával köteles
megszerezni. Kántorságban jártas és személyesen jelentkező előnyben részesülend.
Ha esetleg olyan választatnék meg, a ki a kántorságban még járatlan: az ilyen
tartozik a kántori ismereteket elsajátítani a helybeli kántortanítótól, a ki őt ezen
cél elérésére kellőleg és ingyen fogja oktatni. Az osztálytanító köteles a kántor-
tanítót betegség esetén a templomban és a tanításban is helyettesíteni. Hasonló
kedvezményben fog betegség esetén az osztálytanító is részesülni a kántortanító
által. Díjazás havi részletekben és polgári évre 350 frt. Megérkezési költségek
megtérítésére 4 frt. Mindkét illetmény a község bírása által pontosan ki fog szol-
gáltatni. Lakásul az iskolaépületben egy butorozott tisztességes szoba. A választás
f. évi márczius hó 27-én délelőtt fog megtartatni. Kérvények a r. k. plébánia-
hivatalhoz Szent-Istvánba (Baranya-Löcs) küldendők.

(Concursus
pro statione
docentis in
Szt.-István.)

M a u r i t i u s W o s i n s k y, VAD. districtus Bonyhádensis, parochus (Personalia.)
Aparensis praesentatus est parochus Szegzárdensis (interioris civitatis); Joannes
Rajczy, cooperator Aparensis nominatus est administrator ibidem; missi sunt
cooperatores: Franciscus Schunk neopresbyter ad Rác-Petre; Mathias
Rudolf neopresbyter ad Abaliget.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 26. Februarii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

V.

900

1894

Die 7. Martii a. c. Franciscus Mundbród, cooperator valetudinaris, qui a. 1867. natus, a. 1890. presbyter ordinatus variis in locis munere cooperatoris functus, ob affectam valetudinem antea iam interrompere, novissime vero relinquere debuit actuale servitium, in Pécsvárad pie in Domino obdormivit.

(Mors Francisci Mundbród, cooperatoris.)

Pro cuius anima quivis presbyter dioecesanus tres missas offerre tenetur.

901

1894

Duplex hicce S. Congreg. R. U. Inquisitionis publicatur decretum, et quidem:

(De patrino haeretico non admittendo.— De testimonio circa obitum alterius conjugis.)

1. In aliqua paroecia Hungariae accidit, ut mater a fide catholica apostataverit, quia parochus in baptizanda ejusdem prole patrinam haeticam, inhaerendo legibus Ecclesiae reiecerit: quum vero, ex declaratione S. Poenitentiariae die 10. Dec. 1860, ad 19. notorie censuratus ad munus patrini admitti possit, si ex eius reiectione gravia damna imminere videantur; quaeritur utrum haec declaratio etiam ad patrinos haeticos extendi possit, an vero praestet, sicut nonnulli volunt, in huiusmodi casibus difficilibus baptismum sine patrino administrare?

2. Supremae sacrae Congregationis Instructio ad probandum obitum alicuius coniugis, n. 4. „ne coniux alias nuptias inire peroptans vitam caelibem agere cogatur, etiam unius testimonium absolute non respuit“; quaeritur utrum etiam testimonium ipsius coniugis iuratum in defecto aliorum adminiculorum sufficere valeat eum in finem, ut coniux ad novas nuptias admitti possit?

S. Rom. et univ. Inquisitio, feria IV. die 3. Maii 1893.

Ad. I: Negative, et praestare ut baptismus conferatur sine patrino, si aliter fieri non possit.

Ad II: Ordinarius recurat in casibus particularibus.

En textus S. Poenit. cui alluditur.

„Item, quomodo se gerere debeant episcopi et parochi, si quis ex supradictis censura innodatis se sisteret, ut sive in sacramento Confirmationis, sive Baptismatis patrinum gerat?“ — R.: „Ut in praecedenti“. — Porro in praecedenti circa matrimonium quaerebatur: „Quomodo se gerere debeant parochi in celebratione matrimoniorum illorum qui notorie in ecclesiasticas censuras inciderint? — R.: „Curandum pro viribus, ut ecclesiasticis censuris innodati debito modo cum Ecclesia reconcilientur; ac si reconciliari recusent, et, nisi matrimonium celebretur, gravia inde mala imminere videantur, Parochus Ordinarium consulat, qui habita

rerum et circumstantiarum ratione omnibusque perpensis quae a probatis auctoribus et praesertim a S. Alphonso, lib. 6, tract. 1, cap. 2, n. 54, traduntur, ea declaret quae magis expedire in Domino iudicaverit, exclusa tamen semper missae celebratione."

902

1894

(Commenda-
tur Consocia-
tio Altaris
Budapestinen-
sis.)

Az Eucharistia imádó tisztelete és szeretete meg-megújuló forrása, egyttal pedig megszilárdulása lévén azon legbensőbb egyesülésnek, mely a hívő lelkeket az édes Jézussal egybefüzi és az örök élet jövődő részességére neveli, a jámbor társulatok közt kétségtelenül az első helyen állanak az oltáregyletek, melyek a kath. hitélet fejlesztésére, ébrentartására és felvirágoztatására, a legfölségesebb Oltáriszentség folytonos imádására egyesítvén a hívőket, a kath. hitvallásnak ezen legfőbb ismervét és központját, a kath. összetartozás és megszentelődés folyton erősödő kapcsaivá teszik.

Azért a „legfölségesebb Oltáriszentség folytonos imádására és a szegény templomok felszerelésére alakult és hazánkban már 1859. óta áldásdús működéséről mindnyájunk előtt ismeretes budapesti Oltáregyesület", mióta csak áldásos működését megkezdette, alig mulott el esztendő, hogy püspök-elődjeim és magam is a lelkészkező papságnak és ennek útján a jámbor hívőknek figyelmébe ne ajánlottuk volna.

És ha e részben maradt még tér, melyet a szent czél még meg nem hódított, ez csak buzdításul kell hogy szolgáljon mindazoknak, kik az oltár szolgálatára szentelvék, nemcsak arra, hogy a szegény templomok felszerelésére irányzott törekvéseihez ezen oltáregyesületnek a támogatást megketőztetett mérvben folytassák, hanem legfőképen és első sorban, hogy hiveiket a legméltóságosabb Oltáriszentség folytonos imádására, ezen egyesület lelki szervezetébe minél számsabban sorakoztassák.

Evégből jöllehet az egyesület czélját korábbi körrendeletek már ismertették: mégis helyén valónak találom ez alkalommal mindazt röviden összefoglalni, mit azoknak tudniok szükséges, kik az egylet érdekében buzgólkodni készek.

I. Az egyletnek czélja:

1) a legfölségesebb Oltáriszentségben jelenlevő Úr Jézus Krisztus iránti szeretetet, imádást mindinkább felkölteni és gyarapítani;

2) a szegény templomokat, melyekben az isteni szolgálat méltó megünnepléséhez szükségelt tárgyak hiányzanak, tehetségéhez képest felszerelni és segiteni.

II. Az egylet tagjává lesz, és pedig

a) rendes tagjává, ki bejelenti, hogy a legfölségesebb Oltáriszentséget (ha lehet a templomban, vagy otthon) a hónap első, második, avagy általa szabadon választott napján, egy órán át kész imádni, és a szegény templomok fölékesítéséhez, ha szegény, évenként 12 krajczárral, ha tehetősebb, egy forinttal kész járulni. Ha a tagok száma valamely plébánián elég nagy, úgy hogy részökre közös

istentiszteletet, közös imaórát lehet tartani, a lelkész a hónapnak valamely erre legalkalmasabb napját és óráját jelölheti meg, melyen a közös imádás megtörténhetik.

b) résztvevő tagjává, a ki évenként 2 forintot fizet az egyesület szent céljaira.

c) jótévő tagjává, a ki tetszés szerinti pénzösszeget, avagy a szegény templomok felruházására alkalmas tárgyat ajándékoz az egyesületnek.

III. A rendes tagok lelki előnyei :

a) azon teljes bucsú, melyet IX. Pius pápa azon napra engedélyezett, melyen a belépés történt;

b) részesülés a teljes bucsúban minden hó első csütörtökén, minden hónapban egy tetszés szerint választott napon, 12 különböző ünnepen és a halál óráján. A résztvevő és jótévő tagok, bár imádási órát nem vállalnak: mégis részesülnek az egylet érdemeiben és imádságaiban, különösen azon imádságokban, melyek a társulat által segélyezett szegény templomokban végeztetnek.

Hogy az egylet terjesztésén és ügyeinek vezetése nagyobb sikerrel, gondnal, figyelemmel és egyöntetűséggel eszközölthessék: az elnökség arra kért fel engem, hogy az egyházmegye részére ügynökséget létésítsek, melynek vezetője mint egyházmegyei képviselő az egyházmegye területén felmerülő összes ügyek elintézését fogná az oltáregyesületi tagok, illetve lelkész urak és a budapesti egyesületi vezetőség közt közvetíteni.

E kérelmet teljesítvén, egyházmegyei ügynökké Róma is z Ferencz, papnöveldei lelkiigazgató urat neveztem ki. A hűveiket tagokul megnyerni iparkodó lelkész urak eszerint ő hozzá jelentsék be az új tagoknak, valamint az időközben elhaltaknak neveit; ő azután a tagok névjegyzékét fel fogja küdeni a budapesti vezetőségnek, hogy az ott ujonnan egybeállítandó törzskönyvbe bevezetessenek a tagok, mert a jelentkezők csak ezen bejegyzés által válnak az egylet tagjaivá s részesülnek annak kedvezményeiben. Ő hozzá küldendők a tagsági díjak s az egyesülethez intézett segély-kérvények is a főpásztori láttamozás után az ő útján kerülnek fel az igazgatósághoz. Ő közvetíti végül az időnkénti nyomtatványokat; ő tájékoztatja a központi egyesület vezetőségét az egyházmegye területén felmerülő egyesületi kérdésekben, és ő intézi az intentiók ügyét is. Az Oltáregyesület ugyanis képtelen lévén egyedül az egyleti tagdíjak után befolyó összegekből a sok szegény templom felruházásán segíteni: a lelkészkedő papság áldozatkészségére appellál, kérve ezt, hogy az önként elvállalt sz. misék stipendiumát az Oltáregyesületnek engedje által. A ki tehát az egylet javára intentiókat elvállalni kész: jegyezze ebbeli ajánlatát egy az egyházmegyei megbizottól nyerendett nyomtatványra fel s küldje ezt a megbizottnak. Az ő útján fogja ezután a központi igazgatóságtól a kellőleg rovatolt intentiók lapot venni.

A legméltóságosabb Oltáriszentség dicsőségére őszinte szívből óhajtom, hogy az egylet egyházmegyéim területén minél több lelkes terjesztőt és buzgó tagot nyerjen.

Ordines Exe. 903
Ministerii 1894
quoad stati-
sticam exhibi-
tionem lingua-
rum, quibus
fiunt ss. ser-
mones et
ducuntur
matricae.)

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 2309/93 eln. szám. Az országgyűlés képviselőházában m. évi október hó 14-én azon kérdés intéztetett hozzám, hajlandó vagyok-e összeállítani és közölni a képviselőházzal azon adatokat, melyekből kitűnjék, hogy Magyarország határain belül vannak-e, mely felekezetben, hányan és hol oly lelkészek, segédek, káplánok, a kik nem tudnak jól magyarul, továbbá mely felekezetnél és hol nem tartatnak magyar nyelven és mely nyelven tartatnak a szent-beszédek, végül mely felekezeteknél, hol és minő nyelven vezetnek az anyakönyvek? Ezen kérdésekre válaszolván, a kívánt adatok egybeállítására vonatkozó készségemet kijelentettem és most tiszteletteljesen kérem a főtiszt. főhatóságot, méltóztassék a bölcs kormányzása alatt álló egyházmegyére vonatkozólag a mellékelt rovatos táblázatokat kitölteni s azokat nekem lehető rövid alatt megküldeni. A nagyméltóságú magyar püspöki kar mindenkor a legnagyobb készséggel támogatta a hazafias czélokat és törekvéseket. Ezen állandó tapasztalás remélnem engedi, hogy a főtiszt. főhatóság most előadott kérésemet is készségesen fogja teljesíteni és a kért adatokat rendelkezésemre bocsátandja. Budapest, 1894. január hó 29-én. Gróf Csáky s. k.

Ezen magas kormányrendelet folytán felhivom az egyházmegyém magyarországi területén működő lelkészkezdő papságot, miszerint aziránti jelentéseit:

1) mily nyelveken és a különböző nyelvek mely arányában tartatnak az egyes plébániai- és fiókközségi templomokban a szentbeszédek?

2) mily nyelven vezetnek az anyakönyvek? minden további sürgetés bevárása nélkül hova előbb hozzám beterjeszszék. Valamennyi r. kath. és g. kath. egyházi főtiszt. főhatóságnak.

904
1894

(A nyilvános iskolák körén kívül legfeljebb három család taníthatja együtt gyermekeit.) A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1894. évi jan. hó 10-én 58.084—1892. sz. a. kelt rendelete B.... vármegye kir. tanfelügyelőjéhez. Az 1892. évi december hó 12-én 1766. sz. a. kelt jelentésben felvetett kérdésre nézve Czimedet miheztartás végett a következőkről értesitem:

Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 6. §-a alapján a szülők és gyámok jogosítva vannak arra, hogy gyermekeiket háznál nevelhessék, azonban a 7. §. értelmében a háznál tanult növendékek kötelesek évenként vizsgát tenni le valamely megfelelő nyilvános tanintézet illető tanítói előtt.

A törvény idézett szakaszainak végrehajtása tárgyában irányadóul tekintendő hivatali elődömnök 1878. évi ápril hó 18-án 9.456. sz. a. kelt következő rendelete:

A népoktatási törvény 1. és 6. §§-ai felhatalmazzák a szülőket és gyámokat, hogy tanköteles gyermekeiket, illetőleg gyámoltjaikat a nyilvános iskolába

járatás helyett a háznál vagy magán tanintézetben részesíthessék megfelelő oktatásban az 1868. XXXVIII. t.-cz. 6. és 7. §§-nak korlátaín belül.

Ennek folytán minden szülőnek és gyámnak szabadságában áll gyermekeit vagy gyámoltját képzett tanító által saját házánál oktattatni; továbbá több szülő és gyám a népoktatási törvény 16. és 22. §§-ai alapján mint társulat, gyermekeik, illetőleg gyámoltjaik oktatása céljából magán tanintézet felállítására és fentartására jogosítványt nyerhet; végül a szülők és gyámok rendelkezéséhez képest a gyermekek és gyámoltak a népokt. törvény értelmében felállított és fentartott magán tanintézeteket minden megszorítás nélkül látogathatják.

... miután a fennebbiekben teljesen körül vannak írva mindazon módok, melyek szerint a szülők és gyámok gyermekeik és gyámoltjaik oktatásáról a fenálló nyilvános tanintézetek körén kívül törvényes alapon gondoskodhatnak: ennél fogva a házi vagy magántanításra célzó s a törvény által megállapított fennebbi módoktól eltérő másféle bárminemű ide vonatkozó intézkedések zugiskoláknak tekintendők s mint ilyenek a törvény értelmében bezárandók.

A zugiskola fogalmát körülírja egy, 1891. évi október hó 23-án 40,584. sz. a. kelt rendelettel jóváhagyott szabályrendelet, melyek idevonatkozó szakaszát miheztartás végett Czimeddel a következőkben közlöm:

„Zugiskolának tekintendő mindazon tan- és nevelőintézet, mely több gyermeknek a népiskolai tantárgyakra együttesen leendő tanítása és nevelése végett, a nélkül tartatik fenn, hogy a fentartók együtt külön egyházi vagy polgári községet vagy jóváhagyott alapszabályok mellett iskolai célra működő társulatot (egyletet) képeznének, vagy a fentartó magánegyházban ily intézetek fentartására az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 16—21. §§-ai értelmében való jogosultsága a vallás- és közoktatásügyi minister által elismerttetett volna.“

A fennebbiek folytán Czimed a p v i esetre vonatkozó azon jelentésében foglaltakra nézve, hogy 12 család 13 gyermekét egy okleveles tanítónő által kívánja oktatatni, érdemleges utasítást nyervén, felhivom, hogy ugy a jelenleg fennforgó, valamint a felmerülhető hasonló esetekben a fentiekhez alkalmazkodják.

Végül megjegyzem, hogy oly esetek, a midőn két vagy legföljebb három család gyermekeik háznál való oktatására közös okleveles nevelő-tanítót vagy tanítónőt tart s a gyermekek száma 5—6-nál nem több: zugiskolázásnak nem tekintendők, és ezen esetekben az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 6. és 7. §§-ai irányadók.

905

1894

Ismételve megtörtént, hogy a tanítói választások megerősítése végett beküldött iratokhoz nem csatoltatott a díjlevél. Mivel az 1893. évi XXVI. t. c. rendelkezései folytán a tanítók jövedelmének az egyházm. hatóság részéről behatóbb megvizsgálása vált szükségessé, a ker. esperes urak ezennel felhivatnak, hogy a tanítóválasztások megerősítése végett beküldött egyéb okmányokhoz a díjleveleket is (és pedig 2 példányban) mindenkor hozzá csatolják, melyekben a terményjárandóságok pénzértéke is határozottan kiteendő.

(A tanítóválasztási feltételekhez a díjlevél is csatolandó.)

906

1894

(Concuris pro
statione can-
toris-docentis
in Szatina)

A felső-mindszenti plébániához tartozó Szatina hitközségében a kántortanítói állomásra folyó évi ápril hó 15-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelme: Tisztességes lakás két szobával, istálló, éléskamra és egy negyed hold házikerten kívül: 1) Minden telkes és kisházás pár után 3 nyolczados tiszta buzát, van jelenleg 48 pár, mérőjét számítva 3 frt 50 krjával, kitesz 126 frtot. 2) Minden pár fizet lélekpénz fejében 40 krajczárt s így kitesz 19 frt 20 krt. 3) Minden iskolaköteles gyermek után 1 frt 50 krt, jelenleg kitesz 37 frt 50 krt. 4) Vasárnapi iskoláért a községi pénztárból 15 frt. 5) Három öl hasábfa vagy ennek megfelelő ára készpénzben 24 frt. 6) Tíz hold jóminőségű szántóföld, a 8 forintjával 80 frt. 7) Fél hold rét, vagy ennek megfelelő ára készpénzben 15 frt. 8) Négy akó bor, vagy ennek megváltása czimén évenként 12 frt. 9) Minden telkes és kisházás pár után egy jól megrakott kocsi trágya a tanító földjére vagy rétyjére kihordva és ott eltergetve jelenleg kitesz 29 frtot. 10) Az összes tanítói földek és rétek munka megváltás czimén évenként készpénzben 40 frt. 11) Négy malomfuvar. Összesen 388 frt 70 kr. A tannelv magyar. Az állomás azonnal elfoglalandó. Csak tanképesített pályázhat. A kellően felszerelt folyamodványok a felső-mindszenti iskolaszéki elnökséghez intézendők.

907

1894

(Concursus
pro statione
cantoris-do-
centis in
Bisztriczze.)

A felső-mindszenti plébániához tartozó Bisztriczze hitközségben a kántortanítói állomásra folyó évi ápril hó 20-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelme: Tisztességes lakás két szobával, istálló, éléskamara, pince és egy negyed hold házi kerten kívül: 1) Minden telkes pár után három nyolczados tiszta buza, jelenleg van 57 pár, 149 frt 61 kr. 2) Hét hold jóminőségű szántóföld, a 8 forintjával, 56 frt. 3) 56 kocsi trágya, a tanító földjére kihordva és ott eltergetve, a 60 krjával, 33 frt 60 kr. 4) 13 pár kisházás után, minden pár fizet 2 forintot lélekpénz fejében, 26 frt. 5) Minden zsellérpár fizet lélekpénz fejében 1 frt 50 kr., jelenleg van 3 pár, 4 frt 50 kr. 6) Minden telkespár fizet lélekpénz czimén 30 kr., 16 frt 10 kr. 7) Vasárnapi iskoláért, a községi pénztárból évenként 35 frt. 8) Minden iskolaköteles gyermek után 1 frt, jelenleg kitesz 25 frt. 9) Négy öl hasábfa, a tanító udvarába szállítva, vagy ennek megfelelő ára, 32 frt. 10) Egy fél hold rét, vagy ennek megfelelő ára készpénzben 15 frt. 11) Minden telkes és kisházás pár után 6 itcze (régi magyar) bor, vagy készpénzben 42 frt. 12) Négy malomfuvar, akár gőzmalomba vagy vízajtó malomba, a 1 frtjával, 4 frt. Összesen 438 frt 81 kr. A tannelv magyar. Az állomás azonnal elfoglalandó. Csak tanképesített tanító vagy tanítónő is pályázhat. A kellően felszerelt folyamodványok a felső-mindszenti iskolaszéki elnökséghez intézendők.

(Concursus
pro statione
cantoris-
docentis in
Rácz-Tótlós.)

908

1894

A rácz-tóttósi kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jöven. erre f. é. április 2-ig pályázat hirdettetik. Jövedelem: 1) 3 szobából álló

csinos új lakás, két konyha, élestar, pincze és gazdasági épületek. 2) 8 hold jóminőségű szántóföld, 2 hold rét, $\frac{1}{2}$ hold szőlő és egy szép házi kert használata; a földeket azonban maga a tanító tartozik műveltetni és érték adózni. 3) A hivektől mintegy 1875 Ko. buza, 3850 Ko. rozs és 28 mérő kukorica folyik be. 4) Készpénz: a) A hivektől 57 frt; b) Ismétlőoktatásért 21 frt; c) Stóla jövedelem körülbelül 40—50 frt. 5) Hat öl kemény hasábfá, melyből azonban egy tanterem fűtendő. Az állomás azonnal elfoglalandó. A pályázók kellőképp felszerelt folyamódványaikat az iskolaszéki elnökségi elnökséghez Rácz-Tóttőse (Baranyam.); de azonkívül kántori próbára minden pályázó időközben személyesen jelenjen meg, a midőn is az állomással összekötött jövedelmek- és kötelmekről bővebb értesítést nyerhet.

909

1894

Kakasdi plébániához tartozó L a d o m á n y fiók-község kántortanítói állomásra (Tolnamegyében) pályázat hirdettetik. Jövedelme: 10 p. mérő buza; 15 p. m. rozs; egy szekér széna, $\frac{1}{2}$ hold rét; 4900 □ öl szántóföld, melyet igás erővel a község munkál, úgy minden szükséges fuvarokat a község teljesít; 180 liter bor; 1200 □ öl szőlőföld; 14 méter száraz kemény hasábfá; 74 frt 50 kr. évi készpénz, évnegyedenként előre pontosan kiszolgáltatva; 2 szoba, 2 konyha, éléskamra, házi kert, istálló, présház, ólak. Tannyelv német. Csak képesített tanító pályázhat. Felszerelt folyamódványok folyó évi április hó 30-ig az iskolaszéki elnökséghez Kakasdra, posta: Bonyhád küldendők.

(Concursus
pro statione
cantoris-
docentis in
Ladomány.)

910

1894

A s z a k a d á t h i osztálytanítói állomásra április 22-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: 308 frt lakással. Kötelme egy osztályt tanítani. Tannyelv: német. Folyamódványok az iskolaszékhez u. p. Gyöngy küldendők.

(Concursus
pro statione
docentis in
Szakadát.)

Missi sunt cooperatores: Rudolphus Kiss e Villány ad Mosgó; (Personalia.) Franciscus Rösler e Maiss ad Villány; Josephus Dióssy interim e Zomba ad Szegzárd; Dominicus Svertszits, cooperator Szegzárdensis s. Ordinem Carmelitarum ingressurus e ligamine dioecesis dimissus est.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 14. Martii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

Adveniat Regnum Tuum Eucharisticum!

Tu es
sacerdos
in aeternum
secundum
ordinem
Melchisedech
(Ps. 109.)

Pater tales
quaerit
qui adorent
eum
in Spiritu
Et veritate
Joan. IV, 23.)

VENITE ADOREMUS!

De Confraternitate Sacerdotum Adoratorum.

Pia haec Confraternitas a P. Eymard, venerandae memoriae fundatore Congregationis Sanctissimi Sacramenti est instituta. Felicis recordationis Pius Papa IX. his suam de hoc opere mentem depromsit: „Idea haec de coelo est. Persuasum habeo, Ecclesiae hoc instituto opus esse. Quibusvis utendum mediis, ut cognitio Sanctissimi Sacramenti quo latius propagetur.“ Sanctissimus Dominus Noster Leo XIII. vero benedixit illi et speciali Brevi approbavit Confraternitatem, quae exinde cito florescere coepit. Plusquam 150 episcopi in variis orbis partibus illam suis dioecesanis commendavere. Sex antehac annis solummodo ter mille sodales exstiterunt, nunc, anno 1894., prope 28 millia sodalium numerantur, inter quos 57 episcopi et 3 cardinales.

I. Confraternitatis finis est:

1° Satisfacere ardenti Sacri Cordis D. N. Jesu Christi desiderio, quo in Sanctissimo Altaris Sacramento optat visitari et adorari; convocando scilicet sacerdotes, ut frequentius veniant ad Christum eucharisticum, et ut vivant ex hoc Sacramento vitae, in quo principium, gratia et finis sacerdotii catholici reperitur.

2do Unire sacerdotes sodales vinculis mutuae caritatis, qua eodem spiritu repleti sibi mutuam juvamen exemplis fidei et amoris erga Dominum in Eucharistia praebeant et participes fiant precum, meritorum et bonorum operum tot millium confratrum, qui ex toto orbe nomen piae Confraternitati dederunt.

3^{tio} Suscitare adoratores in spiritu et veritate et simul apostolos fortes gloriae Sanctissimae Eucharistiae, qui strenue laborent, ut fidem et devotionem fidelium erga Sanctissimum Sacramentum augeant, et populos sanctificent innumeris gratiis, quae ab Eucharistia dimanant, ut e fonte omnis virtutis et sanctificationis.

4to Impetrare meliores dies Sanctae Dei Ecclesiae, adhibita una, e viribus supernaturalibus potentissima, supplicatione innumerorum sacerdotum, qui ad pedes Domini eucharistici prostrati adventum Regni ejus jugiter implorent in seipsis et in universo mundo.

II. Conditiones adscriptionis sunt :

1° Ut quis membrum Confraternitatis esse possit, ordines majores, vel saltem subdiaconatum habeat oportet.

2do Ut ejus nomen et praenomen in Confraternitatis catalogo describatur.

Nota. Adscriptus sodalis seipsum SS. Sacramento speciali modo consecret. Formula hujus consecrationis optioni ejusque relinquitur, una tamen indicatur ad tergum documenti adscriptionis.

III. Obligationes sodalium :

1° Ut *qualibet hebdomade horam unam adorationis continuam coram Sanctissimo Sacramento* (sive exposito, sive incluso) *in meditatione transigat.* Objectum meditationis sit circa mysterium Sanctissimae Eucharistiae. Dies autem et hora ad libitum eligitur et potest pro ministerii exigentia quavis septimana variari.

2do Ut in fine cujuslibet mensis remittat ad Confraternitatis directorem *libellum adorationis* (de quo infra).

3^{tio} Ut semel in anno Sacrum offerat, vel offerri curet pro sodalibus ipso anno et antea defunctis. Haec 28 millia Sacrorum nobis sacerdotibus maximo solatio sunt.

Notanda. Sodales semel in mense applicent indulgentias horae adorationis affixas animabus confratrum nuper defunctorum. — Agenda haec omnia non obligant sub peccato. — Hora adorationis, si ob causam rationabilem interrumpatur, cessante causa interrumpente, apte continuari potest, indulgentiae tamen casu longioris interruptionis (ultra 5 minuta) acquiri nequeunt. — Siquis

hebdomade una horam adorationis praetermiserit, illam altera hebdomade supplere potest. — Siquis per 6 menses neglexerit „libellum“ ad proprium Confraternitatis directorem remittere, nullaue adfuerit justa causa excusans, e catalogo deletur. — Ob infirmitatem, frigus vel aliud impedimentum hora adorationis etiam extra ecclesiam servari potest, sed tunc nullae sunt indulgentiae. — Nimis occupati per alteram dimidiam partem horae adorationis officium recitare possunt, si priorem partem dimidiam meditando peregerint; studeant autem in recitando penso canonico cogitationes ad Dominum Jesum dirigere, coram quo genibus provoluti adorant.

IV. Indulgentiae a Summo Pontifice Pio IX. concessae Congregationi Sanctissimi Sacramenti et ad Confraternitatem Sacerdotum Adoratorum extensae.

Indulgentiae plenariae: 1° quotidie, si unam horam in adoratione transegerint ad pedes Sanctissimi expositi vel in Tabernaculo reconditi, dummodo in hoc ultimo casu lampas in Sanctuario accensa colluceat;

2do in die adscriptionis;

3to in articulo mortis, si corde contrito sacrum Jesu nomen invocaverint;

4to diebus festis Epiphaniae et Corporis Domini, dummodo per aliquod tempus Sanctissimum devote adorent in qualibet Congregationis ecclesia vel in ecclesia parochiali.

Meminerint sodales in fine cujusvis horae adorationis precari ad intentionem summi Pontificis et pro Ecclesiae prosperitate, ut indulgentias plenarias consequantur.

Omnes praedictae indulgentiae animabus Fidelium Defunctorum per modum suffragii sunt applicabiles.

Praeterea, Sacerdotes Adoratores participant non solum e Confratrum meritis, sed ex iis etiam Religiosorum Sanctissimi Sacramenti et omnium aggregatorum in diversis eorum piis operibus.

V. Constitutio Confraternitatis.

1° *Centrum universale* Confraternitatis: Parisiis, M. le Directeur, Avenue Friedland, 27.

Director Generalis pro Germania, Austria-Hungaria et Helvetia: R. D. Joannes Künzle, Redactor „SS. Eucharistiae“, Feldkirchii.

Director regnicolaris pro tota Monarchia Austriaca-Hungarica R. D. Carolus Krasa, Coop. Viennae, Altlerchenfeld, VII/3.

Director pro Regno Hungariae: R. D. Josephus Nagy, parochus in Harka, Comitatus Soproniensis, ad quem libella Confratrum in regno Hungariae degentium nec non cujusvis generis communicationes dirigantur.

2do Unusquisque Sacerdos Adorator, cum in Confraternitatem inscribitur, accipit adscriptionis documentum cum inscripta formula consecrationis Sanctissimo Sacramento faciendae.

3to Omnes item initio cujusvis mensis accipiunt ephemeridem Confraternitatis (si numerus confratrum in Hungaria requisitus attingitur, ephemeris haec etiam in lingua hungarica publicabitur) una cum „libello“ quod singulis mensibus remittere debent ad proprium Confraternitatis directorem, postquam in eo signaverant peractas adorationis horas.

4to Omnia libella in Centro Confraternitatis (Parisiis nempe) accepta, omnesque commendationes precum, thecae inclusa collocantur coram Sanctissimo Sacramento diu noctuque exposito, ibique per totum mensem remaneant, tamquam homagium Divino Cordi vere gratissimum, in testimonium amoris et fidelitatis sacerdotum ejus et cen jugis eorum deprecatio.

5to Sodales annue contribuunt pro expensis Confraternitatis singuli unum florenum a. v.

Laudetur et superexaltetur in aeternum Venerabile
Altaris Sacramentum!

(Cum permissu Ordinarius Jaurinensis.)

VI.

1103

1894.

Consignatio

symbolarum per dioecesim in emolumentum s. Missionis Africanæ a. 1894. conflatarum.

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	(Symbolæ pro missioni- bus Africanis a. 1894. con- flatae.)
			Translati:	95	20	Translati:	183	94	
Abaliget	3	51	Díós-Berény	1	05	Kajdacs	1	—	
Agárd	2	—	Dolnji-Miholjac	4	78	Kakasd	1	50	
Apar	2	44	Dombóvár	5	—	Kánya	—	50	
Baán	18	85	Döbrököz	8	50	Kárász	2	—	
Baar	—	75	Dráva-Sz.-Márton	—	50	Keszü	6	—	
Babarcz	2	30	Duna-Földvár	6	—	Kis-Asszonyfa	3	—	
Bakonya	2	—	Duna-Szekcső	4	15	Kis-Dorogh	1	20	
Baranyavár	1	90	Egeragh	2	10	Kis-Falud	1	14	
Báta	5	84	Értény	4	—	Kis Székely	—	50	
Báttaszék	3	—	Fadd	5	—	Kocsola	2	—	
Battina	2	—	Feked	—	35	Kónyi	3	—	
Bedegh	—	31	Felső-Iregh	1	25	Köblény	3	—	
Bellye	3	10	Felső-Mindszent	2	—	Kömlöd	2	—	
Berement	4	—	Felső-Nyék	—	40	Kővágó-Szöllős	30	—	
Berkesd	2	—	Garé	2	—	Lakócsa	2	18	
Bicsérd	2	50	Gödre	1	—	Lancsuk	1	—	
Bikal	1	—	Görcsöny	3	20	Lapáncsa	8	40	
Bizovac	3	75	Grábóc	1	—	Laskafalu	3	—	
Bodony	5	—	Gyula-Jováncza	2	63	Lengyel	2	—	
Bogdása	2	72	Harcz	1	—	Lipova	—	96	
Bonyhád	1	50	Harkanovci	2	—	Lovász-Hetény	3	28	
Bozsok	1	50	Herczeg-Szöllős	1	—	Lucs	3	—	
Bölcske	5	60	Hetvehely	—	50	Magyar-Hertelend	2	—	
Brodjanci	2	—	Himesház	2	50	Magyar-Szék	2	54	
Bükösd	2	70	Hird	2	43	Maiss	13	—	
Čepin	2	21	Hosszu-Hetény	2	—	Mágocs	3	70	
Czikó	2	—	Hőgyész	20	05	Mária-Gyüd	—	—	
Dályok	2	—	Ibafa	1	20	Mária-Kéménd	4	49	
Darázs	3	72	Izsép	—	65	Marjanci	3	89	
Dárda	3	—	Jánosi	—	50	Miszla	2	23	
Summa:	95	20	Summa:	183	94	Summa:	296	35	

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.
Translati :	296	35	Translati :	413	89	Translati :	551	07
Mocsolád	1	—	Püspök-Lak	1	—	Szebény	1	21
Mohács ad S. Cruc.	5	—	P.-Sz.-Erzsébet	2	—	Szegzárd	9	—
Mohács ad S. Mich.	6	—	P.-Sz.-László	1	—	Szegzárd-Ujváros	4	—
Monostor	2	16	Qu.-Ecclesiae Cath.	1 ⁶⁴ _{1#}	02	Szent-Dienes	4	60
Mosgó	2	—	„ ad B.M.V.P.	6	50	Szent-György	3	—
Mözs	1	—	„ „ s. Aug.	—	50	Szent-István	—	45
Mucsi	2	—	„ „ s. Franc.	8	20	Szent-Iván	1	—
Nádasd	5	41	„ „ s. Flor.	1	—	Szent-Lőrincz	1	71
Nagy-Mányok	1	—	Rácz-Mecske	—	35	Szigetvár	6	10
Nagy-Nyárad	2	70	Rácz-Petre	2	39	Tamási	5	59
Nagy-Vejke	1	50	Rácz-Tóttós	2	70	Tengőd	—	40
Nakk	11	80	Radikovci	1	50	Tevel	2	10
Német-Bóly	5	67	Regöl	3	—	Tolna	1	28
Némethi	4	—	Saásd	4	45	Tolna-Szántó	2	—
Német-Keér	1	53	Siklós	—	—	Tót-Keszi	1	—
Német-Márok	5	28	Simontornya	2	—	Vaiszló	2	—
Német-Ürögh	7	—	Šljivoševci	3	20	Valpó	6	25
Olasz	2	—	Somberek	1	23	Varasd	24	67
Ozora	5	—	Somogy Sz.-László	1	—	Várdomb	1	—
Ó-Kurd	5	—	Sumony	1	52	Vásáros-Dombó	1	—
Paári	6	—	Szabad-Sz.-Király	4	—	Vaszar	1	25
Paks	7	—	Szabolcs	3	—	Veliskovci	3	02
Pálfa	—	50	Szajk	5	—	Véménd	1	—
Pécsvárad	1	—	Szakadáth	3	22	Villány	2	—
Pellérd	12	—	Szakál	4	70	Viljevo	3	—
Petrieveci	4	71	Szakcs	3	12	Vókány	1	57
Pinczehely	5	03	Szalatnak	1	10	Vörösmarth	3	50
Podgajci	4	—	Szálka	1	38	Závod	3	—
Püspök-Bogád	—	25	Szászvár	4	10	Zomba	2	23
Summa :	413	89	Summa :	551	07	Summa :	650	—
				1#	—		1#	—

Datum Quinque-Ecclesiis die 31. Martii 1894.

Cancellaria Episcopalis.

Quae summa 650 fl. a. v. 1# fine ulterioris promotionis ad Nuntiaturam Apostolicam Vindobonam transmissa est.

1104

1894

LEO PP. XIII.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Illud est proprium humanarum institutionum et legum, ut nihil in eis sit ^(Privilegia et insignia Canonorum ad honores coarctantur.) tam bonum atque utile, quod vel consuetudo non mutet, vel tempora non invertant, vel mores non corrumpant. Sic in militanti Ecclesia Dei, in qua cum absoluta ac perpetua immutabilitate doctrinae varietas disciplinae coniungitur, non raro evenit ut, quae olim iure meritoque in honore et in pretio habebantur, aliquando obsolescant, et quae bona in instituto erant, ea labens aetas faciat deteriora. Sub prima Ecclesiae exordia, cum sensus Christi in hominum mente arctius insidebat, Episcopos, quibus summa rerum gerendarum commissa erat, delectos Sacerdotes sibi socios addidisse memoriae traditum est, quorum consilio et ministerio in gravioribus Ecclesiae negotiis uterentur. Hi Sacerdotes, Assessores et quasi Episcopi Senatus, Canonici dicti sunt, ex eo quia in observandis regulis Ecclesiasticis cautiores et diligentiores erant ceteris, et eam vitam vivebant, ut mensuram nominis implerent. Quamobrem pro certo habendum est ad conservandam Ecclesiasticam disciplinam, Canonorum dignitates ab initio fuisse constitutas ita, ut qui eas obtineret, id haberet oneris, ut opera et officiis adiuveret Episcopum, et in iis quae pertinent ad cultum et ad mores, sese tamquam exemplar clericis inferioribus impertiret. At temporibus nostris nonnulli sunt, qui pristinae institutionis immemores, Canonorum collegia tamquam honoratorum ordines esse autumant, in quibus nullum onus, sed dignitatis tantum et honoris tituli inhaereant. Ex quo fit ut, cum humanum sit onus defugere, honores et dignitates appetere, non parvus sit numerus eorum, qui studeant, saltem honoris causa, inter Canonicos cooptari. Multae quidem ac plenae querelarum datae sunt ad nos litterae ab Episcopis, qui aegre ferunt honoribus et dignitatibus inhiare eos, qui sacerdotio aucti, deberent „aemulari charismata meliora, terrena despiciere, et non nisi in Cruce Domini Nostri Iesu Christi gloriari.“ Sacerdotes autem huiusmodi, plerique iuniores, qui parum vel nihil in Ecclesiae bonum contulerunt, tamquam tirones gloriosi veteranorum insignia atque ornamenta virtutis praemia appetentes, externos circumeunt Antistites, ut ab iis honoris insignia titulosque, a suis negatos, extorqueant. Nos, qui dignitatis insignibus eos potissimum honestandos censuimus Sacrorum administros, qui pietatis et doctrinae laudibus ceteros antecellunt, deque re christiana egregie sunt meriti, hanc super rem admonitiones Apostolicas atque instructiones, nominatim die decimo sexto mensis Septembris anno MDCCCLXXXIV per Sacram Congregationem Tridentini Concilii interpretem ac vindicem dedimus. Quum vero hisce diebus complures Sacrorum Antistites gravius conquesti sint eiusmodi honores, qui merentibus praemio, ceteris incitamento virtutis esse debent, non raro ipsis Ordinariis insciis, atque interdum haud dignioribus conferri; Nos, quo in posterum quilibet in tali re abusus auferatur, rogata Sacrorum Rituum Congregatio-

nis sententia, suprema Auctoritate Nostra statuimus, decrevimus: I. Episcopus, seu Ordinarius, ecclesiasticum quempiam virum alienae dioeceseos Canonicum ad honorem nominaturus, praeter Capituli sui consensum, Ordinarii, cui nominandus subiicitur, notitiam et votum obtineat, eundemque Ordinarium insignia edoceat ac privilegia, quorum usus nominando tribueretur. II. Canonici ad honorem extra dioecesim in qua nominati sunt, degentes, numero sint tertia parte minores cunctis Canonicis a Pontificiis Constitutionibus respectivae Basilicae, sive Ecclesiae Metropolitanae, aut Cathedrali, vel Collegiatae adsignatis. III. Canonici ad honorem alicuius minoris Basilicae, vel Ecclesiae Collegiatae almae Urbis nominati, privilegiis et insignibus uti possunt tantum intra respectivae Basilicae vel Collegiatae almae Urbis nominati, privilegiis et insignibus uti possunt tantum intra respectivae Basilicae vel Collegiatae, eiusque Filialium Ecclesiarum ambitum, ubi Canonici de numero iisdem fruuntur. Qui vero alicuius Metropolitanae, vel Cathedralis, aut Collegiatae Ecclesiae, seu Basilicae minoris *extra Urbem Canonici sunt ad honorem, privilegiis et insignibus tantum utantur in Dicecesi ubi nominati sunt*, nullo modo extra illius territorium IV. Haec omnia servantur quoque *a Canonicis ad honorem usque ad hanc diem nominatis*. Ita volumus, edicimus, decernentes has litteras nostras firmas sertasque, uti sunt, ita in posterum permanere: irritum vero et inane futurum decernentes si quid super his a quoquam contigerit attentari: non obstantibus Nostris et Cancellariae Apostolicae regulis de iure quesito non tollendo, et quibusvis specialibus vel generalibus Apostolicis Constitutionibus ac Privilegiis, gratiis et indultis, etiam confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, et Litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus ac formis, et cum quibusvis clausulis et decretis quibusvis Capitulis, Collegiis ac etiam peculiaribus personis quacumque ecclesiastica dignitate pollentibus, quocumque tempore etiam per Nos concessis, nec non quibusvis consuetudinibus, etiam immemorabilibus, latissime et plenissime, ac specialiter et expresse de Apostolicae potestatis plenitudine derogando, ac derogatum esse volumus, ceterisque in contrarium quomodolibet facientibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die XXIX Ianuarii MDCCCXCIV. Pontificatus Nostri Anno Decimosesto. *M. Card. Rampolla.*

1108

1894

(Concursus
pro beneficio
par. Paksensi.)

Beneficium parochiale *P a k s e n s e* per promotionem Rssmi Joannis Spies ad stallum canonicale, vacans redditum, liberae collationi episcopali obnoxium praesentibus concursui usque diem 20. Aprilis a. c. duraturo expono.

Qui animo ducuntur beneficium isthoc consequendi, velint eatenus recursum intra terminum praeclusi horsum promovère.

(Urgentur
relationes
quoad novam
normam adm.
s. peculii et
linguam con-
cionum matri-
carumque.)

1109

1894

Provocantur DD. Curati, qui eatenus obligationi nondum satisfecerunt, ut 1) de numero exemplarium, quibus singulorum parochiae in sensu Circularium

ddto 31. Decembris 1893. sub nr. 3660. emanatarum ex editione sive hungarica, sive germanica, sive croatica Nova e Norma e Ecclesiarum et piarum Foundationum s. peculii administrandi indigebunt; 2) de lingua concionum et matricarum in sensu Circularium ddto 14. Martii a. c. sub nr. 903. emanatarum absque nectenda mora horsum referant.

1105

1894

Nexu rescripti Excelsi Regii Gubernii Croat.-Slav.-Dalm. Sectionis cultus et publicae institutionis ddto 19. Martii a. c. sub. nr. 3341. horsum directi praesentibus in advoluto $\frac{1}{2}$. singulis officiis parochialibus honorabilium districtuum Valpoviensis et Miholjcensis pro strictissima observantia consignatur unum exemplar resolutionis per Sectionem praevenienti Gubernii internis negotiis, in merito matrimonii minorennum ddto 31. Januarii a. c. sub nr. 566. emanatae cum eo, ut data occasione nupturientes minores iurisdictioni pupillari obnoxios instruere haud intermittant, quatenus ante intentam nuptiarum celebrationem tempestive fine impetrandi a respectiva iurisdictione pupillari in matrimonium intentum consensus, ne remora in consensu ob brevitatem temporis difficilius obtinendo perplexitates pariat, congruos gressus facere contendant.

1106

1894

Az 1896-ik évi ezredéves országos kiállítás I. fő, (Monumenta didactica pro exhibitione millenaria.) 4-ik alcsoportjának elnökétől az alább egész terjedelmében közölt levélben azon kérelem intéztetvén hozzám, hogy egyházmegyém köréből az oktatás és tudomány történetét feltüntető emlékekkel a nevezett csoport kiállítási céljának minél sikeresebb megvalósításához hozzájárulnánk, ennek kész örömet sietek megfelelni, és nem kétlem, hogy t. papságom is hazafias lelkesedéssel veendi kezébe ezen ügyet és iparkodni fog tehetségéhez képest e cél iránt való érdeklődésének minél eredményesebb kifejezést adni.

Felhivom azért a hittudományi intézetem, joglyceumom, tanítóképezdém és az egyházmegyei népiskolák t. cz. igazgatóságait, miszerént a mennyiben a vezetésökre bizott tanintézetek birtokában ezen körbe vágó emlékek, melyek az alábbi levél függelékében részletesen felsorolvák, találatnának, ezeknek a nevezett kiállítási csoport rendelkezésére való bocsájtása iránt dr. Kammerer Ernő, orsz. képviselő urral, mint biz. előadóval érintkezésbe lépni sziveskedjenek.

1896-iki ezredéves országos kiállítás.

A millenaris kiállítás történeti részének célja az, hogy a letűnt évezredet minden irányban a mai nemzedéknek jellegzetesen mutassa be.

E kiállítás egyik csoportja sem fontosabb, mint az, mely az oktatás és

tudomány történetét van hivatva feltüntetni, mert ezen osztálynak kell bemutatni culturánk régiségét, a mult századok oktatásügyi és tudományos törekvéseit és azok eredményeit.

Miután azonban a harcok zaja annyiszor akasztotta meg e békés munkát és annyi emléket pusztított el, a feladat sikeres megoldása igen nehéz és csak akkor remélhető, ha ezen irányok mai maecenásai és vezetői részéről a kellő érdeklődéssel találkozunk és az annyira szükséges támogatásban és utbaigazításban részesülünk.

Engedje, hogy ez irányban szives közreműködését tiszteletteljesen kérhessük.

A mellékelt ívet oly hazafias kérelemmel van szerencsénk tisztelettel át-küldeni, hogy az abban felöleltekre vonatkozólag a körében őrizett emlékek közt szemlét tartani és az eredményt legkésőbb f. évi április hó közepéig tudatni kegyeskedjék.

A beérkezett válaszok alapján fog a bizottság intézkedni az iránt, hogy az anyagot teljességében egybe allítsa és (szükség esetén helyszini szemle alapján) annak a kiállítás körébe vonása iránt a szükséges intézkedéseket megtegye.

Fogadja igaz tiszteletünk őszinte kijelentését. Budapesten, 1894. márczius havában. A történelmi főcsoport 4-ik alcsoportja nevében: F e h é r I p o l y s. k. pannonhalmi főapát, elnök. Dr. K a m m e r e r Ernő s. k., orsz. képviselő, előadó.

Oktatás- és tudománytörténeti emlékek.

A retrospectiv kiállítás keretében a legrégibb időktől 1868-ig.

K i s d e d o v o d á k. Ezek épületei, rajzok, alap-rajzokban; felszerelése, rajzok, jellegzetes darabokban. Játékok; alapítók, fenntartók arczképei, életre vonatk. emlékek; statisztikai adatok; irodalom.

N é p o k t a t á s. Régi épületek, rajzok, alap-rajzokban; tantermek, felszerelés, felvételek, rajzokban; taneszközök; tankönyvek; a fegyelem eszközei; tanítók, ezek irodalmi működése, arczképei, életrajza; alapítók, maecenások életrajzai, arczképei, emlékei; alapító oklevelek; statisztikai adatok; népoktatásra vonatkozó iratok, számadások; játékok; az iskolai élet egyéb emlékei.

K ö z é p i s k o l a i o k t a t á s. Régi épületek, felvételek-, rajzokban; tanhelyiségek, felvételek-, rajzokban; felszerelés, taneszközök, rajzok, jellegzetes darabokban; tanszerek és tankönyvek; tanárok életrajza, arczképe, irodalmi működése; alapítók életrajza, arczképei; alapító oklevelek; statisztikai adatok; ifjusági egyesületek szabályai, jelvényei, működésére vonatkozó emlékek; tanuló ifjuság viselete, szokásaira vonatk. emlékek; fenyítékek emlékei; középiskolai irodalom; egyéb emlékek.

S z a k o k t a t á s. Tanító- és tanítónő képezdék; középiskolai tanárképzők; theologiai intézetek hazánkban és külföldön; jogakadémiák; állatorvosi akademia; gazdasági akademia; bányászati- erdészeti akademia; országos zene- és

szinművészeti akadémia; kereskedelmi akademiák; therezianum; pazmanium; collegium Romanum; keleti akadémia; orsz. izr. rabbiképző; bábatanodák; országos mintarajziskola és tanárképző; iparművészeti iskola; festészeti mesteriskola; gazdasági tanintézetek; vinczellér-iskolák; földműves-iskolák; bányász-iskolák; kereskedelmi-iskolák; alsófoku kereskedelmi-iskolák; ipariskolák; iparostanoncz-iskolák. Mindezen intézetek azon emlékei, melyek a retrospectiv kiállítás keretébe tartoznak, u. m. alapító levelek; alapítók életrajzai, arcképei, emlékei; tanárok életrajzai, arcképei, irodalmi működése; épületek rajza, alaprajzai; felszerelések, taneszközök, tankönyvek; tantervek; tanulók viselete, szokásai, belélete emlékekben; irodalom; egyéb emlékek. Vonatkozhatnak ezen emlékek régebben vagy máshol fennállott tanintézetekre is, ha a mostani intézetek gyűjteményében őriztetnek.

Egyetemi oktatás. Középkori egyetemeink emlékei; nagyszombati egyetem, Pázmán Péter; budai majd pesti egyetem; József-mű-egyetem.

1107

1894

Dr. Szabó Mihály, kolozsmegyei kir. segédtanfelügyelő „*Tanítók (tanítónők) jogai és kötelességei*” című művét, mint a melyből úgy az iskolaigazgatók, mint a tanítók és tanítónők hasznos tájékozást merithetnek a fennálló tanügyi szabályokra vonatkozólag, az érdekelteknek figyelmébe ajánlom. Kapható a szerzőnél Kolozsvárott, ára 2 frt 60 kr.

1110

1894

A kácsfalui r. kat. kántortanítói állásra f. évi április hó 21-ig pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: 1. Minden házaspártól $\frac{1}{4}$ mérő kétszeres buza, $\frac{1}{4}$ mérő morzsolt kukoricza és 53 kr. pénz; házaspárok száma jelenleg 143. 2. Ismétlő oktatásért a polgári községtől 21 frt. 3. Minden tanköteles után (van 88) 20 kr. 4. A dárdai uradalomtól: a) 4 frt 20 kr.; b) 10 pozsonyi mérő kétszeres buza; c) 6 öl kemény hasábfa. 5. A hitközségtől 3 kocsi széna behordásához szükséges fuvar, két malom-fuvar. 6. $\frac{4^{203}}{1000}$ kat. hold szántóföld, melyeket a tanító munkál. 7. Kényelmes lakás s megfelelő házikert, melyet a hitközség a tanító óhajára évenként egyszer felszánt. 8. Stóla: mise után 20 kr., temetésért 20 kr. Tannyelv német-magyar. Folyamodványok az iskolaszék elnökségéhez Laskafalvára küldendők. A választás április 22-én lesz. Próba-kántorság végett személyes megjelenés kívántatik.

1111

1894

A dárdai plébániához tartozó kis-dárdai kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre a folyó évi január hó 12-én 164. sz. alatt kelt köriratban körülírt feltételek mellett folyó évi április hó 22-ig ezennel a pályázat újra meghirdettetik.

1112
1894

(Concursus
pro statione
cant.-docentis
in Kisfalud.)

A kisfaludi róm. kath. kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jöven, erre május 4-éig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: 1) szabad lakás az iskola épülethez, 2 szoba, konyha, kamara, pincze, padlás, udvar, istálló, felszer és $\frac{1}{2}$ hold házi kert, melyet a község évenként kétszer felszántat; 2) fuvar a malomba; 3) 220 pár után páronként 20 kr. párpénz $\frac{1}{4}$ évi részletekben fizetve; 4) 220 nyolczada kétszeres, ugyanannyi morzsolt kukoricza; 5) 15—20 frt stola. 6) A községtől 2 öl keményfa. 7) Hétköznapi oktatásért fizet a község 21 frtot, a vasárnapi oktatásért 15 frtot. 8) Minden szőlőtulajdonos egész pártól egy pint bor $\frac{1}{2}$ pártól egy itze bor körülbelül 4 akó; 9) 3 hold első osztályu szántóföld, melyet a tanító munkáltat. 10) Főherczeg bellyei uradalomtól 4 frt 8 mérő buza és 4 öl keményfa, melyből az iskolát tartozik fűteni. Az okmányokkal felszerelt folyamodványok a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz. B.-Baánba küldendők.

1113
1894

(Concursus
pro statione
cant.-docentis
in Udvari.)

A miszlai plébániához tartozó udvari kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás javadalma: 1. Két szoba és egy előszobából álló csinos lakás minden szükséges melléképületekkel, tágas házi kerttel. 2. Kitűnő minőségű féltelék, két hold rét, 40 frt munkaváltság. 3. Minden házaspártól (70—75) két nyolczados rozs és 15 kr. 4. Tandij 35 frt. 5. Minden szőlőtulajdonostól 20 kr. borpénz. 6. A községtől két öl keményfa. 7. Felső-Pélből minden házaspártól egy nyolcada rozs és 10 kr (33—35 pár). 8. Alsó-Pélből 10 frt. 9. Stola 15—18 frt. Tannyelv magyar-német. A pályázók kellőkép felszerelt folyamodványaikat f. évi április 16-ig a pinczehelyi esperesi hivatalhoz küldjék és a határnapig próbatételre jelentkezzenek.

1133
1894

(Concursus
pro statione
cant.-docentis
in Paári.)

Paáriban (Tolnavármegye, u. p. Tamási) a róm. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi május hó 15-ig pályázat hirdettetik. Évi jövedelme 300 frt készpénz, 2 öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva, egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelme: az egyik vegyes osztály és az ismétlő iskolások oktatása és nevelése. A kántorságban is jártasak előnnyel bírnak. Ez osztálytanítói állomásra tanítónők is pályázhatnak. Tannyelv: német-magyar. A felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez intézendők.

(Personalia.)

Sacratissima Sua caes. et regia apostolica Maiestas altissima ddo 9. Martii a. c. in Cap-Martin emanata resolutione mediante DD. in V. Capitulo Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Illmi ac Rssmi Francisci Troll, el. episcopi Tribunicensis, canonici lectoris, praepositi s. Ioannis Bapt. de Castro

Q.-Ecclesiensi ad Praeposituram maiorem; Rssmi Stephani Zsinkó, abbatis s. Benedicti de Q.-Ecclesiis, canonici custodis ad stallum canonici Lectoris et ad praeposituram realem s. Joannis Bapt. de Castro Q.-Ecclesiensi; Rssmi Antonii Dobszay, praepositi de Ódon, canonici archi-diaconi Cathedralis ad stallum canonici Cantoris; Rssmi Stephani Szeifricz, praepositi de Oront, canonici archi-diaconi Tolnensis ad stallum canonici Custodis; Rssmi Antonii Walter, vicarii generalis eppalis, abbatis s. Crucis de Mágozs, camerarii Suae Sanctitatis Leonis P. P. XIII. ad honores, canonici magistri senioris ad archi-diaconatum Cathedralem; Rssmi Joannis Lechner, abbatis s. Emerici de Torda, canonici magistri iunioris ad archi-diaconatum Tolnensem gradualem promotionem rati habere, et stallorum canonicalium duorum in vacantiam taliter reductorum alterum Magistri penultimi Rssmo Joanni Spies, abbati B.-Mariae V. de Koppán-Monostor, VADiacono districtus Földvárensis, parocho Paksensi, alterum vero Magistri ultimi A. R. Josepho Pozsgay, camerario Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII. ad honores extra urbem, secretario episcopali, assessori consistoriali clementissime conferre dignata est.

Praesentati sunt parochi: Josephus Klein parochus Lengyelensis ad parochiam Apar; Josephus Herger cooperator Hőgyészensis ad parochiam Lengyel.

Franciscus Győrkö cooperator Mözsensis nominatus est in spiritualibus vicarius parochi Mözsensis.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 5. Aprilis 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

VII.

1326

1894

Beneficium parochiale Szebényense per translationem Josephi Haragó (Concursus pro beneficio parochiali Szebény.)
vacans redditum, patronatui fundi regiae Scientiarum Universitatis Budapestanae obnoxium praesentibus concursui usque finem mensis Maii a. e. duraturo expono.

Qui e sacerdotibus dioecesanis animo ducuntur beneficium isthoc impetrandi, velint eatenus recursum, ad Exc. R. H. Cultus et publicae Institutionis Ministerium inscriptum et tymbro legali provisum intra terminum praeclusi horsum promovere.

1327

1894

Erga preces Albini Jiratko, sculptoris Quinque-Ecclesiis domiciliati, (Commendatur Albinus Jiratko sculptor.)
eundem ab artis peritia multis notum, e cuius officina complura iam decursu annorum prodire opera ecclesias per dioecesim ornantia, ulteriori benevolae Venerabilis Cleri mei attentioni et patrocinio impensius commendo.

1328

1894

A /. alatti mellékletben csatolva küldöm a tisztelendő lelkész uraknak, (Ministeri utasítás a tanítók fizetésének rendezéséről szóló 1893. évi XXVI. t. cz. végrehajtása tárgyában.)
mint iskolaszéki elnököknek a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter urnak a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló 1893. évi XXVI. törvény-czikk végrehajtása tárgyában folyó évi márczius hó 2-án 10.000. sz. alatt kelt rendeletével kiadott Utasítását egy-egy példányban oly meghagyással, hogy a nevezett utasításnak vonatkozó rendelkezéseihez mindenben alkalmazkodni szoros kötelességöknek ismerjék.

És bár nem kétlem, hogy a t. lelkész urak a fenti utasítást pontonként beható és komoly tanulmányuk tárgyává tévén, átértett hivatásuk öntudatában mindazon intézkedéseket a legpontosabban megteendik, melyeket a vezetésökre bízott iskolák érdekében a súlyos felelősség érzete rájuk ró, czélszerűnek tartom mégis a mondott utasítás némely, különösen azon pontozataira, melyek a tanítói fizetések feljavítása tekintetében, illetve az ennek elmulasztásából kath. iskoláink lételét érintő káros következmények elhárítása érdekében sürgős intézkedéseket igényelnek, kiválóbbrépen irányozni a lelkész urak figyelmét.

Miután a tanítói fizetéseknek a törvényszabta minimum erejéig való kiegészítése kell, hogy folyó évi július hó 25-ig megtörténjék, s a hol erre a hitközség képtelen, az államsegély kérvényezésének folyó évi szeptember hó 25-ig, mint záros határidőig kell megtörténnie, meghagyom a lelkész uraknak, hogy mindazon tanítói

állomások érdekében, melyek javadalmazása nem üti meg a törvényt szabta minimumot, mindent elkövessenek arra nézve, miszerint az ily állomások *rendes tanítóinak fizetése a helyi forrásokból 300 forintra, a segédtanítóké pedig 200 forintra feljavíttassék*, az ez iránt hozott iskolaszéki határozat jóváhagyás végett elém terjesztessék, a jóváhagyási záradékkal ellátottnak tőlem az illető iskolaszékhez visszaküldött *határozat* pedig az *utasítás* 6. §-ában részletesen felsorolt okmányok kíséretében *legkésőbb folyó évi június hó 25-ig* az illetékes közigazgatási bizottságnak annál is inkább bemutattassék, mert ellenkező esetben 1894. évi szeptember hó 25-től kezdve, ha csak időközben a fent érintett záros határidő alatt államsegély igénybe vétele iránt lépés nem tétetett, a törvényben megállapított legkisebb fizetés különben is az iskolafentartó által biztosítottak fog tekintetni s ha azt az iskolafentartó ki nem szolgáltatná, a hitközségen végrehajtás útján fogna a törvényes minimum erejéig behajtatni.

Ha csak okvetetlenül nem szükséges, hogy a tanítói fizetésnek a törvényt szabta minimumig leendő kiegészítéséhez az államsegély igénybe vétessék, irányozzák oda a lelkész urak minden törekvésüket, miszerint a legkisebb tanítói fizetés a hitközségnek saját erejéből biztosíttassék.

És én a lelkész urak ügybuzgóságától, mely a hitközségek nagyobb áldozatkészségére sokat tehet, bizalommal várom, hogy egyházmegyémben minél kevesebb lesz azon tanítói állomások száma, melyek megtartása az államsegély igénybe vételét javallani fogja.

Az ily esetekben mégis, mikor a helyi források elégtelensége a tanítói legkisebb fizetés tekintetében az államsegély igénybe vételét elkerülhetetlenné teszi, biztosítsák legalább 240 forintig a tanítói fizetést, miután a tanító alkalmazása vagy elmozdítása csak az esetben függ a miniszteri jóváhagyástól, ha az államsegély a 60 forintnyi összeget meghaladja.

Mindazon tanítói állomások érdekében, a melyek javadalmazása a törvényt szabta legkisebb tanítói, illetve segédtanítói fizetés erejéig az iskolafentartó hitközség erejéből biztosíthatónak semmikép sem mutatkozik, az illető iskolaszékek a kerületi tanfelügyelő értesítése mellett, ki erről hozzám jelentést tegyen, a hiány pótlása végett *legkésőbb folyó évi szeptember hó 25-ig* az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottsága útján az *állami segélyért* a nm. vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz az *utasítás* 17. §-ában előírt okmányokkal felszerelt kérvényt intézzenek, *szigorúan betartván a fenti záros határidőt*, nehogy ennek elmulasztása miatt a tanítói fizetés minimumához még hiányzó összeg a hitközségen behajtassék, illetve behajthatatlanság esetében az illető iskola bezárassék és helyébe községi vagy állami iskola állíttassék.

Az ezentúl *ujjonnan szervezendő* tanítói állomások illetményeinek megállapítása, illetve a már előbb törvényt szerűen javadalmazott, de idő folytán elháríthatatlan okból a minimum alatti összegig *alászállott javadalmazásu* tanítói állomások újja szabályozása körüli eljárás tekintetében legyen elég utalnom a t. lelkész urakat alkalom adtán az *utasítás* 7. és 23. §§-ainak rendelkezéseihez való alkalmazkodásra.

Külön fel kell még hívnom a figyelmet az *utasítás* 10., 11. és 15. §§-aira, melyek a tanító terménybeli járandóságainak kiszolgáltatása- és behajtásáról, a termények minőségéről és alapos kifogás esetében alkalmazandó eljárásról rendelkeznek. Az ezekre való tekintetből, nehogy a *hátralékok* nemcsak az adósokon, hanem az egész hitközségen vétessenek meg, a hitközség tagjai által fizetett készpénz- vagy terménybeli járulékokról, hogy a hátralékosok külön-külön személyenként kitüntethetők legyenek, *pontos nyilvántartás* vezetendő.

Végezetül a *lelkész urak* buzgó tapintatától elvárom, hogy a szóban forgó miniszteri utasításnak rendelkezéseihez szorosán ragaszkodván, a vezetésökre bízott iskolák érdekeinek minden irányban való megóvása- és előbbre vitelére lelkiismeretes igyekezettel közreműködni fognak; a *kerületi tanfelügyelő uraknak* pedig szívökre kötöm, hogy az utasításból kifolyólag szükséges intézkedések megtételét tankerületeikben a lehető legnagyobb egyszerűséggel ellenőrizték és szorgalmazzák.

1329

1894

46909/893. szám. A vallás- és közokt. m. kir. ministertől. A „Druga (Libri proscripti e scholis element.)
čitanka za obćenite pučke učionice. Priredili I. Perićić, V. Danilo, J. Dević, A. Kriletić i M. Zglav. U. Beču. Proškom c. k. naklade školskih knjiga 1891.“ és a „Druga čitanka za obće pučke učione. (Sa slikom Njeg. Velikanstva cesara.) U Beču. U ces. kralj. nakladi školskih knjigah. 1887.“ című tankönyvek hazánkról oly sok ferde ítéletet, közjogi és alkotmányi szempontból téves nézeteket tartalmaznak, hogy ezeknek iskolai könyvül való használatát az ország területén ezenel megtiltom. Van szerencsém a főtiszt. főhatóságot tudomás és további intézkedés végett tisztelettel értesíteni. Budapest, 1894. évi márczius 29-én. Gf. Csáky, Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

1330

1894

Az abaligeti plébániához tartozó bános i kántortanítói állomásra folyó (Concursus pro statione cantoris-docentis in Bános.
évi május 15-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1. minden telkespártól (van 58) 2 nyolczados buza és 50 kr. lélekpénz; 2. kisházaspároktól (van 10) 1 frt 25 kr.; 3. zsellérektől páronként (van 10) 75 kr.; 4. mindennapi tankötelesektől (van 20) 1 frt; 5. ismétlő-tankötelesek után a községi birótól 20 frt; 6. minden szőlőtulajdonostól 11 iteze bor (= 8 akó); 7. 4 öl kemény hasábfaz udvarra szállítva, csakis saját használatára; 8. 2 db. szántóföld, a község által művelve, évi haszonélvezete 30 frt; 9. minden gazda egy kocsi trágyát visz ki a tanító földjére; 10. 2 szobából álló egészséges, száraz lakás és kert. Folyamodványok a plébánia-hivatalhoz Abaligetre küldendők. Tannyelv magyar.

1331

1894

A beremendi plébániához tartozó Torján cze fiókközségben a kántor- (Concursus pro statione cantoris-docentis in Torján cze.)
tanítói állomás elhalálozás folytán üresedésbe jöven, erre f. évi junius 3-áig pályá-

zat nyittatik. Javadalmazása : 1) három szobából álló lakás a szükséges mellék-épületekkel és $\frac{1}{3}$ hold kerttel ; 2) minden házaspár után (van körülbelül 200) $\frac{1}{8}$ kétszeres buza és $\frac{1}{8}$ tengeri = 50 mérő buza és 50 mérő tengeri ; 3) minden házaspár után 40 kr. = 80 frt ; 4) vasárnapi oktatás után 21 frt ; 5) minden iskolás gyermek után (van körülbelül 40—45) 20 kr. = 8—9 frt ; 6) hat öl tűzelőfa saját használatára ; 7) 11 hold szántóföld, melyet maga a tanító tartozik művelni ; 8) stólailleték fejében körülbelül 4—5 frt. A tanítási nyelv : horvát-magyar. Pályázni szándékozók kellőkép felszerelt kérvényeiket a kitűzött határidőig a kerületi tanfelügyelőséghez intézzék Német-Márokra (posta helyben).

(Personalia.)

Rssmo Gabriele Hanny, abbate, canonico a munere parochiali cathedrali relevato ; Rssmus Joannes Spies, abbas, canonicus institutus est parochus cathedralis ; Ludovicus Liebbald cooperator Paksensis nominatus est administrator ibidem ; Rssmus Josephus Pozsgay canonicus nominatus est director cancellariae dioecesis et a latere canonicus ; Nicolaus Ujváry sacrae sedis consistorialis iuratus notarius nominatus est secretarius episcopalis ; Cl. Franciscus Hanuy actuator, ss. Theol. doctor nominatus est notarius consistorialis ; Franciscus Köhler, theol. professor, assessor consistorialis nominatus est parochus Paksensis ; Josephus Haragó, VAD. et parochus Szebényensis praesentatus est parochus Bataensis ; Rssmo Ludovico Otrokóczy, VAD et parochus Berementensi a munere VADiaconali erga suas preces relevato Carolus Schultz, scholarum districtus Siklósensis inspector et parochus N.-Márokensis nominatus est districtus eiusdem VADiaconus.

Nominati sunt VADiaconi et scholarum inspectores : Rssmus Stephanus Bencze, abbas, parochus D.-Földvárensis in districtu D.-Földvár ; Joannes Weisz parochus Nagy-Mányokensis in districtu Bonyhád.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 23. Aprilis 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

UTASÍTÁS

A TÖRVÉNYHATÓSÁGI KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGOK SZÁMÁRA

A KÖZSÉGI, VALAMINT A HITFELEKEZETEK ÁLTAL
FENTARTOTT ELEMI ISKOLÁKBAN MŰKÖDŐ TANÍTÓK
ÉS TANITÓNŐK FIZETÉSÉNEK RENDEZÉSÉRŐL

SZÓLÓ

1893. ÉVI XXVI. TÖRVÉNYCZIKK VÉGREHAJTÁSA
TÁRGYÁBAN.

Kiadta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister 1894. évi
márczius hó 2-án 10.000. sz. alatt kelt rendeletével.

Ára 20 kr.

BUDAPEST.

NYOMATOTT A MAGYAR KIRÁLYI TUD.-EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN.

1894.

(segédtanítónőnek) egy padozott szobát kell adni. A felekezeti iskolai rendes és segédtanítók (tanítónők) számára lehetőleg szintén legalább ugyanily lakások adassanak.

Ha az iskolafentartók nem rendelkeznek ily tiszteséges lakással és legalább negyed holdnyi kerttel, melyet a rendes- vagy segédtanító (tanítónő) használatára, illetőleg haszonélvezetére adhatnának, akkor ezen járandóságoknak a helyi viszonyok szerint megállapított évi pénzezen értékét tartoznak az illető tanító (tanítónő) részére biztosítani.

2. §.

Az 1. §-ban megállapított illetményeken kívül az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 2. §-a értelmében az összes elemi népiskolák rendes- és segédtanítói (tanítónői) 50 frt ötödéves korpótlékban részesülnek, a mely öt ízben válik esedékessé és 250 frtig emelkedhetik.

A korpótlék alapját képező szolgálati idő 1893. évi szeptember hó 25-ik napjával veszi kezdetét.

E korpótlék a 300 frtnál nagyobb fizetésbe be nem számítható, s így a tanítót (tanítónőt) feltétlenül megilleti akkor is, ha fizetése az említett összeget bármennyivel meghaladja.

Egyes iskolafentartóknak a korpótlékre vonatkozólag már fennálló, vagy ezután alkotandó szabványai csakis azon esetben érvényesek, ha a tanítóknak legalább is az itt megállapított mérvű kedvezményt biztosítják és pedig úgy az öt-öt éves szolgálati idő, mint az esedékes összeg tekintetében. Ha az iskolafentartók ily kedvezményeket nem biztosítanak, reájuk nézve a jelen rendelkezések válnak kötelezőkké; miért is az általuk alkotott vagy alkotandó szabványokat be kell mutatni a vallás- és közoktatásügyi ministerhez, annak igazolása végett, hogy legalább is a törvényben meghatározott kedvezményeket biztosítják.

3. §.

A tanító fizetése, a mint eddig szokásban volt, állhat készpénzen kívül természetben kiszolgáltatott járandóságokból vagy földbirtok jövedelméből is.

Ugy a terményeknek, mint a földbirtok járandóságainak értéke beszámítható a törzsfizetés összegének meghatározásánál a törvényszerű 300 frt, illetőleg 200 frt kiegészítése végett. A termények árának 10 évi átlaga állapítandó meg értékük gyanánt. A földbirtoknak csupán tiszta jövedelme számíttatik, a föld művelésére fordított költség és mindennemű adó levonása mellett.

A termények a legközelebbi piacz árának 10 évi átlagát igazoló hatósági bizonyítvány, a földbirtok jövedelme pedig a kataszteri becsüt s a földjövedelem emelkedésének százalékát az 1893. évi október hó 31-én 38.072. sz. a. kiadott körrendelet értelmében egyes vidékre vagy községekre nézve feltüntető hatósági bizonyítvány alapján számítandó be a tanítói fizetésbe.

A tanítói fizetés egy része csak addig állhat terményekből, míg a 11. §-ban említett esetek be nem következnek, mert azontúl a fizetés ezen részét is készpénzben kell megállapítani.

4. §.

A községi, valamint a hitfelekezeti elemi iskolákban úgy az 1893. évi XXVI. törv.-cikk életbe léptekor, mint azóta szervezett minden tanítói (tanítónői) állomáson alkalmazott és alkalmazandó tanítók illetményeinek feltétlenül legalább is az 1. §-ban említett fizetésből, lakás- és kertjáromóságból s az esedékessé váló ötödéves korpótlékokból kell állni.

A tanítók illetményei gyanánt csak azon járandóságok számíthatók be, melyek állandó jellegűek és melyek kiszolgáltatása az iskolafentartó polgári község, hitfelekezet vagy más kötelezett részéről biztosítva van.

Ha a hitfelekezeti iskolai tanító az 1868. évi XXXVIII. törv.-cikk 141. §-ának harmadik bekezdése értelmében a kántori teendőket is végzi, a tanítói és kántori járandóságok együttesen mind beszámítandók az 1893. évi XXVI. törv.-cikk 1. §-ában meghatározott illetmények megállapításánál.

Nem számítható be a fizetésbe mindazon járandóság, mely a tanítónak adatik ugyan, de nem a tanító személyes hasznára, hanem az iskola céljaira szolgál; ilyen pl. az irodai átalány, failletmény a tanterem fűtötésére stb.

Ha esetleg a tanító (tanítónő) nem kap sem természetbeni lakást, — legyen az bár kántori lak, — sem külön lakpénzt, akkor a fizetésből a helyi viszonyoknak megfelelő és hatósági bizonylattal igazolt összeget lakpénz gyanánt kell leszámítani, az ekként megállapítandó összeg azonban a fizetés 25%-ánál több nem lehet. Ha ezen leszámítás következtében a megmaradó fizetés összege kevesebb lesz a törvényszerű minimumnál, akkor a fizetés megfelelően kiegészítendő. (6. §.)

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 10. §-a értelmében a tanítói fizetések eddigi mennyisége, melyet az iskolafentartók saját anyagi forrásaikból kiszolgáltattak, ezentúl is csonkítatlanul meghagyandó és nem engedhető meg, hogy a tanköteles gyermekek száma által igényelt két vagy több tanítói állomás közül bármelyik megszüntettségük a végett, hogy az azzal egybekötött illetmények a többi tanítói állomások nagyobb javadalmazására fordíttassanak.

5. §.

A tanítók illetményeit okmányszerűleg: díjlevélben, vagy a megválasztásról és a javadalomról kiállított szabatos szövegű okiratban kell biztosítani, melyben az összes illetmények részletesen felsoroltassanak, a nem készpénzbeli járandóságok pénzértéke is felemlítettessék s a nem szorosan tanítói foglalkozásért adott illetmények külön említettessenek.

A tanító illetményeit felsoroló és biztosító okiratot hiteles alakban kell kiállítani, és pedig oly módon, hogy felekezeti iskoláknál az iskolaszék elnöke és jegyzője írják alá az okiratot és látják el az iskolaszék pecsétjével. Az okiratban szükséges hivatkozni a hitközségnek, illetőleg iskolaszéknek az illetmények iránt hozott határozatára és az okirat egyházi főhatósági jóváhagyással is ellátandó.

Községi iskoláknál a megválasztott tanító díjlevelét az iskolaszék három egyenlő példányban állítja ki s a közigazgatási bizottság a díjlevélre rávezeti a jóváhagyási záradékot.

A díjlevél vagy a megválasztásról és a javadalomról kiállított okirat egy példánya átadandó a tanítónak.

6. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 9. §-a értelmében az összes hitfelekezeti elemi népiskolák iskolai hatóságai, községi elemi népiskolákra nézve pedig a törvényhatósági közigazgatási bizottságok 1894. évi június hó 25-ig kötelesek az iskolafentartók által biztosítani az 1. §-ban megállapított legkisebb fizetést az ezen iskoláknál alkalmazásban levő tanítók részére, kiknek javadalma az említett legkisebb fizetést el nem éri.

E végett a felekezeti főhatóságok az iskolafentartó hitközségeket vagy a hol még a hitközségek szervezve nem volnának s azok szervezését azonnal végrehajtani nem lehet, az illető felekezeti iskolaszéket, a községi iskolákra nézve pedig a közigazgatási bizottságok a polgári községeket hívják fel a tanítói fizetéseknek az említett módon és határidőig leendő biztosítására.

Azonkívül a közigazgatási bizottságok a nyugdíjba beszámítható tanítói javadalmak kiderítése körül követendő eljárásra nézve 1893. évi június hó 30-án 29.751. sz. a. kiadott körrendelet értelmében megtartott tárgyalásokról felvett jegyzőkönyvek alapján, valamint az ily tárgyalást nem igénylő s minden kétséget kizáró díjlevelek, híványok vagy más okmányok alapján megállapítván azt, hogy a jelen Utasítás 3—4. §-aiban foglaltak számításba vétele mellett, mely tanítói állomásnál nincs biztosítva a törvényszerű legkisebb fizetés, külön felszólítják az illetékes felekezeti főhatóságot és a községi iskolákra nézve utasítják a községet a törvényszerű minimum biztosítása végett szükséges intézkedésre. A fizetésnek a törvényszerű minimumig kiegészítése oly községi, illetőleg hitközségi vagy iskolaszéki határozattal történjék, mely a törvényszerű minimum kiegészítéséhez szükséges összeget pontosan megállapítja s melynek alapján ezen összeg az iskolafentartótól behajtható legyen. A mennyiben a fizetés kiegészítésére terménybeli járandóság vagy földbirtok jövedelme szolgálna, azok értéke a 3. §-ban említett hatósági bizonyítványokkal igazolandó.

Szükséges, hogy a tanítói fizetéseknek a törvényszerű minimumig megtörtént kiegészítése iránt hozott határozat

s az azt igazoló hiteles alakban kiállított okmány, valamint netalán a fizetés kiegészítésére szolgáló terménybeli járandóság árára vagy földbirtok jövedelmére vonatkozó hatósági bizonyítványok 1894. évi június hó 25.-ig a közigazgatási bizottságnak bemutatassanak, mert különben a törvényben megállapított legkisebb fizetés 1894. évi szeptember hó 25.-től kezdve e nélkül is az iskola-fentartó által biztosítottak tekintendő és a jelen „Utasítás” 16. §-ában foglalt eljárás fog alkalmaztatni.

Ha azonban az iskolafentartók hivatalosan megállapított szegénységük (17. §.) miatt nem képesek a tanítói fizetést a törvényszerű minimumig kiegészíteni, vagy ha községi iskoláknál az 1868. évi XXXVIII. törv.-czikk 35. §-a alapján kivethető iskolai pótdó ki van merítve, akkor az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 9. §-a értelmében 1894. évi szeptember hó 25.-ig a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fordulhatnak a hiány pótlására szolgáló állami segélyért. Az állami segélyezésről a jelen „Utasítás” 17—25. §-ai intézkednek.

A kir. tanfelügyelők állandó nyilvántartást vezetnek a törvényhatóságok területén levő hitfelekezeti és községi elemi népiskolai tanítói állomásokról és azokkal egybekötött illetményekről, a melybe minden változást pontosan bejegyeznek. E végett szükséges, hogy a községi és felekezeti iskolaszékek a tanítói illetményekben s a tanítók személyében beálló változásokról a kitűzött határidőkben (7., 8. §§.) pontosan értesítsék a kir. tanfelügyelőt.

7. §.

Az újonnan rendszeresítendő tanítói állomások betöltésénél ezentúl az 1. §-ban felsorolt illetmények képezik azon legkisebb járandóságokat, melyeket a tanító részére feltétlenül biztosítani kell, ezeknél kisebb illetményekkel rendes vagy segédtanítót (tanítónőt) alkalmazni nem lehet.

Újonnan rendszeresítendő tanítói állomással egybekötött illetmények megállapítása községi, illetőleg hitközségi vagy iskolaszéki kötelező határozattal s annak alapján az 5. §. értelmében kiállított okirattal történjék,

melyeket a tanítói illetmények megállapítására vonatkozó határozat meghozatalának napjától számított 30 nap alatt a községi iskolaszékek, illetőleg a felekezeti iskolai hatóságok tartoznak a kir. tanfelügyelőhez bemutatni annak igazolása végett, hogy az illetmények megfelelnek a törvény rendelkezéseinek. Amennyiben az illető iskolai hatóságok nem gondoskodnának arról, hogy az említett határozatok és okiratok a kir. tanfelügyelőhez a megszabott határidőben bemutatassanak, akkor a tanfelügyelő ezeket a községi előjáróság útján követeli be az iskolaszéktől.

Ha azonban az ily határozatok és okiratok a tanítói állomással egybekötött illetményeket teljes hitelt érdemlő pontossággal meg nem határoznák, akkor a tanfelügyelő jelentést tesz a közigazgatási bizottsághoz ugyanolyan helyszíni tárgyalás elrendelése iránt, mint a melyet a nyugdíjba beszámítható tanítói javadalmak kiderítése körül követendő eljárásra nézve az 1893. évi június hó 30-án 29.751. sz. alatt kelt körrendelet megállapít.

Ha az új tanítói állomás illetményeinek megállapításakor kitűnik, hogy a törvényszerű legkisebb fizetést az iskolafentartó biztosítani nem képes, akkor a hiány pótlására szükséges államsegély engedélyezése végett, az illető iskolai hatóságnak a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kell fordulni a 23. §-ban megállapított határidőben. Államsegély kérése végett ugyanazon okmányokat kell felterjeszteni, melyek a 17. §-ban említettnek.

Azon esetre, ha az új tanítói állomással egybekötött fizetés nem éri el a törvényszerű legkisebb fizetést és az illető iskolai hatóság még sem fordul kellő időben a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez államsegély engedélyezése végett, akkor a törvényben megállapított legkisebb fizetés e nélkül is az iskolafentartó által biztosítottnak tekintendő és a közigazgatási bizottság intézkedik, hogy az így alkalmazott tanító részére a törvényszerű fizetésminimum a 16. §-ban foglaltak szerint behajtassék.

8. §.

Az üresedésbe jövő községi és felekezeti iskolai tanítói állomásokra mindenkor az 1868. évi XXXVIII. törv.-czikk 133. §-ának és az 1879. évi XVIII. törv.-czikk

követelményeinek megfelelő képesítéssel bíró tanítók alkalmazandók az illető tanítói állomásokra nézve megállapított illetményekkel.

A mennyiben az illetményekben bármily változás állana be, a községi és felekezeti iskolaszékek a beállott változás megállapításától számított 30 nap alatt közölik ezt a kir. tanfelügyelővel.

Ha kétely merülne fel az iránt, hogy a tanító részére biztosítottak-e az azon állomással egybekötött illetmények, a tanfelügyelő felvilágosítást kíván az illetékes iskolai hatóságtól s ha szükséges, a közigazgatási bizottságnak jelentést tesz, hogy a községi előjáróságot utasítsa az illető tanítói állomásra nézve megállapított illetmények behajtására.

A tanítók törvényszerű képesítésének igazolása végett minden tanítói változás alkalmával a községi és felekezeti iskolaszékek 30 nap alatt bemutatják a kir. tanfelügyelőhöz az újonnan alkalmazott tanító oklevelének hiteles másolatát és megjelölik, hogy az előbbi tanító hová távozott. Ha az iskolaszék a tanító oklevelének hiteles másolatát a megszabott határidőben be nem mutatná, a kir. tanfelügyelő a községi előjáróság útján követeli be a tanítótól.

9. §.

Az akár elhalálozás, akár lemondás, akár elmozdítás következtében megüresedett tanítói állomások az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 1. §-a értelmében $\frac{1}{2}$ év alatt betöltendők és ezen idő alatt, ha csak a megüresedett tanítói állomást azonnal rendes tanítóval betölteni nem lehetne, az iskolafentartó költségére az iskolában segédtanító alkalmazandó. Ugyanezen törvényszakasz értelmében a tanító halála esetén özvegye és árvái a halálozás napjától számított fél évig az azon időre esedékes fizetést és a lakást is élvezik.

A segédtanítók (tanítónők) alkalmazásánál általánosságban a fennálló törvényes rendelkezések értelmében következő szabályok irányadók:

A rendes tanítói állásokkal összekötött illetmények le nem szállíthatók a végett, hogy az ily tanítói állomások segédtanítókkal töltsenek be. Csakis az állomás megüresedése esetén, legfeljebb egy fél évre lehet segédtanítót alkalmazni.

Segédtanító alkalmazható az 1872. év előtt képezdei tanfolyamot végzett és tanítói oklevelet nyert oly tanítók mellé, a kik a magyar nyelv tanítására nem képesek. A segédtanítók alkalmazása ezen esetben az 1885. évi május hó 28-án 20301. sz. a. kelt körrendelet 3. pontja értelmében a magyar nyelv tanítása czéljából történik.

Úgyszintén szükséges segédtanító alkalmazása a felekezeti iskoláknál, ha a kántortanító kántori elfoglaltsága miatt akadályozva van tanítói teendőinek pontos ellátásában s az iskolafentartó nem képes önálló tanítói állomás rendszeresítésére.

Mindezen esetekben a segédtanító alkalmazása az 1868. évi XXXVIII. törv.-czikk 137. §-a s az 1876. évi XXVIII. törv.-czikk 13. §-ának 1. és 2. pontja értelmében az iskolaszék hatáskörébe tartozik; a tanító és kántortanító nincs jogosítva arra, hogy segédet fogadjon fel a maga helyettesítésére.

Önálló osztályvezető tanítónak ezentúl csak rendes tanító alkalmazható.

Segédtanítóul csak okleveles tanítót vagy tanítóképző-intézetet végzett egyént lehet alkalmazni. A tanítóképző-intézetet végzett egyén alkalmazása legfeljebb két évre terjedhet, mert az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 102. §-a szerint a tanítóképző-intézeti tanfolyam bevégezése után legfeljebb két év alatt tartozik tanítói képesítő-vizsgálatot tenni.

Tanítóképző-intézeti tanfolyam végzését nem igazoló, vagy ily tanfolyamot végzett, de a tanítói oklevelet két évi működés után meg nem szerző segédtanítók hatóságilag eltiltandók a tanítástól.

II. FEJEZET.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók illetményeinek kiszolgáltatása és behajtása.

10. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 4. §-a értelmében az iskolafentartók kötelesek a tanítók készpénzfizetését havonként vagy évnegyedenként, de mindig előlegesen kiszolgál-

tatni. A törvény 3. §-a szerint a tanító fizetése, a mint eddig szokásban volt, állhat készpénzen kívül természetben kiszolgáltatott járandóságokból vagy földbirtok jövedelméből is, de a tanítói fizetés egy részének terményekben kiszolgáltatását a törvény 5. §-a csak oly feltétel alatt engedi meg, ha ezen terményeket az iskolafentartó a tanító közbejötte nélkül szedeti be és előre megállapított időközökben és előre megállapított mennyiségben szolgáltatja ki a tanítónak, még pedig úgy, hogy az évi utolsó részletet legkésőbb az év november hava végén átadja.

E szerint az iskolafentartó polgári vagy hitközség feladata a tanítók megállapított illetményeinek fedezetéről gondoskodni s annak pontos kiszolgáltatását biztosítani. A tanítók nem kötelezhetők arra, hogy esedékessé váló akár készpénzbeli, akár terménybeli illetményeiket ők maguk szedjék be azoktól, a kik a járulékokat beszolgáltatni tartoznak. Minden megállapodás, mely az illetmények kiszolgáltatásánál a törvényben biztosított eljárásnál kedvezőtlenebb módozatot határozna meg, érvénytelen, mert a törvényben biztosított kedvezményektől a tanítók meg nem foszthatók és ily megállapodással szemben a törvény rendelkezéseit kell érvényesíteni.

Ha az illetményeket megállapító díjlevél vagy más okirat nem rendelkezik a kiszolgáltatás módjáról, akkor azon eljárást kell követni, mely a törvény rendelkezésének megfelel s a helyi viszonyok közt a tanítóra nézve előnyösebb.

11. §.

Ha az iskolafentartó a tanító terménybeli fizetését nem az előző szakaszban megszabott módon szolgáltatná ki, vagy az a termés átlagos minőségének meg nem felelne, akkor a törvény 5. §-ának második pontja értelmében a termény helyett annak értékét készpénzben lesz köteles fizetni s a készpénzbeli érték gyanánt a jelen Utasítás 3. §-a értelmében a termények árának tíz évi átlaga számítandó. A mennyiben maga az iskolafentartó nem intézkedik az iránt, hogy a terménybeli fizetés szabályellenes kiszolgáltatása miatt a tanító által emelt panaszok orvosoltassanak, úgy a tanító panaszára vagy hivatalból

feljelentés esetén az 1876. évi XXVIII. törv.-czikk 6. §-ának 2. pontja, illetőleg az 1876. évi VI. törv.-czikk 30. és 32. §-ai alapján a törvényhatósági közigazgatási bizottság gondoskodik arról, hogy a tanítók fizetése az említett módon kiszolgáltatassék.

Ha a termés minősége ellen van panasz, a közigazgatási bizottság a járási főszolgabíró útján megállapíttatja, hogy a termésbeli fizetés megfelel-e a termés átlagos minőségének és ha az annak meg nem felelne, akkor intézkedik, hogy a termés helyett annak értéke készpénzben fizetessék ki. Az iskolafentartó tartozik a közigazgatási bizottság határozatának vételétől számított egy hónap alatt a termésbeli fizetésnek esedékessé vált, de megfelelő módon ki nem szolgáltatott részletét készpénzben kiadni. Azon esetre, ha az iskolafentartónak a termésbeli járandóság kiszolgáltatásánál tanúsított törvényellenes eljárása miatt a közigazgatási bizottság közvetlenül egymásután három ízben kénytelen intézkedni, a harmadízben tett intézkedés alkalmával a közigazgatási bizottság az iskolafentartót kötelezi arra, hogy azontúl a termésbeli fizetés helyett állandóan annak készpénzértékét szolgáltatassa ki és pedig az 1893. évi XXVI. t.-cz. 4. §-ában a készpénzfizetés kiszolgáltatására megállapított módozat szerint. A közigazgatási bizottságnak erre vonatkozó határozata ellen az iskolafentartó 15 nap alatt felelbezzhet a vallás- és közoktatásügyi ministerhez.

12. §.

Az öt ízben esedékessé váló 50—50 forint ötödéves korpótlékok a tanítókat megilletik akkor is, ha összes javadalmukról kiállított díjlevélben vagy más okiratban meg sem említettnek, mert ezeket az 1893. évi XXVI. t.-cz. 2. §-a más rendelkezés nélkül is biztosítja.

Egyéb megállapodás hiányában az ötödéves pótlékok a készpénz-fizetésre nézve a törvény 4. §-ában meghatározott módon szolgáltatandók ki az iskolafentartók által a tanító működése évötödének betöltése napját követő hónap 1-től kezdve. E szerint a jelen törvény életbelépésekor vagyis 1893. évi szeptember hó 25-én rendes vagy segédtanítói állomáson szabályszerű megválasztás vagy kinevezés alapján

működő okleveles tanítók és tanítónők részére az első ötödéves pótlék gyanánt évi 50 frt 1898. évi október hó 1-től kezdve lesz kifizetendő. Jövőre alkalmazandó tanítókra nézve az ötéves korpótlékok kiszámításánál tanítói szolgálatuk megkezdésének időpontja gyanánt azon nap veendő, melyen mint okleveles tanítók valamely községi, állami vagy hitfelekezeti elemi népiskolánál rendes vagy segéd-tanítói állomásra történt szabályszerű megválasztásuk vagy kinevezésük következtében tanítói működésüket megkezdték.

13. §.

A korpótlékokra nézve egyes iskoláknál netalán már életbeléptetett szabályok más rendelkezés hiányában 1898. évi szeptember hó 25-ig érvényben maradnak, az eddig esedékessé váló pótlékok az igényjogosult tanítóknak kiszolgáltatandók, azonban 1898. évi október hó 1-én, a mikor az előző szakaszban foglaltak alapján az első 50 frtos ötödéves pótlék válik esedékessé, a tanító részére az utolsó öt év alatt esedékessé vált korpótlék összege 50 frtig kiegészítendő és azontúl az újabb korpótlék a törvény értelmében és 1898. évi október hó 1-től számítva adandó ki. Az állami és államilag segélyezett községi elemi iskolai tanítók részére — ha csak időközben új szabályrendelet nem adatnék ki — 1898. évi október hó 1-ig az 1880. évi december hó 15-én 32.944. sz. a. kiadott szabályrendelet alapján, azontúl pedig a jelen szakasz értelmében állapítandók meg az esedékessé váló ötödéves pótlékok.

A törvény 2. §-ában meghatározott korpótlékoknál több kedvezményt biztosító szabályok, még ha a korpótlékoknak a törvényben megszabott mértékre leszállítása feltétlenül szükségessé válnék is, mindazon tanítóra nézve érvényben maradnak, kinek az ily szabályok által biztosított kedvezményekre szerzett joga van.

14. §.

Az ötödéves pótlék megállapíthatása végett a tanítók tartoznak 5 évi folytonos, bár nem ugyanegy községi, állami vagy hitfelekezeti elemi iskolánál szabályszerű meg-

választás vagy kinevezés alapján rendes vagy segédtanítói állomáson teljesített tanítói működésüket hiteles szolgálati okmányokkal igazolni. A mennyiben a kívánt folytonos szolgálat, illetőleg alkalmazás megszakítása csakis a nyári nagy szünidőre esnék, ez az ötévi szolgálatba beszámítandó. A szolgálat megszakításának tekintendő, ha a tanító állomásáról fegyelmi úton elmozdított, még ha azonnal alkalmazást nyer is más iskolánál. A szolgálat megszakítása esetén a megszakítást megelőző tanítói működés s az azon idő alatt nyert ötödéves pótlék újabb ötödéves pótlékok megállapításánál nem vehető figyelembe s az ötödéves pótlék csak akkor illeti meg a tanítót, ha a szolgálat-megszakítás után újabb szabályszerű megválasztás vagy kinevezés alapján öt évi tanítói működést igazol.

A kik a tanítói pályáról lelépnek, de később oda ismét visszatérnek, azoknak a lelépések előtt töltött szolgálati ideje csak azon esetben számíttatik be az ötödéves korpótlék megállapításánál, ha kimutatják, hogy egészségi állapotuk vagy hasonló tőlük nem függött rendkívüli körülmények által kényszerítve hagyták oda a tanítóságot, a végkielégítést nem vették igénybe és ezeket már a tanítói pályáról lelépésük alkalmával igazolták az illetékes felekezeti iskolai hatóság és a kir. tanfelügyelő előtt; azonban a tanítói pályán e miatt nem töltött idő egyáltalában be nem számítható.

Alkalmazásban levő, illetőleg alkalmazásban volt tanító, a ki más iskolánál, illetőleg újból kíván tanítói állást elnyerni, tartozik ez iránt teendő kérelmével egyidejűleg az iskolafenttartónál vagy az iskolaszéknél bejelenteni és okmányokkal igazolni a jelen szabályok értelmében általa már kiérdemelt ötödéves pótlékra vagy pótlékokra nézve fennálló igényét.

Helyettesi minőségben eltöltött szolgálati idő egyáltalában nem számítható be.

15. §.

A jogérvényesen megállapított tanítói illetményeknek kellő időben ki nem szolgáltatása esetén az 1876. évi XXVIII. törv.-czikk 6. §-ának 2. pontja, illetőleg az 1876. évi VI. törv.-czikk 30. és 32. §§-ai, valamint az 1893. évi

XXVI. törv.-czikk 7. §-a alapján az érdekeltek részéről tett panasz vagy hivatalból feljelentés következtében a hátrálékos tanítói illetmények közigazgatási úton hajtatnak be.

Ily közigazgatási eljárás tárgyát csak azon illetmények képezhetik, melyek már tényleg esedékessé váltak és számszerűleg kimutattatnak. Három évet megelőző időben esedékessé vált hátrálékos tanítói illetmények csak az esetben hajtatnak be, ha a tanító igazolja, hogy önhibáján kívül nem volt képes az ily hátrálékok behajtását korábbi időben kérni.

A behajtás a községi előjáróság által teljesítendő s a végrehajtásnál a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. törv.-czikk 52—85. §§-aiban foglaltak irányadók, a hátrálékok után azonban késedelmi kamatok nem szedhetők.

A végrehajtás az iskolafentartó polgári vagy hitközség, illetőleg hitfelekezet ellenében foganatosítandó.

Csak azon esetre teljesíti a községi előjáróság a végrehajtást közvetlenül a hitközség egyes tagjai s az egyes adósok ellen, ha az iskolafentartó igazolja, hogy a tanító fizetésének a hozzájárulásra kötelezettekre kivetéséről, vagy a mennyiben az az iskola fentartási szükségleteiben befoglaltatik, az iskolai szükségletek fedezésére egyénenként kivetett felekezeti iskolai adóról és járulékokról pontos nyilvántartást vezet s a nyilvántartás alapján készített hiteles kivonatban megjelöli az adósokat és minden egyes adós tartozását, a mely jogérvényre emelkedett határozattal rovatott ki az illetőre.

Hasonló módon kell behajtani az esedékessé vált ötödéves pótlékokat, a tanítók kántori járandóságait s a tanító özvegye részére elhalt férje javadalmából biztosított félévi részletet, valamint a 9. §-ban foglaltak szerint alkalmazott segédtanítók díjazását.

A tanítói illetmények behajtásánál a községi előjáróság által tanusított kisebb fokú hanyagság és kisebb fokú hivatali engedetlenség esetében a községekről szóló 1886. évi XXII. törv.-czikk 105. §-a értelmében úgy a községi előjáróság, valamint a segéd- és kezelő-személyzet bármely tagja ellen minden alkalommal 5 frtig, illetőleg 10 frtig terjedhető rendbüntetés alkalmazandó. De ha a községi előjáróság, vagy a segéd- és kezelő-személyzet bármely

tagja megsérti vagy hanyagúl teljesíti ezen „Utasítás”-ban megszabott kötelességét, vagy annak teljesítésére képtelen, akkor ellenükben fegyelmi eljárásnak van helye. (1886. évi XXII. törv.-czikk VIII. fej.)

16. §.

Ha az 1. §-ban megjelölt legkisebb tanítói fizetéseket biztosító határozatok és okiratok a 6. és 7. §-okban megszabott határidőben a közigazgatási bizottsághoz, illetőleg a kir. tanfelügyelőhez be nem terjesztetnek, sem az iskolafentartók nem igazolják azt, hogy az ily fizetések biztosítására nem képesek és azért a 6. és 7., illetőleg 23. §-okban meghatározott határidőben a hiány pótlására szükséges állami segélyért a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordultak, akkor 1894. évi szeptember hó 25-től, illetőleg az államsegély kérésére megszabott határidőtől (19., 23. §§.) kezdve az 1. §-ban meghatározott legkisebb tanítói fizetések az iskolafentartó által biztosítottaknak fognak tekintetni, s ha azokat az iskolafentartó ki nem szolgáltatná, a községi előjáróság az érdekelt fél panaszára vagy hivatalból feljelentés esetében az iskolafentartó polgári vagy hitközség ellenében foganatosítandó végrehajtás útján az előző szakaszban tárgyalt eljárás szerint fogja behajtani.

A községi előjáróság kísérje figyelemmel, hogy a hitfelekezet gondoskodott-e tanítója törvényszerű illetményeinek kiszolgáltatásáról, vagy államsegélyért folyamodott-e, ellenkező esetben intézkedjék a behajtás iránt.

Ha a végrehajtás kielégítő eredményre nem vezetne, ismételten megújítandó, a mint sikerre számíthatni.

A fizetés behajthatlansága esetében az iskolafentartó hitfelekezettel szemben az 1868. évi XXXVIII. törv. czikk 15. §-ának, illetőleg az 1876. évi XXVIII. törv.-czikk 6. §-a 4. pontjának rendelkezései, három ízbeni megintés mellőzésével, nyernek alkalmazást, vagyis a közigazgatási bizottság községi vagy állami iskola állítását hozza javaslatba a vallás- és közoktatásügyi ministernek s a község a teljes 5%-os községi iskolai pótdót azon hitfelekezetre is kivetni tartozik, a mely ellenében a törvényszerű legkisebb tanítói fizetés behajtása iránt foganatosított végrehajtás eredménytelen maradt.

III. FEJEZET.

Állami segélyezés.

17. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 9. §-a értelmében a községi és hitfelekezeti népiskolák iskolai hatóságai azon esetben, ha az iskolafentartók az iskoláikban alkalmazott tanítóknak a törvényszerű legkisebb fizetéseket hivatalosan megállapított szegénységük miatt biztosítani nem képesek, illetőleg a községi iskolákra nézve az 1868. évi XXXVIII. törv.-czikk 35. §-a alapján kivethető iskolai pótdó ki van merítve, — 1894. évi szeptember hó 25-ig indokolt előterjesztéssel az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottság útján a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordulhatnak a hiány pótlására szolgáló állami segélyért.

Államsegély nyerése végett a hitfelekezeti iskolaszék tartozik a hitközség, valamint az iskola szabályszerű költségvetését felterjeszteni, annak igazolása végett, hogy a hitközség nem rendelkezik fedezettel a tanító törvényszerű fizetésének kiszolgáltatására; ugyancsak bemutatandó a tanító eddigi díjlevelének eredeti példánya, a tanító oklevele és a községi előjárásnak a járási főszolgabíró által láttamozott nyilatkozata a hitfelekezet szegénységéről, valamint az illető iskolába járó tanköteles gyermekek számának hiteles, a községi előjáráság által igazolt kimutatása.

A községi iskolai tanítók fizetésének államsegélylyel kiegészítését a község képviselőtestülete vagy a községi iskolaszék kérheti a közigazgatási bizottság útján. A kérvényhez csatolandó a községi iskola költségvetése, a község háztartási költségvetése, a tanító oklevele és díjlevele s a község egyenes állami adójáról kiállított adóhivatali kimutatás.

18. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister a törvényhozás által e célra engedélyezett összegből az arra utalt polgári és hitközségek népiskolai tanítóinak fizetéseit a közigazga-

tási bizottság közbejötté mellett a 19—25. §-okban megállapított módozatok szerint a törvényszerű legkisebb fizetés összegéig kiegészíti és a hitfelekezeti iskolákra nézve az illetékes iskolai főhatóságot értesíti.

Az államsegély nemcsak a 300, illetőleg 200 frtig kiegészítendő tanítói fizetés hiányának pótlására adható, de az 1893. évi XXVI. t.-czikk 16. §-a értelmében az illetékes iskolai főhatóság kívánságára a törvényhozás által évről-évre engedélyezett összeg keretén belül a vallás- és közoktatásügyi minister ugyanoly módozatok mellett a tanítói fizetéseknek a törvényszerű minimumon felül 400 frtig való kiegészítésére is segílyt nyújt.

19. §.

Az alkalmazásban levő tanítók törvényszerű legkisebb fizetésének kiegészítéséhez szükséges államsegély megadása végett a hitfelekezeti iskolai hatóságok, valamint — a községi iskolai tanítókat illetőleg — a községi iskolaszékek tartoznak a vallás- és közoktatásügyi ministerhez czimzett s a 17. §-ban említett okmányokkal felszerelt kérvényeket 1894. évi szeptember hó 25-ig az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz benyújtani. Ha ezt nem tennék, a 16. §-ban megszabott eljárás alkalmazandó.

A törvényhatósági közigazgatási bizottságok az említett határnapig hozzájuk beérkezett kérvényekről a kért államsegély összegének együttes megjelölése mellett, előzetesen rövid jelentést tesznek a vallás- és közoktatásügyi ministerhez és azután a kérvényeket egyenként tárgyalás alá veszik, hogy azok alapján az 1893. évi XXVI. t.-cz. 11. §-ának a) pontja értelmében a bejelentett tanítói fizetések mennyiségét és a törvényszerű legkisebb tanítói fizetéssel szemben való hiányaikat megállapítsák. Községi iskolai tanítók fizetését már előzetesen, a díjlevél jóváhagyása alkalmával (5. §.) tartozik megállapítani a közigazgatási bizottság s ezekre vonatkozólag csak a netalán szükséges kiegészítő adatok beszerzése iránt kell intézkedni.

A felekezeti iskolai tanítók fizetései mennyiségének, illetőleg az iskolafentartó által kiszolgáltatott résznek végleges megállapítása végett a közigazgatási bizottság, szük-

ség esetén, ha a meglevő adatok elegendő felvilágosítást nem adnak, a helyszínen tartandó tárgyalást rendel el s erre egy tagját vagy a járási főszolgabíróat küldi ki, egyzersmind értesíti a felekezeti főhatóságot, hogy annak megbízottja is részt vehessen a tárgyaláson, de azért a tárgyalás a felekezeti főhatóság kiküldöttének meg nem jelenése esetén is megtartandó. A tárgyalás ideje a kir. tanfelügyelővel előre tudatandó, hogy azon jelen lehessen. A helyszíni tárgyalás célja, meggyőződést szerezni arról, hogy az iskolafentartók saját anyagi forrásaikból a fizetés mily részét képesek kiszolgáltatni. A tárgyaláson meghallgathatók: az érdekelt tanítók, a hitközség előljáróságának s az iskolaszéknek tagjai, valamint azok, a kik nem tagjai a hitközségnek és külön kötelezettség alapján tartoznak hozzájárulni a tanítói fizetéshez. A tárgyalás lefolyásáról jegyzőkönyv veendő fel, melyet a felekezeti főhatóság kiküldötte és a felekezeti iskolaszéki elnök vagy helyettese is aláír.

20. §.

A közigazgatási bizottság a készpénzbeli fizetésen kívül a terménybeli járandóságoknak és a földbirtok jövedelmének, úgyszintén a tanító részére biztosított kántori illetményeknek pénzértékét is számításba véve, határozott összeggel állapítja meg a tanítói fizetést.

A közigazgatási bizottság kiváló figyelmet fordítson az 1893. évi XXVI. t.-cz. 10. §-ának azon rendelkezésére, hogy a tanítói fizetések eddig megállapított és az iskolafentartók által saját anyagi forrásaikból kiszolgáltatott mennyisége továbbra is esonkítatlanul kiszolgáltattassék, illetőleg államszegély igénybevétele céljából le ne szállíttassék. Különösen a helyszíni tárgyalások alkalmával kell erre ügyelni.

Ha a közigazgatási bizottság tapasztalná, hogy ily eset előfordult volna, intézkedik, hogy az iskolafentartó az elvont fizetésrészletet is pontosan kiszolgáltassa és elrendeli a már esedékessé vált, de ki nem szolgáltatott fizetés behajtását. (15. §.)

21. §.

A közigazgatási bizottság feladata még ugyanakkor, a midőn a tanítói fizetést megállapítja, megvizsgálni, hogy a

segélyezendő tanító minősítvénye megfelel-e a törvényekben kikötött kívánalmaknak?

A kinek képesítése meg nem felel az 1868-ik évi XXXVIII. t.-cz. 133. §-ában és az 1879-ik évi XVIII. törvenyczikkben megállapított követelményeknek, az egyáltalában nem alkalmazható tanítói minőségben és ha az iskolafentartó a tanítói állomásról rövid határidő alatt el nem mozdítja, a közigazgatási bizottság tartozik az illető egyénnek a tanítói működéstől eltiltása végett a vallás- és közoktatásügyi ministerhez sürgősen jelentést tenni.

A tanítói képesítés tanítói oklevéllel, illetőleg azokra nézve, a kik 1868. évet megelőzőleg működnek, a folytonos és szakadatlan tanítói működést igazoló szolgálati bizonyítványokkal igazolandó. A magyar nyelvi képesítés megítélésénél az 1879. évi XVIII. t.-czikk intézkedéseire kell alkalmazkodni és különösen ügyeljen a közigazgatási bizottság, hogy az 1885. évi május 28-án 20.301. sz. alatt kiadott körrendelet alapján nem kell-e kifogást emelni a tanító alkalmazása ellen?

A közigazgatási bizottság a tanító képesítésének megvizsgálásánál a bemutatott okmányokat veszi figyelembe, de ha azok hiányosak vagy a magyar nyelvi képesítés tekintetében elegendő felvilágosítást nem adnak, az előző szakaszban említett helyszíni tárgyalást a vizsgálatnak ez irányban leendő megtartására is kiterjeszti vagy a kir. tanfelügyelőt utasítja, hogy saját vizsgálata alapján tegyen véleményes jelentést.

22. §.

A közigazgatási bizottság a tanító fizetésének megállapítása és minősítésének megvizsgálása után az eredményről jelentést tesz a ministernek és bemutatja a tárgyalási iratokat.

A közigazgatási bizottság e jelentésben részletes és indokolt nyilatkozatot tesz arra nézve is, hogy azon iskolára, melynél a tanító fizetését államsegélylyel kellene kiegészíteni, valóban szükség van-e a községbeli összes tanköteles gyermekek taníttatása érdekében és netalán fontos állami érdekekből nem lenne-e kívánatos a segélyezendő iskola megszüntetése?

Az 1893. évi XXVI. törvényczikk 12. §-a kimondja, hogy olyan községekben, melyekben több felekezet tart fenn népiskolát és azoknak mindegyike igénybe veszi az állami segélyezést, úgyszintén ott, a hol bár csak egy községi vagy hitfelekezeti iskola szorúl segélyre, de fontos állami érdekek azt megkívánják: a vallás- és közoktatásügyi minister a törvényhatósági közigazgatási bizottság meghallgatása után a tanító fizetésminimumának kiegészítéséhez kért állami segély megadása helyett a községi vagy felekezeti iskola megszüntetésével állami iskolát állíthat.

Ha tehát a törvény ezen rendelkezésének alkalmazására szükség van, akkor a közigazgatási bizottság a körülmények és indokok részletes előadása mellett a vallás- és közoktatásügyi ministerhez teendő jelentésében javaslatba hozza az illető iskolák megszüntetését.

A vallás- és közoktatásügyi minister a tett javaslat-hoz képest a törvényben nyert felhatalmazás alapján kimondhatja az ily iskolák megszüntetését s arról a felekezeti főhatóságot, községi iskolákra nézve pedig a közigazgatási bizottságot értesíti, megállapítván egyúttal a határidőt, a mely alatt az iskolák működésüket végleg megszüntetni tartoznak. A közigazgatási bizottság a járási főszolgabírák és városi polgármesterek útján ügyeltet arra, hogy a kitűzött határidőre az iskolák bezárattassanak s ha ez meg nem történne, szükség esetén karhatalom alkalmazása mellett hatóságilag bezáratja az iskolákat.

A minister azon esetre, ha a községben már fennáll az állami iskola s e részben a törvény célzatának az állam eleget tett, csak arról gondoskodik, hogy a megszüntetett iskolák tanulóit az állami iskola befogadhassa, ha pedig ott még nem működne állami iskola, elrendeli annak felállítását.

23. §.

Ha a törvény életbelépésétől 1894. évi június hó 25-ig terjedő időben valamely községi vagy felekezeti iskolai tanítói állomással összekötött illetményekben oly elháríthatatlan csökkenés állott volna be, hogy a fizetés a tör-

vényszerű minimumot el nem éri vagy ha ezen idő alatt valamely községi vagy felekezeti iskolánál ujonnan rendszeresítendő tanítói állomással összekötött fizetés nem éri el a törvényszerű minimumot, akkor a szükséges államsegély engedélyezése végett a hitfelekezeti iskolai hatóságok, községi iskolákra nézve pedig a közigazgatási bizottságok 1894. évi szeptember hó 25-ig tartoznak a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordulni és beterjeszteni a 17. §-ban említett okmányokat.

Ha a tanítói fizetés ily csökkenése vagy a nélkülözhetetlenül szükséges, de a törvényszerű legkisebb fizetéssel sem javadalmazható új tanítói állomás rendszeresítése 1894. évi június hó 25-én túl történik, akkor a hitfelekezeti iskolai hatóságok, illetőleg a közigazgatási bizottságok az államsegély engedélyezése végett az illetmények megállapításától, illetőleg a tanítói fizetésnek a törvényszerű minimumnál csekélyebb összegre elháríthatatlannál történt leszállása idejétől számított 3 hónap alatt tartoznak a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordulni és a közigazgatási bizottság útján beterjeszteni a 17. §-ban említett okmányokat. Ekkor a további eljárás a 18—25. §-ok szerint történik.

Ha a kitűzött határidőben a ministertől nem kérnék a szükséges államsegély engedélyezését, akkor a 16. §-ban megszabott eljárás alkalmazandó.

24. §.

Az 1893. évi XXVI. t.-cikk 14. §-a kimondja, hogy ha a törvény 2. §-ában megállapított ötödéves korpótlékokat az iskolafentartók saját erejükből szolgáltatni nem képesek, illetőleg a községi iskolákra nézve az 1868. évi XXXVIII. törv.-cikk 35. §-a alapján kivethető iskolai pótdó ki van merítve, a legkisebb tanítói fizetés kiegészítését szabályozó eljárás alkalmazásával az iskolafentartók a korpótlékok fedezése céljából is állami segélyben fognak részesülni.

A jelen „Utasítás” 12. §-a értelmében az 1893. évi XXVI. törv.-cikk életbelépésekor, vagyis 1893. évi szeptember hó 25-én már alkalmazásban volt tanítók részére a törvény 2. §-a szerint esedékessé váló első ötödéves

pótlékok 1898. évi október hó 1-től kezdve szolgálta-
tandók ki.

A törvényhatósági közigazgatási bizottságok 1898. évi április hó végéig figyelmeztessék a községi iskolaszékeket és a felekezeti iskolai hatóságokat, hogy a korpótlékot a tanítók részére biztosítsák, vagy ha arra nem képesek, államsegély engedélyezése végett 1898. évi június hó végéig a vallás- és közoktatásügyi ministerhez forduljanak. Ez utóbbi esetben a 17. §-ban említett okmányokat kell bemutatni a ministernek s ekkor a további eljárás a 18—25. §-ok szerint történik. Ha ellenben az iskolafentartók 1898. évi június hó végéig nem kérnek a vallás- és közoktatásügyi ministertől államsegélyt a korpótlék fedezésére, akkor a korpótlék teljes összege az iskolafentartó által biztosítottnak tekintetik és a 16. §-ban foglalt eljárás alkalmazandó. Ugyanily intézkedések teendők az 1903., 1908., 1913. és 1918. évek október hó 1-től kezdve esedékes második, harmadik, negyedik és ötödik ötödéves korpótlékok kiszolgáltatásánál is.

Az 1893. évi szeptember hó 25-től kezdve alkalmazást nyert és működésüket megkezdett tanítók ötödéves korpótlékai a 12. §-ban meghatározott módozat szerint mindenkor a működés megkezdése napját követő hó 1-től kezdve számított öt-öt év elteltével válnak esedékesekké. Ha az iskolafentartók nem lennének képesek az esedékessé váló első, vagy bármelyik korpótlék kiszolgáltatását biztosítani, akkor a korpótlék esedékességének napját megelőzőleg három hónappal a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordulhatnak a korpótlék fedezéséhez szükséges államsegély engedélyezése végett, de tartoznak bemutatni a 17. §-ban említett okmányokat s ekkor is a további eljárás a 18—25. §-ok szerint történik. Ha az iskolafentartók a megszabott határidőig nem kérnek államsegélyt a korpótlék fedezésére, akkor a 16. §-ban foglalt eljárás alkalmazása mellett az esedékessé vált korpótlék teljes összege tőlük fog behajtatni.

25. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister a közigazgatási bizottság javaslata alapján (18—24. §§.) megállapítja a

községi vagy felekezeti iskolai tanító fizetésének és korpótlékának kiegészítéséhez szükséges államsegélyt s a törvényhozás által e célra engedélyezett összegből az iskolafentartónak, illetőleg az iskolafentartó jogait gyakorló iskolaszéknek kiutalványozza. Az államsegély csakis a tanító fizetésére vagy korpótlékára fordítható; az iskola minden más szükségletéről az iskolafentartó tartozik gondoskodni.

Több tanítóval bíró községi vagy felekezeti iskolánál a 60 frtot, illetőleg 90 frtot meghaladó államsegély (26., 28. és 29. §§.) nem osztható fel úgy, hogy egy-egy tanítóra 60 frtnál, illetőleg 90 frtnál kisebb összeg jusson s ez által az állami befolyás (26—31. §§.) ne legyen érvényesíthető. Ha tehát egyes esetekben más, a törvény által meghatározott jognál több befolyást biztosító megállapodás létre nem jönne, akkor a 60 frtot, illetőleg 90 frtot meghaladó államsegély összegének nagyságához képest az állami befolyást egy vagy több tanítói állomás betöltésénél és az illető tanító fegyelmi ügyeiben a vallás- és közoktatásügyi minster okvetlenül gyakorolni fogja.

Ha időközben a tanítói állomás üresedésbe jön, az államsegélyből az üresedés időtartamára esedékes összegnek azon részét, a mely a törvény 1. §-a értelmében alkalmazott segédtanító illetményének kielégítése után fenmarad, az iskolafentartó csakis a tanító özvegyét és árváit a törvény 1. §-a értelmében megillető félévi fizetés kiegészítésére fordíthatja, de az iskola más szükségleteinek fedezésére fel nem használhatja. Az államsegély helyes felhasználásának igazolása végett a minster szükség szerint okmányolt számadást kíván be az iskolafentartótól. A számadások az előző tanévről szerkesztve, október hó végeig a közigazgatási bizottság útján terjesztendők be a vallás- és közoktatásügyi ministeriumhoz és pedig egy okmányolt és két okmányolatlan példányban.

Az így megadott államsegélyekben az 1893. évi XXVI. t.-cz. 17. §-a szerint csakis a törvényszerű képesítéssel bíró tanítók részesülhetnek. (21. §.)

IV. FEJEZET.

Az állam befolyása a tanítók alkalmazására és elmozdítására.

26. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 11., 14. és 16. §-ában foglalt rendelkezések szerint azon esetre, ha valamely községi vagy felekezeti iskolai tanító fizetésének kiegészítéséhez adott államsegély 60 forintot meghalad vagy ha a fizetés kiegészítésére és a korpótlékra igénybe vett államsegély együttvéve 90 forintig terjed, az illető tanító alkalmazása a vallás- és közoktatásügyi minister jóváhagyásától függ. (Lásd a 25. §. második pontját is.)

Felekezeti iskolánál ily tanító alkalmazása is az ott érvényben levő szabályszerű módon: választás, esetleg kinevezés útján történik, szükséges azonban, hogy a tanító képesítő oklevele, szolgálati okmányai, díjlevele és az alkalmazásnál követett szabályszerű eljárásról felvett jegyzőkönyv, illetőleg az azt igazoló okmányok az alkalmazás iránt hozott határozat napjától számított egy hónap alatt jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felterjesztessenek.

Községi iskoláknál az 1876. évi XXVIII. törv.-czikk 13. §-ának 1-ső pontjában körülírt tanító-választási eljárás az 1893. évi XXVI. t.-cz. 11. §-ának c) pontja alapján oly értelemben módosítatik, hogy ha az államsegély 60 frtot, illetőleg a korpótlékra és fizetésre adott államsegély együttvéve 90 frtot meghalad, a községi iskolaszék által a közigazgatási bizottság egy küldöttjének elnöklete alatt megejtett választásról felvett jegyzőkönyv a megválasztott tanító képesítő oklevelével, szolgálati okmányaival és díjlevelével együtt a választás napjától számított egy hónap alatt az eljárás jóváhagyása végett a közigazgatási bizottság útján a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felterjesztetik.

A minister jóváhagyásának leérkezése előtt a tanító alkalmazása véglegesnek nem tekinthető.

27. §.

Ha az előző szakasz szerint a vallás- és közoktatásügyi minister jóváhagyástól függő tanítói választásoknál oly egyén választatnék meg a tanítói állomásra, illetőleg

oly egyénnek megválasztása terjesztetnék fel jóváhagyás végett a miniszterhez, a ki ellen a miniszter törvényen alapuló vagy állami szempontból (így: tanítói képesítés hiánya, a magyar nyelv nem tudása, fegyelmi vétségek, államellenes irányú működés stb. miatt) kifogást emelhet, a miniszter 30 napra terjedhető záros határidő kitűzése mellett más egyén választására és újabb felterjesztés tételére szólítja fel a tanító alkalmazására jogosítottakat. Ez esetben tehát a megtörtént választás érvénytelen és a közigazgatási bizottság felügyeltet arra, hogy az így megválasztott tanító működését meg ne kezdhesse.

A mennyiben a miniszter felszólítása az újabb tanítói választásra és arról felterjesztés tételére eredménytelen maradna, vagy ha az új felterjesztés az említett szempontokból másodízben is kifogásra szolgáltatna okot: azon esetben a tanítót, az iskolafentartó további meghallgatása nélkül a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki. A miniszter a hitfelekezeti iskolához ily módon kinevezendő tanító személyére nézve az egyházi főhatóságot záros határidő alatt nyilatkozattételre szólítja fel, hogy a tanító ellen netalán emelhető fontosabb kifogásokat figyelembe vehesse. Az így kinevezendő tanítónak azon vallásfelekezethez kell tartozni, a melynek jellegét az illető felekezeti iskola viseli.

Ha az egyházi főhatóság a kitűzött határidőre nem nyilatkozik, vagy ha nyilatkozatában figyelembe vehető kifogást fel nem hoz, a miniszter a tanítót kinevezi és erről az egyházi főhatóságot oly felhívással értesíti, hogy intézkedjék, mikép a tanító állomását mielőbb elfoglalhassa. Ha a tanító működésének megkezdése ellen a felekezeti iskolai hatóságok részéről bármily akadály tétetnék, a közigazgatási bizottság a tanítót a községi előjáróság és szükség esetén karhatalom segítségével helyezi be állomásába.

28. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 13. és 14. §-ai értelmében, midőn a hitfelekezeti iskolánál alkalmazott tanító fizetésének kiegészítésére adott államsegély 60 forintot meghalad, vagy a midőn a korpótlék czímén adott évi segély 90 forintra rúg, vagy ha a korpótlékre és a fizetés

kiegészítésére igénybe vett segély együttvéve 90 forintig terjed, ezen esetekben a felekezeti népiskolai tanító állásából csak oly, az illető hitfelekezeti hatóságok által saját szabványaik szerint hozott fegyelmi ítélettel mozdítható el, mely ítélet végrehajtás előtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez mindenkor felterjesztendő és jogérvényessé csak akkor válik, ha a miniszter annak vételétől számított egy hó alatt nem kívánja, hogy a közigazgatási bizottság egy kiküldött tagjának közreműködésével foganatosítandó vizsgálat alapján újabb ítélet hozassék.

Annak meghatározása végett, hogy a fegyelmi eljárásban s az ítélet meghozatalánál a hitfelekezeti hatóságok saját szabványaikat csakugyan megtartották, szükséges, hogy az ily szabványokat a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez bemutassák s ha a fegyelmi eljárás módosításait s a fegyelmi büntetések fokozatait részletesen megállapító szabványaik még nem volnának, gondoskodniok kell ilyenek mielőbbi megalkotásáról és már 1894. év folyamán leendő életbeléptetéséről.

A közigazgatási bizottság ellenőrzi, és úgy a járási főszolgabirákat, mint a községi előjáróságokat éber felügyeletre utasítja, hogy az ezen szakasz első pontjában foglaltak szerint 60, illetőleg 90 frtot elérő államsegélyben részesülő felekezeti iskolai tanítók állomásaikról csak akkor mozdíttassanak el, ha a vallás- és közoktatásügyi miniszter az ítéletet jóváhagyta vagy annak vételétől számított egy hó alatt arra nem nyilatkozott. Ha az illető tanító elmozdításánál e feltételekre az iskolafentartó vagy a felekezeti hatóság nem lenne tekintettel, a közigazgatási bizottság a tanítót visszahelyezi állomásába.

Ha a miniszter újabb vizsgálatot és ítélethozatalt kíván, akkor a közigazgatási bizottság kiküldött tagja a vizsgálaton résztvesz; az ő részvétele nélkül megtartott fegyelmi vizsgálat érvénytelen. A közigazgatási bizottság kiküldött tagja kívánhatja, hogy a vizsgálat mindazon körülményekre kiterjesztessék, melyek felderítését szükségesnek látja, s a vizsgálat folyamán szerzett tapasztalatok a kihallgatott tanúk vallomásai pontosan jegyzőkönyvbe vétessenek, a mely jegyzőkönyvet ő maga is aláír és esetleg saját észrevételeit is bevezeti abba.

29. §.

A hitfelekezeti hatóság az 1893. évi XXVI. t.-cz. 13. §-a értelmében az államilag segélyezett hitfelekezeti tanító ellen a vallás- és közoktatásügyi minister kívánságára a fegyelmi eljárást minden esetben megindítani köteles. A hitfelekezeti hatóságok által ily esetekben hozott ítéletek, még ha a tanítónak állomásáról elmozdítását nem szabnák is ki, a ministerhez minden esetre felterjesztendők, de jogérvényessé csak akkor válnak, ha a minister az ítéletek vételétől számított egy hónap alatt nem kívánja, hogy a közigazgatási bizottság egy kiküldött tagjának közreműködésével foganatosítandó vizsgálat alapján újabb ítélet hozassék. Ekkor az előző szakaszban említett eljárásnak van helye.

Ha a 28. §-ban említett összegekkel segélyezett felekezeti tanító oly fegyelmi vétséget követ el, mely miatt ellene a fegyelmi eljárást megindítani kellene, de a felekezeti hatóság az iránt nem intézkedik, akkor a kir. tanfelügyelő vagy a közigazgatási bizottság a tényállás részletes előadása mellett jelentést tesz a vallás- és közoktatásügyi ministerhez, hogy a felekezeti hatóságot a fegyelmi eljárás megindítására felszólítsa.

Ily esetekben a minister a fegyelmi eljárás megindítása iránt a hitfelekezeti hatósághoz intézett felhívással egyidejűleg vagy az eljárás folyamán bármikor az államsegélyt megvonhatja. Különösen pedig megvonja az államsegélyt akkor, ha a tanító oly súlyos vétséget követett el, a mely miatt állomásától felfüggesztendő lenne és ha a tanító büntető bírósági vizsgálat alatt áll.

30. §.

Ha a hitfelekezet főhatósága a 28. §-ban említett összegekkel segélyezett tanító ellen a ministeri rendelet vételétől számított 14 nap alatt a fegyelmi eljárást meg nem indítaná, akár azt kellő igazolás nélkül 3 hó alatt be nem fejezné, akár az ítéletet meghozatalától számított 14 nap alatt a ministerhez fel nem terjesztené, az esetben a fegyelmi ügyben az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-ának 3. és 4. pontjában foglalt szabályok szerint a

közigazgatási bizottság fog intézkedni s a fegyelmi ítéletet a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya fogja hozni. Ily esetben a vallás- és közoktatásügyi minister bízza meg a közigazgatási bizottságot a fegyelmi ügy további ellátásával s arról a felekezeti főhatóságot is értesíti. Azontúl a felekezeti főhatóság nincs jogosítva a fegyelmi vizsgálatot folytatni vagy ha a vizsgálat be volna fejezve, annak alapján ítéletet hozni. A felekezeti főhatóság a közigazgatási bizottság kívánságára megküldi a fegyelmi ügyre vonatkozó összes tárgyalási iratokat és okmányokat.

A minister kívánságára megindított fegyelmi ügyben a minister által kiszabott vagy a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya által hozott és jogérvényessé vált ítéleteket az illető hitfelekezeti hatóságok az ítélet vételétől számított 14 nap alatt saját hatáskörükben végrehajtani tartoznak. A mennyiben az említett határidő alatt az ítélet végrehajtása meg nem történne, a közigazgatási bizottság intézkedik, hogy a járási főszolgabíró felügyelete mellett a községi előjáróság azonnal foganatosítsa a végrehajtást, ha szükséges, karhatalom igénybe vétele mellett.

31. §.

A közigazgatási bizottság van hivatva az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-ának 3. és 4. foglalt szabályok szerint foganatosítani a fegyelmi eljárást akkor is, ha bármily összeggel segélyezett felekezeti népiskola tanítója államellenes irány követésével van vádolva s a minister a fegyelmi eljárást elrendeli.

Államellenes iránynak tekintendő különösen minden cselekmény, mely az állam alkotmánya, nemzeti jellege, egysége, különállása vagy területi épsége, továbbá az állam nyelvének törvényben meghatározott alkalmazása ellen irányúl, történt legyen az akár tanhelyiségben, akár azon kívül vagy más állam területén, élő szóval, írásban vagy nyomtatvány, képes ábrázolat, tankönyvek vagy egyéb taneszközök által.

Ily esetekben is a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya hoz ítéletet, a melynek végrehajtásánál az előző szakasz második pontjának rendelkezése alkalmazandó.

Ha valamely községi vagy felekezeti iskolának egymásután két tanítója mozdíttatott el állásáról államellenes irány követése miatt a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya által hozott ítélettel, az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 15. §-a értelmében a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll a községi vagy felekezeti iskolát megszüntetni és helyébe állami iskolát állítani. A községi vagy felekezeti iskola megszüntetésénél a jelen „Utasítás” 22. §-ában megállapított eljárás nyer alkalmazást.

32. §.

Az 1893. évi XXVI. törv.-czikk 19. §-a értelmében a jelen „Utasításban” a tanítókra és a segédtanítókra megállapított rendelkezések alkalmazandók a tanítónőkre és segédtanítónőkre is.

1893. évi XXVI. TÖRVÉNYCZIKK

a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről.

(Szentesítést nyert 1893. évi augusztus hó 13-án. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár“-ban 1893. évi szeptember hó 10-én.)

1. §.

A népiskolai közoktatás tárgyában hozott 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 142. §-ának azon rendelkezései, melyek az elemi népiskolai rendes és segédtanítók fizetését szabályozzák, a hitfelekezetek által fentartott népiskolák rendes és segédtanítóira is kiterjesztetnek.

E szerint ezen népiskoláknál tisztos lakáson és legalább egy negyed holdnyi kerten kívül a rendes tanító fizetése 300 forintnál, a segédtanítóé pedig 200 forintnál kevesebb nem lehet. Hasonlókép kiterjesztetnek a hitfelekezetek által fentartott népiskolákra az 1868 : XXXVIII. t.-czikk 139. és 140. szakaszai is, melyek szerint a megürült tanítói állomások legfőlebb $\frac{1}{2}$ év alatt betöltendők és ezen idő alatt az iskolában segédtanító alkalmazandó, továbbá, hogy a tanító halála esetén özvegye és árvái a halálozás napjától számított fél évig az egész fizetést és lakást élvezik.

2. §.

Az összes elemi népiskolák tanítói 50 frt ötödéves korpótlékban részesülnek, a mely öt ízben válik esedékessé, és 250 frtig emelkedhetik.

E korpótlék a 300 frtnál nagyobb fizetésbe be nem számítható.

E korpótlék alapját képező szolgálati idő azonban csak a jelen törvény hatályba lépésével veszi kezdetét.

Egyes iskolafentartóknak a korpótlékre vonatkozólag már fennálló, vagy ezután alkotandó szabványai jelen rendelkezés által nem érintetnek, ha azok a tanítókra nézve legalább is ezen §-ban megállapított mérvű kedvezményt biztosítják.

3. §.

A tanító fizetése, a mint eddig szokásban volt, állhat készpénzen kívül természetben kiszolgáltatott járandóságokból vagy földbirtok jövedelméből is, a jelen törvény 5-ik és 6-ik §-aiban foglalt megszorítással.

4. §.

A tanító készpénzfizetését köteles az iskola-fentartó havonként vagy évnegyedenként, de mindig előlegesen kiszolgáltatni.

5. §.

A tanítói fizetés egy részének terményekbeni kiszolgáltatása csak oly feltétel alatt engedtetik meg, ha ezen terményeket az iskola-fentartó a tanító közbejötte nélkül szedeti be és előre megállapított időközökben és előre megállapított mennyiségben szolgáltatja ki a tanítónak, még pedig úgy, hogy az évi utolsó részletet legkésőbb az év november hava végén átadja.

Ha az iskola-fentartó a tanító terménybeli fizetését nem e megszabott módon szolgáltatná ki, vagy az a termés átlagos minőségének meg nem felelne, akkor a termény helyett annak értékét készpénzben lesz köteles fizetni. A termények ára az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 143. §-a értelmében állapíttatik meg.

6. §.

Ha a tanító fizetésének egy része földbirtok járandóságaiból áll, ezek értéke a tanítói törzsfizetésbe a 300, illetőleg 200 frtba való beszámítás végett szintén az 1868.

évi XXXVIII. t.-cz. 143. §-a alapján állapítandó meg, a föld művelésére fordított költség és mindennemű adó levonása mellett a földbirtoknak csupán tiszta jövedelme számíttatik.

7. §.

Az iskola-fentartók által a tanítói fizetésre vonatkozólag vezetendő nyilvántartás alapján hivatalosan kitüntetett hátralékok az egyes adósoktól közigazgatási úton hajtandók be.

A végrehajtás módozatait a vallás- és közoktatásügyi minister, a bel- és pénzügyminiszterekkel egyetértőleg, rendeleti úton állapítja meg.

8. §.

Ha a hitfelekezeti iskolatanító az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 141. §-ának harmadik bekezdése értelmében a kántori teendőket is végzi, a tanítói fizetés megállapításakor a tanítói és kántori járandóságok együttesen tanítói fizetésnek veendőek.

9. §.

Az 1. §-ban megjelölt, valamint az összes községi elemi népiskolák iskolai hatóságai a jelen törvény hatályba léptétől számítandó kilencz hó alatt kötelesek az iskoláikban alkalmazott tanítóknak, ha ezek fizetése az ugyanazon §-ban foglalt rendelkezésnek nem felel meg, a 300, illetőleg 200 frtnyi legkisebb fizetést az iskola-fentartók által biztosíttatni, vagy pedig, ha ezek erre hivatalosan megállapított szegénységük miatt nem képesek, illetőleg a községi iskolákra nézve az 1868. évi XXXVIII. t.-czikk 35. §-a alapján kivethető iskolai pótdó ki van merítve, — további három hó alatt indokolt előterjesztéssel a hiány pótlására szolgáló állami segélyért a vallás- és közoktatásügyi ministerhez fordulhatnak.

Ha az illető népiskolai hatóságok a fenn kitűzött határidő alatt sem az egyik, sem a másik irányban nem járnak el, de a felekezeti iskola-fentartók iskolájukat mindamellett fentartani kívánják, a jelen törvény ha-

tályba lépése után egy évvel az e törvényben megállapított legkisebb tanítói fizetés az iskola-fentartó által biztosítottanak fog tekintetni, mely legkisebb tanítói fizetés, ha ki nem szolgáltatnék, az érdekelt fél panaszára, vagy hivatalbóli feljelentés esetében közigazgatási úton hajtatik be.

Behajthatlanság esetében az iskola-fentartó hitfelekezettel szemben az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 15. §-ának, illetőleg az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 6. §-a 4-ik pontjának rendelkezései, a három ízbeni megintés mellőzésével, nyernek alkalmazást.

10. §.

A tanítói fizetések eddig megállapított és az iskola-fentartók által saját anyagi forrásaikból kiszolgáltatót mennyisége továbbra is csonkítatlanul kiszolgáltató, illetőleg államsegély igénybevétele céljából le nem szállítható.

11. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister a törvényhozás által e célra engedélyezett összegből az arra utalt polgári és hitközségek népiskolai tanítóinak fizetését, az illetékes iskolai főhatóság értesítése mellett, a törvényhatósági közigazgatási bizottság útján, e törvényben megállapított legkisebb fizetésig a következő módok szerint egészíti ki:

a) a közigazgatási bizottság megállapítja az illető népiskolai hatóságok által bejelentett tanítói fizetés mennyiségét és az e törvényben meghatározott legkisebb fizetéssel szemben való hiányát;

b) szintűgy a közigazgatási bizottság vizsgálja meg, hogy a segélyezendő tanító minősítvénye megfelel-e a törvényekben kikötött kívánalmaknak;

c) oly tanítói állomások betöltésekor, melyeknél a fizetés kiegészítéséhez az állam 60 forintnyi összeget meghaladó pótszegélylyel járúl, a tanító alkalmazása a vallás- és közoktatásügyi minister jóváhagyásától függ; oly községi iskoláknál pedig, melyek a jelen törvény hatályba lépte előtt államsegélyben részesültek, illetőleg ezentúl

fognak részesülni, az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-ának 1-ső pontjában körülírt tanító-választási eljárás a jelen rendelkezésnek megfelelően módosíttatik;

d) ha a c) alatt említett tanítói állomásokra oly egyén választatnék, illetőleg oly egyénnek megválasztása terjesztetnék fel jóváhagyás végett, a ki ellen a vallás- és közoktatásügyi minister törvényen alapuló, vagy állami szempontból kifogást emelhet, a minister 30 napra terjedhető záros határidő kitűzése mellett más egyén választására, és újabb felterjesztés tételére szólítja fel a tanító alkalmazására jogosítottakat; ha pedig a felszólítás eredménytelen maradna, vagy ha az új felterjesztés a fentebbi szempontokból másodízben is kifogásra szolgáltatna okot: azon esetben a tanítót az iskola-fentartó további meghallgatása nélkül a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki, a hitfelekezetek által fentartott népiskolákat illetőleg azonban oly korlátozással, hogy a ki-nevezendő tanító azon vallásfelekezethez tartozzék, a melynek jellegét az illető iskola viseli, és hogy e tanító személyére nézve az illetékes egyházi főhatóság előlegesen záros határidő alatt, nyilatkozat-tételre hivassék fel.

12. §.

Olyan községekben, melyekben több felekezet tart fenn népiskolát és azoknak mindegyike igénybe veszi az állami segélyezést, úgyszintén ott, a hol bár csak egy községi vagy felekezeti iskola szorúl segélyre, de fontos állami érdekek azt megkívánják: a vallás- és közoktatásügyi minister a törvényhatósági közigazgatási bizottság meghallgatása után a 9-ik §. értelmében kért állami segély megadása helyett a községi vagy felekezeti iskola megszüntetésével állami iskolát állíthat.

13. §.

A 11. §. értelmében 60 frtot meghaladó állami segély mellett alkalmazott hitfelekezeti népiskolai tanító állásából csak oly, az illető hitfelekezeti hatóságok által saját szabványaik szerint hozott fegyelmi ítélettel moz-

dítható el, mely ítélet végrehajtás előtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez mindenkor felterjesztendő és jogérvényessé csak akkor válik, ha a miniszter annak vételétől számított egy hó alatt a közigazgatási bizottság kiküldött tagja közreműködésével foganatosítandó vizsgálat alapján újabb ítélethozatalt nem kíván.

A hitfelekezeti hatóság államilag segélyezett hitfelekezeti tanító ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszter kivánságára a fegyelmi eljárást megindítani köteles. Ily esetekben a miniszter a fegyelmi eljárás megindítása iránt a hitfelekezeti hatósághoz intézett felhívással egyidejűleg, vagy az eljárás folyamán bármikor az államsegélyt megvonhatja. A hitfelekezeti hatóságok által ily esetekben hozott ítéletek, ha elmozdítást nem szabnak is ki, a miniszterhez minden esetre felterjesztendők, mely esetben a megelőző pontban körülírt eljárás foglal helyet.

Ha a hitfelekezet főhatósága akár a fegyelmi eljárást a rendelet vételétől számított 14 nap alatt meg nem indítaná, akár azt kellő igazolás nélkül 3 hó alatt be nem fejezné, akár az ítéletet meghozatalától számított 14 nap alatt a miniszterhez fel nem terjesztené, az esetben a fegyelmi ügy az 1876. évi XXVIII. t.-cz. szabványai szerint a közigazgatási bizottság útján fog ellátni.

Ugyancsak a most idézett törvényben megszabott módon a közigazgatási bizottság van hivatva a fegyelmi eljárást foganatosítani akkor, ha bármily összeggel segélyezett felekezeti népiskola tanítója államellenes irány követésével van vádolva s a miniszter a fegyelmi eljárást elrendeli.

Ha a miniszter kivánságára megindított fegyelmi ügyben a miniszter által kiszabott, vagy a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya által hozott és jogérvényessé vált ítéleteket az illető hitfelekezeti hatóságok az ítélet vételétől számított 14 nap alatt saját hatáskörükben végre nem hajtánák: a végrehajtás a közigazgatási hatóság útján foganatosítandó.

Államellenes iránynak tekintendő különösen minden cselekmény, mely az állam alkotmánya, nemzeti jellege, egysége, különállása vagy területi épsége, továbbá az állam nyelvének törvényben meghatározott alkalmazása ellen

irányúl, — történt legyen az akár tanhelyiségben, akár azon kívül vagy más állam területén, élő szóval, írásban vagy nyomtatvány, képes ábrázolat, tankönyvek vagy egyéb taneszközök által.

14. §.

Ha a jelen törvény 2. §-ában megállapított ötödéves korpótlékokat az iskola-fentartók saját erejükből szolgáltatni nem képesek, illetőleg a községi iskolákra nézve az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 35. §-a alapján kivethető iskolai pótdó ki van merítve, a legkisebb tanítói fizetés kiegészítését szabályozó eljárás alkalmazásával az iskola-fentartók a korpótlékok fedezése céljából is állami segélyben fognak részesülni, mely esetben, ha a korpótlék czímén adott évi segély 90 frtra rúg, az előző 13. §., — az esetben pedig, ha a korpótléokra és a fizetés kiegészítésére igénybe vett segély együttvéve 90 frtig terjed, — a 11. és 13. §§. rendelkezései alkalmazandók.

15. §.

Ha valamely községi vagy felekezeti iskolának egymásután két tanítója mozdíttatott el állásától, a 13. §. 4-ik bekezdése alapján hozott fegyelmi ítélettel, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll, a községi vagy felekezeti iskolát megszüntetni és helyébe állami iskolát állítani.

16. §.

Az illetékes iskolai főhatóság kívánságára a törvényhozás által évről-évre engedélyezett összeg keretén belül a vallás- és közoktatásügyi miniszter a 11. §-ban körülírt feltételek és a 13. §-ban megjelölt következmények mellett a tanítói fizetéseknek a törvényszerű minimumon felül 400 frtig való kiegészítésére is segélyt nyújt.

17. §.

A tanítói fizetések kiegészítésére vagy a korpótlékok fedezésére adott és az iskolafentartó kezéhez utalványo-

zandó állami segélyt más célra fordítani nem szabad. Ily segélyben csakis a törvényben megállapított kellekkel bíró tanító részesülhet.

18. §.

A tanítók fizetési minimumának állami segély útján való kiegészítése fokozatosan legfeljebb három év alatt eszközözlendő.

19. §.

A jelen törvényben foglalt rendelkezések az elemi népiskolai tanítónőkre szintűgy alkalmazandók, mint a tanítókra.

20. §.

Jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister, valamint a bel- és pénzügyministerek bizatnak meg.

TARTALOM.

I. Fejezet.

A községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők illetményeinek megállapítása . . .	oldal 3
--	------------

II. Fejezet.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók illetményeinek kiszol- gáltatása és behajtása	11
---	----

III. Fejezet.

Állami segélyezés	18
-----------------------------	----

IV. Fejezet.

Az állam befolyása a tanítók alkalmazására és elmozdítására . . .	26
---	----

1893. évi XXVI. törvénycikk a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről	32
---	----

VIII.

1459

1894

Extractus super *rationibus cassarum* administrationi Officii fundationalis dioecesanii obnoxiarum, quarum statum nosse *Vcleri dioecesanii* interest, pro anno 1893. redditus in uno exemplari singulis officiis parochialibus resignandi sub $\frac{1}{2}$. acclusi dimittuntur.

(Rationes Cassarum fund. gen. dioec., pensionalis Sacerdotum et Ludirectorum a. 1893. dimittuntur.)

1460

1894

A vallás- és közokt. m. kir. ministertől. 15.370. szám. A felvidéki magyar közművelődési egyesület chvojniczai gyermekjáték készítő tanműhelyében készült kisedodovai foglalkoztató eszközök a m. kir. orsz. közoktatási tanács birálata szerint a követelményeknek megfelelően, ezen alkalmas és célszerű eszközöket beszerzés végett az összes kisedodovák és menedékházak fentartóinak és felügyelő bizottságainak figyelmébe ajánlom oly megjegyzéssel, hogy megrendeléseiknél közvetlenül a tanműhely igazgatójához forduljanak (Chvojnicza, u. p. Német-Próna, Nyitravármegye.)

(Officina Chvojnicza fabricandis crepundiis asylosum pro parvulis commendatur.)

Miről van szerencsém a főtiszt. főhatóságot további szives intézkedés végett tisztelettel értesíteni. Budapest, 1894. évi április hó 17-én. Gróf Csáky, s. k. Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

1461

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a népiskolákban most használatos *író-füzeteket* egészségügyi és paedagogiai követelményeknek meg nem felelő voltuk miatt az iskolákból ki akarván küszöbölni, az író-füzetek szerkezetét, minőségét és kiállítását illetőleg szabályzatot adott ki, s az ezen szabályzat szerint készült füzetek használatát a rendelkezése alatt álló népiskolákban kötelezővé tette. Egyben felkérte az egyházm. Főhatóságot, hogy a kath. iskolákra vonatkozólag e szabályzatot esetleg figyelembe venni sziveskedjék. Ennek kapcsán felhivom a plébános urakat, hogy az igazgatásuk alá tartozó kath. iskolákba a *miniszteri szabályzat szerint készült írófüzeteket* szintén bevezessék. E füzetek arról ismerhetők meg, hogy mindegyiknek borítékán rajta kell lenni azon kijelentésnek, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által 1893. évi 33.868. sz. a. kiadott szabályzat szerint készültek. Egy darab ára 5 fillér.

(Utatis az iskolai író-füzetek tárgyában.)

1462—1463

1894

Az 1893-ik évre kidolgozás végett kitűzött nevelés- és gazdaságtani dolgozatok birálatát a következőkben közlöm az egyházmegyei tanító urakkal:

(Recensio thesium paedag. pro a. 1893. elucubrationum publicatur.)

A tanítónak hivatása lévén az öntökéletesbülés, kétségtelen dolog, hogy az intézetben szerzett elméleti ismereteit, künn az életben gyarapítania, és minden áron a gyakorlati élettel összhangzásba hoznia szükséges, mert különben fáradsága nem termi meg a kívánt gyümölcsöket, s a helyett hogy öntökéletesbüléséhez közelébb jutna, attól messze hátramarad. Nem csekély mértékben mozdítják elő a tanító önképzését és tökéletesítését azon kidolgozandó tételek, melyek évenként ki-tűzetnek, és rendesen valamely korszerű kérdés megoldására vonatkoznak. A beérkezett dolgozatok nagy részéből az tűnik ki, hogy tanítóinknak meglehetősen száze-léka épen ezen dolgozatok körül tanusított buzgalma és munkássága által meglepő eredményeket mutat fel, és úgy az adatok gyűjtésében, mint a tanügyi munkák és szaklapok olvasásában nemcsak örömet és kellemes szórakozást látszik találni, ha-nem e mellett a dolgozatok beltartalma és terjedelme is azt bizonyítja, hogy tani-tóink ezen dolgozatok horderejét ismerik, és azokat, mint az önképzés kiváló esz-közeit, alkalmazni tudják és akarják. De míg egyrésről ez nagyon örvendetes, *másrészt méltán lehangoló azon fellünő közöny, mely az egyházmegye több tankerü-leében még mindig mutatkozik, sőt vannak tankerületek, melyekből ez ideig soha semmi dolgozat sem érkezett be, vagy pedig a melyekből csak elvétve, itt ott egy egy dolgozat jutott el hozzám.* Ha visszapillantunk a mult évek adataira, azonnal látni lehet, hogy akik ezelőtt hanyagok voltak, azokról kevés kivétellel most sem mondhatni egyebet. Többen a tanító urak közül a jelenlegi népiskolai tantervet egyes hiányok daczára sem vetik el, sőt azt meghagyandónak gondolják, a főhibát, ami a keresz-túlvitelnek rendesen útjában áll, helyi és személyes körülményekben keresvén, kü-lönösen pedig abban, hogy a helyi vagy kerületi igényeknek megfelelő részletes tantervek nem igen készítettnek. Ebben a tekintetben jó példát mutatott, és a görön-gyös utat megtörni látszott a szigetvári tankerület tanítósa, mely mint 1893. junius 8-ikán Bogdásán tartott tanácskozmányának jegyzőkönyvéből világos, ilye-tén részletes tanterv kidolgozásával már hosszabb idő óta foglalkozik, sőt egy, a a kerület által használandó külön tantervet dolgoztatott ki s azt többszörösítve tagjai közt kiosztatni határozta. Élénk bizonságát akarta szolgáltatni ezzel a ke-rület — mint hinni szeretem — annak, hogy amit az egyházmegye sok és jeles-készültségű tanítói a tantervre nézve dolgozataikban kijelentettek, azt a szigetvári tankerület is több tekintetben osztja, mert a hiba nem a tantervben keresendő, hanem azon készség hiányában inkább, melynél fogva egyesek abból részletes, saját viszonyaiknak megfelelő tantervet készíteni vagy nem tudnak, vagy a mun-kától félve, nem akarnak. Azért ujból csak helyeselni tudom azon eljárást, melynél fogva egyes kerületek vagy testületek készítenek egy-egy nagyobb terület viszo-nyaihoz alkalmazott tantervet, melyet a vidék minden tanítója használhat vagy abból elkészítheti a magáét és megállapíthatja a végzendő tananyagból azt a mi-nimumot, melyet a gyakorlati élet követelményeinek szemmeltartásával feldolgoznia lehet és kell, anélkül, hogy azért a fenálló tantervet elvetni és a járt utat a járatlannal felcserélni szükségesnek mutatkoznék.

Ezeknek általánosságban való előrebocsajtása után még a következő részleteket emelem ki:

Habár a beérkezett dolgozatok valamennyien, még a leggyengébb is elismerésre méltó szorgalomról és kitartó törekvéstről tanuskodnak, és mindegyikben az elfoglalt álláspont körvonalozására érvek szempontjából kellő gond és figyelem fordított, — az igazság és méltányosság érdekében, de buzdításul is jónak látom nyilvánosan is kiemelni és méltán megérdemlett dicséretben részeltetni *Gergely József*, a pécsi tanítóképző intézettel kapcsolatos gyakorlóiskola tanítójának mindkét dolgozatát, melyek elsejében a tantervről értekezvén, mély alaposággal kimutatja azt, hogy a tanterv csak keret, és a tanító paedagogiai bölcsességétől függ, a tananyag mennyiségének a helyi viszonyok szerinti kiválasztása. A meglevő tanterv tehát maradjon meg és tekintessék maximumnak. Hogy pedig a „keret“ szó igen tág értelemben ne vétethessék, kijelölendő a minimum is. — Továbbá

Lengyel Ferencz tolnai tanító nagy munkát végzett, midőn a részletes tantervek szükségességét észbeli és tapasztalati indokokkal szépen és meggyőzőleg kimutatja. Különben a terjedelmes dolgozat tanulságos olvasmányul szolgálhat.

Bozsólik Ferencz, decsi tanító, gazdaságtani dolgozatát bőven és igen érdekesen állította össze. Világosság kedvéért több helyütt ábrákat is rajzolt, s a védekezés módjait gyakorlatilag ismerteti. Szorgalmának és ügybuzgalmának ezuttal is kiváló jeleit szolgáltatva.

Bodonyi Nándor baranya-sellyei tanító mindkét tételt kidolgozta és érdekes tárgyalásával figyelmet ébresztett. A tanterv kérdésében nem ok nélkül kel ki a tankönyvek ellen, melyek legtöbbször lehetetlenné teszik a tanterv szabatos keresztülvitelét. Bárány olvasókönyvei még most is csakugyan a legjobbak.

Szucsits Kálmán bogdásai tanító a tételeket szorgalommal dolgozta ki. A tankönyvekre vonatkozó nézetei helyesek. Óhajlásának remélhetőleg eleget fog tenni azon bizottság, mely a hercegprimás elnöklete alatt össze fog ülni és nagy részben gyakorlati téren működő tanítókból áll, kik olvasókönyveink hiányait jól ismerik, és ennél fogva a leghivatottabbak akár a Bárány-féle olvasókönyvek átdolgozására, akár újaknak szerkesztésére.

Hal Viktor, rácz-egresi tanító sok gondnal és elég bőven készítette el dolgozatait.

Somsich Sándor ózdi tanító mind a két tételt, különösen az első saját álláspontjának megfelelőleg jól és alaposan dolgozta ki, noha kívánatos lett volna a tananyag minimumára nézve csak általánosságban némi tájékoztatást nyújtani.

Horvát Károly németi-i tanító mindkét tételt elkészítette, és a gazdaságtanit gyakorlatilag tárgyalja. Tisztán, és szépen ír.

Ruzsinszky József kölesdi tanítónak ügybuzgalma elismerést érdemel, mert mind a két tételt elég bőven és tanulságosan kidolgozta.

Stefán Péter dárdai tanító dicséretes szorgalommal dolgozott. Mindkét értekezése arra mutat, hogy a tanító komoly teendőivel tisztában van.

Strobl Ferencz laskafalvi osztálytanító neveléstani dolgozatában életre való

eszméket penget, de nem ártott volna ezek keresztülvitelére nézve kissé jobban kiterjeszkedni. Gazdaságtani értekezése ellenben elég bő és érdekes.

Horváth Ferencz dráva-sz.-mártoni kántortanító dolgozataiban sok figyelemre méltó gondolat van, és meglátszik, hogy a gyakorlati életre tekintettel szokott lenni.

Horváth Ignác szegszárd-ujvárosi, Pfeffermann Gáspár szabolcsi, Jung Károly paksi tanítók csak a neveléstani tételt dolgozták ki; de mind a hárman igen szép szorgalommal és a megkívántató szakértelemmel, — Pfeffermann ur ezenfelül még igen bőven is fejtegette a kérdést.

Schäfer Károly szabolcsbányatelepi, Gyulay József kövágó-szöllősi, Schubert Károly püspök-sz.-erzsébeti, Rafael Leo duna-földvári, Merkle Adolf kékesdi tanítók ellenben csak a gazdaságtani kérdésre feleltek meg mindannyian meggyőző adatokkal jelelvén meg a gyümölcsök legveszélyesebb ellenségeit, és a védekezés eszközei között azokat, melyek idáig a legczélszerűbbeknek bizonyultak. Külalak miatt Merkle dolgozata, és mindazoké akik nem egész ivre irták értekezéseiket, — kifogás alá esik, mert a múlt évi bírálatok alkalmával közölt utasítás elkerülte figyelmüket.

A többiek u. m. Nikolausz József vasasi, Marschall József berkesdi, Molnár Tivadar szilágyi, Zindl József sztárai, Lincz József kárász-pusztai, Csáky Zsigmond dinnye-berki, Bertics Antal tolna-tamási, Horváth János tkónyi-i, Radics Gyula t.-varasdi, Gergits György böleskei, Rott József paksi, Keck Béla kajdaci, Koleszárits Mátyás lotárdi, Tóth János garéi, Lauer Károly kisbudméri, Hack Jenő töttősi tanítók majd az egyik, majd a másik tételt dolgozták ki, mindnyájan elismerésre méltó igyekezettel és jóakarattal. Ki kell emelnem Beck Béla kajdaci tanítót, ki mindkét tétellel foglalkozott.

Az általam a legjobb dolgozatok jutalmazására kitűzött 4 drb tizkoronás arany közül egyet Gergelics József gyakorlóiskolai, egyet Lengyel Ferencz tolnai, egyet Bozsolík Ferencz decsi és egyet Bodonyi Nándor bar.-sellyei tanítóknak ítélte oda a bíráló.

(Praefiguntur
theses paedag-
ogicae pro a.
1894.
elucubrandae)

Azon alapos reményben, hogy az egyházm. tanító urak hatványozott buzgalommal fogják az önképzésnek rendelkezésükre álló eszközeit megragadni, a f. 1894. évre a következő tételeket tűzöm ki kidolgozásra:

1. *Miféle vezérelvek tartandók szem előtt a részletes tanterv készítésénél?*
2. *Mi volna teendő, hogy a szegény nép, mely nagyobb befektetésekre képtelen, elpusztult szőlőterületeit minél előbb termőképessé tegye?*

*Hanny Gábor, s. k.
egyházm. tanfelügyelő.*

Egyben felhivom a plébános urakat, hogy jelen körlevelet mulhatatlanul közöljék a plébániájuk területén működő tanítókkal, nehogy a dolgozatokat el nem készítő tanítók ismét azzal menthessék magukat, hogy a kitűzött tételek nem jutottak tudomásukra.

1464

1894

A mohács-belvárosi r. k. népiskolánál egy osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Évi fizetése a r. k. hitközségi pénztárból: 400 frt és 100 frt lakbér, esetleg természetbeni lakás. Minden 5 év után — korpótlék czimén — fizetése 50–50 frttal emelkedik, míg a 700 frtot el nem éri. A lakbér 5 év múlva 50 frttal emelkedik és a 150 frtban megállapodik, vagy természetbeni lakás. Idővel, sorrend szerint, 15 hold, 1200 □ öles föld haszonélvezetében is részesül, melynek megmivelése és a föld után járó bárminő adó a haszonélvező tanítót terheli. Tartozik az iskolaszék által meghatározandó osztályt és felváltva ismétlő iskolát vezetni, azonkívül a kántori teendőkben segédkezni és pedig a hitközség által meghatározandó mérvben és módon. Ebbeli fáradságaért évi 50 frt tisztelet-díjban részesül a hitközségi pénztárból. — Tannyelv magyar; de a horvát nyelvnek habár némi ismeretével bírók előnyben részesíttetnek. Pályázhatnak csakis okleveles r. k. vallásu tanítók. A kellően felszerelt folyamodványok f. é. május 31-ig a mohácsi r. k. iskolaszék elnökéhez beterjesztendők.

(Concursus
pro statione
docentis in
Mohács.)

1465

1894

A dombóvári r. k. plébániához tartozó Mászlony pusztán a r. k. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: két padlós szoba, konyha, padlás és éléskamra, évi 300 frt évnegyedes utólagos részletekben, 400 □^o a ház mellett bekerített kert, minden tanköteles után 40 kr., 12 köbméter tűzifa, két malom fuvar. Az iskola fűtéshez a tüzelőanyagról a bérnökség gondoskodik. Kötelme: az oktatáson kívül vásár- és ünnepeken litánia tartás. Az állás elfoglalható szept. 1-én. A pályázni óhajtó r. k. okleveles tanítók bizonyítványaikat június 1-ig küldjék be a dombóvári r. k. plébánia hivatalhoz. Tannyelv: magyar.

(Concursus
pro statione
docentis in
Máslony.)

1466

1894

A dombóvári plébániához tartozó Tüske pusztán a r. k. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: két padlós szoba, konyha, padlás és éléskamra, évi 300 frt évnegyedes utólagos részletekben, 400 □^o a háznál bekerített kert, minden tanköteles után 40 kr., 12 köbméter tűzifa, két malom fuvar. Az iskola fűtéshez a tüzelő anyagról a bérnökség gondoskodik. Kötelme: a tanításon kívül vásár- és ünnepnap litánia tartás. Az állás szeptember 1-én foglalható el. A pályázni óhajtó r. k. okleveles tanítók bizonyítványaikat június 1-ig küldjék be a dombóvári r. k. plébánia hivatalhoz. Tannyelv: magyar.

(Concursus
pro statione
docentis in
Tüske.)

(Personalia.)

AR. ac Cl. Ludovicus Szilvek, professor, assessor consist., capellanus aulicus nominatus est advocatus pauperum; Franciscus Prantner parochus Himesházensis nominatus est VADiaconus et scholarum inspector districtus Kéméndensis; Desiderius Neumayer cooperator P.-Szt.-Erzsébetensis nominatus est administrator tam in temporalibus, quam in spiritualibus parochiae Lucensis; Julius Fetter cooperator Szebényensis nominatus est administrator ibidem.

Missi sunt cooperatores: Ludovicus Fájth administrator Bátaensis ad inter. civitatem Szegzárd; Leopoldus Masson e Berement ad P.-Szt.-Erzsébet; Ignatius Sirisaka e Himesház ad Berement; Josephus Dióssy e Szegzárd ad Himesház; Eugenius Gyimóthy e Kurd ad Hőgyész; Petrus Krum ex Olasz ad Kurd; Rudolphus Kiss e Mosgó ad Olasz; Mathias Rudolf ex Abaliget ad Mozgó; Dominicus Svertsits e novitiatu Carmelitarum ad dioecesim reversus ad Abaliget.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 3. Maii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

KIVONAT

A

PÉCSEGYHÁZMEGYEI ALAPITVÁNYI HIVATAL

1893.

ÉVI ZÁRSZÁMADÁSÁBÓL.

A FŐTISZTELENDŐ

EGYMÁZMEGYEI PAPSÁGOT ÉRDEKLŐ PÉNZTÁRAKRÓL.

PÉCSETT

PÜSPÖKI LYCEUMI KÖNYVNYOMDA (FEILER MIHÁLY)

1894.

BEVÉTEL.

Alapítványi

K e l e t		T á r g y	T ö k e		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1	1892. évi maradvány	1,458.643	42	10.813	79
"	1	1892. évi decemberi betét után	—	—	314	90
"	1	1893. évi I. félévi kamat	—	—	38.395	66
"	31	Januári betét	11.725	47	236	87
Február	28	Februári betét	8.310	33	139	58
Március	31	Márciusi betét	4.117	28	50	13
Ápril	30	Áprilisi betét	28.535	68	149	48
Május	31	Májusi betét	6.064	04	11	45
Junius	30	1893. évi II. félévi kamat	—	—	40.300	94
"	30	Juniusi betét	1.658	98	40	18
Julius	31	Juliusi betét	3.215	81	67	94
Aug.	31	Augusztusi betét	7.656	45	132	49
Szept.	30	Szeptemberi betét	7.555	42	83	07
Október	31	Októberi betét	5.485	90	38	38
Novemb.	30	Novemberi betét	5.112	01	65	49
Decemb.	31	Decemberi betét	35.345	68	—	—
"	31	Értékpapírokban	31.950	—	—	—
"	31	Értékpapírok kamatai	—	—	2.250	99
Bevétel			1,615.376	47	93.091	34
Kiadás			47.605	—	82.588	57
Maradvány			1,567.771	47	10.502	57
Az 1,567.771 frt 47 kr. tőke fedezete:						
1.		Telekkönyvileg biztosított kölcsön	1,519.441	47	—	—
2.		4 ² / ₁₀ %-os egyes. államkötvény	11.350	—	—	—
3.		Osztrák koronajáradék kötvény	12.600	—	—	—
4.		Erdélyrészi m. jelzálog hitelbank záloglevél	10.000	—	—	—
5.		Török sorsjegy	160	—	—	—
6.		Takaréktári részvény	200	—	—	—
7.		Földhitelintézeti záloglevél	1.000	—	—	—
8.		Magyar koronajáradék-kötvény	9.250	—	—	—
9.		Magyar aranyjáradék-kötvény	400	—	—	—
10.		Regálékártalanítási kötvény	3.250	—	—	—
11.		Szerb sorsjegy	120	—	—	—
Összesen			1,567.771	47	—	—

főpénztár 1893.

KIADÁS.

K e l e t		T á r g y	T ö k e		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	31	Január hóban	320	26	7.808	01
Február	28	Február „	63	43	1.266	07
Március	31	Márczius „	220	—	2.953	36
Április	30	Április „	—	—	1.430	04
Május	31	Május „	748	—	272	70
Junius	30	Junius „	915	18	13.072	33
Julius	31	Julius „	5.178	49	5.913	15
Aug.	31	Augusztus hóban	3.517	68	488	37
Szept.	30	Szeptember „	1.610	02	2.726	94
Október	31	Október „	420	—	20	97
Novemb.	30	November „	916	44	—	—
Decemb.	31	December „	435	50	20.965	01
„	31	Tőkésített kamatok	—	—	25.129	12
„	31	Leírás a visszafizetett tőkék után	—	—	542	70
„	31	Értékpapirokból	33.260	—	—	—
Összesen			47.605	—	82.588	77

BEVÉTEL.

Aggpapi

Kelet		T á r g y	T ó k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1	1892. évi maradvány	73.663	49 ¹ / ₂	—	—
"	1	1893. évi kamat 5%	—	—	2.942	17
Március	1	300 lira pápai kötvényért	135	48	5	08
Április	15	5300 frt n. é konvertált papíráradék köt- vény után provízió	—	—	26	50
		Papíráradék kötvény után fölösleg . .	78	—	2	43
		Értékpapirokban	5.650	—	—	—
Decemb.	31	Értékpapírok kamatai	—	—	622	94
		Bevétel . .	79.526	97 ¹ / ₂	3.599	12
		Kiadás . .	5.431	25	3.599	12
		Maradvány .	74.095	72 ¹ / ₂	—	—

A 74.095 frt 72¹/₂ kr. fedezete:

1. Telekkönyvileg biztosított kölcsön	59.045	72 ¹ / ₂		
2. Magyar koronajáradék-kötvény	5.650	—		
3. 4 ² / ₁₀ % -os egyes. államkötvény	9.400	—		
Összesen	74.095	72 ¹ / ₂		

pénztár 1893.

KIADÁS.

K e l e t		T á r g y	T ö k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Április	15	3000 frt n. é. m. 5 ⁰ / ₁₀ -os papíráradék kon- versiojára fizetett árkülönbség . . .	11	25	—	39
"	"	Értékpapírokban	5.420	—	—	—
Decemb.	31	Nyugdíjakra : bevételbe a papi nyugdíjalap számadás 7-ik tétele alatt	—	—	3.598	73
		Összesen . .	5.431	25	3.599	12

PEL

Papi nyugdij-

1893-ik évi tőkezaporodás: 9410 frt 33 kr.

alap 1893.

KIADÁS.

K e l e t		T á r g y	Illetmény		Kiadás		Kifizetendő hátralék	
			forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.
		A) Ellátási díjak, az aggpapi pénztár terhére:						
Decemb.	31-ig	1. T. Brém József . . .	1892 1893	140 600	— —	140 600	— —	— —
		B) Nyugdíjak:						
Decemb.	31-ig	2. Nt. dr. Csajághy Károly	1893	600	—	450	—	150
"	"	3. T. Művész János . . .	1893	600	—	450	—	150
"	"	4. T. Németh János . . .	1893	600	—	600	—	—
"	"	5. T. Stark Pál †. . .	1892 1893	150 368	— 06	150 368	— 06	— —
"	"	6. T. Szántó Zsigmond . .	1893	600	—	600	—	—
"	"	7. Nt. Gundy Mihály . .	1893	600	—	600	—	—
"	"	8. T. Szabó Károly . . .	1892 1893	300 600	— —	300 300	— —	— 300
"	"	9. T. Bermüller Antal . .	1892 1893	150 600	— —	150 450	— —	— 150
"	"	10. T. Rang Antal †. . .	1893	343	33	343	33	—
"	"	11. T. Nagy Béla . . .	1892 1893	150 600	— —	150 450	— —	— 150
"	"	12. T. Fekete Sándor . .	1892 1893	150 600	— —	150 450	— —	— 150
		C) Kikötött kamatok:						
Decemb.	"	13. Nt. Gundy Mihály 5000 frt 5%		250	—	250	—	—
"	"	14. T. Rang Antal †, 5000 frt 5%		143	05	143	05	—
				8144	44	7094	44	1050
		D) Tőkésített kamatok:						
Decemb.	"	A 27—30-ik bevételi tétel alatt .		—	—	5060	70	—
		Összes kiadás .				12.155	14	—
"	"	Értékpapirokban kiad. 5380 frt tőke.						

BEVÉTEL.

Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1	1892. évi maradvány	22.600	—	373	57
"	1	1893. évi kamat	—	—	1.099	—
Március	1	1300 Lira n. é. pápai kötvényért	587	07	22	01
Decemb.	6	Dr. Fesztl Károly hagyománya	100	—	—	—
"	31	Értékpapírok kamatai	—	—	13	53
"	31	Nyugdíjjárulékok	—	—	62	—
"	31	Tőkésített kamatok	432	93	—	—
Bevétel . . .			23.720	—	1.570	11
Kiadás . . .			520	—	1.262	65
Maradvány .			23.200	—	307	46

A 23.200 frt tőke fedezete:

Telekkönyvileg biztosított kölcsön	23.100	—
4 ² / ₁₀ o/0-os egyes. államkötvény	100	—
Összesen . . .	23.200	—

nyugdijalap 1893.

KIADÁS.

K e l e t		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Febr.	1	Értékpapirokban	520	—	—	—
Decemb.	31	Nyugdíjasoknak	—	—	829	72
„	31	Tőkésített kamatok	—	—	432	93
Összesen . .			520		1.262	65

Pécs, 1893. deczember 31-én.

Pécssegyházmegyei alapítványi hivatal.

Mihálffy Árpád s. k.,
főkönyvelő.

Névjegyzéke a tanítói nyugdíjalap illetményeseinek.

Sorsz.		Évi illetm.		Sorsz.		Évi illetm.	
		frt	kr.			frt	kr.
						Áthozat	620
	I. osztály.				II. osztály.		
1	Beck József tanító özvegye	20	—	32	Futaky György tanító özvegye	12	—
2	Bunyevácz Ferencz tanító	20	—	33	Goszmann Ádám „ „	12	—
3	Csizmazia Alajos tanító özvegye	20	—	34	Heyd János „ „	12	—
4	Csukly Ignác „ „	20	—	35	Horváth József „ „	12	—
5	Elter Ferencz „ „	20	—	36	Horváth Lajos „ „	12	—
6	Farkas József „ „	20	—	37	Kis Mihály „ „	12	—
7	Fauszt Konrád „ „	20	—	38	Konner András „ „	12	—
8	Gyulay György „ „	20	—	39	Kovács Mátyás „ „	12	—
9	Haksch Ágnes tanítónő	20	—	40	Lutz Péter „ „	12	—
10	Harth Ignác tanító „ „	20	—	41	May Antal „ „	12	—
11	Hauk Lőrincz „ „	20	—	42	Mezey József „ „	12	—
12	Hengl Károly „ „	20	—	43	Moszbacher Antal „ „	12	—
13	Heyer István „ „	20	—	44	Müller Frigyes „ „	12	—
14	ör. Jung Ferenc „ „	20	—	45	Poró György „ „	12	—
15	Kaposy József „ „	20	—	46	Rapp Ádám „ „	12	—
16	Kernreiter Lipót tanító özvegye	20	—	47	Szily János „ „	12	—
17	Kiel Ágoston „ „	20	—				
18	Lincz József „ „	20	—		III. osztály.		
19	Linczbauer Antal „ „	20	—				
20	Márton János „ „	20	—	48	Göltz Máté tanító özvegye	8	—
21	Neumayer Gáspár „ „	20	—	49	Kulcsár József „ „	8	—
22	Pál János „ „	20	—	50	Lambert János „ „	8	—
23	Rang Ferencz „ „	20	—	51	Molnár János „ „	8	—
24	Rittlinger János „ „	20	—	52	Schlotthauer J. „ „	8	—
25	Rupp György „ „	20	—				
26	Scultéty János „ „	20	—			Összesen	852
27	Schmidt Lőrincz „ „	20	—				
28	Steiner János énekes „ „	20	—				
29	Szigriszt János tanító „ „	20	—				
30	Sznopek Pál „ „	20	—				
31	Várossy Boldizsár tanító „ „	20	—				
	Átvitel	620	—				

Ezen számadások általunk átvizsgáltattak, a főkönyvekkel és naplókkal
egyezők és helyesek.

Kelt Pécsen, 1894. február 13-án.

Troll Ferencz s. k.,
trebinjei v. püspök,
számvizsg. kanonok.

Dobszay Antal s. k.,
számvizsg. kanonok.

Horvát Károly s. k.,
számvevő.

Tudomásul a ntisztelendő lelkész uraknak.

Mint az előző években, ez uttal is figyelmeztetem a n. t. lelkész urakat a következőkre:

1. Az alapítványi főpénztárban gyümölcsösztetés céljából elhelyezendő tőkék, papi és tanítói nyugdíjilletékek közvetlenül az egyházmegyei hatósághoz küldendők, honnét azok az alapítványi hivatalnak utalvány mellett további kezelésre áttéve lesznek.

2. A pénztárból kivenni szándékolt tőkék és tőkésített kamatok kiutalványozása az egyházmegyei hatóságnál kérelmezendő. A kérvényhez csatolandó azon „Elismervény“ avagy „Értesítvény“, melyet az alapítványi hivatal a betételkor, illetőleg december hó végén a tőkésített kamatokról adott.

3. Tudomásul és a netán jelentkező kölcsönkeresők tájékozása végett közlöm, hogy a káptalan az alapítványokból értékpapírokra és ingatlanokra ad kölcsönt: még pedig első helyre. Szőlők és malmok csak mellékszálóul fogadhatók el.

A kölcsönök 6%-os, félévenként utólagosan fizetendő kamatra lesznek kiadva, oly kikötéssel, hogy ha az adós, ki a kamat-fizetéssel a lejáratí napon túl 15 napnál tovább késik, a lejáratí naptól számítandó 7%-os késedelmi kamatot is tartozik fizetni. Ha az adós a tőkét, vagy 100 frtot elérő tőkerészletet a kikötött három havi felmondás mellőzésével óhajtja visszafizetni, utána a kamat még három hóra fizetendő. 100 frton alul is eszközölhető tőkevisszafizetés.

4. 500 frttól kezdve, kölcsönös megállapodás útján 6, 6 $\frac{1}{2}$, 7, 7 $\frac{1}{2}$ stb. % mellett tőkekamattörlesztésre is ad a káptalan kölcsönt.

5. A pécsegyházmegyei alapítványi hivatal az alapítványok kamatjogosultjainak 5%-ot, az alapítványi főpénztár kamatjogosultjainak pedig 5 $\frac{1}{2}$ %-ot fizet; 1894. július 1-től kezdve általában 5%-ot.

6. A kifizetendő kamatok félévenként, június 30-án és december 31-én; a nyug- és kegydíjak negyedévenként utólag válnak esedékessé és a jogosítottaknak sajátkezüleg aláírt és hivatalos pecséttel ellátott nyugtájára fizettetnek ki.

7. A tőkésített kamatok összege december hó 31-én „Értesítvény“-ben a t. plébánia-hivatalokkal közölve lesz. — Az „Értesítvény“-t nyugta helyett adja ki az alap. hivatal; azért az, mint okmány a plébánia értékes okmányai közt gondosan megőrzendő; a kitüntetett tőkésített kamatok pedig az évi zárszámadásokban felhozandók.

Felkérem végül a nt. lelkész urakat, miszerint kamatjárandóságaikat aképtartsák nyilván, hogy azok iránt a munkával amugy is elhalmozott alapítványi hivatalnál tudakozódni ne legyenek kénytelenek, mert e tudakozódásra a hivatal csak akkor ad választ, mikor a kezelési teendők azt megengedik.

Pécsett, 1894. évi április hó 10-én.

Pécsegyházmegyei alapítványi hivatal.

Troll Ferencz s. k.

nagyprépost, elnök.

IX.

1750

1894

1. In aliqua paroecia Hungariae accidit, ut mater a fide catholica apostata-
taverit, quia parochus in baptisanda ejusdem prole patrinam haereticam, inhaerendo
legibus Ecclesiae rejecerit: quum vero, ex declaratione S. Poenitentiariae die 10.
Dec. 1860. notorie censuratus ad munus patринi admitti possit, si ex ejus reiectione
gravia damna imminere videantur: quaeritur utrum haec declaratio etiam ad patrinos
haereticos extendi possit, an vero praestet, sicut nonnulli volunt, in hujusmodi
casibus difficilibus baptismum sine patrino administrare.

(Decretum s.
Inquisitionis
de patrino
haeretico non
admittendo et
de testimonio
ad probandum
obitum con-
jugis.)

2. Supremae sacrae Congregationis Instructio ad probandum obitum ali-
cujus conjugis, n. 4. „ne conjux alias nuptias inire peroptans vitam caelibem agere
cogatur etiam unius testimonium absolute non respuit“; quaeritur utrum etiam
testimonium ipsius conjugis juratum in defectu aliorum adminiculorum sufficere
valeat eum in finem, ut conjux ad novas nuptias admitti possit.

S. Rom. et univ. Inquisitio, feria IV. die 3. Maii 1893.

Ad I: *Negative, et praestare ut baptismus conferatur sine patrino, si aliter
fieri non possit.*

Ad II: *Ordinarius recurat in casibus particularibus.*

1751

1894

Erga requisitionem Directoratus Confraternitatis Sacerdotum Adoratorum,
regulas huius adunationis typis impressas Ven. Clero Dioec. sub % mittendo Con-
fraternitatem hanc, veluti medium ad fovendam vitam sacerdotalem aptissimum,
impensius commendo.

(Regulae con-
fraternitatis
Sacerdotum
Adoratorum.)

1752

1894

A vallás- és közokt. m. kir. ministertől. 13.033. szám. Az iparos- és ke-
reskedő-tanoncz, továbbá a középkereskedelmi iskolák számára kibocsátott szervezeti
szabályok és utasítások a hit- és erkölcstannak ezen iskolákban való tanítása iránt
akként intézkedtek, hogy e tantárgy a nem kötelezett (facultatív) tárgyak közé
soroztatott.

(Doctrina reli-
gionis pro
scholis operar.
et mercator.
obligatoria.)

Az előttem fekvő jelentésekből azon tapasztalatot szereztem, hogy a hit-
és erkölcstannak facultatív módon való tanítása nem vezetett a kívánt eredményre,
mert csak igen kevés iskolában történt olyan intézkedés, hogy ezen fontos tárgy
tanítására a heti órák keretében megfelelő hely biztosíttassék.

És mert az ezen iskolákat látogató serdülő ifjúságnak éppen ezen korban
van szüksége arra, hogy oktatása és nevelése vallás-erkölcsös alapon történjék,

elrendelendőnek találtam, hogy a jelzett iskolákban a hit- és erkölcstan tanítása a heti órarend keretében kötelező módon eszközöltessék.

Midőn ez elhatározásomról a főtiszt. Főhatóságot tisztelettel értesíteni szerencsém van, felkérem, hogy a bölcs kormányzata alatt álló egyházi hatóságokat arra felhívni méltóztassék, hogy a nevezett iskolákban a hittan tanítása iránt az 1894/5. tanév kezdetétől saját hatáskörükben gondoskodjanak.

Egyben tudomására hozom a főtiszt. Főhatóságnak, hogy egyidejűleg az összes kir. tanfelügyelőket utasítottam, hogy mindazon helyeken, a hol iparos- és kereskedő-tanoncz, továbbá kereskedelmi középiskolák vannak, azokban a hit- és erkölcstannak osztályonként heti 1—1 órában kötelező módon való tanítása iránt a szükséges intézkedéseket tegyék meg. Budapest, 1894. évi május hó 4-én. *Gróf Csáky*.

Jelen rendeletet örvendetes tudomásul hozva, felhívom az iskolaszéki elnököket, hogy a jelzett iskolákban a rendszeres hitoktatás iránt már most intézkedjenek s az alkalmazandó hitoktatók méltányos díjazásáról gondoskodjanak.

1753

1894

(Rekursus pro
stipendiis et
subsidiis e
fundo subs.
regnic.
docentium.)

Felhívás. Az országos kath. tanítói segélyalap mindazon tagjai, kik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében ösztöndíjak és segélypénzek elnyerhetésére jogosultak, ezennel felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 20. §-ának e) pontja szerint az alesperes-kerületi alapgyűjtő-bizottság, illetve az alesperes-kerületi tanfelügyelői hivatal útján az illető egyházmegyei fő-tisztelendő hatósághoz folyó évi július hó 15-ig indokolt javaslat kíséretében be-terjeszszék.

Tájékozásul megjegyzem, miszerint a központi bizottság határozata értelmében maga a folyamodvány, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett az illetékes plébános által aláírandó. Ezen, ily alakban való hitelesítést, sem községi, sem működési bizonyítvánnyal helyettesíteni nem lehet.

A jelentkezők nagy száma miatt — hogy minél többen részesülhessenek segélyben — figyelmeztetnek mindazok, akik az utolsó három év valamelyikében támogatásban részesültek, miszerint a segélypénzek ezidei kiosztásánál segélyre nem számíthatnak.

Tekintettel a beíratási időre, iskolai bizonyítványokat czélszerűbb hiteles másolatban csatolni.

Azon folyamodványok, melyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve, vagy melyek nem az egyházi hatóság útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Esztergom, 1894. évi május hó 23-án. *Dr. Roszival István*, az orsz. kath. tanítói segélyalap központi bizotts. elnöke.

Quosuper docentes per D. Curatos edocendi veniunt.

1754

1894

(Involucra
scriptorum
officiorum.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 1130. eln. szám. A ható-

ságok, hivatalok stb. a hivatalos iratok csomagolására többnyire rossz minőségű papirosból készült, gyakran szerfelett hosszukás ($1\frac{1}{2}$ méternél is hosszabb) borítékokat használnak, a minek nem ritkán következménye, hogy a hivatalos levelek a legnagyobb vigyázat mellett is sérült állapotban érkeznek rendeltetésük helyére.

A levelek nagy sokaságánál fogva — némely vonatnál 2—3 métermázsza — azokat 50 kkgként zsákokba kell csomagolni. Ilyenkor az ily szerfelett hosszú levelek minden vigyázat mellett, még ha erősebb papirba is vannak burkolva, a megsérülés veszélyének tétetnek ki. De különben is a levelek túlnyomó része mozgópóstával kezeltetnek; a vasuti kocsikban pedig hely szűke miatt a fiókokat nem lehet úgy szerkeszteni, hogy ily hosszú leveleket befogadhassanak, a miért is ily levelek ott is nemcsak a megsérülés veszélyének vannak kitéve, hanem miután a fiókban el nem férnek, a túlszállításnak és téves irányításnak is.

Minthogy a postaküldeményeket, ha a körülmények által szokott feltételeknek megfelelően felszerelve nincsenek, pontosan, biztosan és sérülés veszélye nélkül szállítani nem lehet, szükséges, hogy a hatóságok a hivatalos levelek küldésénél kizárólag a negyedrétre esetleg hosszában vagy szélességében kétrétre hajtott ivnek megfelelő, a következő méretekkel és pedig: a) 22 cm. hosszú és 13 cm. széles; b) 23 cm. hosszú és 19 cm. széles; c) 35 cm. hosszú és 15 cm. széles meg nem haladó borítékokat használjanak és erre jó minőségű, tartós papirost válasszanak.

A mennyiben oly iratok, tervrajzok, kimutatások stb. póstán küldése válik szükségessé, melyeket az említett nagyságu borítékok egyikébe sem lehet elhelyezni, azokat kemény papirosba és azon felül vászonba csomagolva hivatalos szállítólevél mellett póstai csomagokként kell póstára adni.

Az egy kgnál súlyosabb iratcsomagokat pedig, melyek amúgy is póstai csomagokként kezeltetnek, ugyancsak kemény papirosba és ha tartalmuk nagyobb becsü, ezen felül vászonba csomagolva vagy megfelelő faládba elhelyezve kell póstára adni, hogy szállítás közben kellőleg mozgóvá legyenek.

Miről van szerencsém a főtitzt. főhatóságot tudomás és szives további intézkedés végett tisztelettel értesíteni. Budapest, 1894. május hó 22. *Gróf Csáky.*

1755

1894

A duna-földvári róm. kath. népiskolánál egy önálló tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Az állomás évi javadalma: 400 frt a hitközség iskolai pénztárából. Tanítási nyelv magyar. A pályázati határidő f. évi július 15. Az állomás f. évi szeptember 1-én lesz elfoglalandó. A tanképesítési okmánynyal, keresztlevéllel és szolgálati bizonyítványokkal felszerelendő folyamodványokat a jelzett napig az iskolaszéki elnöknel kell benyújtani.

(Concursus
pro stat. doc.
in D.-Földvár.)

1756

1894

A bozsoki r. k. népiskolánál két osztálytanítói állomásra július hó

(Concurs. pro
stat. docent.
in Bozsok.)

15-ig pályázat hirdettetik. Fizetésük: egyenként 300 frt, mely összeg havi részletekben a község által rendszeren kiszolgáltatik; azonfelül jár mindegyiknek fűtésre 1½ öl hasábfá, csinos szobából álló lakás, melyben szekrény, két szék, asztal és ágyfa van. Tartoznak ezért külön osztályt vezetni, az ismétlő iskolában aránylag tanítani és a kántori teendőknél segédkezni. Tannyelv német és magyar. Végzett képezdészek pályázhatnak. Az állomások a jövő tanév kezdetén lesznek elfoglaltak. Pályázni óhajtok irataikat a bozsoki iskolaszék elnökéhez küldjék.

1757

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
T.-Kömlőd.)

A t o l n a - k ö m l ő d i róm. kath. elemi iskolánál egy osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Tanítók és tanítónők pályázhatnak. Évi javadalmazás: 300 frt, havonként esedékes részletekben a község pénztárából és egy butorozott szoba téli fűtéssel. A tannyelv német és magyar. A pályázat határideje f. évi július 15-ike. A folyamodványok a tolna-kömlődi iskolaszékhez intézendők.

1758

1894

(Concurs. pro
stat. docent.
in Oroszló.)

A z o r o s z l ó i tanítói állomásra f. évi augusztus hó 20-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelmeit alkotják: tisztességes lakás, gazdasági épületek és házi kerten kívül: a) 2 hold szántóföld, melyet a hitközség munkáltat. Évi haszonérték 40 frt; b) 3 hold rét, melyről a termést a hitközség tartozik befuvarozni. Évi haszonérték 60 frt; c) párbér fejében: lélekpénz 45 frt, mintegy 23 mérő buza, à 3 frt = 69 frt, 22 m. rozs a 2 frt 50 kr. = 55 frt, 11 m. árpa vagy kukorica à 2 frt = 22 frt; d) tandíj 58 frt; e) 4 öl hasábfá = 40 frt; f) alapítványi kamat 8 frt; g) 4 malomfuvar = 3 frt; h) szabad legeltetési jog; i) a helyi kántori teendőkért járó stoladijak. Összes jövedelem 400 frt. Tanítási nyelv: német-magyar. Orgonálni tudók előnyben részesülnek. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez Sásdra intézendők.

1759

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Rákos.)

A z a b a l i g e t i anyaegyházhoz tartozó R á k o s község tanítói állomására f. évi június hó 30-ig ismételten pályázat hirdettetik. Ez állomás jövedelme: 1) Minden polgár pártól 2 nyolczada tisztán rostált buza, 32 pár után à 4 frt = 64 frt; 2) kisházások- és zsellérektől 2 nyolczada rozs, 32 pár után à 3 frt 50 kr. 56 frt; 3) minden pártól 10 kr. lélekpénz = 6 frt 40 kr.; 4) minden szőlőbirtoktól 6 itcze bor = 12 frt; 5) minden iskolásgyermek után 50 kr. = 15 frt; 6) vasárnapiskola-pénz 20 frt; 7) 4 öl hasábfá házhoz szállítva = 32 frt; 8) széna és sarju értékben 12 frt; 9) 3 holdnyi belső és külső kert, melyet a község szánt, 25 frt; 10) 12 hold gyengébb minőségű szántóföld, melyet a tanító művel = 48 frt; 11) a trágyát az udvarból a község kihordja = 10 frt; 12) stola körülbelül 2 frt 60 kr. Összesen 303 frt. Rákos község iskolaszéke a község összes-

ségével való megbeszélés alapján kötelezi magát azon esetre, ha a tanító a terményekben kiszolgált fizetéssel nem volna megelégedve, e vegyes járandóság helyett 300 frtot készpénzben fizetni. A tanító lakása megújított 2 szoba, konyha, kamara, öl és istálló, kuttal, kerttel. Tannyelv német-magyar. Iratok az abaligeti plébániahivatalhoz küldendőek.

1760

1894

A felső-mindszenti plébániához tartozó Bisztrice fiókközségi tanítói állomásra a III. sz. körlevélben 907/1894. sz. a. közzétett feltételek mellett f. évi július hó 31-ig ismételtén pályázat hirdettetik. Az állomás f. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó.

(Concurs. pro
stat. doc. in
Bisztrice.)

1761

1894

A felső-mindszenti plébániához tartozó Palé község kántortanítói állomásra július hó 15-éig ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi javadalma egy szobából álló lakás, konyha, istálló, fészter és $\frac{1}{8}$ hold házi kerten kívül: 1. Minden telkes pár után két nyolczados tiszta buza à 3 frt 50 krjával (van 28 pár) = 49 frt. 2. Ninden telkes pár után egy nyolczados, kisházás és zsellérektől $\frac{2}{8}$ rozs, à 6 frt = 42 frt. 3. Minden pár után lélekpénz fejében 50 kr. (van jelenleg 40 pár) = 20 frt. 4. Minden tanköteles gyermek után à 1 frt (van jelenleg 30 tanköteles) = 30 frt. 5. Vasárnapi iskolásokért 15 frt. 6. Négy öl hasábfa à 10 frtjával = 40 frt. 7. Négy akó bor à 4 frtjával = 16 frt. 8. Egy hold szántóföld, melyet a hitközség tartozik teljesen megmunkálni = 15 frt. 9. Egy drb rét, a melyet hasonlóképen a hitközség tartozik teljesen megmunkálni = 10 frt. 10. Egy katasztrális hold föld, melyet a hitközség tartozik szántani és boronálni = 18 frt. 11. Készpénzben 40 frt. 12. Különféle napszámok fejében évenként 7 frt. 13. Szabad legeltetés a tanító marhái és sertéseire 5 frt. Összesen 307 frt. A tannyelv német. Csakis tanképesített egyének pályázhatnak. A felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez intézendők.

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in Palé.)

1762

1894

A felső-mindszenti plébániához tartozó Gyümölcsény község kántortanítói állomására július hó 20-áig pályázat hirdettetik. Ezen állomás javadalma: 1. Két szobából álló csinos lakás, minden szükséges melléképülettel s egy nyolczad hold házi kerttel. 2. Párberilleték fejében minden telkes és kisházás pár után két nyolczados tiszta buza, jelenleg van 59 pár, mérőjét számítva 3 frt 50 krjával = 103 frt. 3. Lélekpénz fejében minden pár után 20 kr. = 11 frt 80 kr. 4. Minden tanköteles gyermek után 50 kr. = 10 frt. 5. Vasárnapi iskolásokért a községi pénztárból 15 frt. 6. Négy öl hasábfa vagy ennek megfelelő ára = 40 frt. 7. Minden telkes és kisházás pár után 7 régi magyar itcze tiszta bor, vagy nemtermés esetében megváltási ára, számítva itczéjét 10 krjával, kitesz jelenleg 41 frt 30 krt.

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in Gyümölcsény.)

8. Tizenhat és 1112 □ kataszteri hold jóminőségű szántóföld és rét, számítva holdját hét frtjával = 112 frt. 9. Minden telkesgazda tartozik két kocsi trágyát a tanító földjére vagy a szőlőjébe kihordani és elteregetni; kocsiját számítva 60 krjával, számítva 34 telkes gazda után = 40 frt 80 kr. 10. A tanító udvarában összegyűletett trágyát tartozik a hitközség a tanító földjére kivetni és elteregetni, átlag számítva 25 kocsival à 30 kr. = 7 frt 50 kr. 11. Négy malomfuvar, vagy a gőzmalomba vagy a vízajtó malomba, à 1 frt = 4 frt. 12. A Honig-féle pusztá után évi járuléka két métermázsa tiszta buza, 7 pár után = 14 frt. 13. Két hold legelő illeték 4 frt. Összesen 403 frt 40 kr. A tannyelv magyar. Csakis tanképesítő oklevéllel bírók pályázhatnak. A felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez intézendők.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 11. Junii 1894.

Antonius Walter, m. p.
vicarius gen. eppalis.

X.

1979

1894

Die 25. Junii a. c. in Domino obiit *Joannes Heid*, parochus Laskafalvensis, (Mors Joannis Heid parochi Laskafalvensis.) qui a. 1846. natus, a. 1872. presbyter ordinatus, ab a. 1878. adjunctum inspectoris scholarum dioecesanarum et professorem supplementem praeparandiae, ab a. 1882. professorem p. o. egit, ab a. 1886. parochiae Laskafalu praefuit.

Cuius animam sacerdotum dioecesanorum consuetis suffragiis commendo.

1980

1894

Praesentibus *beneficium parochiale Laskafalu* obitu Joannis Heid vacans redditum, liberae collationi episcopali obnoxium concursui usque 20. Augusti a. c. duraturo expono. Qui animo ducuntur beneficium isthoc consequendi, velint eatenus recursum intra terminum praeclusi ad Officium dioecesanum promovere. (Concursus pro beneficio par. Laskafalu.)

2083

1894

Georgius Dallman septuagenarius, parochus Kis-Doroghensis morbo arthritico vehementer laborat, et fundamento testimonii medici per me designati D. Eduardi Pázsitzky ad munus pastorale permanenter ineptus declaratus, a munere relevari et inde ab anno 1895. rudedonari petit. (De applacanda Georgio Dallman par. Kis-Dorogh pensione.)

Quapropter puncto 6. statutorum instituti pensionalis conformiter praesentibus honorabiles districtus totius dioecesis provoco, velint in coronis autumnalibus quoad pensionem eidem applacidandam vota depromere.

1981

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől 23964. szám. Van szerencsém tudomására adni, hogy az Országos közoktatási Tanács birálati jelentése alapján a következő czimű térképet: Az osztrák-magyar monarchia iskolai fali térképe. A vallás- és közoktatási minister megbízásából tervezte és rajzolta Kogutowitz Manó. Kiadja Hölzel és Társa Magyar Földrajzi Intézete Budapesten 1894. Mérték 1 : 1,000.000 az összes iskolák használatára ezennel engedélyeztem s egyuttal az osztrák-magyar monarchia idegen nyelvű s régibb kiadásu magyar nyelvű iskolai fali térképeinek az iskolákban való használatát, mivel ezek részint a magyar közjogi viszonyoknak meg nem felelnek, részint a nomenclatura tekintetében kifogás alá esnek, — megtiltottam. Budapest, 1894. évi június hó 2-án. A minister helyett: Berzeviczy, államtitkár. Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

1982

1894

(Concursus
pro statione
cantoris-do-
centis in Su-
mony.)

A s u m o n y i róm. kath. kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre július 15-ig pályázat hirdettetik. A választás jul. 16-án lesz. Az állomás jövedelme: 1. Három szoba, konyha, pincze, istálló, felszer, kert és 1 holdnyi rét, melyet a község kaszál, gyűjt és a termést behordja. 2. Minden házaspár után Sumonyban (134) és Hernádfán (16) $\frac{1}{8}$ buza és 15 kr. 3. Ismétlőoktatásért 20 frt. 4. Miskolczy András alapítványából évenként 25 frt. 5. A kegyúrtól nyolcz, Hernádfáról egy, összesen kilencz öl hasábfá, melyet a község vág és behord. 6. Hat holdnyi legelőilletőségen marha és sertés legeltetési jog. 7. Hat darab sertésmakkoltatás fejében 12 frt. 8. Féltelek, melyből $\frac{1}{4}$ telket a község művel; jelenleg földmunka-váltság fejében a sumonyiak páronkint 40 krt. fizetnek. 9. Minden iskolás gyermek után (55) tandíj fejében 50 kr.; cselédgyermek után (16) vagy a kik párbért nem fizetnek 2 frt 10 kr. 10. Iskola-fűtésre minden iskolás gyermek után 60 kr. 11. Földkisajátításból eredő 263 frt 20 kr. tőkeösszegnek évi 5-ös kamatja. 12. Stolaris jövedelem 15—20 frt. Tannyelv magyar. Pályázni óhajtok kellően felszerelt folyamodványaikat jul. 15-ig a kerületi tanfelügyelőséghez: Lakócsára (Somogym.) küldjék.

2062

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Kánya.)

A k á n y a i (Tolna megye) róm. kath. felekezeti iskola részéről az osztálytanítói állomásra augusztus 5-iki határidővel pályázat hirdettetik. Okleveles s esetleg képezdevégzett egyének is pályázhatnak. Fizetése polgári évré 300 frt havi utólagos részletekben s egy szoba kellő butorzattal és fűtéssel. Teendője: egy osztály önálló vezetése, a templomban a tanoncok feletti felügyelet s esetenként a kántori teendőkben segédkezés. Tannyelv magyar. Folyamodványok az iskolaszék elnökségéhez küldendők.

2063

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Lancsuk.)

L a n c s u k o n az I-ső és II-ik egyesített elemi osztály tanítói állomására pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme 400 frt készpénzben, két méter öl tüzelőfa a tanító használatára, szoba, konyha, melléképületekkel. Tannyelv: magyar, német és horvát. Csak oly tanító pályázhatik, ki a kántori teendőkben segédkezni képes. A pályázati határidő augusztus 10-e. Az okmányok Lancsukra (Baranya m.) az iskolaszék elnökéhez küldendők.

2064

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Mucs.)

A m u c s i i I-ső osztálytanítói állomásra f. évi augusztus elsejéig pályázat hirdettetik. Jövedelme 340 frt, két szobából, 1 konyha és 1 kamarából álló lakás és egy öl fa. Kötelme egy osztályt tanítani. Tannyelv német. Csak képesített tanító pályázhat. A folyamodványok az iskolaszékhez küldendők Mucsiba (Tolna megye).

1983

1894

A pécsvárad i róm. kath. népiskolánál egy segédkántorsággal egybekötött osztálytanítói állomásra ezennel július hó 18-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: egy előtornáczezal bíró butorozott szoba ágyneműn kívül. 300 frt készpénz havi részletben fizetve, 10 méter kemény tüzelőfa. Kötelességei: egy tantermet s az ismétlő iskolát önállóan vezetni, a kántorságban segédkezni. Tannyelv: magyar-német. Az állomás f. évi szeptember 1-én lesz elfoglalandó. A kellőkép felszerelt folyamodványok az egyházközségi és iskolai tanács elnökségéhez Pécsváradra (Baranya megye) küldendők.

(Concursus pro statione docentis in Pécsvárad.)

1984

1894

A baranya - s o m b e r e k i német-magyar nyelvű róm. kath. elemi iskolánál két osztálytanítói állomás július 22-én töltetik be. Az első osztálytanító fizetése 400 frt és egy szoba fűtéssel. Köteles osztályt és ismétlő iskolát vezetni. Másodiknak jövedelme 300 frt, egy szoba fűtéssel. Kötelme: osztályt tanítani. A megválasztottak a kántori teendőkhöz segédkeznek. Folyamodványok az iskolaszék elnökéhez Somberekre intézendők.

(Concursus pro stationibus 2 docentium in Somberek.)

1985

1894

A r á c z p e t r e i róm. kath. népiskolánál az I-ső osztályu tanítói állásra folyó évi július 31-ig pályázat hirdettetik. Tannyelv német-magyar. Fizetése 350 frt, és 1 öl aprított fa. Megjelenés szept. 1-én.

(Concursus pro statione docentis in Rácz-Petre.)

1986

1894

A f e k e d i róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomás üresedésbe jövén, erre folyó évi augusztus 15-ig pályázat hirdettetik. Javadalma 300 frt készpénz 10 hónapi tanítási időre; egy szoba a szükséges butorral, egy öl fa. A tannyelv német-magyar. Az állomás f. évi szeptember 1-én elfoglalandó. Tanítók és nőtanítók pályázhatnak. A kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez Feked, u. p. Véménd (Baranya megye) intézendők. Az osztálytanító önállóan tanítja az I. II. III. osztályt.

(Concurs. pro statione docentis in Feked.)

1987

1894

A s z a k a d á t h i osztálytanítói állomásra augusztus 18-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme 308 frt lakással. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó. Jelentkezések az iskolaszékhez küldendők. Pósta: Gyöng.

(Concursus pro statione docentis in Szakadát.)

1988

1894

P u s z t a - F e l s ő - L e p e r d e n a tanítói állás ez év nov. hó 1-én üresedésbe jön. Ez állással 300 frt készpénz, két szoba, egy konyha, két kamara és padlásból álló külön lakás, 300 □ öl kert és kenderes, 10 métermázsa csöves tengeri, 8 mtr. tűzifa s a tanköteles gyermekektől negyedévenként 25 kr. készpénz jár. Folyamodványok Döry Vilmos czim alatt P.-Leperdre (Tolnamegye, u. p. Kocsola) intézendők.

(Concurs. pro statione docentis in Felső-Leperd.)

2068

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Fadd.)

A f a d d i r. kat. népiskolánál egy osztálytanítói állomásra f. évi szeptember 8-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: havi részletekben fizetendő 360 frt készpénz s egy szobából álló lakás fűtéssel. Kötelme: a reá bizandó osztályban tanítani s a kántori teendőkben rendszeresen segédkezni, ezért óhajtandó, hogy a pályázók személyesen jelentkezhessenek, énekképességüket bemutassák. Jelentkezni kell a faddi r. kat. iskolaszék elnökségénél.

2069

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Szajk.)

A sz a j k i r. kath. osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi fizetés 350 frt készpénzben; csinos új lakás (2 szoba, konyha, éléskamara, padlás); kert helyett a község közelében körülbelül 300 □ ölnyi szántóföld; 12 köbméter tüzelőfa, melyből köteles a tanító a tantermet is fűtetni. Tannyelv: magyar-német. Pályázati határidő július 15. A folyamodványok Szajkra (u. p. Versend, Baranya) küldendő az iskolaszék elnökéhez.

2080

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
N.-Nyárád.)

A n a g y - n y á r á d i r. k. segédtanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi fizetése 300 frt havi részletekben; 8 köbméter tüzelőfa; az iskolahelyiségben egy burokozott szoba. Tannyelv német-magyar. A folyamodványok f. é. augusztus hó 7-ig Nagy-Nyárádra (Baranyamegye, posta helyben) az iskolaszék elnökéhez küldendő. Az állomás f. é. szeptember 1-én foglalandó el.

(Personalia.)

Rssmo D. J o s e p h o P é c h y, praeposito, parcho Tolnaensi a munere VAD. et schol.-inspect. districtus Szegzárd erga suas preces relevato D. G e o r g i u s M i k ó, parochus Szegzárdújvárosensis nominatus est eiusdem districtus VADiaconus et schol. inspector; A d a l b e r t u s C s u r d a, cooperator Gödrensis nominatus est administrator parochiae Kisasszonyfaensis tam in temporalibus, quam in spiritualibus; P. A n d r e a V u j i c s, ord. s. Franc. ab administratura parochiae P.-Szt.-László erga suas preces relevato administrator eiusdem parochiae nominatus est R u d o l p h u s K i s s, cooperator Olaszensis; J o s e p h u s P á l vicarius Laskafalvensis nominatus est administrator ibidem; A n t o n i u s H i r l i n g, emer. parochus Mosgóensis, educator ex ADioecesi Strigoniensi in gremium dioecesis Qu.-Ecclesiensis reassumptus est; Cl. F r a n c i s c u s F e n t, studiorum praefectus seminarii, ss. Theol. doctor nominatus est professor studii biblici, p. o.; Cl. A d a l b e r t u s I g a z, cooperator ad BMVPur. Qu.-Ecclesiis, ss. Theol. doctor nominatus est studiorum praefectus seminarii.

Missi sunt cooperatores: C a r o l u s H r a d e k e Báttaszék Quinque-Ecclesias ad BMVPur.; C a m i l l u s P l a n k e Bonyhád ad Báttaszék; G e o r g i u s M a y e r e Kéménd ad Bonyhád; J u l i u s S z o m m e r e Somberek ad Kéménd; J u l i u s F e t t e r e Szebény interim ad Szegzárd; L u d o v i c u s S i m o n e Vaiszló ad Szebény; S t e p h a n u s Á b r a h á m neopresbyter ad Vaiszló; E d u a r d u s J á k ad Gödre; C o n -

radus Heckenberger neopresbyter ad Olasz; Stephanus Bődy neopresbyter
ad Tevel; Josephus Palkó neopresbyter ad Zomba; Joannes Polgár
neopresbyter ad Abaliget; Desiderius Riedlinger neopresbyter ad Somberek;
Joannes Trinn neopresbyter ad Kéménd.

Datum in Nádasd, die 2. Julii 1894.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

XI.

2188

1894

Die 22-a Julii a. c. apoplexia cordis tactus repentina morte obiit in B.-Földvár A. R. D. *Georgius Mikó*, vadiaconus districtus Szegzárd et parochus ad s. Michaellem in Szegzárd-Ujváros. Qui a. 1841. natus, a. 1866. presbyter ordinatus, fidelium suburbii Szegzárd-Ujváros curam a. 1870. ceu capellanus localis in se suscepit eamque erecta a. 1883. parochia, ceu primus eiusdem parochiae pastor laudabili zelo usque ultimum vitae halitum continuavit.

(Georgius Mikó mortuus.)

Animam ejus consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

2224

1894

Beneficium parochiale Szegzárd-Ujváros obitu Georgii Mikó vacans redditum, liberae collationi episcopali obnoxium praesentibus concursui usque initium mensis Septembris a. c. duraturo exponitur. Qui ad beneficium isthoc reflectere cupiunt, velint recursum intra terminum praeclusi officio dioecesano submittere.

(Concurs. pro Szegzárd-Ujváros.)

2225

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. A 31711/1894. számhoz. (Concurs. pro stipend. Lackenbacher-féle alapítványból 15—20 bibliai versnek héberből arabra készí- tendő legjobb fordításáért 945 ft o. é. tüzetik ki jutalmul. (A feltételek ugyanazok, mint a múlt évben.) Ezen díjért a verseny Bécsben f. évi november 26-ra, Budapestén és Prágában pedig f. évi november 28-ra tüzetik ki. A pályázók kötelesek illetékességüket az illető egyetemi hittudományi kar dékánjánál legalább 3 nappal előbb, okmányilag igazolni. Budapest, 1894. évi július hó 12-én

(Concurs. pro stipend. Lackenbacheriano.)

2189

1894

Ad normam anni praeteriti hoc anno quoque asservabuntur ven. Clero dioecetano s. exercitia sacerdotalia, in seminario majori, diebus 21—25. Augusti, sub directione unius R. Patrum S. J. Colocensium. Pro sustentatione dietim 1 florenus veniet solvendus. Adventuri praeve usque 15. Augusti semet apud D. Vice-rectorem Seminarii scriptotenus insinuabunt.

(Indicantur ss. exercitia Sacerdotalia.)

2190

1894

Sub ./. mittuntur pro quovis sacerdote dioecetano in uno exemplari statuta novae consociationis vulgo „Pécsi katolikus kör“ nuncupatae. Institutum hocce veluti inter temporum nostrorum vicissitudines omnimode salutiferum Dd. Curatis impensius commendo.

(Dimittuntur statuta „Katholikus kör.“)

2227

1894

(Rationes
fund. subsid.
regnicol.
docent. cath.)

A) A magyarországi lat. és gör. szert. róm. kath. tanítók segélyalapja vagyonáról a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1893. évi számadás kivonata. Vagyonállás 1892. év végén. 1. 5⁰/₀-kal kam. magyar járadékkötvényekben (névérték szerint) 53,000 frt, 2. 4²/₁₀ ⁰/₀-kos egys. osztr. államkölsönkötvényekben (névérték szerint) 1100 frt, 3. 6 db. bazilika sorsjegy à 8.50 51 frt, 4. Magán kötelezvényen 50 frt, 5. Takarékpénztáraknál 4¹/₂ ⁰/₀ kamatra tőkésítve 14,000 frt, 6. Készpénzmaradvány 3292 frt 95 kr. Összesen 71,493 frt 95 kr. Jegyzet: Az 1. alatti 5⁰/₀-kos járadékkötvényekre nézve elrendelt convertálás következtében, ezen alap 53,000 frt névért. ily kötvényei 114,900 koronáról szóló, 4⁰/₀-kal kamatozó magyar járadék kölcsönkötvényekkel cseréltettek ki. I. Fejezet 1893. évi bevétel. 1. §. A mult évi készpénzmaradvány 3292 frt 95 kr, 1. §. összege 3292 frt 95 kr. 2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből befolyt: Az esztergomi érseki megyéből 312 frt, a kalocsai érseki megyéből 187 frt 09 kr. az egri érseki megyéből 284 frt 85 kr, a besztercebányai püspöki megyéből 52 frt 50, az eperjesi gör. szert. püsp. megyéből 79 frt 50 kr, az erdélyi püspöki megyéből 133 frt, a győri püspöki megyéből 91 frt 50 kr, a kassai püspöki megyéből 73 frt 50 kr, a nagyváradi lat. szert. püspöki megyéből 60 frt 60 kr, a nagyváradi gör. szert. püspöki megyéből 14 frt 50 kr, a nyitrai püspöki megyéből 91 frt, a pécsi püspöki megyéből 160 frt, a rozsnyói püspöki megyéből 108 frt 14 kr, a szatmári püspöki megyéből 94 frt 50 kr, a székesfehérvári püspöki megyéből 16 frt, a szepesi püspöki megyéből 201 frt 43 kr, a szombathelyi püspöki megyéből 200 frt, a váci püspöki megyéből 32 frt 50 kr, a veszprémi püspöki megyéből 224 frt, a pannonhalmi főapátság egyházi területe részéről 7 frt, 2. §. összege 2423 61. 3. §. Tőkéek (értékpapírok és takarékpénztári betétek) kamataiból 2981 frt 72 kr, 3. §. összege 2981 frt 72 kr 4. §. Végrendeleti hagyományból: Néhai Zsendovics József egri kanonok által hagyományozott 100 frt. 4. §. összege 100 frt. 5. §. Külömfélékből 34 frt 75 kr, 5. §. összege 34 frt 75 kr. A bevételek összesítése: 1. §. összege 3292 frt 95 kr, 2. §. összege 2423 frt 61 kr, 3. §. összege 2981 frt 72 kr, 4. §. összege 100 frt, 5. §. összege 34 frt 75 kr. Összes bevétel 8833 03 kr. II. Fejezet 1893. évi kiadás. 1. §. Az 1893. évben felosztás alá eső (alapsz. 6. és 7. §§.) összeg számlájára: A közp. bizottság által megszavazott ösztöndíjak czimén kiadatott 2083 frt 85 kr, segély és gyámpénzekre, valamint a szegénysorsu tagok gyámolítására 2548 frt 61 kr, az orsz. kath. tanítói árvaházat illető hányad czimén az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett 516 frt 92 kr, 1. §. összege 5185 frt 38 kr. 2. §. Külömfélékre (nyomdai, postai stb. stb. költségek) 11 frt 49 kr, 2. §. összege 11 frt 49 kr. A kiadások összesítése: 1. §. összege 5185 frt 38 kr, 2. §. összege 11 frt 49 kr. Összes kiadás 5196 frt 87 kr. Mérleg: Összes bevétel 8833 frt 03 kr, összes kiadás 5196 frt 87 kr, 1894. évre átvendő készpénzmaradvány 3636 frt 16 kr. A segélyalap vagyonállása 1893. év végén: 1. 4⁰/₀-kal kam. magyar járadékkölsönkötvényekben (névérték szerint) 114,900 korona, vagyis 57,450 frt, 2. 4²/₁₀ ⁰/₀-kos

egys. osztr. államkölcsön kötvényekben (névérték szerint) 1100 frt, 3. Hat db. bazilika sorsjegy à 8.50 51 frt, 4. Magán kötelezvényen 50 frt, 5. Takarékpénztárakban $4\frac{1}{2}\%$ kamatra tőkésítve 14,000 frt, 6. Készpénzmaradvány 3636 frt 16 kr. Összesen 76,287 frt 16 kr.

B) A létesítendő országos katolikus tanítói árvaház alapjáról a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1893. évi számadás kivonata. Vagyoniállás 1892. év végén. 1. Egy db 1870-i magy. kir. nyereség kölcsön jegy (névérték szerint) 100 frt, 2. 5% -kal kam. magyar járadék kötvényekben (névérték szerint) 3000 frt, 3. Takarékpénztárban $4\frac{1}{2}\%$ kamatra tőkésítve 5745 frt, 4. Készpénzmaradvány 313 frt 98 kr. Összesen 9158 frt 98 kr. Jegyzet. A 2. alatti 5% -os járadékkötvényekre nézve elrendelt convertálás következtében, ezen alap 3000 forint névértékű ily kötvényei 6500 koronáról szóló, 4% -kal kamatozó magyar járadék kölcsönkötvényekkel kicseréltettek. I. Fejezet 1893. évi Bevétel. 1. §. A múlt évi készpénzmaradvány 313 frt 98 kr, 1. §. összege 313 frt 98 kr. 2. §. Az egyházmegyéek gyűjtéseiből: Ez évben semmi sem folyt be. 3. §. A segélyalap 1893. évben felosztás alá eső jövedelmeiből az árvaház pénztárába áttétetett: A szabályszerű $\frac{1}{10}$ rész czimén 516 frt 92 kr, 3. §. összege 516 frt 92 kr. 4. §. Visszaízetett tőke: A takarékpénztárban elhelyezett 5745 frt. tőkéből visszavétetett 745 frt, 4. §. összege 745 frt 5. §. Tőkék kamataiból 406 frt 40 kr, 5. §. összege 406 frt 40 kr. 6. §. Végrendeleti hagyományból: Néhai Márkus Gyula vál. püspök, esztergomi kanonok által hagyományozott 500 frt, 6. §. összege 500 frt. 7. §. Különfélékből 3 frt 75 kr, 7. §. összege 3 frt 75 kr. A bevételek összesítése 1. §. összege 313 frt 98 kr, 2. §. összege —, 3. §. összege 516 frt 92 kr, 4. §. összege 745 frt, 5. §. összege 406 frt 40 kr, 6. §. összege 500 frt, 7. §. összege 3 frt 75 kr. Összes bevétel 2486 frt 05 kr. II. Fejezet 1893. évi Kiadás. 1. §. Tőkésítésre: 4000 korona névértékű, 4% -os járadék kölcsönkötvényért, a lejárt kamatok kiegyenlítésével fizettetett 1910 frt 55 kr, 1. §. összege 1910 frt 55 kr. 2. §. Különfélékre (póstai és bélyeg költségek) 2 frt 80 kr, 2. §. összege 2 frt 80 kr. A kiadások összesítése: 1. §. összege 1910 frt 55 kr, 2. §. összege 2 frt 80 kr. Összes kiadás 1913 frt 35 kr. Mérleg: Összes bevétel 2486 frt 05 kr, összes kiadás 1913 frt 85 kr. 1894. évre átvendő készpénzmaradvány 572 frt 70 kr. Az árvaház alapjának állása 1893. év végén. 1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyereség kölcsönjegy (névérték szerint) 100 frt, 2. 4% -kal kam. magyar járadék kölcsönkötvényekben (névérték szerint) 10500 korona, vagyis 5250 frt, 3. Takarékpénztárban 4% -os kamatra tőkésítve 5000 frt. 4. Készpénzmaradvány 572 frt 70 kr. Összesen 10922 frt 70 kr.

2191

1894

A mohácsi róm. kath. iskolánál két osztálytanítói állásra pályázat (Concurs. pro stationib. doc. in Mohács.) hirdettetik. Évi fizetése egyenkint a róm. kath. hitközségi pénztárból 400 frt és 100 frt lakbér, esetleg természetbeni lakás. Minden öt év után — korpótlék czimén —

fizetése 50—50 frttal emelkedik, míg a 700 frtot el nem éri. A lakbér öt év múlva szintén 50 frttal emelkedik és 150 frtban megállapodik, vagy természetbeni lakás. Idővel — működési kor szerinti sorrendben — 15 hold (1200 □ öles) föld haszonélvezetében is részesül, melynek megművelése és a föld után járó bármilyen adó a haszonélvező tanítót terheli. Tartozik az iskolaszék által meghatározandó osztályt és ismétlő iskolát vezetni. Esetleg a kántori teendőkben is segédkezik és pedig a hitközség által meghatározandó mérvben és módon, mely fáradságáért évi 50 frt tiszteletdíjban részesül a hitközség pénztárából. Tannyelv magyar, horvátul tudók előnyben részesülnek. Kellően felszerelt folyamodványok f. évi augusztus 10-ig a mohácsi róm. kath. iskolaszék elnökéhez beterjesztendők.

2192

1894

(Concurs. pro
stat. cant.-
doc. in
Pellérd.)

A pellérdi róm. kath. kántortanítói állás üresedésben lévén, arra f. é. augusztus 15-ig pályázat hirdettetik. Kötelessége a kántori teendők, a mindennapi és ismétlő iskolai — itt az egyik nemzet tanítja — kötetmek végzése. Jövedelme: minden pártól (jelenleg 325) $\frac{1}{4}$ pozsonyi mérő buza és 1 frt o. é. A hozzá járó tanulóktól (80-on felül) 40 krnyi tandíj, a cselédek — kik egyebet nem fizetnek — gyermekeitől 80 kr. Stola fejében: a keresztelőtől 5 kr., temetéstől felnőtteknél 36 kr., kicsinyeknél 18 kr., énekes misétől 27 kr., liberástól 53 kr., összesen 30—40 frt. Lakása áll 2 szoba-, 1 előszoba-, 2 konyha-, 1 éléskamara-, pince- és padlásból; van istálló, tágas szin, sertés- és tyúkol és $\frac{1}{4}$ holdnyi házikert. Bucsuztatók szokásból kimentek s azért azok újakezdése nem engedtetik meg. Van még a Vis. canonica szavai szerint „ $\frac{1}{4}$ teleknyi föld és rét pusztá kegyből és bőkezűségből” a tettes uradalom által adva „míg vissza nem vonatik”; a kántortanító minden évben kérni, megmunkálni és adóját fizetni köteles. Azonban igen termékeny és jövedelmező. Folyamodványok a plébánia-hivatalra czimzendők.

2193

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Pellérd.)

A pellérdi r. k. osztálytanítói, illetve tanítónői állás is üresedésben lévén, arra is f. évi aug. 15-ig pályázat hirdettetik. Kötelessége: az ismétlőiskolások másik nemének s a mindennapiaknak tanítása. Jövedelme: 300 frt egy polgári évre, évnegyedes részletekben előre fizetve. Tandíj fejében minden tanulójától 40 kr., a cselédek gyermekeitől 80 kr., mely tandíjból (80-on felül van a tanulók száma) köteles fedezni faszükségletét, ha a tettes uradalom által pusztán kegyből megadatni ígért 2 öl fa tőle megvonatnék. Ezen két öl fát évenként köteles kérni. — Lakása az iskolaépületben levő egy szobából áll.

2194

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
T.-Hőgyész.)

A tolna-hőgyésvi róm. kath. elemi tanodánál osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi javadalmazás 400 frt, mely havi részletekben elő-

legesen fölvehető a hitközségi pénztárból. A helyi viszonyokhoz képest magánórákból is számíthat némi jövedelemre a megválasztandó tanító, ki azonban a kántori teendőkben és vasárnapi iskolában ingyen tartozik segédkezni. A tannyelv magyar-német. A pályázat határideje f. évi augusztus 20-ika. A folyamodványok a tolnahőgyési r. k. iskolaszékhez intézendők.

2195

1894

Lengyelen (Tolna m.) megüresedett osztálytanítói állásra pályázat (Concurs. pro stat. doc. in Lengyel.) hirdettetik. Fizetés: 300 frt, 1 öl fa, egy bútorozott szoba. Egy évi sikerdús működés után 50 frttal javíttatik. Kötelessége: Egy osztályban tanítani, a kántori teendőkben és vasárnapi oktatásban segédkezni. Tannyelv német-magyar. Folyamodványok az iskolaszékhez küldendők. Pályázati határidő f. évi aug. 12-ike.

2196

1894

A döbröközi róm. kath. elemi iskolánál egy segédtanítói állomásra (Concurs. pro stat. subdoc. in Döbrököz.) pályázat hirdettetik. Évi javadalma 300 frt havi részletekben, szoba fűtéssel. Tannyelv magyar. Kötelessége a „Rendszabályok” értelmében tanítani. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez aug. 10-ig küldendők.

2197

1894

A dárdai plébániához tartozó kis-dárdai kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre f. évi augusztus 15-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: 1. A hitközségtől 300 frt, mely évnegyedenként előre fizettetik. 2. Fa-illetmény fejében 20 frt, a tanító által ez összegért vásárolt fát a község szállítja az iskolához. 3. A dárdai uradalomtól 10 mérő (472 klgr.) kétszeres, melyet a község hozat el és szállít a malomba és 4 frt 20 kr. 4. Egy szoba, téli és nyári konyha, éléskamarából álló lakás szükséges melléképületekkel és kert. Tannyelv német és magyar. A kellően felszerelt folyamodványok folyó évi augusztus 15-ig Dárdára az iskolaszéki elnökséghez intézendők.

2198

1894

A szabadszentkirályi plébániához tartozó Gerde és Rugásd fiókközségek kántortanítói állomására pályázat hirdettetik f. évi augusztus 21-ig. A tanító lakása 2 szoba és konyha-, egy cselédszoba- és melléképületekkel van ellátva. Belsője 2 hold és 554 □ öl. Kültelke 6 holdat tesz, melynek csupán szántása a nép által történik. Rugásdon van 70 és Gerdében 109, összesen tehát 179 házaspár. Minden pár után jár $1\frac{1}{2}$ nyolczados buza — 67 mérő $\frac{1}{2}$ nyolcz., 10 krajczár pénz — 17 frt 90 kr., 4 itcze bor — 11 akó és $\frac{1}{2}$ nyolczados szemes kukoricza — $22\frac{1}{2}$ mérő. Ezenfelül minden gazdától 1 nyolczados csöves kukoricza és 5 font széna, vagy e helyett 10 kr. Minden tanköteles után jár 55 krajczár és $\frac{1}{4}$ öl fa.

A vasárnapi iskolások után mindegyik község 10 frt 50 krt fizet — 21 frt és $\frac{1}{2}$ öl fát ad — 1 öl. Tannyelv magyar. A pályázni kívánók folyamodványukat augusztus 20-ig Szent-Dienesre (u. p. Szent-Lőrincz) a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék.

2226

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Rácz-Mecske.)

A rácz-mecskei r. k. osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi fizetés 300 frt havi részletekben, az iskola helyiségben egy bútorozott szoba, 10 kbm. tüzelőfa, melyből a tanterem is fűtendő. Kötelme: a reábizandó osztályban tanítani és esetleg a kántori teendőkben segédkezni. Tannyelv: német-magyar. A folyamodványok augusztus 15-ig Rácz-Mecskére — posta helyben — küldendők az iskolaszék elnökéhez.

2230

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Apar.)

Az a p a r i r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi augusztus hó 25-éig pályázat hirdettetik. Az állomás javadalma: 300 frt készpénzben, egy öl fa és egy csinos szobából álló lakás a legszükségesebb butorizzal. Kötelmei: egy osztályt önállóan vezetni és a kántori teendőkben szükség esetén segédkezni. A folyamodványok Aparra (Tolna m.) küldendők az iskolaszék egyházi elnökéhez. Tannyelv: német-magyar.

2231

1894

(Concurs. pro
stat. cant.
doc. in Izsé.)

Az i z s é p i róm. kath. kántortanítói állás üresedésbe jöven, arra f. é. aug. hó 20-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi javadalma: 1. két szobából álló lakás, konyha, éléskamara, istálló, felszer, disznó-öl, baromfi-öl, pince, házikert. 2. Minden pár után 5 kr. készpénz, egy nyolczados buza, másfél liter bor — van pedig körülbelül 470—480 fizető pár. A nem fizetők mint pl. a pusztaiak dupla stólat fizetnek. 3. Összes fajárandósága 9 öl kemény hasábfá, melyből köteles a tantermet is fűtteni. 4. Malomba az évente szükséges kocsifuvár, úgy szintén a szőlőhegybe, ha a borjárandóság ott szedetik be. 5. Az uradalomtól kegyadomány 8 pozsonyi mérő buza és 4 frt 20 kr. készpénz. 6. Vasárnapi iskola után évi fizetés 21 frt. 7. Stola jövedelem: keresztelezés 5 kr., temetés 12 kr., távozótól 24 kr., énekes mise 24 kr., köpönyeges temetéstől 62 kr., Libera 12 kr. 8. Nyolcz kat. hold és 624 □ öl szántó föld, — három kat. hold és 154 □ öl rét, mind a földet, mind a rétet a kántortanító köteles munkáltatni és reá az adót fizetni. Kötelme: az egyik vegyes osztály és ismétlő iskolások oktatása és nevelése, a kántori teendők teljes végzése, beszámítva a hétköznapi orgonálást és ostyasütés. Tannyelv: magyar, horvát. Csak képesített tanítók pályázhatnak. Pályázók folyamodványukat Baranya-Baánba a kerületi tanfelügyelő esperes plebánushoz küldjék.

2232

1894

A bá t a i r. k. iskolaszék osztálytanítói állásra f. é. szeptember 1-éig (Concurs. pro stat. doc. in Bata.) pályázatot hirdet. A tanító jövedelme: 300 frt készpénz havi részletekben előre fizetve; 9 hold (1200 □ öl) jó minőségű szántó föld a község közelében; 3 öl puha fa; két szobából s a szükséges melléképületekből, tágas udvarból álló szabad lakás. Kötelessége: egy osztályt s az ismétlő iskolásokat tanítani, valamint a kántort akadályoztatása esetén díj nélkül helyettesíteni. A pályázók kellően felszerelt folyamódványaikat a fentebbi határnapig a plébániahivatalhoz küldjék Bátára (posta helyben.)

2236

1894

A k i s - d o r o g h i — osztálytanítói állomásra folyó évi aug. hó 26-áig (Concurs. pro stat. doc. in K.-Dorogh.) pályázat hirdettetik. javadalmazása 350 frtból áll a tíz hónapi tanfolyamra. Lakásul egy butorozott szoba. A tannyelv német és magyar. Pályázhatnak okleveles tanítók és ezek hiányában képezdét végzett tanítójelöltek is — utóbbiak csak ideiglenesen alkalmazhatók. Az igazolványok Kis-Doroghra, posta helyben, az iskolaszékhez címezve küldendők.

2239

1894

A s z e g z á r d-belvárosi róm. kath iskolánál egy nőtanítói állomásra (Concurs. pro stat. doc. in Szegzárd.) 400 frt és 100 frt lakbér fizetéssel augusztus hó 26-ig pályázat hirdettetik. Tannyelv: magyar.

2241

1894

B a b a r c z (Baranyam.) róm. kath. iskolaszéke német-magyar tannyelvű (Concurs. pro stat. doc. in Babarcz.) osztálytanítói állomásra pályázatot hirdet. Jövedelme évi 400 frt készpénz havi előleges részletekben kiutaltványozva; továbbá egy szobából és konyhából álló szabad lakás. Kötelessége az alsóbb osztályokat tanítani s a kántort — akadályoztatása esetén — helyettesíteni, azért a kántorságban jártasok előnyben részesülnek. Kérvények főt. Eberling Mátyás esperes-plebános s iskolaszéki elnök urhoz legkésőbb augusztus 11-ig benyújtandók. Az állomás szept. 1-én elfoglalandó.

Ludovicus R a z g h a cooperator Szegzárdensis nominatus est administrator parochiae Szegzárd-Ujváros; Sigismundus D u j m o v i t s neopresbyter missus est cooperator ad interim ad parochiam Szegzárd. (Personalia.)

Datum Quinque-Ecclesiis, die 26. Juli 1894.

Antonius Walter, m. p.
vicar. gener. eppalis.

XII.

2327

1894

Alexandro Szalczer parcho Baarensi ad beneficium parochiale Bátaense (Concurs. pro par. Baar.) translato, vacans reddita est parochia Baarensis, pro qua complenda concursus usque 1-am Octobris duraturum eo addito hisce publico, ut competentes recursus suos Excell. R. H. Ministro Cultus inscriptos intra terminum praeclusi Excellmo Episcopo exhibeant.

2328

1894

A regölyi (Tolna m.) r. k. fiiskolához okleveles, esetleg képezdét (Concurs. pro stat. doc. in Regöly.) végzett segédtanító kerestetik. Fizetése egy iskolai évre havonként 12 frt, a kántortanítónál étkezés, külön butorozott szoba, fűtés- és tisztogatással (ágynemű és mosás nem adatik). Tartozik az első osztályt vezetni, ismétlősöket felváltva oktatni és a kántorságban segédkezni. Kérvények augusztus 25-ig Szemenyei Mihály plébános, iskolaszéki elnökhöz küldendők.

2329

1894

A baranya-sombereki német-magyar tannyelvű elemi iskolánál (Concurs. pro stat. doc. in Somberek.) megürült egyik osztálytanítói állomásra augusztus 20-ig újra pályázat hirdettetik. Évi fizetése 350 frt havi részletekben és egy szoba a szükséges fűtéssel. Tartozik egy osztályt vezetni és a kántori teendőkben segédkezni. A kérvények az iskolaszék elnökéhez, Somberekre intézendők.

2330

1894

A faddi r. k. népiskolánál üresedésben levő tanítói állomásra a X-ik (Concurs. pro stat. doc. in Fadd.) számú körlevélben 2088/1894. sz. a. kijelölt pályázati határidő ezennel f. évi augusztus 15-ére kiigazittatik.

Josepho Haragó erga suas preces in beneficio Szebényensi relicto ad (Personalia.) parochiam Báta praesentatus est Alexander Szalczer, parochus Baarensis; Ludovicus Fájth administrator Bátaensis remissus est cooperator ad parochiam Szegzárd; Victor Ujváry coop. Ráczpetreensis nominatus est administrator parochiae Baarensis; Julius Fetter missus est cooperator ex Szegzárd ad Ráczpetre; Adalbertus Csúrdá administrator Kisasszonyfaensis missus est cooperator ad Szigetvár.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 11. Augusti 1894.

Antonius Walter, m. p.
vicarius gen. eppalis.

XIII.

2411

1894

Praesentibus provocantur Vadiaconi districtuum, ut data statistica pro conficiendo schematismo dioecetano, quae in sensu Circularium nr. 1166. a. 1856. mense Augusti praestanda sunt, horsum promoveant.

(Urgentur data statistica pro schematismo dioec.)

2424

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 1704. eln. szám. A m. kir. kereskedelemügyi minister úr rendeletéből az orsz. m. kir. statistikai hivatal által szerkesztett „Magyarország Tiszti Czim és Névtára“ cz. munka 1895. évi folyama, (XIV. évfolyam), 117 iv (936 lap) terjedelemben s nagy nyolczadrétű alakban f. é. december hóban fog megjelenni, a melynek lehetőleg november hó végeig beküldendő 4 frtnyi előfizetési árát az orsz. m. kir. statistikai hivatal fogadja el.

(Commendatur: Magyarország tiszti czim- és névtára.)

Midőn ezekről a főtiszt. főhatóságot szives tudomás végett értesíteni szerencsém van, egyuttal felkérem, hogy a nevezett munkát, közérdekű voltára és nélkülözhetetlenségére való tekintettel támogatásban részesíteni s a főhatósága alatt álló közegeknek mint hasznos és szükséges kézikönyvet megrendelésre ajánlani méltóztatnék.

Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1894. augusztus 8-án. E ö t v ö s.

2405

1894

A ná d a s d i segédtanítói állomás megürülvén, betöltésére f. é. augusztus 31-ig pályázat hirdettetik. Évi járandósága: 1) a kántor-tanítótól teljes ellátás vagy 180 frt és 2 régi öl fa; 2) a hitközségi pénztárból 100 frt; 3) egy szobából álló lakás. Köteles az első elemi osztályt önállóan vezetni, a kántornak segédkezni és az ismétlő fiu-osztályban tanítani. Nyelv német-magyar. Az állomás azonnal elfoglalandó. Okleveles, esetleg képezdét végzett folyamodók küldjék okmányaikat az iskolaszéki elnöknek Baranya-Nádasdra. Posta helyben.

(Concurs. pro stat. doc. in Nádasd.)

2406

1894

A k i s k ő s z e g i r. kath. iskolánál a másodtanítói állomásra pályázat hirdettetik. Pályázati határidő szeptember 25. Évi jövedelme a hitközség részéről 400 frt o. é. negyedévi utólagos részletekben, 2 öl keményfa, egy szobából álló lakás. Tannyelv: magyar, német, horvát. Kötelessége egy tantermet önállóan vezetni, az ismétlő oktatásban s szükség esetén a kántori teendőkben segédkezni. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. A kérvények az iskolaszéki elnökhez intézendők.

(Concurs. pro stat. subdoc. in Kiskőszeg.)

2407

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Dr.-Szt.-
Márton.)

A somogy-dráva-szent-mártoni r. kath. horvát-magyar tan-
nyelvű elemi iskolánál az osztálytanítói állomás üresedésbe jöven, erre pályázat
hirdetetik f. évi augusztus hó végeig. Évi fizetés 300 frt o. é., egy butorozott
szoba a szükséges fűtéssel. Tartozik egy osztályt vezetni és szükség esetén a
kántori teendőkben segédkezni. Kérvények az iskolaszék elnökéhez Somogy-Dráva-
Szent-Mártonba intézendők.

2408

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Rác-Töttös.)

A rác-töttösi r. kath. népiskolánál aug. hó 31-ig pályázat hir-
dettetik. Jövedelme: 350 frt készpénz utólagos havi részletekben pontosan fizetve,
egy köbméter kemény hasábfá, egy csinos butorozott szoba, mellette egy konyha.
Kötelmei: egy osztályt önállóan vezetni s az ismétlők oktatásában, valamint szükség
esetén a kántorságban segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Folyamodványok a
rác-töttösi r. k. iskolaszékhez küldendők (Baranyamegye, posta helyben.)

2409

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
F.-Iregyh.)

A felső-ireghi róm. kath. iskolához, osztálytanítói állomásra szept.
15-ig pályázat hirdetetik. Fizetés: 175 frt készpénz; az ismétlők oktatásáért
25 frt; $\frac{1}{4}$ hold kert váltságában 25 frt; fűtés; a kántortanítónál élelmezés; csinos
szoba a legszükségesebb bútorokkal. Zongorában jártasak több háznál tanítási
órákat adhatnak. Tannyelv magyar. Folyamodások az iskolaszék elnökéhez nyuj-
tandók be.

2410

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Oroszló.)

Az oroszlói tanítói állomásra f. é. okt. hó 1-éig pályázat hirdetetik.
Az állomás jövedelmeit tisztességes lakáson és házi kerten kívül alkotják: 1. 2 hold
szántóföld, melynek mindenkor szántása, ugy termésének behordása a hitközséget
terheli. 2. 3 hold rét, melyről a szénát és sarjut a hitközség lekaszálja és be-
fuvarozza. 3. 10 mm. szalma. 4. Párber fejében az adózó házak által szolgáltatandó
mintegy 23 m. buza, 22 m. rozs, 22 m. kukoricza vagy árpa, mintegy 45 frt pár-
pénz. 5. Tandij fejében 58 frt. 6. Iskolai alapítvány kamatai fejében 8 frt. 7.
Deputatum fejében 4 öl hasábfá, melyből 2 ölet a hitközség felaprított. 8. Szolgálatá-
sok fejében évenként 4 malomfuvar, szabad legeltetési jog. 9. Helyi kántori teendők
után évi stóladij mintegy 6 frt. Tannyelv: német-magyar. Orgonálni tudók előnyben
részesülnek. A folyamodványok a r. k. iskolaszék elnökéhez Saádra intézendők.

2429

1894

(Concurs. pro
stat. cant.-
doc. in Kor-
pád.)

Az ibafai plébániához tartozó Korpád község róm. kath. kántortanítói
állomására szeptember 16-ig pályázat hirdetetik. Ezen állomás jövedelme: 1)

ujjonnan épült lakás, mely áll 2 szobából, két konyhából, kamara-, istálló-, felszer- és pinczéből és negyedholdnyi kertből; 2) minden házaspár után (van 52 pár) egy nyolczada buza, egy nyolczada rozs és egy nyolczada szemes kukoricza; 3) minden házaspártól 86 krajczár, minden tankötelestől egy forint (jelenleg 30); 4) ismétlő iskoláért kap 21 forintot; 5) 2 hold rét, vagy a község fizet helyette évenként 50 forintot; 6) 1½ hold belsőség, vagy ezért évenként 30 frt; 7) négy öl kemény hasábfá; 8) stóla és legeltetési jog 8 frt; 9) a szomszéd malmokba a szükséges malomfuvar. Tanítási nyelv: német-magyar. A kérvények a kerületi tanfelügyelőhöz (Lakócsa, Somogy megye) küldendők. A választás szeptember 17-én ejtetik meg. Személyes megjelenés ajánlatik.

2431

1894

A püspök-sz.-lászlói plébániához tartozó Ujbánya főkközség kántor-(Concurs. pro stat. cant.-doc. in Ujbánya.) tanító állomására f. é. szeptember hó 10-éig pályázat hirdettetik. Jövedelme: A püspöki uradalomtól 1) készpénz 46 frt 20 kr., 2) 113 liter bor, 3) 7 öl fa, melyből az iskola is fütendő, 4) 4 hold szántóföld, 5) 2 hold rét. A községtől: 6) készpénz házaspároktól eddig 46 frt volt, mely összeget a község ezennel 100 frtra emel fel, 7) vasárnapi iskola pénz 20 frt, 8) 32 pozsonyi mérő rozs, 9) 1½ hold szántóföld, mit a község szánt fel, 10) Stóla-illeték 5 frt. Ezeken kívül 2 szobából álló lakás, konyha, istálló, fészter, sertésól, pincze, konyhakert. Az állomás a választás után azonnal elfoglalandó. A pályázók oklevéllel, keresztlevéllal s szolgálati bizonyítványokkal ellátott folyamodványukat a püspök-sz.-lászlói iskolaszéki elnökhöz intézzék. (Utolsó pósta Hosszú-Hetény.)

Datum Quinque-Ecclesiis, die 26. Augusti, 1894.

Antonius Walter, m. p.

vicar. generalis eppalis.

XIV.

2583

1894

Quanta sit sollicitudo Sanctissimi Domini nostri *Leonis XIII. PP.* zelusque in reducendis ad romanae ecclesiae unitatem orientalibus ecclesiis, venerabundi intelligimus ex epistola benignissima, quae infra sequitur, ad Joannem de Montel, praelatum data, quem stipis collectorem ad nos Hungariae clerum misit certissima spe fretum fore, ut dilatentur in nobis spatia charitatis, nec defuturam in suppe-
(Vclerus dioec. prov-
catur ad dan-
dam stipem
pro ecclesia
cum seminario
Athenis fun-
danda.)
ditandis provehendi tanti incoepti mediis sacram in nobis aemulationem. Provocatos proin vos habere volo, Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi! ut abundantius quisque pro modulo virium stipem in finem fundatorum ecclesiae et seminarii Athenis graeco-catholicorum conferatis et quid-quid ad salutarem hunc scopum dare destinaveritis, usque finem anni currentis fine ulterioris promotionis immediate Officio Dioecesano submittatis.

Excellentissime ac Reverendissime Domine! Mandatum honorificum mihi collatum est, ut Excellentiae Tuae in folio adjecto exemplar Litterarum Sanctitatis Suae Leonis Papae XIII. devotissime communicarem, in quibus res Amplitudini Tuae Reverendissimae per epistolam ejusdem Sanctissimi Domini apostolicam „*Praeclara*“ jam nota tractatur.

Expediitissima via, intimis Beatissimi Patris desideriis satisfaciendi, videtur esse, quod, absque nimio fidelium beneficentiae praejudicio, potissimum Reverendi Cleri Dioecesani animus ad collationem faciendam excitandus est. Clerus enim prae omnibus plane recteque intelligere potest, quot et quanta cum isto Ecclesiae Orientalis schismate infaustissimo conjuncta sint. Proinde hic non solum de opere generaliter ad Ecclesiae unitatem, sed de opere specialiter ad Clerum spectante agi, dicere audeo.

Quodsi unaquaevis Dioecesis, juxta extensionem et Sacerdotum numerum, unius vel duorum clericorum Athenis aut alibi in Oriente, et quidem ad certum annorum numerum, sustentationi provideat, effici potest, ut tam Ecclesia quam Seminarium Graeco-catholicum Athenis fundetur, ejusque futura subsistentia in tuto collocetur, quin Reverendus Clerus, cujus beneficentia multis modis jam alias appetitur, nimis gravetur.

Dum Sanctissimi Domini Nostri vota et desideria Eccellenciae Tuae Reverendissimae manifesto, ab Amplitudine Tua simul reverenter peto, ut, quae ipse supra proposui, benevolo examini subjicere, meque infrascriptum, pro rei eventu, responsione benigna honorare dignetur.

Summus Pontifex hanc rem in novis Litteris encyclicis forte iterum tractare dignabitur, ita ut Amplitudo Tua Reverendissima facile intelligere possit, quam gratum Sanctitati Suae sit, si istas Litteras vel ipso Episcopatus consensu confir-

mare et corroborare valeat. Quomocumque res eveniat, nobis certe persuasum est, Beatissimum Patrem, qui oculo prospiciente et corde vere magnosacerdotali universum orbem catholicum amplectitur atque hoc novo impulsu urgenti tam in praesenti Ecclesiae obligationi satisfacere quam in futurum opus grave praeparare vult, ex omni quamvis minima oblatione assensum promptum Reverendissimi Episcopatus et Reverendi Cleri agniturum esse ad ea promovenda, quae Ipse pro totius Ecclesiae prosperitate et incremento sancte excogitavit.

Sacrum reverenter exosculans annulum, summa cum veneratione ac pietate perseverat Excellentiae Tuae Rmae et Illsmae Romae, die 19. Augusti 1894 obsequiosissimus et paratissimus famulus *Joannes de Montel*. Directio: *Joanni de Montel* Decano Consilii a Sacra Rota Romae. Via Panico, Palazzo Gabrielli.

LEO PP. XIII.

Dilecte Fili, salutem et Apostolicam benedictionem.

Recens quam dedimus epistola apostolica, vota declaravit animi Nostri, id etiam cupide spectantia, ut Orientales ecclesiae quae a romana Sede dissideant, redeant feliciter ad unitatem. Ejusdem epistolae, quam Nosmet curavimus in varios culturarum gentium sermones atque in graecum converti, multa jam exemplaria in Graecia ipsa totoque Oriente divulgata sunt, sic ut consilia et optata Nostra late patescant. Jamque nos, aspirante Deo, cogitationes curasque adiecimus ad ea providenda et aggredienda quae expetitur unitatis exitum aptius maturare posse videantur. In his non ultimum illud arbitramur, ut Athenis, in urbe Graeciae praecipua, sacra sit aedes graeco ritui catholico addicta; apud quam domus postea condatur adolescenti clero ad eundem ritum probe instituendo; similia deinceps alibi, pro locorum rerumque opportunitate, statuatur. — Haec, dilecte Fili, tecum pariter communicare censuimus, quippe qui mox iter per Austriae, Hungariae et Germaniae regiones facturus, consiliis Nostris adjumenta possis praebere. Scilicet optamus ut, occasione ibidem oblata alloquendi Venerabiles Fratres Episcopos, eis nomine Nostro commendes quam excellentem Nobisque gratam praestabunt operam, si ex pietate fidelium ipsi quoque studuerint subsidia Nobis pecuniae corrogare ad incepta haec tanta provehenda. Res agitur, ut optime norunt, quae catholicorum animos vehementer urgeat; agitur nimirum de salute multorum fratrum, aequae ac de gloria Christi et Ecclesiae, quae nusquam praeclarius quam in unitate christiani gregis elucet. — Prudentiae tuae probataeque solertiae merito fidimus: cujus fiducia et benevolentiae pignus habe in Apostolica benedictione, quam tibi peramanter imperimus. — Datum Romae apud S. Petrum die xxxi. Julii anno MDCCCXCIV, Pontificatus Nostri decimo septimo. LEO PP. XIII. Dilecto Filio Joanni de Montel Decano Consilii a Sacra Rota.

2584

1894

Franciscus Paulay cooperator abhinc duobus annis valetudinarius quamvis interim nil intentatum, quod ars medica habet, reliquisset, ut a vitio, quo laborat, cordis liberatus se ad actuale servitium praestaret idoneum, malo tamen isto in dies crescente et iudicio medicorum probatae fidei haud curabili, ceu ad obeunda vocationis suae munia habitualiter inhabilis commendatitiis litteris sui, in quo comoratur, districtus suas adjunxit et mihi porrexit supplices, ut inde ab initio affuturi anni cum annua pensione albo emeritorum sacerdotum cooperatur.

(Franciscus Paulay, coop. petit rudonari.)

Quum huiusmodi preces probatae mihi videantur, provocatos honorabilium districtuum VADiaconos praesentibus volo, ut in sensu statutorum pensionalium vota fratrum districtualium eatenus expetere et usque finem mensis Novembris a. c. horsum promovere velint.

2585

1894

Az alább következő jegyzőkönyv kivonatban oly felhívással tétetik közzé, miszerint azt a t. lelkész urak a tanító urakkal közöljék, különösen pedig a segély-díjban részesített tanítókat az elnyert segélydíjra azzal figyelmeztessék, hogy segély-összegeiket, nehogy ezek az alap javára visszatartassanak, folyó évi december hó végéig a Segély-alap elnökénél felvenni el ne mulasztásák.

(Az orsz. kath. tan. segély-alap közp. bizottságának közgyűlése.)

Jegyzőkönyv felvétel Budapesten a magyarországi latin és görög szer-tartású róm. kath. tanítók segélyalapja központi bizottságának 1894. évi augusztus hó 23-án a központi papnevelő-intézet dísztermében tartott 10-ik közgyűléséről.

I. A gyűlést a papnevelő-intézet házi kápolnájában 1/20 órákor tartott csendes sz. mise előzte meg, melyen a bizottság tagjai testületileg vettek részt.

VII. Elnök felemlíti, miszerint a múlt évi gyűlés jegyzőkönyvének VI. pontjában foglalt azon meghagyásnak: „kéressék fel a nagyméltóságú püspöki kar, miszerint elrendelni s elhatározni méltóztatnék, hogy senki kántortanítói állásra nem pályázhat, ki tagsági könyvecskével nem igazolja, hogy az orsz. kath. tanítók segélyalapjának rendes vagy pártoló tagja“, olyképen tett eleget, hogy Bibornok Herczegprimás Ő Eminenciájához eziránt 1894. ápril 5-én 153. sz. a. emlékiratot terjesztett fel.

Sajnálattal hozza fel az elnök, miszerint a nagymélt. kereskedelemügyi m. kir. Miniszter úrhoz portómentesség elnyerhetése végett 1893. szeptember 6-án 26. sz. a. felterjesztett kérvénye a minisztérium részéről, szeptember 24-én 67084. sz. a. leirat értelmében, elvi okból nem volt teljesíthető.

A bizottságnak tudomása lévén arról, miszerint a hasonirányban működő Eötvös-alap ily kedvezményben részesül, felkéri az elnököt, hogy a bizottság nevében a nagymélt. minisztériumnál újból kérelmezzen.

VIII. Bemutatja az elnök a segély-alap hivatalos pecsétjét, s felemlíti, hogy annak költsége 7 frt 50 krt tesz ki.

IX. Elnök a múlt évben kezeihez juttatott pénzüsszegekről a következőkben számol be:

a) Évközbeni segélyezésre nála maradt	680 frt 80 kr.
Ezen czélra, nyomtatványok és postára kiadatott	592 „ 75 „
Maradt	88 frt 05 kr.
b) Ösztöndíjakra megszavaztatott	2050 frt — kr.
Kifizettetett	1725 „ — „
Maradvány	325 frt — kr.
c) Segély és gyámolításra folyósított	2180 frt — kr.
Kiadatott	2160 „ — „
Az alap javára visszamaradt a fel nem vett	20 frt — kr.

Ekképen jelenleg az elnöknel rendelkezésre áll összesen 433 frt 05 kr.

Miután az itt kitüntetett bevételi és kiadási tételek a valóságnak megfelelnek s okmányokkal kellően igazoltattak, az elnöknek a felmentvény megadatik.

X. A m. é. jegyzőkönyv IX. pontjának azon határozata értelmében, hogy „az egyéves önkénteseknek ösztöndíja az első szolgálati év alatt félretétetik, melynek letelte után, ha a tiszti vizsgát sikerrel kiállották, az nekik minden nehézség nélkül kifizetetik. — Ha azonban a tiszti vizsgán elbuknak, az ösztöndíjasok sorából töröltetnek.“ Balló István 50 frtnyi ösztöndíja visszatartatván, annak kifizetése a tiszti vizsga sikeres letételétől törtetik függővé.

XI. Machay Szilveszter, ki az 1890. évi augusztus 26-ki jegyzőkönyv VII. pontja szerint: „akik ösztöndíjukat augusztus hó 15-ig fel nem veszik, elvesztik jogigényüket s az ösztöndíjasok sorából töröltetnek“, az ösztöndíjasok sorából m. évben kihagyatott, hiteles okmányokkal beigazolja, miszerint nyugtáját 1893. július 28-án, tehát kellő időben küldötte az elnökhöz és csak a lakás helytelen jegyzése folytán érkezett a levél a kitűzött határidőn túl rendeltetése helyére, kéri a bizottságot, hogy ezen akaratlanul elkövetett szabálytalanságtól eltekintve, részére az 1892/93. és 1893/94. évekre kijáró 100 frtnyi ösztöndíját folyóvá tenni méltóztatnék.

A bizottság ezen önkénytelen mulasztást nem óhajtja szigoruan mérlegelni s kérelmét meghallgatva, 100 frtjának felvétele végett az elnökhöz utasítja.

XII. Czinkó Kornél esedezik, hogy ösztöndíjának II-ik részlete neki kifizetessék.

Minthogy az illető, félbeszakítva tanulmányait, időközben mint adóhivatali gyakornok volt alkalmazva s ilyenekre az alapszabályok 8. §-a: „Ösztöndíjakban a rendes tagoknak azon gyermekei részesülnek, kik egyetemet, kath. tanítóképezdét, reáliskolai, kath. gymnasiumi felsőbb osztályokat vagy pedig ipar-, kereskedelmi- s gazdasági iskolát látogatnak“, nem alkalmazható, kérésének hely nem adatik.

Hasonló okból nem volt teljesíthető Deesics István kéréte, ki tanulmányainak megszakításával mint vasúti díjnok nyert alkalmazást.

XIII. Az alap vagyonát kezelő Mélt. Begovcsevich Róbert cz. püspök úr terjedelmes jelentést olvas fel.

XIV. Előterjesztetik a mélt. egri főkapitálnak az 1893. évi számadás

alapján az alap vagyonáról szóló 1894. július 16-án 561. sz. a. beterjesztett kimutatása.

A számadás szerint a segélyalap vagyona 1893. év végével kitett 76287 frt 16 krt.

Az árvaházé pedig 10922 frt 70 krt.

Jelen évben felosztás alá esik:

a) Ösztöndíjakra	1950 frt 13 kr.
b) Segély- és gyámpénzekre	2437 „ 68 „
c) Az orsz. kath. árvaházra	487 „ 54 „
Összesen:	4875 frt 33 kr.

XV. Következik az ösztöndíjak és segélyek megszavazása.

Az elnök előre bocsátja, hogy szigorúan ragaszkodott az alapszabályokhoz, nemkülönben a bizottságnak a szükség által meghozott elvi határozataihoz, melyek szerint pl. „oly tagok, kik 50 krnyi tagsági befizetésöket két egymásután következő évben elmulasztják, tagsági jogukat elvesztik“ (alapszab. 16. §.); „aki a tanító-képző-intézeti tanfolyamot befejezte, ösztöndíjra többé nem számíthat“ (m. é. jk. IX. pont); „ösztöndíj a szigorlati év alatt meg nem hagyatik“ (ugyanott). „A július 31-én tul beérkező folyamodványok semmi körülmények között figyelembe nem fognak vétetni“ (m. é. jk. XI. p.); „a folyamodó magát a folyamodási iratot az illetékes plébános által irassa alá, ki az adatok valódiságát hitelesíti“ (m. é. jk. XII. p.) „A bizottság azon folyamodványokat, melyekhez tagsági könyvecske csatolva nincs, figyelembe nem veszi, továbbá akik az utolsó 3 évben támogatást kaptak, ilyenre a segélyek kiosztásánál nem számíthatnak“ (m. é. jk. XIII. p.) „Mindazon segély-összegek, melyek decz. 31-ig fel nem vétetnek, az alap javára visszatartatnak“ (ugyanott). A beérkezett folyamodványokat, minden személyválogatást félre téve megrostálta s az augusztus 4-én tul, midőn az addig beérkezett folyamodványokról a kimutatást megszerkesztette, bejövő s jelentékeny számot kitevő kérvényeket, mint későn érkezetteket, valamint azokat, melyek az egyházmegyei hivatal elkerülésével küldettek be hozzá, visszaküldésig félretette s azok felsorolásával a bizottság idejét igénybe venni nem meri.

XVI. Elnök jelenti, hogy a mult évben egy 100 frtos és harminczkilencz 50 frtos ösztöndíjas volt.

Tanulmányait befejezte 8 (ezek között egy 100 frtos), ösztöndíját fel nem vette egész évben 4, félévben 3; összesen 7. Elmaradt ekképen 16 à 50 frtos hely. Megmaradt pedig 25 ösztöndíjas.

A IX. pont alatti kimutatás szerint jut az ösztöndíjakra	1950 frt 13 kr.
A megmaradt ösztöndíjakra esik	1250 „ — „
Kiosztásra marad:	700 frt 13 kr.

A bizottság a 13 kr. maradványt az elnök kezeinél hagyja s a 700 forintból 14 uj ösztöndíjat rendszeresít.

Beérkezett folyamodvány	39
Kifogásoltatott	14

Maradt jogosult kérelmező: 25

A megmaradtak bizonyítványai s kérelmüket támogató körülményei lelkiismeretesen megvizsgáltatván, a következők részesülnek ösztöndíjban: Szvoboda Jenő VIII. gymn. oszt. Vác egyhm., Dvorák Emil egyet. bölcs. hallg. Esztergom főegyh., Cser Gyula egyet. bölcs. hallg. Veszprém egyhm., Mikulka Béla VIII. gymn. Eger főegyh., Kocsis Gyula VI. gymn. oszt. Győr egyhm., Reisner Rezső III. éves képezdész Győr egyhm., Gajdosik Erzsébet I. éves képezdész Kalocsa főegyh., Machay István VI. gymn. oszt. Rozsnyó egyhm., Fuhrmann László V. gymn. oszt. Szepes egyhm., Zseleznyák Győző I. éves képezdész Szepes egyhm., Major Gyula VII. gymn. oszt. Szombathely egyhm., Ludvig Géza IV. gymn. oszt. Besztercebánya egyhm., Horváth Imre VI. gymn. oszt. Pécs egyhm., Sediba Irén I. éves óvónő-kép. Besztercebánya egyhm.

XVII. Tárgyalás alá vétettek a segélyezés iránti folyamodványok.

Beérkezett összesen	167 kéret
Kifogásoltatott	66 "

Maradt jogosult folyamodó: 101

A fennebbi kimutatás szerint kiosztásra jut	2437 frt 66 kr.
101 folyamodó à 20 frt	2020 " — "

Maradt: 417 frt 66 kr.

Határozatba ment, hogy:

a IX. pontban említett	433 frt 05 kr.
a XVI. " "	— " 13 "
és a fennebbi	417 " 66 "

Összesen: 850 frt 84 kr.

tekintettel arra, hogy ez összegből Machay és Balló ösztöndíjára 150 frt folyósítatott, továbbá a jegyzőkönyv kinyomatása jelentékenyebb költséggel fog járni, az elnök kezeinél meghagyassék, hogy az évközben előforduló rendkívüli segélyezésekre is, — teendő elszámolás mellett — utalványozhasson.

A segélyezettek névszerint a következők:

Pécs egyhm.: *Jéhn Győző duna-földvári, Somsich Sándor ozdi, Németh Antal bedégi, özv. Somsich Ignáczné volt gerdei.*

A megszavazott segély rendes bélyeggel ellátott nyugtára az elnöknel felvehető.

Mindazon segélyösszegek, melyek decz. 31-ig fel nem vétetnek, az alap javára visszatartatnak.

Tisztelettel felkéretnek az egyházmegyei hatóságok, hogy a jegyzőkönyvet lehetőleg egész terjedelmében, de a saját egyházmegyéjükből segélyezett tanítók és ösztöndíjasok névsorát különösen, az egyhm. körlevelekben közölni sziveskedjenek,

minthogy az illetők más uton értesítve nem lesznek. Kelt mint fent. *Dr. Roszival István* s. k., Esztergom főszékesegyházi apátkanonok, a bizottság elnöke. *Váradi Albert* s. k., a bizottság jegyzője.

2586

1894

A m. kir. Curia büntető osztálya 1894. évi 8206/93. sz. a. (Botrányos fecsegés és nevetés a mise követése alatt büntetendő vétség)

következő határozatot hozott:
Fecsegés és nevetés a mise alatt ha botrányt okozott, a btk. 191. §. alapján büntetendő.

Ügyállás. B. A., V. A. H. J. és A. M. vádlottak részleges beismerésével, Sz. G., M. E. és Sz. M. tanúk vallomásaival s az eljárás többi adataival kétségtelenül beigazoltatott, hogy 1891. évi karácsonykor Egyeken a róm. kath. templomban tartott éjjeli mise alkalmával vádlottak nyilvánosan botrányt követtek el. Ugyanis vádlottak a templomba jól bepálinkázva mentek be s közvetlen az oltár közelében foglaltak helyet a hajadon leányok mellett és itt a mise alatt egymással és a leányokkal olyan nagy hangon beszélgettek és nevetgéltek, mikép magukviselése a nagy közönségben általános megbotránykozást szült, úgy, hogy e miatt őket nem csak az egyházgondnok megfenyegette, hanem a miséző lelkész is megintette, azonban eredménytelenül. Vádlottak eme cselekménye a btk. 191. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétség tényálladékát valósítván meg, a debreczeni kir. törvényszék vádlottakat a btk. 191. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétségben bűnösöknek kimondja s őket, az enyhítő és súlyosító körülmények figyelembe vételével, 3—2—1 hónapi fogházra s fejenként 10 frt pénzbüntetésre ítéli. A debreczeni kir. ítélőtábla és a kir. Curia az elsőfokú ítéletet lényegileg helybenhagyta.

2772

1894

A szakadathi osztálytanítói állomásra október hó végéig pályázat (Concurs. pro stat. doc. in Szakadath.) hirdettetik. Jövedelme 308 frt lakással. Tannyelv német. Kérvények az iskolaszékhez küldendők. U. p. Gyöng.

2773

1894

A szt.györgyi plébániához tartozó tormási kántortanítói állomásra (Concurs. pro stat. cant. doc. in Tormás.) f. évi október 20-ig pályázat nyittatik. Jövedelme feltételek és egyéb járulékokban lakáson és házi kerten kívül 300 frt. Tannyelv magyar. Az állomás azonnal elfoglalható. Kellően felszerelt folyamodványok a kerületi tanfelügyelőséghez küldendők Sásdra.

2774

1894

A kis-doroghi osztálytanítói állásra a pályázat ezennel megújittatik (Concurs. pro stat. doc. in Kis-Dorogh.) és pedig október hó végéig. Javadalmazása áll 350 forintból a tíz hónapi tanfolyam

lyamra, a politikai községtől havi esedékes részletekben fizetendő. Lakásul egy butorozott szoba. A tannyelv német és magyar. Pályázhatnak okleveles tanítók és képezdét végzett tanítójelöltek is — utóbbiak csak ideiglenesen alkalmazhatók. Képesített tanítónők is pályázhatnak. Az igazolványok Kis-Doroghra, posta helyben, az iskolaszékhez czimezve, küldendők.

2775

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Pellérd.)

A pellérdi r. k. osztálytanítói illetve tanítónői állásra a XI. sz. körlevélben 2193. sz. a. közzétett feltételek mellett, újból f. évi október hó végéig pályázat hirdettetik. Folyamodványok a pellérdi plébániahivatalhoz czimzendők.

2776

1894

(Concurs. pro
stat. subdoc.
in Szálka.)

A száalkai r. k. iskolához egy okleveles vagy képezde végzett segéd-tanító kerestetik. Évi jövedelme 300 frt, egy butorozott szoba, elegendő tüzelőfa; az év végén 20 frt személyes pótlék s egy ide hozatali fuvar vagy annak megváltása 5 frt utiköltség. A kik a kántorságban is segédkezni tudnak, előnyben részesíttetnek. Kötelessége az első és második egyesített osztályt tanítani. Folyamodványok a száalkai r. k. plébánia-hivatalhoz, u. p. Morágy, küldendők.

2778

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Szederkény.)

A szederkényi osztálytanítói illetve tanítónői állomásra f. évi október hó végéig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: 300 frt, 8 köbméter fa, $\frac{1}{4}$ hold föld. Lakása két tisztességes szoba-, egy konyha- s padlásból áll. Tartozik 3 osztályt vezetni, német s magyar nyelven tanítani s a kántornak segédkezni. Folyamodványok Mária-Kéméndre küldendők a plébánia-hivatalhoz.

2779

1894

(Concurs. pro
stat. cant.
doc. in Bános.)

Abaliget plébániabeli Bános fiókközség kántortanítói állomására pályázat hirdettetik. Fizetése terményekben, földjödék- és készpénzben az 1888-ik évi okt. 31-én kelt tanítói díjlevél szerint 300 frt. Az 1893. évi október 2-án felvett járási főszolgabírói jegyzőkönyv szerint pedig 327 frt 13 kr. Jelentkezés f. évi október 20-ig Abaligeten a plébánián.

2780

1894

(Concurs. pro
stat. cant.
doc. in
Öcsény.)

A szegzárd-belvárosi plébániához tartozó öcsényi kántortanítói állomásra f. évi október hó 20-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1. A hitközségtől 300 frt évnegyedes részletekben. 2. Egy alapítványnak kamataiból évi 50 frt a hitoktatás és isteni tisztelet tartásáért. 3. Minden tankötelestől (van 50—60) egy frt. 4. Stóla-jövedelem átlag 5 frt. 5. Előszoba-, két szoba-, téli konyha-,

pincze- és éléskamrából álló lakás és 108 □ öl házikert. Kötelességei: A mindennapi és ismétlő iskolát vezetni; minden ünnep és vasárnapon délelőtt és délután az isteni tiszteletet végezni. Tannyelv magyar. Felszerelt folyamodványok a szegzárd-belvárosi plébánia-hivatalhoz küldendőek.

2781

1894

A m a r á z a i fiókközség kántortanítói állomás megüresedvén, ennek betöltése végett f. é. október végéig pályázat hirdettetik. Ez állomás jövedelme: 1) a néptől mintegy 12 pozsonyi mérő buza; 2) 17 p. mérő rozs; 3) 4 p. mérő morzsolt kukoricza; 4) bor fejében 5 mérő buza s 6 mérő rozs; 5) pénzben 46 frt; 6) ismétlő iskoláért 24 frt; 7) temető kaszálás; 8) 9 hold s 386 □ öl föld, melyet a tanító maga műveltet; 9) 4 malom fuvar, 4 deputatum fuvar, s széna fuvarok; 10) a pécsváradi alap. uradalomtól 24 méter fa; 11) ugyanattól 126 frt terményváltság fejében. A tanítási nyelv: német-magyar-horvát. Lakása 2 szoba, konyha, éléskamra, pincze, felszer, prэшáz, 2 disznóól.

(Concurs. pro
stat. cant-
doc. in
Maráza.)

ARD. Francisco Gruzling VAD. et parochus M.-Székensi ab officiis VADiaconali et scholarum inspectoris districtus Gödrensis erga suas preces relevato, eiusdem districtus VADiaconus et scholarum inspector nominatus est Nicolaus Gundy parochus Saásdensis; Paulus Saághy parochus Agárdensis nominatus est VADiaconus et scholarum inspector districtus Szegzárdensis; Dr. Josephus Rézbányay theol. professor nominatus est examinador pro-synodalis; Alexander Götz succentor institutus est parochus Szegzárd-Ujvárosensis; Adalbertus Schmidt praebendatus institutus est parochus Laskafalvensis; Ludovicus Beck praebendatus nominatus est sacristiae cathedralis director, commissa huic eidem redigendi directorii dioecesiani quoque provincia. Nominati sunt chori ecclesiae cathedralis praebendati, una parochiae cathedralis cooperatores: Adalbertus Csúrdá cooperator Szigetvárensis et Georgius Mayer cooperator Bonyhádensis; Dr. Adalbertus Igaz stud. praef. nominatus est catecheta penes scholas normales civ. V.-Eccl.

(Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Georgius Antale Mohács ad Szabolcs; Stephanus Takács Szabolcs ad Mohács; Desiderius Neumayer administrator Lucensis ad Lakócsa; Paulus Németh Bogdása ad Szigetvár; Sigismundus Dujmovics Szegzárd int. civ. ad Bogdása; Ludovicus Razgha administrator Szegzárdújvárosensis ad inter. civ. Szegzárd; Josephus Czernohorszky Nádasd ad Bonyhád; Joannes Frei neo-presbyter ad Nádasd; Stephanus Blažeković ex Harkanovci ad Šljivoševci; Conradus Heckenberger ex Olasz ad Harkanovci; Joannis Trinne M.-Kéménd ad Olasz; Josephus Pál administrator Laskafalvensis ad M.-Kéménd.

Datum in Nádasd, die 2. Octobris 1894.

Ferdinandus m. p.,
episcopus.

XV.

3010

1894

Quod dudum pium desiderium fuit, praedecessorumque meorum sollicitudo, (De augmento honorarii V.-A.-Diaconorum.)
ut Vice-Archi-Diaconi districtuales scholarumve districtualium inspectores, quorum opera Episcopus in administranda dioecesi utitur, aliqualem saltem, si adaequatam rerum adjuncta non admittant, pro exantlatis laboribus haberent remunerationem, ne muneri vice-archi-diaconali plus oneris, quam honoris inesse sentiat, ipsumque laborum onus pondus evadat insupportabile sacrificiorum materialium: in effectum abire primus Illmus D. Franciscus Troll, el. episcopus Tribuniensis, praepositus maior, dioecesis benefactor iussit facta egregia pro VADiaconis fundacione.

Quae fausta initia novum animum mihi addiderunt consilium capiendi, quomodo indigentiae huic citius suppetiae ferrentur; et providentia quidem divina coeptis ita favebat, ut litteris circularibus ddo 31. Decembris anni 1893. sub nr. 3660. publicatis spem facere potuerim honorarii vice-archi-diaconalis e fundacione Trolliana redundantis proxime elevandi.

Cuius ecquidem spei in effectum deducendae tempus adduxit Cassae Dioecesanae notabile incrementum.

Quamobrem praesentibus annum honorarium Vice-Archi-Diaconorum, eorumque scholarum districtualium inspectorum ab initio affuturi anni e Cassa dioecesana ad vires 100 idest: centum flonorum a. v. elevando dispono, ut annuus qui e fundacione Trolliana singulis Vice-Archi-Diaconis redundat, pro varietate pedis procentualis maior aut minor fructus per Officium fundacionale dioecesanum e Cassa dioecesana quotannis ad vires centum florenorum a. v. redintegretur, respective summa haec redintegrans V.-A.-Diaconis erga apocham in semestralibus ratis resolvat; ubi tamen scholarum districtualium inspectoratum a vice-archi-diaconatu sejunctim exerceri contigerit, summa ista redintegrans scholarum inspectori cedere debeat.

Quodipsum hisce Vice-Archi-Diaconis et scholarum districtualium inspectoribus pro congrua notitia intimatur.

3011

1894

Notariorum districtualium institutum gravitate nunquam quidem caruit, (De notariis districtuum amodo per Ordinariatum denominandis.)
cum adusque quoque notarii districtuales aliquando vice fungerentur VADiaconorum cum horum auctoritate et responsabilitate; abinde tamen, quo nova norma administrandi ecclesiarum et piarum fundacionum sacri peculii vigorem induit prout VADiaconorum crevit auctoritas, ita etiam muneri notariorum districtualium nova gravitatis accessio facta est.

Huic vero gravitatis augmento parum congruam experientia evicit praxim, vi cuius notarii electione condistrictualium fratrum muneri notariali praeficerentur, robore e tacito solum Ordinariatus consensu accedente; enimvero experientia teste crebra in persona notariorum districtualium in singulis districtibus mutatio munus notariale arenam quasi assiduam effecit virium novarum exercitandarum, expolendarum, ex arena tamen cito recessurarum, dum excultae expediendis districtualibus negotiis plurimum valuissent.

Igitur ut stabilitati in personis notariorum consulendo eorundem in rebus gerendis dexteritati quoque magis prospiceretur, maiorque huius muneris esset existimatio, notarios districtuales in coronis eligendi praxim adusque usitatam e medio tollere decrevi, sublatamque declaro; notarios actu fungentes in isthoc munere confirmatos enuntio ab hoc munere nonnisi de consensu ordinariatus relevandos; amodo autem sicubi notariorum instaurandorum necessitas sive resignationis, sive mortis, sive translationis causa enata fuerit, eosdem auctoritate Ordinariatus per denominationem muneri notariali praeficiendos decerno.

Quosuper hisce pro directivo statu notitiae honorabiles districtus edoceo.

3012

1894

(De Matricis
lingua hunga-
rica ducendis.)

Liquidatione nexu circularium ddto 14. Martii a. c. sub nr. 903. emanatarum circa linguam matricarum instituta patuit in longe majori quidem parte dioecesis matricas baptisatorum, defunctorum et copulatorum ad exigentiam articuli VI. §. 7. legis anni 1840. lingua hungarica duci in nonnullis tamen parochiis usque novissimum tempus sive quoad omnes, sive quoad aliquas matricas retentam esse linguam latinam, quae quidem usu ecclesiae sacrata, ob rarum tamen magisque in dies in officialibus praeprimis fori civilis rarescentem eius scientiam usui officioso parum idonea est.

Quare ut requisitae in hac materia uniformitati, implemento legis supracitatae, temporumque postulato consulatur, quaecunque demum matricarum parochialium futura sit intuitu auctoritatis et valoris in foro civili sors, praesentibus serio praecipiendo dispono, ut inde ab initio affuturi anni matricae baptisatorum, defunctorum et copulatorum in omnibus indiscriminatim, qualiscunque sit lingua s. concionum, per dioecesim dicionis hungaricae parochiis lingua hungarica ducantur et duci debeant.

Libri tamen matricarum, qui in currenti sunt, usque dum impleti fuerint, retineri poterunt.

Vice-Archi-Diaconi autem prima occasione, qua anno affuturo parochias districtuales visitabunt, utrum huic meae dispositioni factum fuerit satis, inquirendum, et sicubi hanc dispositionem executioni haud mancipatam invenerint, eatenus horum referendum habebunt.

3013

1894

AR. Joannes Gauzer, emer. VADiaconus districtus Kéméndensis et parochus Mária-Kéménd. praeter alia corporis mala, ob quae brumali praecipue tempore tertii solummodo cooperatoris subsidio administrandae parochiae suffecit, apoplexiae consecrariis vexatus ad obeunda munia parochialia declaratione medici per me designati evasit permanenter inhabilis, in cuius rei sequelam petit Instituto Emeritorum Sacerdotum cooptari, respective inde ab initio affuturi anni pensione donari.

(De applaci-
danda pensi-
one Joannis
Gauzer.)

Quapropter praesentibus cunctorum honorabilium districtuum VADiaconos in sensu puncti 6. statutorum pensionalium provoco, ut intuitu applacidandae annuae pensionis vota fratrum districtualium expetant et usque finem mensis Novembris a. c. horsum substernant.

3029

1894

Litteris meis circularibus ddto 31. Decembris anni 1893. sub nr. 3660. emanatis praemonui normae novae administrandi sacri ecclesiarum et piarum foundationum peculii in triplici lingua per dioecesim usitata adornatum iri editiones pro cista ecclesiae, item pro usu quotidiano parochorum et syndicorum, ceu s. peculii administratorum.

(De expediti-
one exempla-
rium hung.
germ. croat.
novae normae
admin. s. pec-
culiorum.)

Exemplaria ista hungarica videlicet, germanica et croatica nitide compacta requisito idiomate et numero singulis officiis parochialibus proxime seorsim e cancellaria dioecesana consignatum iri ea cum inviatione hisce significo, ut parochorum quisque retentis cistae ecclesiasticae et sibi competentibus exemplaribus, respectiva exemplaria syndicis, seu curatoribus ecclesiae immanuare haud intermittant.

Caeterum curae mihi fuisse adnoto tantam copiam exemplarium e singulis editionibus huius normae adparari, quae pro nata necessitate diu adhuc sufficiat exigentiis.

Igitur sicubi impraesentiarum iam, vel in futuro aliquale exemplar desideratum iri contigerit, in cancellaria dioecesana haberi poterit.

3014

1894

A plébániai vagyont illető szabályzat és utasítás 61. §-a kapcsán némely részről az iránt felmerült kétely eloszlátása czéljából, vajjon a 20. §-ban előirt „alapítványi gondnoki napló“ és a 71. §-ban elrendelt „pénztári napló“ beszerzésének költségei a javadalmas terhére esnek-e, vagy pedig a templompénztárból fedezhetők, ezennel kijelentem, miszerint úgy az „alapítványi gondnoki naplók“, mint a „pénztári naplók“ beszerzési költségei, minthogy e naplók nem egyszerű nyomtatványok, hanem könyv jellegével bírnak, az illető plébánia templomainak pénztárait vagyonuk arányában terhelik.

(Az alapítvá-
nyi gondnoki
és pénztári
naplók mily
költségen
szerzendők
be.)

3015

1894

(Opusculum
Nic. Tóth:
„Főveszedelmünk“ com-
mendatur.)

Opusculum Nicolai Tóth S. I. „Főveszedelmünk“ inscriptum, in editione quarta nuper typis vulgatum, quod populari stylo mentem et cor lectoris movendo agit contra abominabile blasphemiae peccatum et apud auctorem venale prostat Coloczae erga 25 cros, benevolae attentioni V. Cleri dioecesis impensius commendo.

3016

1894

(Requiruntur
mortuales Ste-
phani Sebők.)

Erga requisitionem Rssmi Ordinariatus AEppalis Coloczensis praesentibus DD. Parochos provocatos volo, ut matricas defunctorum ab anno 1870. diligenter et conscientiose perlustrando in casum mortis Stephani Sebők vagabundi, a. 1834. Coloczae nati, antea cum Elisabetha Kövesdi, rectius Mezei, postea vero cum Anna Deák matrimonio iuncti, qui aliquandiu intra fines dioecesis Quinque-Ecclesiensis commoratus est, inquirant; sicubi autem casus hic mortis matricae illatus occurrerit, respectivus parochus eatenus horsum referat.

3017

1894

(Requiruntur
baptismales
Josephi Vas
opilionis.)

Elisabetha Vas, ancilla Budapestini baptismalibus sui patris Josephi Vas opilionis condamnata in oppido Regöly, anno salutis 1888, aetatis 75. defuncti, fine adeundae haereditatis, urgenter indigeret.

Patrem primo vel secundo decennio huius, quod currit, saeculi alicubi in Cottu Tolna natum esse asseverat.

Proin provocantur DD. Curati Cottus Tolna, ut matricam baptisatorum diligenter perlustrando in casum nativitatis Josephi Vas inquirant, inventor autem huius casus baptismales rite adornatas absque mora ad manus Dris Colomanni Rigöcz advocati Budapestinensis (VI. Új-utca 45/b szám) consignet.

3018

1894

(De resultado
examinis sy-
nodalis.)

Examen synodale die 25. Septembris a. c. subiverunt Eduardus Ják, cooperator Gödrensis, Joannes Ács, cooperator Szántóensis et Carolus Erős cooperator Baánensis; omnes ad sexennium approbati; praemium autem Králianum reportavit Joannes Ács.

3019

1894

(Naptók és
különcle
nyomtatvá-
nyok a plébá-
nai vagyón-
kezeléshez.)

A püspöki lyceumi nyomdában, Feiler Mihály raktárán kaphatók:

1. „Alapítványi gondnoki napló“ bekötve à 3 frt 50 kr.
2. „Pénztári napló“ bekötve à 3 frt 30 kr.
3. Magyar szövegű templom számadási ivec à 3 kr.
4. Magyar szövegű alapítványi számadási ivec à 3 kr.
5. Horvát szövegű templom számadási ivec à 3 kr.

6. Horvát szövegü alapítványi számadási ivenk à 3 kr.
 7. Pénztári napló ivenk à 2 kr.
 8. Leltári ivenk à 3 kr.
 9. Alapítólevél-minta ivenk à 8 kr.
 10. Pénztár- és számadásvizsgálási jegyzőkönyvi minta ivenk à 2 kr.
- Miről a t. lelkészkező papság tudomásul értesittetik.

3020

1894

DD. Parochi hon. districtuum transdravanorum specialius attenti hisce (Philyrae
redduntur ad puncta 5—6. publicationis superius sub nr. 3019. a. c. factae, vi croaticae pro
cuius pro conficiendis rationibus ecclesiarum et piarum foundationum philyrae textus conficiendis
croatici in officina typographiae lycealis haberi possunt. rationibus.)

3021

1894

Praesentibus attentioni cunctorum DD. Parochorum commendatur §. 68. (De inventa-
novae normae administrandi sacri ecclesiarum et piarum foundationum peculii, vi riis usque fi-
cuius usque finem anni currentis inventaria conficienda sunt. nem anni cur-
rentis concin-
nandis.)

Ne statutam poenalitatem subeundam habeant, dispositioni huic respondere
DD. Curati haud intermittant.

3022

1894

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. — Valamennyi főtisztelendő róm. kath. és gör. kath. egyházmegyei főhatóságnak. 43421 szám. Mind-
gyakrabban érkezvén hozzám a m. kir. honvédelmi minister úrtól olynemű értesi-
tések, hogy a kivételes nőszülési engedélyért vagy a rendes szolgálati kötelezettség
alól való fölmentés kedvezményéért folyamodó egyének családi állapotát feltüntető
ügynevezett családi értesítők felbélyegzése körül követendő szabványok a családi
értesítőket kiállító lelkészek által be nem tartatnak, nevezetesen pedig, hogy a kér-
déses okmányok túlbélyegelve, illetve oly esetekben, midőn bélyegmentesek, föl-
bélyegelve állittatnak ki a kérelmező egyén részére. (A családi ér-
tesítők felbé-
lyegeléséről.)

Hogy tehát úgy a magánfelek, mint az illető szabálytalanságot elkövető
lelkészek — nevezetesen pedig ezek az által, hogy a túlbélyegezési összeget a
károsodást szenvedett félnek visszatéríteni kötelesek; — a károsodástól jövőre
megkiméltessenek s azon vizsgálatnak, mely hivatva lenne azt kideríteni, hogy a
kérdéses családi értesítők kiállítása alkalmával az érdekelt fél azon czélt, melynek
elérésére családi értesítője kiállittatott, bementotta-e, kellemetlenségeitől megkimélt-
tessenek, van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei főhatóságot felkérni, hogy
a főhatósága alá tartozó anyakönyvvezető lelkészeket különösen az 1890. évi május
hó 13-án 18818. és az 1891. évi október hó 16-án 46808. szám alatt kelt kör-
intézkvényeimre figyelmeztetve, saját érdekükben a fennálló illetéki szabályok pontos
betartására felhívni méltóztassék.

Annak beigazolására pedig, hogy a családi értesítőt kiállító lelkeszek a czélt, melyre az illető fél a családi értesítőt szükségli, a féltől megkérdezték, mulhatlanul szükséges, hogy ezt, valamint azt is, — ha a fél a czélt bemondani vonakodnék —, saját érdekükben a családi értesítőn megjegyezzék. — Budapest, 1894. évi szeptember hó 24-én. — E ö t v ö s s. k.

3023

1894

(A népfölkelési szolgálat alóli ideiglenes fölmentés tárgyában.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 1851. eln. szám. A népfölkelési szolgálat alóli ideiglenes fölmentésre vonatkozólag (A--47.) kiadott Utasítás egy példányát a főtiszt. főhatóságnak azzal van szerencsém tisztelettel megküldeni, hogy ezen utasítás azonnal hatályba lép, ellenben a népfölkelési szolgálat alóli ideiglenes fölmentésekre vonatkozó 1887. évi 7992. eln. számú honvédelmi ministeri körrendelet és az avval kapcsolatos intézkedések, valamint az ez ideig engedélyezett és érvényben álló összes fölmentések hatályon kívül helyezettnek, minél fogva az eddig fölmentettek f. évi december hó 31-ével a fölmentési nyilvántartásból törölendők és az 1895 évre szerkesztendő fölmentési javaslatba valamennyi közszolgálat érdekében fölmentendő havidíjas, katonailag kiképezett és ajánlati lappal ellátott katonailag ki nem képzett népfölkelésre kötelezett egyén lesz fölveendő.

Az utasítással kapcsolatos nyomtatványok a fölmentési javaslatoknál és a fölmentések megszerzésénél használt eddigi nyomtatványoktól csak csekély részben térnek el, ennél fogva a régi nyomtatványok fölhasználhatók s az új nyomtatványok az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat által csak a régi nyomtatvány készletének elfogyása után fognak kiadatni.

Végül van szerencsém értesíteni a főtiszt. főhatóságot, hogy netáni megrendelésnél ezen idemellékelt, de különben a Magyarországi rendeletek tárában is megjelent Utasítás egységes ára 8 krban állapított meg.

Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1894. szeptember hó 20. E ö t v ö s s. k.

3024

1894

(A templomok öröksége illetékmentes.)

15391/1891. Ő Felsége a király nevében, a m. kir. pénzügyi közeg. bíróság a brezovai róm. kath. templom-pénztárnak jogilleték ügyét, melyben a szeniczi m. kir. adóhivatalnál, terhére 1889. évi Ask. 1891/c. t. sz. a. előirt 66 frt hagyatéki illeték törlése iránt beadott felebbezését a nyitrai m. kir. pénzügyigazgatóság 1891. évi augusztus hó 1. napján 26962. sz. a. kelt végzésével elintézte és azt elutasította, ügyfél újabb felebbezése folytán 1892. évi január hó 28. napján tartott nyilvános ülésben vizsgálat alá vevén, következő ítéletet hozott: A m. kir. pénz-

ügyi közigazgatási bíróság a nyitrai m. kir. pénzügyigazgatóságnak 1891. évi augusztus hó 1-én 26962. sz. a. hozott végzését megváltoztatva, a fejezetben körülírt 66 frt illetéknek törlését elrendeli. Indokok: Az ó-turai róm. kath. esperesnek 1891. évi április hó 7-én 52. sz. a. kelt és a brezovai róm. kath. plébánia hivatalhoz intézett levele szerint a kérdéses örökrész, mely némely behajthatatlan követelések levonása után 660 frt 10 krról 531 frt 96 krra apadt le, és az egyházra törvényes örökösödés jogczimén szállott át, a brezovai róm. kath. templomot építkezés, javítás és templomi szerek czéljára illeti meg, czélja a templomon magán, és isteni tiszteletre szánt szereiben észlelt hiányok elhárítása, mely alapon, mivel a templom a közoktatás czéljait is szolgálja, az ill. szab. 95. tétel D) 1. jegyzetének e) pontja szerint illetékmentességet élvez. Az ügyfél felettes egyházi hatósága által kiállított hivatalos pecsétjével megerősített és való volta tekintetében különben sem kifogásolt, eme levéllel kellő beigazolást nyert az a körülmény, hogy az illeték alá vont összeg mire használtatik, illetőleg, hogy annak mi a rendeltetése, ez alapon pedig a díjjegyzék 95. tétel B) g) pontja alapján ki kellett mondani az illetékmentességet. Ezt az ítéletet a m. kir. pénzügyi közig. bíróság a nyitrai m. kir. pénzügyigazgatóságnak 1891. évi szeptember hó 28-án 36717. sz. a. kelt jelentése mellékleteivel fogantatosítás végett oly utasítással adja ki, hogy azt hiteles másolatban felebbező Gorelovics István helyettes plébános, mint a templom-pénztár gondnokának kézbesítse. Kelt a m. közig. bíróságnak Budapesten, 1892. évi január hó 28. napján tartott üléséből. Madarassy Pál, s. k. elnök, Szilassy Aladár, s. k. előadó. P. H.

3025

1894

A duna-szekesői r. k. iskolánál egy önálló tanítói állomásra pályázat (Pályázat a duna-szekesői tanítói állomásra.) hirdettetik. Évi javadalma 450 frt. Ezért tartozik ismétlő-iskolát is tartani, nemkülönben a kántori teendőkben segédkezni. Tannyelv magyar-német. Pályázati határidő f. évi nov. 12-ike és az állomás azonnal elfoglalandó. A kellően felszerelt folyamodványok a d.-szekesői r. k. plébániára intézendők.

3026

1894

A ráczpetrei (Baranya megye) róm. kath. iskola első osztályu tanítói (Pályázat a rácz-petrei tanítói állomásra.) állomására pályázat hirdettetik. Tízetése 350 frt, egy szoba s egy öl aprított fa. Tannyelv német-magyar. Csak tanképesített tanító vagy tanítónő pályázhat; pályázati határidő folyó évi november hó 12-ke.

Rssmus D. J o a n n e s C s e p e l e y, canonicus ad honores, parochus (Personalia.) Valpoviensis et VADiaconus a munere vice-archi-diaconali et scholarum inspectoris districtus Valpo erga suas preces relevatus est.

Missi sunt cooperatores: Antonius Pataki e Podgajci ad Dolnji-Miholjac; Stephanus Blažeković e Šljivoševci ad Podgajci; Franciscus Schunk e Rác-Petre ad Babarc; Antonius Reisz e Babarcz ad Rác-Petre.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 25. Octobris 1894.

Ferdinandus m. p.,
episcopus.

XVI.

3549

1894

Die 28-a Novembris a. c. mortuus est Joannes B e n y o v s z k y, parochus (Mors Joannis Bikalensis, qui natus a. 1849., presbyter ordinatus a. 1875., ab anno 1882. parochiae Bikal praefuit.)

Pro cuius anima quivis sacerdos dioecesanus tres missas offerre tenetur.

3550

1894

A pécsi 52. sz. gyalogezred hadkiegészítő parancsnokságának f. évi november hó 4-ikén 295. k. t. szám alatt kelt átirata kapcsán a védutasítás IV. r. 29. §. 1. c) pontja értelmében a fő- és utószemlén való megjelenés alól felmentésre igényt tartó tartalékos katonai lelkészeket felhivom, hogy ezentúl kérvényeiket közvetlen a hadkiegészítő Parancsnoksághoz küldjék.

(A katonai szemle alól felmentésért a Hadkiegészítő Parancsnoksághoz kell folyamodni.)

3551

1894

Országos m. kir. statisztikai hivatal. 2817. eln. szám. Főtiszt. római kath. püspökségnek Pécs.

(Dimittuntur phylrae pro concinnandis datis statisticeis de motu populi.)

Van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóságot tisztelettel értesíteni, hogy az 1894. évre vonatkozó népmozgalmi adatok felvételére szolgáló füzeteket az illető lelkészek között leendő kiosztás végett 250 példányban külön csomagban a mai postával megküldöttem a főtiszt. egyházi főhatóságnak.

Bátor vagyok a főtiszt. egyházi főhatóságot tisztelettel felkérni, méltóztassék a kérdéses füzeteknek az illető lelkészi hivatalokhoz leendő mielőbbi szétküldését eszközölni, azoknak az egyes táblázatok útján foglalt „Jegyzet” értelmében leendő pontos kitöltését a lelkész uraknak meghagyni s őket utasítani, hogy a betöltött füzeteket az illetékes törvényhatóság közegeinek (szolgabírónak, polgármesternek) minden további sürgetés bevétele nélkül mielőbb, de legfeljebb 1895. évi január hó végéig közvetlenül küldjék be, honnan azok a közigazgatási járások, illetőleg megyék szerint rendezve fognak ezen hivatalhoz beterjesztetni.

Miután a népmozgalmi adatok az országos m. kir. statisztikai hivatal által nem egyházi, hanem közigazgatási, illetve szolgabírói járások szerint dolgoztatnak fel, méltóztassék intézkedni az iránt, hogy az oly anyaegyházak, a melyeknek fiók és leány-egyházai közül egy vagy több is más törvényhatóság területén vagy más szolgabírói járásban fekszenek mint a hová az anyaegyház tartozik, az esetben ezen fiókegyházakról a lelkészek külön kimutatást készítsenek, következőleg annyi füzetrel láttassanak el, a hány törvényhatóság, illetve a hány szolgabírói járás területére terjed az illető anyaegyház lelkészkedése.

Tisztelettel felkérem továbbá a főtiszt. egyházi főhatóságot, szíveskedjék egyidejűleg arra nézve is intézkedni, hogy az anyaegyházhoz tartozó fiók- és leányegyházak nevei, akár fordult elő bennök népmozgalmi adat, akár nem, a füzet czimlapján okvetlenül mind felsoroltassanak.

Budapest, 1894. évi november hó 2-án. Az országos m. kir. statisztikai hivatal igazgatója: *Jekelfalussy*, min. tanácsos.

Nexu praemissarum r. Officii Statistici litterarum dd. Curatos provoco, ut data e matricis baptisatorum, copulatorum et defunctorum pro anno 1894. tabellis advolutorum philyrarum % inscribant eademque inomisse usque finem Januarii a. 1895. ad respectivam Jurisdictionem politicam promoveant.

3552

1884

(Compendium
tur. opus:
„Compend.
Patrolog. et
Patrist.„)

Dr. Josephus Rézbánya y, theol. moral. et pastoral., item patristicae prof. p. o. edidit librum, cui titulus: „Compendium Patrologiae et Patristicae.“ Opus hoc, quod penes biographiam ss. Auctorum etiam specimina ex operibus eorundem ad formandum oratorem et ad iuvandum animarum pastorem aptissima continet, Ven. Clero dioecesano impensius commendo.

3554

1894

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in H.-Hetény.)

A hosszúhetényi kántortanítói állás nyugdíjazás következtében megüresedvén, erre f. évi december 18-ára pályázat hirdettetik. A vele járó javadalmazás a következő: 1. Minden házaspártól (van 600) különbség nélkül $\frac{1}{8}$ gabona = $152\frac{2}{3}$ pozs. mérő. 2. Párpénz 16 kr. = 96 frt. 3. Minden szőlőbirtokos házaspár után 5 magyar itcze (40—45 akó) bor, mely most a phylloxera miatt csekély áron megváltatik. 4. Ismétlő iskoláztatásért 36 frt 75 kr. 5. Stóla fejében 60—70 frt. 6. Tüzelőfa a tanítónak 10, az iskolának 6 öl, összesen 55 köbméter, melyet az uradalmi erdőben vág és behord a község; az első osztályu tanterem fűtésére a község saját erdejéből ad, vág és behord 8 köbmétert, azaz 2 ölet. 7. Ezentul van, mindenütt a plébániaföld szomszédságában, őszi és tavaszi vetésre 8 magyar hold szántóföldje, melynek felét a község ugy műveli mint a plébánosét: az őszt beveti, learatja, a tavaszt megkapálja és a termést behordja; az ugarral együtt 24 magyar hold földje, azontul van az ugynevezett „hideg hegyen“ és „szállási dülőben“ mindössze 5 magyar hold földje, rét, kaszáló, melyet a község levág és behord, 6 magyar holdja — rétpótlék fejében 4 és 2 hold kegyföldje — összesen 35 magyar hold földje. Ezen jövedelmező állással az első osztályu tanítónak, mint a kántor teendőiben segédkezőnek, 50 frtért köteles élelmezést és teljes ellátást adni. Folyamodványok a helybeli plébánoshoz mint iskolaszéki elnökhöz nyújtandók be. Idő közt az énekben próba tehető.

3555

1894

A tótkeszii plébániához tartozó Nagy-Szokol y fiókközség kántor-
tanítói állomására f. évi december hó 22-ig pályázat hirdettetik. Az okmányokkal
felszerelt kérvények a kerületi espereshez küldendők Érténybe. Az egyházlátogatási
okmány szerint a kántortanító javadalmazása, tisztességes lakás- és melléképületeken
kívül a következő: 1. 12 hold szántóföld és 4 hold rét. A földek munkálását —
kapáláson kívül — a hitközség végzi. A rétről az előfüvet szintén a hitközség
takarítja be. 2. Egy hold kukoricza és fél hold kenderföld. A kukoricaföldet egy-
szer, a kenderföldet háromszor tartozik a hitközség megszántani és a terményeket
beszállítani. 3. A hitközség által a kántortanító udvarába szállítandó 4 öl tűzelőfa.
4. Minden pártól $\frac{2}{8}$ pozsonyi mérő jól kirostált kétszeres és $15\frac{3}{4}$ kr. lélekpénz.
Zsellérek és eselédek ennek felét fizetik. 5. Minden szőlősgazdától 4 iteze bor.
6. Tenetési stó a $24\frac{1}{2}$ kr. Bucsuztatóért 8 versig jár 42 kr. Ezen túl minden
versért jár 16 kr. 7. Hirdetés-írást 12 kr., vidékiektől ennek kétszerese. 8. Ostya-
sütésért a templomtól egy pozsonyi mérő tiszta buza. 9. Az 1857-ik évi tagosítás
folytán 5 hold legelőföld, melyet a kántortanítónak kell műveltetni. 10. Mindeddig
a hitközség az ismétlő oktatásért a tanító udvarából a trágyát kihordatta.

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in Nagy-Szo-
koly.)

3556

1894

A szalatnaki kántortanítói állomásra f. évi december 20-ig pályázat
hirdettetik. Jövedelme: földhozam, termények, készpénz és egyéb illetményekben
az 1893. évi október 12-én a járási főszolgabíróság által felvett jegyzőkönyv sze-
rint 385 frt 62 kr. Tannyelv német. Az állomás azonnal elfoglalandó. Felszerelt
folyamodványok az iskolaszéki elnökhöz Szalatnakra küldendők.

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in Szalatnak.)

3557

1894

A vásnoki tanítói állomásra 1895. évi január 15-ig pályázat hirdettetik.
Az állomás jövedelmeit alkotják: 1. 4 katasztr. hold 1139 □ öl szántóföld; 1 hold
rét és 650 □ öl kenderföld után $\frac{1}{4}$, évenként előre fizetendő 105 frt bérjövedelem.
Ha nevezett ingatlanokat a kitett összeg erejéig a tanító maga fogná bérbe venni,
ez esetben a hitközség teljesíti az összes réti munkát, a szántóföldeket pedig a
díjlevélben foglalt módozat szerint trágyázza. 2. Két öl hasáb-, 1 öl gömbölyü
tüzifa. Érték: 25 frt. 3. Párber fejében mintegy 28 p. m. buza, 5 p. m. kétszeres.
Átlagos érték 103 frt. Párónként 40 kr. lélekpénz, átlag 30 frt. 4. Tandij fejében:
mindennapi tankötelesek után fejenként 40 kr. Ismétlőiskola tartásért a hitközség-
től 35 frt. Összesen 49 frt. 5. Szabad legeltetési jog. 6. Évenként 4 malomfuvar.
Egyenérték: 4 frt. Helyi kántori teendők végzendők. Stóladíjak a Vis. Can. szerint;
bucsuztatók díja a díjlevél szerint fizettetnek. Összes jövedelem: 316 frt. Tanítási
nyelv magyar. Pályázati kérvények az iskolaszék elnökéhez Saádra intézendők.

(Concurs. pro
stat. doc. in
Vásnok.)

3558

1894

(Concurs. pro
stat. cant. doc.
in Kaín.)

A k a á n i r. kath. kántortanítói állásra f. évi decz. 31-ig pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: 1. A hitközségtől készpénz 64 frt. 2. Minden telkes pártól (40 pár) $\frac{1}{4}$ p. mérő buza, minden kisház- és zsellérpártól (45 pár) $\frac{1}{4}$ p. mérő buza, összesen $21\frac{1}{4}$ p. mérő buza = 10 évi átlag szerint 63 frt 75 kr. 3. Minden telkes, kisház- és zsellérpártól $\frac{1}{4}$ p. mérő rozs; összesen $21\frac{1}{4}$ p. m. rozs = 63 frt 75 kr. 4. Minden telkes, kisház- és zsellérpártól 50 kr. = 42 frt 50 kr. 5. A hitközségtől 6 méteröl hasábfá = 48 frt; a hitközségtől munkaváltság készpénzben vagy természetben beszolgálva 30 frt. 6. 900 □ öl szőlő, melynek évi kat. jövedelme 3 frt 94 kr. 7. Minden tankötelestől 40 kr. tandíj = 10 évi átlag szerint 30 frt. 8. Stóla körülbelül 3 frt, temetőfü-kaszálás 4 frt. Ezenkívül 2 szobából, 1 konyha-, éléskamara-, pincze- s melléképületekből álló lakás. Kegyadomány a földbirtokostól $\frac{1}{2}$ telek föld. Folyamodványok a hetvehelyi plébániahivatalhoz (Baranyamegye, u. p. Abaliget) czimzendők.

3559

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Pellérd.)

A pellér di osztálytanítói állomásra a XI. és XIV. sz. körlevelekben közzétett feltételek mellett, újból, f. évi december hó 31-ig pályázat hirdettetik. Folyamodványok a pellér di plébániahivatalhoz czimzendők.

3560

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Szederkény.)

A s z e d e r k é n y i osztálytanítói, illetve tanítónői állomásra a XIV. sz. körlevélben 2778/1894 sz. a. kiírt pályázat ugyanazon jövedelmi feltételek mellett f. évi december hó 31-ig meghosszabbítatik, azzal, hogy ez állomásra okleveles tanítónők is pályázhatnak.

3561

1894

(Concurs. pro
stat. doc. in
Döbrököz.)

A d ö b r ö k ö z i r. kath. elemi iskolánál egyik segédtanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma: tisztességes lakószoba, 300 frt utólagos havi részletekben, $\frac{1}{4}$ hold kert helyett két öl tűzifa téli fűtésre. Kötelme a püspöki rendszabályokban van megállapítva. Az állomás azonnal elfoglalandó.

3564

1894

(Concurs. pro
stat. cant. doc.
in Lipova.)

A l i p o v a i kántortanítói állomás — nyugdíjazás folytán — üresedésbe jövén, erre december 27-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: — ujonnan épült és két szobából, két konyhából, kamara-, istálló-, felszer-, pincze- és kutból álló tisztességes lakáson és házi kerten kívül — a következő: 1. a hitközség részéről: 1) minden házaspár után (van jelenleg 170 pár) két korona = 240 korona; 2) minden telkes háztól $\frac{1}{4}$ mérő tiszta buza, a kisházak- és zsellérektől pedig $\frac{1}{4}$ mérő rozs = 30 mérő buza és ugyanannyi szemes kukoricza = 30 mérő; 3) ismétlőoktatásért 40 korona; 4) stóla fejében körülbelül 50—60 korona; 5) nyolcz

hold jó minőségű szántóföld, melyet a tanító maga műveltet (a község csak a beltelket műveli); 6) a szükséges malomfuarok. — II. A főherczeg bellyei uradalom részéről: 1) készpénzben 8 korona 40 fillér; 2) 8 mérő kétszeres buza; 3) 4 öl kemény hasábfá (az iskolafűtésre a község részéről jár 1 öl). Az adót maga a tanító fizeti. Oktatási nyelv: német-magyar. A kellően felszerelt kérvények a kerületi esperesi hivatalhoz Német-Márokra (p. helyben) küldendők. A választás deczember 27-én reggeli 10 órakor ejtetik meg. Személyes megjelenés ajánlatik.

Rssmo Ferdinando Scherer can. hon. et par. Sz.-sz.-Királyensi a (Personalia.) munere vadiaconatus erga suas preces relevato, vadiaconus districtus Sz.-Lőrinczen-sis nominatus est Franciscus Krecht surr. vad. et parochus Sz.-Dienensis. Antonius Szandtner par. D.-Szekesőensis nominatus est notarius districtus Mohácsensis. Joannes Philippovics, parochus Bizovcensis nominatus est vadiaconus et scholarum inspector districtus Valpoviensis. Josephus Kovács praesentatus est parochus Baarensis. Augustinus Fekete nominatus est administrator Kisdoroghensis et Desiderius Neumayer administrator Bikalensis. Alexander Mozsgay constitutus est vicarius Sz.-sz.-Királyensis in spiritualibus.

Missi sunt cooperatores: Victor Ujváry e Baar ad D.-Szekeső; Eduardus Háry e Czikó ad Tolna; Josephus Józics e D.-Miholjac ad Mosgó; Joannes Ács e Tolna-Szántó ad Gy.-Jovánca; Guilielmus Péwáld e Szászvár ad Czikó; Guilielmus Fuchs e D.-Szekeső ad Tolna-Szántó; Mathias Rudolfe Mosgó ad Szászvár; Stephanus Bódy e Tevel ad Fadd.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 4. Decembris 1894.

Antonius Walter, m. p.
vicar. generalis eppalis.

XVII.

3707

1894

A báró Sina Simon-féle népiskolai volt tanítók segélyezésére rendelt (Concurs. pro subsidio l. b. Sina.) alapítványnál egyenként évi egyszáz frtos 5 hely lévén üresedésben, a vallás- és közokt. miniszter f. évi november hó 28-án 54.551. sz. a. kelt leiratában f. évi december hó végéig arra pályázatot hirdet.

Folyamodhatnak annak elnyeréseért:

1-ször: kik aggkor vagy más oknál fogva, de önhibájukon kívül, néptanítói tisztük teljesítésére alkalmatlanokká váltak s keresetképtelenek;

2-szor: kik annyi vagyonnal nem bírnak, hogy abból megélhetnének, sem más segélyt nem élveznek, vagy legalább nem oly mérvben, hogy abból, vagyonuk jövedelmét is hozzávéve, megélhetnének;

3-szor: kik igazolják, hogy míg hivatalukat viselni képesek valának, azt hiven és buzgón betölték s feddhetlen életet éltek s élnek;

4-szer: több folyamodó közül a szegényebbek s azok fognak első sorban figyelembe vétetni, kik multjuk- és jellemükről kitünőbb bizonyítékokat bírnak felmutatni;

5-ször: végre a fentebbi kellékekkel bírt tanítók szegény árvái, amennyiben keresetképtelen néptanítók elegendő számmal nem jelentkeznének;

6-szor: az alapítványi segélyt, mely évente egyszáz (100) osztrák értékű forintnál kevesebb nem lehet, a tanítók életfogytiglan élvezik.

Arva fiuk tizenhatsz, leányok tizenöt éves korukig élvezendik, meggyeztetvén, miszerint egy árva segélye évi harminczhat, két testvér-árva segélydíja hetvenkét, több testvér-árva segélye egyszáz forintot meg nem haladhat;

7-szer: Széchényi-Kolonits-féle segélydíjt élvező római és görök katolikus néptanítók, a báró Sina Simon-féle segélydíjban részesítettven, az előbbinek élvezetétől elesnek. Ezen két alapítványból ugyanazon egyén egy időben segélyt nem huzhat.

A folyamodványok ekkép felszerelve f. évi december 27-ig az egyházmegyei hivatalba küldendők.

3724

1894

A vallás- és közokt. m. kir. ministertől. 59781. szám. A kántortanítóknak az országos nyugdíjintézetbe történő felvétele illetőleg azoknak nyugdíjazása alkalmakor nagy nehézséget képez a kántori javadalomnak elkülönítése a tanítói javadalomtól. (A kántori fizetés a tanítótól elkülönítendő.)

Gyakran érkeznek hozzám a megtörtént elkülönítés, illetve a nyugdíjösszeg kiszabása ellen felszólamlások és panaszok, részint maguk a kántortanítók tartják

sérelmesnek az eddigi gyakorlat szerint eszközölt elkülönítést, részint az iskola fentartó hitközségek. Az alkalmazásban lévő kántortanítóknak — mint tanítóknak — törvényszerű legkisebb fizetése kiegészítéséhez szükséges államsegély megadásánál is mindenek előtt megállapítandó a valóságos javadalom számszerinti összege. Vannak esetek, midőn a kántortanító összes javadalma — egy aránytalan csekély rész kivételével majd kántori, majd tanítói javadalomnak declaráltatik a hitközségek mint iskola fentartók által.

A kántortanítók jogos és igazságos igényének lehető kielégítése s a netáni sérelmek orvoslása céljából elkerülhetetlenül szükségesnek tartom, hogy a kántortanítók díjlevelében, hiványában, szóval alkalmaztatására vonatkozó okmányában világosan és félremagyarázást nem tűrő módon ki legyen tüntetve, hogy javadalmából mily összeg a tisztán tanítói és mily összeg a kizárólag kántori illetmény.

Ennélfogva van szerencsém a főtiszt. főhatóságot tisztelettel felkérni, méltóztassék saját hatáskörében a kellő intézkedéseket haladéktalanul megtételni arra nézve, hogy az üresedésbe jött kántortanítói állomások betöltése alkalmával ezután mindenkor a kinevezési (alkalmaztatási) okmányban s a mennyiben külön tanítói és külön kántori okmány nem állíttatnék ki) világosan és egymástól elkülönítve feltüntetessék úgy a kántori, mint a tanítói javadalom összege.

Budapest, 1894. évi november hó 23-án. A miniszter helyett: Pulszky, államtitkár.

Ezen miniszteri leirat kapcsán utasítom a plébános, mint iskolaszéki elnök urakat, hogy a kántortanítói pályázatok hirdetésénél, szem előtt tartva a Visita Canonicát és a vegyes bizottság által megállapított fizetést, elkülönítve írják ki, mi a kántori és mi a tanítói fizetés s ezt a díjlevelben is mindenkor elkülönítve tüntessék ki. Bonyolult esetekben a pályázati hirdetés terjesztessék előbb be az egyházi Hatósághoz.

3730

1894

(Commenda-
tur: „Religio-
Vallás.”)

Erga requisitionem Redactoris dr. A. Breznay ss. theol. in Universitate Budapestana professoris ephemerides „Religio-Vallás” inscriptas quae iam per semisaeculum et ultra titulo suo convenienter Religionis catholicae principia iuraque eruditione theologica et zelo pastoralis propugnant atque sanctam causam Dei in medio dierum nostrorum vehementius impugnatae tuerentur, succollandas et in familiis christianis propagandas Ven. Clero dioecésano impensius commendo. Pretium praenumerationale pro anno efficit 10 fl.

3731

1894

(Commenda-
tur: „Lelki
Vigasz.”)

Pariter commendantur pagellae periodicae: „Lelki vigasz” per Joannem Engels dr. theol., vad. parochum Temesvárensem ad promovendam salutem animarum in purgatorio detentorum redactae.

3708

1894

A szegzárd-ujvárosi kántori állásra pályázat hirdettetik. Ez állás (Concurs. pro stat. cant. in Szegzárd-Ujváros.) javadalmazását képezi: a) Az egyházmegyei alapítványi hivatal által félévi utólagos részletekben kifizetendő évi 400 azaz négyszáz osztr. értékű forint; b) Stóla jövedelem czimén mintegy 60 frt azaz hatvan osztr. értékű forint. E fizetésért köteles az összes kántori teendőket végezni. A nép nyelve magyar. A kellően felszerelt folyamodványok f. évi deczember hó 25-ig bezárólag a szegzárd-ujvárosi róm. kath. plébánia-hivatalhoz benyújtandók, a próba és választás pedig f. évi deczember 29-én délelőtti 9 órakor fog a szegzárd-ujvárosi templomban, illetve a plébánialakban megtartatni. A megválasztott kántor állását 1895. év január hó 1-jén reggel köteles elfoglalni.

3709

1894

A köblényi (Baranya m.) róm. kath. kántortanítói állomásra folyó évi (Concurs. pro stat. cant.-doc. in Köblény.) deczember 31-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: tisztességes lakás és melléképületen kívül, következő: 1) Párbér czimen minden telkes pártól 1 $\frac{1}{2}$ nyolczados buza (van 52 pár), kisház és zsellérpártól 1 $\frac{1}{2}$ nyolczados rozs (van 72 pár), lélek-pénz páronként 16 kr. Minden szőlősgazdától 6 icze bor. 2) 6 kat. hold 995 ööl szántóföld haszonélvezete, — ebből 1 holdat a község munkál. A földadót a község fizeti. 3) Tandíj fejében mindennapi tankötelesek után mintegy 11 frt. — ismétlő oktatásért 25 frt. 4) A hitközségtől 1 szekér széna, 1 szekér sarju. 5) A hitközségtől 7 ööl kemény hasábfá, melyből a tanterem is fűtendő. 6) A szükséges malomfuvarokat a község szolgáltatja. 7) Stóla mintegy 25 frt. Tannyelv: német. Kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszéki elnökhöz Köblénybe küldendők. Az állomás azonnal elfoglalandó.

Georgius Dallman, parochus Kis-Doroghensis et Joannes Gauzer (Personalia) em. vad., parochus M.-Kéméndensis definitive, Franciscus Paulay cooperator valetudinarius ad interim cum annua pensione 600 fl. ab initio anni affuturi liquidanda rudedonati. Antonio Regen, parochus Podgajcensi et vadiacono a munere vice-archidiaconali et schol. inspectoris relevato, Stephanus Horváth parochus Radikovcensis districtus Miholjcensis vice-archi-diaconus et schol. insp.; Georgius Moransch parochus Marjancensis eiusdem districtus notarius nominati sunt.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 15. Decembris 1894.

Antonius Walter, m. p.
vicar. generalis eppalis.